

**ADVISORY COMMITTEE ON THE
FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

ACFC/SR/VI(2026)02

Sixth Report submitted by Lithuania

**Pursuant to Article 25, paragraph 2 of the
Framework Convention for the Protection of
National Minorities – received on 8 September 2026**

SIXTH REPORT
ON THE IMPLEMENTATION OF THE COUNCIL OF EUROPE FRAMEWORK
CONVENTION
FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES
IN THE REPUBLIC OF LITHUANIA
submitted pursuant to Article 25(2) of the Convention

List of Acronyms

CDADI – Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion of the Council of Europe

ECRI – European Commission against Racism and Intolerance

OSCE – Organisation for Security and Co-operation in Europe

IHRA – International Holocaust Remembrance Alliance

MoC – Ministry of Culture of the Republic of Lithuania

KCCVN – Public Institution *Kaunas Centre for the Cultures of Various Nations*

OEOO – Office of the Equal Opportunities Ombudsperson

Constitution – the Constitution of the Republic of Lithuania

SRL – Seimas of the Republic of Lithuania

PORL – Parliamentary Ombudspersons of the Republic of Lithuania

LRT – Public Institution *Lithuanian National Radio and Television*

Methodological publication – *Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose* (Educational Experience of Roma Children in Lithuanian General Education Schools), methodological publication of the National Agency for Education

Committee of Ministers – Committee of Ministers of the Council of Europe

Framework Convention – Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities

Advisory Committee – Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities of the Council of Europe

Roma Inclusion Plan – Action Plan for Roma Inclusion 2030

Roma Inclusion Programme – Vilnius City Municipality Programme for the Inclusion of the Roma in Society 2024–2026

The Roma Platform – The Lithuanian Roma Platform: the Path towards Co-operation with Municipalities

RCC – Public Institution *Roma Community Centre*

MSSL – Ministry of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania
MoESS – Ministry of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania
HNC – Public Institution *House of National Communities*
MoJ – Ministry of Justice of the Republic of Lithuania
DNM – Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania
LNM – Law on National Minorities of the Republic of Lithuania
CNM – Council of National Minorities
UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
MFA – Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania
SDA – State Data Agency
SCLL – State Commission of the Lithuanian Language
MoI – Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania
OIJE – Office of the Inspector of Journalist Ethics

INTRODUCTION	6
I. MEASURES TAKEN TO RAISE AWARENESS OF THE RESULTS OF THE FIFTH MONITORING CYCLE AND THE FRAMEWORK CONVENTION	7
Awareness-raising activities	8
Co-operation with national minorities	9
Co-operation with the Council of Europe	10
II. MEASURES TAKEN TO IMPROVE THE IMPLEMENTATION OF THE FRAMEWORK CONVENTION AND TO IMPLEMENT THE RECOMMENDATIONS OF THE FIFTH MONITORING CYCLE	11
Committee of Ministers' recommendations for immediate action	11
Recommendation 1	11
Recommendation 2	13
Recommendation 3	16
Recommendation 4	18
Recommendation 5	19
State policy measures	20
Statistics	21
Education	22
Housing	23
Health	24
Employment	24
Recommendation 6	26
Recommendation 7	29
Recommendation 8	32
Recommendation 9	34
Recommendation 10	37
Recommendation 11	38
Recommendation 12	39
IMPLEMENTATION OF THE ARTICLES OF THE COUNCIL OF EUROPE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES	42
Article 1	42
Article 2	46
Article 3	49
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee	49
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	51

3. Relevant data, statistics or other information	51
Article 4	53
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee	54
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	55
3. Relevant data, statistics or other information	58
Article 5	61
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	61
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	67
3. Relevant data, statistics or other information	67
Article 6	69
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	69
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	72
3. Relevant data, statistics or other information	73
Article 7	74
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	74
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	75
3. Relevant data, statistics or other information	76
Article 8	77
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	77
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	78
3. Relevant data, statistics or other information	79
Article 9	79
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	79
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	81
3. Relevant data, statistics or other information	82
Article 10	84
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	85
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	85
3. Relevant data, statistics or other information	86
Article 11	87

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	88
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	89
3. Relevant data, statistics or other information	89
Article 12	90
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	90
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	93
3. Relevant data, statistics or other information	97
Article 13	98
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	98
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	99
3. Relevant data, statistics or other information	100
Article 14	101
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	101
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	102
3. Relevant data, statistics or other information	103
Article 15	105
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	105
2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	107
3. Relevant data, statistics or other information	108
Article 16	109
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	110
2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	110
3. Relevant data, statistics or other information	110
Article 17	111
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	111
2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	114
3. Relevant data, statistics or other information	115
Article 18	115
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	115
International agreements	116
Inter-institutional agreements and co-operation plans	116

2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	117
3. Relevant data, statistics or other information	118
Article 19	118
1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article	118
2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion	119
3. Relevant data, statistics or other information	119

Introduction

The sixth report on the implementation of the Council of Europe's Framework Convention for the Protection of National Minorities (hereinafter referred to as the Framework Convention) in Lithuania is submitted pursuant to Article 25, paragraph 2, of the Framework Convention.

The Republic of Lithuania was one of the first European states to sign the Framework Convention on 1 February 1995 and to ratify it without reservations on 23 March 2000. It has consistently fulfilled its international obligations by respecting and protecting human rights and fundamental freedoms and by ensuring equal opportunities for the self-expression of all persons belonging to national minorities and the equality of cultures. The Framework Convention entered into force on 1 July 2000.

Lithuania regularly submits information to the Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities (hereinafter referred to as the Advisory Committee) on the implementation of the Framework Convention and the recommendations of the Advisory Committee. Pursuant to Article 25(2) of the Framework Convention, the Republic of Lithuania submits a report every five years. The information contained in this report covers the period from 2021 to 2026.

Information for this report was prepared by a standing committee comprising representatives of the Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the DNM), the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as MoC), the Ministry of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the MSSL), the Ministry of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the MoESS), the Ministry of Justice of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the MoJ), the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the MFA), the Ministry of the Interior of the

Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the MoI), the Office of the Equal Opportunities Ombudsman (hereinafter referred to as the OEEO), the State Commission of the Lithuanian Language (hereinafter referred to as the SCLL) and the Office of the Inspector of Journalistic Ethics (hereinafter referred to as the OIJE).

The draft report was published on the website of the DNM (tmde.lrv.lt), presented to and discussed with the Council of National Minorities. Comments and proposals received from national minority non-governmental organisations and other stakeholders during the public consultation were considered in the preparation of the final version of the report. The report consists of three parts: (1) information on the results of the fourth monitoring cycle; (2) measures taken by the Government of the Republic of Lithuania in response to the Advisory Committee's recommendations for immediate action; and (3) the policy pursued by the Government of the Republic of Lithuania in the light of the articles of the Framework Convention and the recommendations received.

I. Measures taken to raise awareness of the results of the fifth monitoring cycle and the Framework Convention

The fifth report on the implementation of the Framework Convention in the Republic of Lithuania was published in Lithuanian and English. The publications were distributed to the authorities responsible for implementing the recommendations of the Advisory Committee and the Framework Convention: MoC, MSSL, MoESS, MoJ, MFA, MoI, OEEO, SCLL, OIJE, as well as the Seimas (hereinafter referred to as the SRL), the Parliamentary Ombudspersons of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the PORL), the Government Office of the Republic of Lithuania, and the following public institutions: The House of National Communities (hereinafter referred to as the HNC), the Kaunas Centre for the Cultures of Various Nations (hereinafter referred to as the KCCVN), the Roma Community Centre (hereinafter referred to as the RCC), the Klaipėda Centre for National Cultures (hereinafter referred to as the KCNC), the Visaginas Cultural Centre (hereinafter referred to as VCC) and other municipal cultural centres and national minority organisations. The publications were also distributed at seminars, conferences and meetings with national minority non-governmental organisations.

Monitoring of the implementation of the recommendations contained in the Advisory Committee's Fifth Opinion was also carried out. In June 2025, letters were sent to the authorities responsible for implementing the recommendations of the Advisory Committee and the Framework

Convention, including the Department of Cultural Heritage under the Ministry of Culture, the Office of the Ombudsman for Children's Rights, the State Data Agency and the Council for National Minorities (CNM). The authorities were asked to review the Advisory Committee's recommendations, assess whether the recommendations falling within their remit had been or were being implemented, and take action to implement those recommendations and the provisions of the Framework Convention.

Awareness-raising activities

The recommendations from the fifth monitoring cycle were incorporated into the DNM's priority activities. The recommendations have become key guidelines for developing strategic and operational plans. In organising its activities, the DNM paid particular attention to implementing the provisions of the recommendations. The following were organised:

- Seminars and training sessions. The thematic seminars and training sessions were aimed at education professionals, representatives of non-governmental organisations and national minorities. These events focused primarily on the rights enshrined in the Framework Convention and the recommendations addressed to Lithuania. For example, at the seminar *Atminties kelias: romų istorijos pažinimas ir mokymas mokykloje* (Memory Path: Learning and Teaching Roma History at School), organised by the DNM for teachers from schools across Lithuania seeking to deepen their knowledge of Roma history, identity and the Roma genocide and to integrate these topics into the educational process, participants were introduced to Roma history, identity and cultural heritage, highlighting the diversity of the Roma community and its complex historical experience. The seminar also presented the recommendations of the International Holocaust Remembrance Alliance (hereinafter referred to as the IHRA) on teaching and learning about the persecution and genocide of Roma during the Nazi era. The seminar strengthened teachers' competences and encouraged the responsible integration of Roma history into school education, thereby fostering historical awareness and intercultural dialogue.

- Public events. Conferences and public debates were organised, involving representatives of the wider public, non-governmental organisations and the academic community. These events encouraged dialogue on the rights and inclusion of national minorities. In 2025 and 2026, the DNM organised international conferences entitled "iN: Integration and Inclusion Forum", each of which brought together around 300 participants: international and national experts, policy-makers, university lecturers, and representatives of the media and non-governmental organisations. The forums focused on strengthening evidence-based national minority policy, promoting social cohesion, trust and inclusion as essential conditions for a strong and resilient society, and advancing

the implementation of these principles, which contribute directly to strengthening intercultural dialogue and ensuring mutual respect and security.

- Non-formal education initiatives. Information on the Framework Convention and the rights of persons belonging to national minorities was incorporated into seminar programmes. In 2025, the DNM organised a seminar for representatives of Lithuanian municipalities and the Association of Local Authorities in Lithuania on the legal framework governing the protection of the rights of persons belonging to national minorities. The seminar also addressed the preservation of intangible cultural heritage and the promotion of multiculturalism, and included discussions on ways to strengthen engagement and enhance co-operation.

To raise public awareness, communication tools were also used. Information was published online, emphasising the importance of the Framework Convention. Social media accounts were also used to disseminate key information in an easily accessible format, thereby reaching a wider audience, particularly young people.

Co-operation with national minorities

The DNM maintained an ongoing dialogue with representatives of national minorities in order to ensure they were kept informed about the monitoring process and its results. The meetings of the Council of National Minorities (CNM) provided an opportunity to discuss the recommendations and set priorities for their implementation.

In 2025, the CNM met with the Prime Minister of the Republic of Lithuania to discuss issues relevant to national minorities, including the protection of their rights, opportunities to improve the Law on National Minorities, issues relating to cultural heritage, participation in public life, strengthening education and cultural inclusion, and the fight against antisemitism, xenophobia and manifestations of hatred.

Co-operation with international organisations

State authorities cooperated actively with international organisations: the Council of Europe, the OSCE, the European Commission against Racism and Intolerance (hereinafter referred to as ECRI) and other institutions. Lithuania regularly submitted reports on the implementation of its international obligations, participated in international expert meetings, and took the recommendations into consideration when developing national policy.

From 27 November to 1 December 2023, experts from the Advisory Committee and ECRI visited Lithuania to assess the implementation of the recommendations of the Advisory Committee and ECRI concerning the protection of the rights of persons belonging to national minorities. They also examined the activities and achievements of national minority cultural and

integration centres; the measures taken by municipalities to support national minorities traditionally residing in their municipalities and to preserve their heritage and promote their culture; and efforts to combat hate speech and ethnically motivated violence, safeguard freedom of expression, disseminate information on national minorities, and promote integration.

The experts took part in meetings and discussions with representatives of State authorities and national minorities. The main challenges in implementing the recommendations and the progress made were discussed.

Thematic meetings were held with representatives of State authorities, municipalities, non-governmental organisations and national minority communities. These meetings helped to foster constructive dialogue, exchange good practices and plan specific actions.

All these activities encouraged closer co-operation between institutions, a better understanding of the recommendations, and greater involvement of national minority communities. Specific measures for the further implementation of the recommendations were also discussed, including the continuation of awareness-raising activities, capacity-building and the promotion of dialogue.

In co-operation with the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities, seminars and training sessions were organised for civil servants, representatives of national minority non-governmental organisations and other stakeholders. The events addressed the provisions of the Framework Convention, their practical implementation, and national minority policy issues relevant to Lithuania. Participants were also provided with copies of the fifth report on the implementation of the provisions of the Framework Convention. On 7 July 2022, the practical seminar (Raising Awareness and Preventing Conflict in Multicultural Societies) was organised to strengthen the capacity of public authorities and experts to identify potential tensions in multicultural environments, promote dialogue, and raise awareness of the standards for the protection of the rights of persons belonging to national minorities and their importance for social cohesion and conflict prevention. All participants in the events received publications on the Framework Convention.

These events contributed to raising awareness of the Framework Convention monitoring process and the implementation of its recommendations, while fostering an inclusive and well-informed society. Lithuania will continue to seek to raise awareness and implement the recommendations of the monitoring process.

It is important to note that the geopolitical developments during the period 2021–2026, including Russia's war against Ukraine, created additional challenges for social cohesion,

countering disinformation, and strengthening societal resilience. In this context, State authorities placed particular emphasis on strengthening civic integration, promoting democratic values, and maintaining dialogue with national minority communities in order to prevent social polarisation and foster mutual trust.

II. Measures Taken to Improve the Implementation of the Framework Convention and to Implement the Recommendations of the Fifth Monitoring Cycle

Committee of Ministers' recommendations for immediate action

Recommendation 1

Undertake awareness-raising and trust-building measures with a view to creating a climate conducive to the exercise by persons belonging to national minorities of their rights under the Framework Convention. Intensified measures should also be taken to ensure that the authorities at all levels are aware of their obligations deriving from the Framework Convention.

During the period 2021–2026, targeted measures were implemented with the aim of raising public awareness and strengthening the capacity of the authorities to safeguard the rights of persons belonging to national minorities. The Framework Convention and the Advisory Committee's recommendations are available in Lithuanian on the websites of the DNM, the Public Institution House of National Communities¹ and the Public Institution the Kaunas Centre for the Cultures of Various Nations: tmde.lrv.lt, tbn.lt and 154kulturos.lt.

The DNM carried out systematic information and educational activities targeting State and municipal authorities, educational institutions, non-governmental organisations and representatives of national communities. Seminars, conferences, consultations and discussions were organised on the rights of persons belonging to national minorities, international obligations, the application of the provisions of the Framework Convention, the principles of non-discrimination, and the recommendations addressed to Lithuania concerning the improvement of the situation of national minorities.

Particular emphasis was placed on strengthening the capacity of municipal authorities, as many practical issues relating to the education of persons belonging to national minorities, cultural activities, access to information and community involvement are addressed at the local level. The DNM provided methodological support to municipalities, particularly on Roma-related issues,

¹ <https://tbn.lt/tarptautiniai-teises-aktai/>

organised consultations on ensuring the rights of persons belonging to national minorities, and promoted the exchange of good practices.

In order to strengthen mutual trust between the authorities and national minority communities, dialogue with the CNM, which serves as an advisory body to the DNM, was further strengthened. The CNM brings together representatives delegated by various national communities, and its activities enable national minority organisations to participate directly in discussions on legislation, culture, education, the use of minority languages and other issues of relevance.

Trust was further strengthened through the DNM's regular consultations with the CNM, national community organisations in municipalities with substantial national minority populations, as well as with the HNC, KCCVN, RCC, the Klaipėda City National Cultures Centre, the Visaginas Cultural Centre and the Lithuanian National Minorities Folklore and Ethnography Centre in the preparation of strategic plans and programmes. The participation of national minority organisations contributed to greater involvement of national communities in decision-making processes.

Measures were also implemented to raise public awareness of national minorities and their contribution to the development of the Lithuanian State. Representatives of the DNM, State authorities, public institutions and non-governmental organisations regularly participate in cultural events organised by national communities, educational projects, public awareness campaigns, public discussions², commemorative events and festivals that promote intercultural dialogue and foster tolerance and respect for cultural diversity.

Particular attention was paid to the education of national minorities. Lithuania continued to ensure the possibility of receiving pre-school, pre-primary and general education in national minority languages. Measures were implemented to strengthen teachers' professional competences, methodological guidance was developed, and cultural and educational projects contributing to the preservation of national identity and civic integration were funded.

It should be noted that, during the period 2021–2026, Lithuania strengthened both the legal and institutional framework for the protection of national minorities, expanded consultation and dialogue mechanisms, and increased public and institutional awareness of the rights of national minorities and the State's international obligations. These measures contributed to creating more favourable conditions for persons belonging to national minorities to exercise their rights under the Framework Convention for the Protection of National Minorities.

² The discussion festival *Būtent!* featured discussions on the present and future of national minorities: <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/diskusiju-festivalyje-butent-buvo-kalbama-apie-tautiskumo-reiksme-xxi-amziuje-w1y/>

Recommendation 2

Adopt a comprehensive legal framework on the protection of national minorities, thereby ensuring that persons belonging to national minorities can effectively exercise the rights enshrined in the Framework Convention.

An important step in the implementation of the Framework Convention was the adoption by the SRL, on 7 November 2024, of the Law on National Minorities of the Republic of Lithuania³ No. XIV-3079 (hereinafter referred to as the LNM), which entered into force on 1 January 2025. It should be noted that Lithuania had no dedicated legislative framework governing the protection of national minorities for more than a decade. The new LNM established a comprehensive legal framework for the protection of the rights of national minorities. It provides a clearer definition of the concept of a national minority, specifies the competences of public authorities, and lays down the principles governing the use of national minority languages, the preservation of cultural identity, education, consultation and participation in public life. This has significantly strengthened legal certainty both for national minority communities and for public authorities.

The LNM establishes the following key provisions:

- it introduces the concept of a national minority, based on an inclusive definition. The citizenship criterion clearly distinguishes the policy on the protection of the rights of national minorities from migration policy. The criterion of long-standing, strong and lasting ties with the Republic of Lithuania also ensures that the definition covers:
 - historical national minorities – national minorities regarded as "old historical national minorities", which are endangered and have no historical homeland with which they can identify;
- it defines a person belonging to a national minority as a citizen of the Republic of Lithuania residing in the territory of the Republic of Lithuania who has an ethnic identity other than Lithuanian and seeks to preserve that identity;
- it introduces the concept of national identity, defined as a person's freely chosen identification with the nationality of one of their parents or grandparents, based on the totality of the characteristics specific to that nationality – culture, language, traditions and customs – or at least one of those characteristics.
- it defines a national minority language as a language other than Lithuanian that is used as a mother tongue by persons belonging to a national minority and establishes the principles governing its use, including the right to use that language freely and without interference, in private and in public, orally and in writing;

³<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/372796c2a26611efa605b9842742bf37>

- it guarantees the right of persons belonging to national minorities to establish organisations freely, to participate in political, public and non-governmental activities at national and international level, and ensures the protection of their civil and political rights through participation in public life;

- it establishes the CNM as a permanent mechanism for the participation of persons belonging to national minorities. The CNM is composed of representatives of organisations uniting national minorities and non-governmental organisations active in the field of the exercise of the rights of national minorities. This law guarantees the right of representatives of national minorities to participate in addressing cultural, educational, social, economic and other issues affecting them and to represent their interests before state and municipal institutions. As a collegiate advisory body operating on a voluntary basis, the CNM submits proposals to the institution authorized by the Government of the Republic of Lithuania, which is responsible for implementing national minority policy, as well as to state and municipal institutions and bodies on legislative initiatives, policy development, strategic issues relating to the preservation of the identity of national minorities and the development of their culture, other matters related to participation in shaping and implementing national minority policy, measures for the implementation of targeted programmes for national minorities, priorities for providing support to non-governmental organisations active in the field of the protection of the rights of national minorities, and the implementation of international obligations. This has strengthened the legal framework for the effective participation of national minorities in public life and in decision-making on matters affecting them.

- it also establishes the legal framework, conditions and procedures for education, culture and information dissemination relating to national minorities;

- it lays down the rights, freedoms and obligations of persons belonging to national minorities, as well as the State's obligation to create conditions enabling them to preserve and foster the customs and cultural and linguistic identity of national minorities;

- it establishes the institutional framework for the formulation and implementation of State policy on national minorities and for the representation of national minorities.

Together with other applicable legislation,⁴ the LNM creates the conditions for establishing a uniform understanding of national minorities and ensuring the exercise of the specific rights of persons belonging to national minorities.

⁴ The Constitution of the Republic of Lithuania, the Law on Equal Opportunities, the Law on the State Language, the Law on Public Administration, the Law on Education, the Law on Associations, the Law on Religious Communities, the Law on the Provision of Information to the Public, the Law on the Identity Card and Passport, the Law on the Spelling of Personal Names and Surnames in Documents, and the Law on the Registration of Civil Status Acts.

Sub-paragraph 7.4.11 of the Implementation Plan for the Programme of the Twentieth Government of the Republic of Lithuania⁵ provides for "improving the provisions of the LNM, following an analysis, with a view to implementing the Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities" (responsible authority – MoJ; participating institutions – MoC, MoESS; implementation deadline – the fourth quarter of 2027). To implement these provisions, by Order No. 1R-33 of 19 February 2026 of the Minister of Justice of the Republic of Lithuania⁶, a working group composed of representatives of the Government of the Republic of Lithuania, MoC, MoESS, MoJ, DNM, CNM, SCLL, MoI and Mykolas Romeris University was established to improve the provisions of the LNM. The working group submitted proposals regarding the draft legal act, the most significant of which included: the possibility of submitting applications to municipal administrative authorities in a national minority language; the possibility of spelling personal names using the Latin alphabet (without diacritical marks) in accordance with the spelling and word-formation rules of the relevant national minority language; the right to display topographical signs on private property in the mother tongue; national minority schools and the teaching of the State language in schools where instruction is provided in a national minority language.

Recommendation 3

Provide a legal framework and take a range of practical measures to ensure the right to use national minority languages, orally and in writing, in dealings with administrative authorities, and monitor the implementation of these measures. To this end, the authorities should ensure that, in areas traditionally inhabited by persons belonging to national minorities, the exercise of this right is not made dependent on whether they constitute a certain percentage of the local population. This right should also be guaranteed irrespective of whether the applicant has knowledge of the Lithuanian language, and persons belonging to national minorities should be encouraged to make use of it.

In assessing the implementation of this recommendation, it should be noted that, during the period 2021–2026, Lithuania strengthened the system for the protection of the rights of national minorities, expanded practical communication and consultation measures, and sought to ensure that administrative services were accessible to all residents, including national minority communities. At

⁵ Plan for the Implementation of the Provisions of the Programme of the Twentieth Government of the Republic of Lithuania, approved by Resolution No. 895 of the Government of the Republic of Lithuania of 10 December 2025, *On the Approval of the Plan for the Implementation of the Provisions of the Programme of the Twentieth Government of the Republic of Lithuania*.

⁶ [Order No. 1R-33 of the Minister of Justice of the Republic of Lithuania of 19 February 2026 On the Establishment of a Working Group to Improve the Provisions of the Law on National Minorities of the Republic of Lithuania.](#)

the same time, Lithuania upheld the constitutional principle of the status of the State language and ensured a balance between national legislation and its international obligations.

During the period 2021–2026, Lithuania sought to ensure the protection of the State language and compliance with constitutional principles on the basis of the Constitution of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the Constitution), Article 14 of which provides that the State language shall be Lithuanian; the Law on the State Language of the Republic of Lithuania⁷, the principal legal act governing the use of the State language in public life and regulating the use of the State language in state and municipal institutions, in the provision of public services, in documents, public signs, the dissemination of information, education, culture and other fields (amendments adopted in 2025–2026 strengthened the requirements for customer service in the Lithuanian language); the Law on Education of the Republic of Lithuania⁸, which establishes the requirements for teaching the Lithuanian language and proficiency in the State language within the education system; the Law on Public Administration of the Republic of Lithuania⁹, which provides that public administration shall be carried out in the State language; the LNM, which establishes the rights of national minorities while at the same time emphasising the status of the State language and its mandatory use in public life; and other laws and secondary legislation.

Through the above-mentioned legal acts, in particular the LNM, which establishes the right of national minorities to preserve their language, culture and identity, Lithuania ensures the right to use national minority languages. The Law provides that, in accordance with the Constitution and other legal acts, persons belonging to national minorities have the right to use their language freely in private and public life.

In 2023, the DNM requested all 60 municipalities of the Republic of Lithuania to indicate whether they apply paragraph 25 of the Rules for the Examination of Requests and Complaints of Persons at Public Administration Entities, approved by Resolution No. 875 of the Government of the Republic of Lithuania of 22 August 2007 *On the Approval of the Rules for the Examination of Requests and Complaints of Persons at Public Administration Entities*, and, where this provision concerning the acceptance of written requests in languages other than the State language is applied, to specify the languages in which services are provided to residents.

According to the information provided by the municipalities, residents are served in one or more national minority languages in half of the 60 municipalities, most commonly Russian, Polish and Ukrainian. See also Article 10.

⁷ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0B0253BB424C/asr>

⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

⁹ <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr>

The activities of administrative authorities in Lithuania are based on the constitutional status of the State language. At the same time, municipalities and State authorities in areas traditionally inhabited by larger national minority communities apply a flexible and pragmatic approach to the provision of services to residents. In many municipalities, employees are able to communicate in national minority languages, particularly Polish and Russian, where this is necessary to promote social inclusion and ensure the effective provision of services.

To ensure the accessibility of high-quality public services, municipalities also provide services in national minority languages and frequently rely on employees who are proficient in those languages. This is particularly relevant in Vilnius District Municipality, Šalčininkai District Municipality, Visaginas Municipality, Klaipėda City Municipality and other municipalities where national minority communities have traditionally lived. The practical accessibility of administrative services for national minority communities is ensured through the application of the principles of good administration and non-discrimination.

It should be noted that the Lithuanian legal system does not prohibit the additional use of national minority languages when providing information to residents, provided that the use of the State language is also ensured. Municipalities and public institutions provide multilingual information on their websites, in information publications, and in the fields of culture and public services, particularly in the above-mentioned municipalities.

In implementing the Framework Convention, Lithuania seeks to maintain a balance between the protection of the rights of national minorities and the constitutional status of the State language. The Constitutional Court of the Republic of Lithuania has emphasised the importance of protecting the State language in public administration. At the same time, State authorities seek practical solutions to ensure that the needs of national minority communities are met and that services remain accessible.

The DNM strengthened its dialogue with national minority communities and the CNM by discussing practical issues relating to the implementation of language rights. National community organisations had the opportunity to submit proposals on improving the accessibility of administrative services, the provision of information and communication.

Representatives of national minorities in Lithuania have the right to communicate with public authorities in their mother tongue. In practice, such situations are addressed in accordance with the principles of good administration, proportionality and responsiveness to residents' needs.

Lithuanian authorities also devoted attention to raising awareness of the rights of national minorities. The DNM, municipalities and non-governmental organisations implemented projects

and initiatives encouraging national minority communities to participate more actively in public life, make greater use of public services and become more actively involved in decision-making processes.

Recommendation 4

Establish a legal framework for the display of topographical indications also in national minority languages and coordinate the implementation of Article 11(3) of the Framework Convention at the national level. In doing so, the authorities should identify the areas traditionally inhabited by substantial numbers of persons belonging to each national minority, taking into account the specific situation of each national minority and the demographic composition of the area over a period longer than the intervals between population censuses, and display topographical indications in the relevant national minority language in those areas.

The LNM strengthened the overall system for the protection of national minorities and created a basis for further discussions on practical mechanisms for implementing language rights, including issues relating to public signs and topographical indications.

Lithuania continued expert, institutional and political discussions on the practical implementation of Article 11(3) of the Framework Convention. These discussions involved State authorities, the DNM, representatives of municipalities, national community organisations and international experts.

Lithuania maintains that decisions concerning topographical indications must ensure a balance between the protection of the rights of national minorities and the constitutional status of the State language. In its case-law, the Constitutional Court of the Republic of Lithuania has emphasised that the State language is a constitutional value and one of the fundamental elements of statehood; therefore, the regulation of public signs must comply with the Constitution.

Lithuania recognises the importance of the cultural and historical heritage of national minorities and seeks to ensure the visibility of their identity in the public space. In practice, multilingual information signs, including signs in national minority languages, are used in some municipalities and at cultural sites, particularly in the fields of culture, tourism, historical heritage and community information.

When planning measures in the fields of culture, education and community integration, State authorities and municipalities take into account not only official population census data but also the historical settlement of national communities in specific regions.

Discussions on the possible wider use of national minority languages in topographical indications highlighted the need to ensure a clear national legal framework, consistent application of the law throughout the territory of the State, and legal certainty for municipalities and residents.

During the period 2021–2026, Lithuania also strengthened its dialogue with national minority communities not only through close co-operation with the CNM but also through other measures. National community organisations had the opportunity to submit proposals concerning cultural visibility, language rights and measures to preserve national identity in the public space.

In Lithuania, the use of national minority languages in private and in public, including at cultural events, in the activities of national minorities or in communications by non-governmental organisations, is not restricted. National minority languages are actively used in cultural life, and the State supports projects aimed at preserving and promoting national minority languages and cultures.

In assessing the implementation of this recommendation, it should be noted that, during the period 2021–2026, Lithuania strengthened the legal framework for the protection of national minorities, developed dialogue on the implementation of language rights, analysed international practice and promoted the visibility of the cultural identity of national minorities in the public space. Further practical decisions concerning topographical indications are linked to the further development of the national legal framework, ensuring compliance with constitutional principles and strengthening public dialogue.

Multilingual information signs are used in the fields of culture, historical heritage and tourism. Lithuania seeks to maintain a balance between the protection of the rights of national minorities and the constitutional status of the State language.

Recommendation 5

Continue, in close co-operation with representatives of the Roma minority, to implement measures aimed at improving Roma housing conditions, access to healthcare services, employment opportunities and employment, as well as access to quality education, with particular attention paid to women and girls.

The implementation of the Advisory Committee's recommendation is based on a long-term policy for Roma inclusion. During the period 2021–2026, Lithuania implemented its Roma integration policy by moving from short-term action plans (2022–2023) to long-term strategic planning until 2030, aligned with the EU Roma Strategic Framework for Equality, Inclusion and Participation. During this period, comprehensive measures aimed at promoting the social inclusion of the Roma community, protecting human rights and reducing social exclusion were consistently

implemented. In implementing these measures, particular attention was paid to close co-operation with representatives of the Roma community, non-governmental organisations and municipalities.

State policy measures

The principal national strategic documents on Roma integration in Lithuania are:

- Action Plan for Roma Inclusion 2030¹⁰

Since 2024, the Roma Inclusion Plan has been the principal national strategic document. Its objective is to promote equality, social inclusion and participation of Roma in society.

The document provides the long-term national strategic framework covering measures to combat discrimination and antigypsyism, improve educational opportunities for Roma, promote employment, improve access to healthcare, empower Roma women and young people, strengthen civic participation, and promote co-operation with municipalities and civil society.

The Roma Inclusion Plan also provides for the activities of Roma mediators, strengthening local Roma platforms, promoting Roma culture and identity, strengthening the Roma non-governmental sector, and enhancing inter-institutional co-operation.

- Action Plan for the Integration of Roma into Lithuanian Society 2022–2023¹¹

This was the first national document prepared in response to the European Commission Communication of 7 October 2020 on the EU Roma Strategic Framework for Equality, Inclusion and Participation 2020–2030 and the Council Recommendation on Roma Equality, Inclusion and Participation. The document provided for measures in the areas of education, employment, healthcare, preservation of culture, reduction of discrimination, strengthening Roma participation, and co-operation with municipalities and non-governmental organisations.

- Action Plan for the Promotion of Non-Discrimination 2021–2023¹²

This plan, which was adopted and coordinated by the MSSL, sets out measures to combat discrimination on the grounds of nationality, to prevent hate speech, and to promote tolerance in society, as well as measures to educate the public about human rights.

- National Progress Plan 2021–2030¹³

¹⁰ Action Plan for Roma Inclusion 2030, <https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1768374047/10451/D%C4%97l%20rom%C5%B3%20%C4%AFtraukties%20iki%202030%20m.%20veiksm%C5%B3%20plano%20patvirtinimo%20-%20pakeitimo.pdf>

¹¹ Action Plan for the Integration of Roma into Lithuanian Society 2022–2023, <https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/%C4%Aesakymas%20d%C4%97l%20Rom%C5%B3%20integracijos%20%C4%AF%20Lietuvos%20visuomen%C4%99%20priemoni%C5%B3%20plano%202022%202023%20patvirtinimo%20%C4%AEV-33%202022-07-01.pdf>

¹² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b1c5e3b03ae511eb8d9fe110e148c770/asr>

¹³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d492e050f7dd11eaa12ad7c04a383ca0/asr>

Roma integration policy is also implemented in line with the objectives of the National Progress Plan to reduce social exclusion, improve access to education, strengthen the protection of human rights and promote equality.

- State Progress Strategy *Lithuania's Vision for the Future "Lithuania 2050"*¹⁴

Although this strategy is not a dedicated Roma policy document, measures for Roma inclusion were linked to the objectives of social inclusion, equal opportunities, poverty reduction, access to education and civic participation. Measures promoting Roma inclusion were integrated into the broader social policy framework.

The implementation of the Action Plan focused on increasing access to early childhood education, preventing early school leaving, encouraging Roma participation in the labour market, providing mediation and counselling services, and involving Roma non-governmental organisations.

Roma inclusion is also promoted through the Roma Inclusion Programme, which provides for measures to promote social inclusion and equal opportunities, as well as targeted employment programmes implemented by municipalities to support the social inclusion, employment, housing, psychological well-being and community empowerment of Roma women and girls.

Statistics

According to the data of the 2021 Population and Housing Census, 2,251 persons of Roma ethnicity lived in Lithuania. Of these, 24.3% resided in the City of Vilnius, while the remainder were distributed across other Lithuanian cities and municipalities, including: Eišiškės, Jonava, Kybartai, Marijampolė, Panevėžys, Varėna, Vilkaviškis, Šiauliai. In terms of gender, Roma women account for approximately 52.6% and Roma men for approximately 47.4% of the Roma population.

The Roma community in Lithuania has a relatively young age structure. Compared with other population groups, it has a comparatively high proportion of children and young people. According to various studies, children and young people account for approximately one fifth to one quarter of the Roma population in Lithuania. Consequently, education and youth inclusion remain among the key priorities of Roma integration policy.

Education

In the field of education, Lithuania implements measures aimed at increasing access to education and reducing early school leaving. During the period 2021–2026, measures supporting

¹⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/3388adf0a55611eea5a28c81c82193a8?csrt=4846892553884467125>

Roma inclusion and education were strengthened in Lithuania, resulting in improved participation of Roma children in the general education system and a reduction in school absenteeism. Nevertheless, the educational attainment of the Roma community remains among the lowest in Lithuania. More than 70%¹⁵ of Roma have attained less than upper secondary education, while the proportion of Roma with higher education is very low. The same applies to Roma women, who continue to be disproportionately affected by low levels of educational attainment and social exclusion.

According to the analysis contained in the methodological publication *Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose* (Educational Experience of Roma Children in Lithuanian General Education Schools) (hereinafter referred to as the Methodological Publication), prepared by the National Agency for Education, children and young people participating in general education programmes account for 21.5% of the Roma population in Lithuania, corresponding to approximately 480–490 children and young people¹⁶.

It should be noted that school absenteeism rates are declining. During the 2021–2022 school year, Roma children who did not attend school accounted for 1.47% of all pupils of Roma ethnicity. The authors of the Methodological Publication note that the situation has improved compared with previous years. Nevertheless, schools continue to face challenges in ensuring regular attendance and continuity of learning. During the public consultation on the Sixth Report, the non-governmental organisation Vilnius City Branch Padėk pritapti pointed out that the conclusions of this publication do not fully reflect the actual situation of Roma children in the education system. Consideration should be given not only to individual and family-related factors, but also to the practices of educational institutions, with greater attention paid to possible manifestations of discrimination within the education system.

The publication also emphasises that educational success is strongly influenced by the family's socio-economic situation, parents' educational attainment, living conditions, and trust in schools and educational institutions.

In Lithuania, opportunities are provided for children belonging to national minorities to participate in both formal and non-formal education. Roma children demonstrate active participation in extracurricular activities and in social activities within school communities. Therefore, the State's key priorities continue to focus on ensuring Roma children's access to

¹⁵ Action Plan for Roma Inclusion 2030, 2025. <https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1768374047/10451/D%C4%97I%20rom%C5%B3%20%C4%AFtraukties%20iki%202030%20m.%20veiksm%C5%B3%20plano%20patvirtinimo%20-%20pakeitimo.pdf>

¹⁶ Educational Experience of Roma Children in Lithuanian General Education Schools, Methodological Publication, 2023, <https://www.nsa.smsm.lt/wp-content/uploads/2025/08/Romu-vaiku-ugdymo-patirtis.pdf>

education and continuity of learning, facilitating their smooth transition to higher levels of education, promoting their participation in non-formal education activities, and empowering Roma youth.

The 2021–2030 Education Development Programme¹⁷ and the Action Plan for Roma Inclusion 2030 provide for measures to improve the educational attainment of Roma, reduce early school leaving and increase access to education. The main priorities include expanding access to early childhood education, providing support for Roma children attending school, mediation services within Roma communities, empowering Roma children and young people, and strengthening co-operation with municipalities and non-governmental organisations.

Within the DNM project *Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis* (Local Roma Platforms – A Path towards Co-operation with Municipalities) (hereinafter referred to as the Roma Platform), specific activities are implemented to improve educational outcomes, including the inclusion of Roma children and young people, strengthening motivation to learn, youth camps, citizenship education activities, a scholarship programme for school pupils and university students, and work with Roma families in municipalities. During Phase VII of the Roma Platform project (2025–2027), additional emphasis is placed on strengthening the leadership skills and learning motivation of Roma youth.

Housing

In 2025, the OEEO conducted the study *Būsto nuomos rinka: Lietuvoje gyvenančių užsieniečių situacijos analizė* (Housing Rental Market: Analysis of the Situation of Foreign Nationals Residing in Lithuania). The study examined discrimination in the housing rental market on the grounds of ethnicity, origin, religion, language or skin colour. The study aimed to examine the experiences of people who had moved to Lithuania when searching for and renting housing by documenting the experiences of foreign nationals living in Lithuania and identifying mechanisms of discrimination in the housing rental market. The findings of the study contribute to identifying the extent of discrimination and to the development of evidence-based policies.

In the field of housing, the Vilnius City Municipality Roma Inclusion Programme provides for an additional housing rent subsidy for Roma families renting accommodation in the private sector. The programme allocates EUR 483,600 for additional housing rent subsidies, EUR 150,000 for the empowerment of Roma women and girls, and EUR 45,000 for mediation services.

¹⁷ Education Development Programme 2021–2030, [https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20\(2020-07-24\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20(2020-07-24).pdf)

On 4 June 2025, the Vilnius City Municipal Council approved an additional housing rent subsidy for persons of Roma ethnicity who are entitled to the State housing rent compensation scheme, rent accommodation in the private sector (where the subsidy does not exceed the rent specified in the tenancy agreement and the market rental price), and meet the established eligibility criteria relating to Roma ethnicity or former residence in the Kirtimai Roma settlement. In 2025, 35 families benefited from this measure, receiving a total of EUR 33,921. The compensation is regarded as an effective measure for reducing social exclusion and housing insecurity. A similar compensation scheme is also applied in other municipalities with substantial Roma populations.

Health

A study entitled *Lietuvos romų tautybės asmenų padėtis 2022 m.: kompleksinis požiūris* (The Situation of Persons of Roma Ethnicity in Lithuania in 2022: A Comprehensive Approach), conducted in 2022,¹⁸ found that members of the Roma community continue to face certain difficulties in accessing healthcare services, particularly when registering with healthcare providers through digital channels. However, the extent of these barriers has been decreasing. The study also revealed gender differences, with Roma men seeking medical care less frequently than Roma women.

In order to improve Roma access to healthcare services, the DNM has been implementing the Roma Platform project, under which Roma mediators have been working since 2016 in Vilnius, Panevėžys District, Kybartai, Jonava and Marijampolė. They assist Roma in registering with healthcare providers, accompany patients to healthcare facilities, facilitate communication with healthcare personnel, and contribute to the provision of non-discriminatory healthcare services. In 2024, Vilnius City Municipality established a dedicated health mediator position to address issues related specifically to the health of the Roma community. Training on patients' rights in the field of healthcare is provided for mediators. The DNM also includes topics related to healthy lifestyles and healthcare in its training activities for Roma women.

The Vilnius City Municipality Programme for Roma Inclusion in Society for 2024–2026¹⁹ (hereinafter referred to as the Roma Inclusion Programme) provides for measures relating to addiction treatment, the promotion of mental health, access to psychological support, self-help groups, and the services of addiction counsellors.

¹⁸ *Lietuvos romų tautybės asmenų padėtis 2022 m.: kompleksinis požiūris* (The Situation of Persons of Roma Ethnicity in Lithuania in 2022: A Comprehensive Approach)

¹⁹ <https://www.romuplatforma.lt/media/attachments/2025/05/27/romuprograma-2024-2026.pdf>

Employment

The Action Plan for the Integration of Roma into Lithuanian Society 2022–2023 provided for general measures implemented by the Employment Service under the MSSL, including:

- increasing Roma motivation to enter employment or education; providing career guidance and counselling services to assist in choosing a profession and planning a career, taking into account individual characteristics and labour market needs;
- providing employment services for persons with disabilities to support their entry into and retention in employment;
- implementing active labour market policy measures (ALMPs) to promote Roma employment; and providing psychological counselling services.

Following the expiry of the Action Plan for the Integration of Roma into Lithuanian Society for 2022–2023, measures promoting Roma employment were incorporated into the Action Plan for Roma Inclusion 2030, which provides for continued co-operation with the Employment Service, municipalities and non-governmental organisations with a view to increasing Roma participation in the labour market and improving their employment opportunities. In the field of employment, Lithuania continues to develop measures aimed at empowering Roma, particularly Roma women and girls, with a focus on community work, strengthening social skills and promoting participation in public life.

In 2025, 435 persons of Roma ethnicity were registered with the Employment Service, 75 Roma women obtained permanent employment under open-ended employment contracts, while 13 were employed under fixed-term contracts. Over the past five years, 790 persons of Roma ethnicity have been integrated into the labour market, representing 29.3% of registered clients. As declaration of ethnicity is voluntary, the actual number of persons of Roma ethnicity may have been higher.

As part of the implementation of the Vilnius City Municipality Roma Inclusion Programme for 2024–2026, Vilnius City Municipality implements measures to promote employment. In 2025, eight persons benefited from the measures, while two persons did so in 2026.

In order to promote Roma employment and strengthen the economic independence and social empowerment of Roma women, the RCC organised vocational training in beauty services, including seminars for image consultants and practical beauty courses. In 2024, 20 Roma women and girls participated in the project *Romų bendruomenės moterims ir mergaitėms: pažinimo ir gebėjimų ugdymo programa* (For Roma Community Women and Girls: A Programme for Knowledge and Skills Development). During 2024–2025, 46 Roma women and girls participated in the project *Mes – galinčios ir įgalintos* (We Are Capable and Empowered). This project was organized and curated by the Lithuanian Falconry Union, together with the Vilnius city branch

Padėk pritapti (Help Me Fit In). During the public consultation on the Sixth Report, the organisation also indicated that, over the past five years, it has consistently implemented activities under the Vilnius City Roma Inclusion Programme aimed at empowering Roma women and girls, including employment-related activities, training, camps and rights advocacy. A total of 350 Roma, including 163 women, participated in the European Social Fund project *Dirbkime kartu su romais – naujos darbo galimybės ir iššūkiai* (Working Together with Roma – New Employment Opportunities and Challenges). It is noteworthy that 20% of the project participants subsequently entered employment. Since 2023, ten Roma women have obtained vocational qualifications in the beauty sector. According to data from the Employment Service, 75 Roma women entered employment under open-ended employment contracts in 2025, compared with 13 Roma women employed under fixed-term contracts.

Research findings and practical experience indicate that the most effective Roma inclusion measures include the work of Roma mediators, individual counselling, targeted employment and vocational training measures, access to psychological support, comprehensive social services, and sustained public awareness-raising and anti-discrimination initiatives. The DNM continues to implement these measures through the Roma Platform project funded by the European Commission, in close co-operation with representatives of the Roma community, non-governmental organisations and municipalities.

An important role is also played by the Baltic Region Baltic Roma Women Association, which implements projects promoting the equality of Roma women, reducing discrimination, providing legal counselling and strengthening participation in society. During 2024–2025, the Association organised capacity-building training, counselling for Roma women, and events focusing on reducing discrimination and improving access to public services.

Lithuania continues to carry out periodic studies and monitoring of the situation of the Roma community. The DNM is implementing the project *autinių mažumų būklės stebėsenos tobulinimas* (Improving the Monitoring of the Situation of National Minorities), which aims to develop a long-term methodology and a system of indicators for assessing the situation of national minorities (see Article 5).

Recommendation 6

Support the establishment, for each national minority, of a sustainable structure for cultural activities meeting their needs and providing them with conditions, including long-term funding, for organising cultural activities and collecting, presenting and publishing cultural works of that national minority and persons affiliating with it, including women.

To implement this recommendation, Lithuania applies a multi-level funding system consisting of national-level funding, provided by State authorities, such as the Lithuanian Council for Culture, which administers State budget funds allocated to cultural and artistic projects, scholarships and strategic funding for organisations, and local government funding. For example, between 2022 and 2025, Lithuanian municipalities allocated more than EUR 16 million to finance national minority projects (see Annex 1).

The DNM provides annual competitive funding for cultural, educational, informational and community projects implemented by national minority non-governmental organisations. The project implemented enable national minority organisations to preserve their languages, cultures, traditions and historical memory, and to organise events, festivals, exhibitions, publishing activities, educational initiatives and community-building activities. The DNM's project funding is one of the principal instruments enabling national minority communities to initiate and implement cultural activities that meet their specific needs. Between 2021 and 2025, the DNM allocated more than EUR 2 million to support initiatives promoting the activities of national minority non-governmental organisations (see Annex 6).

DNM exercises the rights and responsibilities of the founder of the Public Institution *House of National Communities* in Vilnius and the Public Institution *Kaunas Centre of Cultures of Various Nations* and, through its participation in their governance, contributes to setting their objectives and priorities and to the implementation of activities aimed at preserving the cultural and ethnic identity of national minorities, promoting intercultural dialogue, cultural education and integration.

In addition to project funding, the DNM also supports the activities of national minority cultural centres. National minority cultural centres provide national minority organisations with permanent facilities for meetings, rehearsals, concerts, exhibitions, commemorative events, educational activities, and events promoting minority languages and cultures. Such institutional support is particularly important for smaller national minority communities that do not have their own premises or sufficient administrative resources to ensure the continuity of their cultural activities independently.

An important role is played by the Public Institution *House of National Communities*. It is one of the main venues for the activities of national minority organisations, where national communities come together to organise cultural events, meetings, concerts, exhibitions, language courses, educational programmes and community activities. The House of National Communities in

Vilnius contributes to the promotion of national minority cultures, intercultural dialogue and co-operation among national communities.

The Public Institution *Kaunas Centre of Cultures of Various Nations* operates in Kaunas, providing opportunities for national communities living in the Kaunas region to engage in cultural, educational and community activities. The Centre organises events showcasing the cultures, histories and traditions of different national communities and promotes co-operation among national communities, educational institutions, cultural organisations and municipal authorities.

The infrastructure supporting the cultural activities of national minorities is further complemented by other cultural centres and institutions whose activities or projects receive funding from the DNM. These include *Romų visuomenės centras* (the Roma Community Centre), *Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras* (the Lithuanian National Minorities Folklore and Ethnography Centre), as well as national minority organisations and cultural centres operating at the regional and local levels, such as *Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centras* (the Klaipėda City Municipality Centre for National Cultures), *Visagino kultūros centras* (Visaginas Cultural Centre) and others. These institutions contribute to preserving the cultural heritage of national minorities and to promoting their folklore, languages, traditions, history and contemporary cultural expression. Funding for projects implemented by national minority cultural and integration centres during the period 2022–2026 is presented in Annex 2.

The cultural activities of national minorities in Lithuania are also supported by institutions under the Ministry of Culture. These institutions receive funding from the State budget but may also apply for funding from the Lithuanian Council for Culture and international funds for the implementation of their projects. Accordingly, their activities are financed through two channels: State budget allocations provided through the regular budget planning process and project-based funding obtained through competitive funding applications.

A number of cultural institutions promoting the culture and heritage of national minorities operate in Lithuania. The Vilnius Jewish Public Library of the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania maintains a collection of fiction by Jewish authors and organises public educational and cultural events presenting Jewish culture and history, the significance of Jewish cultural heritage to the development of the Lithuanian State, and the contribution of Litvaks to the global heritage of science, art, industry and other fields.

The Vilna Gaon Museum of Jewish History conducts research and carries out educational and awareness-raising activities on Jewish life, antisemitism and the Holocaust. At the beginning of 2024, the Museum of Jewish Culture and Identity of Lithuania was opened. It is a branch of the

Vilna Gaon Museum of Jewish History located in the historic building of the former *Tarbut* Jewish Gymnasium. It is the first museum in Lithuania to present Jewish history and culture not only through the tragedy of the Holocaust, but through the full spectrum of Jewish life in Lithuania, including customs, everyday life, art and science.

The Kaunas IX Fort Museum conducts research, organises exhibitions and holds events on Holocaust-related topics. The Museum also contributes to raising awareness of Roma history and culture. In 2023, the interactive educational programme *Romany bacht: romų istorija ir kultūra* (Romany Bacht: Roma History and Culture) was presented to the public. Participants were introduced to the history, customs and traditions of the Roma national minority, while also exploring the tragic events of the past as well as present-day realities and challenges. Between 2023 and 2025, a total of 23 such educational sessions were conducted.

The Old Theatre of Vilnius expanded its activities by staging performances not only in Russian but also in Polish and Ukrainian. This created additional opportunities for national minority languages and cultural expression to be represented in the professional performing arts.

In order to better assess the scope of activities of national minority cultural centres and their importance to local communities, the DNM commissioned a survey of visitors to these cultural centres in 2025.²⁰ The survey makes it possible to assess how many national minority organisations and community members make use of the opportunities provided by the cultural centres, which types of activities are in greatest demand, and what additional measures are needed to ensure the long-term sustainability of the cultural activities of national minorities. The survey findings are used to plan DNM measures, assess funding needs and strengthen the role of national minority cultural centres as long-term cultural infrastructure (see also Recommendation 7).

As stated above, Lithuania implements this recommendation through a combination of project-based funding for national minority non-governmental organisations and cultural and integration centres, the contribution of State cultural institutions, and evidence-based monitoring. These measures enable national minorities to organise cultural activities on a continuous basis, present their cultural heritage, involve community members, including women, and enhance the visibility of national minority cultures in Lithuanian society.

Recommendation 7

Intensify their measures to combat stereotypes and prejudice against persons belonging to national minorities and to promote respect and intercultural dialogue throughout society as a whole.

²⁰ https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1769509830/10465/Tautiniu_mazumu_tyrimas_20251127.pdf

Drawing on the findings of various studies and analyses, the DNM has drawn attention to the increasing prevalence of hate speech and discrimination directed against persons of a nationality other than Lithuanian.

In 2023, the DNM organised two strategic sessions on information security, non-discrimination, hate speech, disinformation threats and ways to identify them. The first session, entitled *Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas* (National Communities in Lithuania and New Immigration: (Re)Constructing National Identity), was held in Vilnius and focused on the opportunities and challenges faced by Lithuania in providing protection to newly arrived immigrants. The discussion brought together representatives of national communities, journalists and members of civil society. The second strategic session took place in the Šalčininkai District Municipality and focused on the integration of the Belarusian community in Lithuania. Representatives of national communities, journalists, public figures and representatives of State authorities shared their views and insights. A total of 60 participants attended the two strategic sessions (for comparison, two strategic sessions with 70 participants were organised in 2022).

On 27–29 August 2025, the DNM initiated and funded the national minority youth training programme *Bendraamžių akademija* (Peer Academy). Approximately 30 pupils from schools in Visaginas, Švenčionys, Švenčionėliai and Vilnius providing education in Lithuanian and national minority languages participated in the programme. The three-day programme focused on non-discrimination, recognising hate speech, active and responsible citizenship, media literacy, and the development of teamwork skills. In addressing manifestations of hate, particular attention was paid to recognising stereotypes, discrimination and hostile narratives in the public sphere and on social media, as well as to the importance of constructive dialogue and respectful communication.

Since 2022, the Lithuanian Police, in co-operation with human rights organisations, has organised specialised training for police officers on recognising hate crimes, communicating with vulnerable groups and protecting victims. Police officers have strengthened their knowledge of hate crimes targeting vulnerable communities, including ethnic and national minorities. In 2023, the DNM organised the seminar *Tautinės mažumos Lietuvoje* (National Minorities in Lithuania) for police officers. The seminar included presentations on national minorities in Lithuania, State policy, issues relating to the definition of national minorities, the international legal framework governing the rights of national minorities, freedom of expression and hate speech. Statistics on persons belonging to national minorities living in Lithuania, based on the results of the 2021 Population and

Housing Census of the Republic of Lithuania, were also presented. The seminar was attended by 20 participants, including 15 police officers.

A total of 140 police officers participated in the online training course *Tarpkultūrinių kompetencijų stiprinimas kovoje su neapykantos nusikaltimais* (Strengthening Intercultural Competences in Combating Hate Crime) organised by the Human Rights Monitoring Institute. The training focused on increasing participants' understanding of communities vulnerable to hate crimes and on applying this knowledge to the identification and investigation of hate crimes.²¹

In 2025, the DNM conducted a survey and analysis of visitors to national minority cultural and integration centres. For the purposes of assessing the implementation of the Framework Convention, the analysis draws on the part of the survey covering citizens of the Republic of Lithuania belonging to national minorities, as only they fall within the definition of a national minority laid down in the LNM. The survey is longitudinal in nature: a comparable analysis was carried out in 2022, enabling the 2025 findings to be used to assess developments over time. The survey of respondents belonging to national minorities revealed an increase in experiences of discrimination. In 2022, 15% of respondents reported having personally experienced discrimination, compared with 30% in 2025. Discrimination most commonly occurred in everyday situations, including in public places, on public transport and in interactions with strangers.

Changing public attitudes and combating antigypsyism remain important priorities. In 2025, a study on public attitudes towards minorities and migrants in Lithuania was initiated by the Department of Ethnic Studies of the Institute of Sociology at the Lithuanian Centre for Social Sciences (LCSS) and the non-governmental organisation Diversity Development Group. The survey was conducted by *Baltijos tyrimai*, a Lithuanian–British market and public opinion research company. The findings showed that Roma continue to be the most stigmatised group in Lithuania: According to the survey, 59% of respondents would not like to have Roma as neighbours, while 46% would not like to work with Roma in the same workplace. The representative survey of the Lithuanian population was conducted between 8 and 24 March 2025 and covered 1,020 residents of Lithuania aged 18 and over.

These findings demonstrate the continuing need to address stereotypes, reduce social distance and the risk of discrimination in a systematic manner, while clearly distinguishing measures aimed at protecting the rights of national minorities from broader measures relating to migration and the integration of foreign nationals. They also confirm the need to continue targeted

²¹Police Officers Strengthened Their Knowledge of Communities Vulnerable to Hate Crimes. Human Rights Monitoring Institute, 2022. <https://hrmi.lt/policijos-pareigunai-gilino-zinias-apie-neapykantos-nusikaltimu-pazeidziamas-bendruomenes/>

awareness-raising, educational, hate speech prevention and intercultural dialogue measures. In response to these trends and with a view to ensuring consistent and targeted public communication, the DNM is implementing the information campaign *Pažink, kad nereikėtų bijoti* (Get to Know, So There Is No Need to Fear),²² which aims to reduce stereotypes, prevent antigypsyism, raise awareness of Roma history and culture, and promote respectful intercultural dialogue. In 2025, the campaign reached 17,779,815 contacts, based on a total population of 2,693,602 residents of Lithuania. Additional visibility for the campaign was provided through JCDecaux advertising billboards displayed in public spaces in major cities. Further details are set out in Annex 3.

Stereotypes and prejudice against certain national minorities remain a matter of concern. In response, Lithuania continues to strengthen measures in the fields of education, civic education and public awareness, while promoting intercultural dialogue and co-operation between national minorities and the majority population, with a view to reducing social distance and strengthening social cohesion.

One of the commitments of the 20th Government of the Republic of Lithuania is to prepare and implement an Action Plan on Combating Xenophobia, Antisemitism and All Forms of Discrimination. In 2026, the Action Plan was approved. It provides for 157 specific measures aimed at strengthening the prevention of hate crimes (including those motivated by ethnic, racial, religious and other forms of hatred) and incitement to hatred, contributing to the well-being of vulnerable groups, and promoting public and cultural education on the diversity of groups living in Lithuania, respect for human rights, historical memory and intercultural dialogue. The Action Plan places particular emphasis on the protection of vulnerable groups, reducing stereotypes and strengthening societal resilience to hate ideologies.

In addition, the Republic of Lithuania follows international standards in the field of combating antisemitism. In their activities, State authorities rely on the working definition of antisemitism and the accompanying recommendations developed by the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). These recommendations are used in developing measures in the fields of education, remembrance policy and the prevention of discrimination, enhancing public understanding of the various forms of antisemitism and strengthening the capacity to recognise them in contemporary society. Lithuania is committed to ensuring a consistent and systematic approach to combating antisemitism, xenophobia and other forms of hatred and discrimination.

Accordingly, the DNM consistently implements measures aimed at promoting intercultural dialogue, civic education and reducing negative stereotypes (see also Articles 4 and 6).

²² <https://roma.lt/pazink>; <https://www.klaipedatkc.lt/naujienos/pazink-kad-nereiktu-bijoti/>; <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/zinomi-lietuvos-zmones-pasakoja-apie-santykius-su-romais/>

Recommendation 8

Pursue and strengthen their efforts to combat and prevent threats or acts of discrimination, hostility or violence on ethnic grounds and ensure that alleged cases are promptly and effectively examined and, where appropriate, investigated and prosecuted.

The Republic of Lithuania continues to pursue and strengthen measures aimed at combating discrimination, hostility and violence on ethnic grounds, while ensuring the effective prevention, investigation and prosecution of such acts.

The prohibition of discrimination and the principle of equality are enshrined in the Constitution of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the “Constitution”), the Law on Equal Opportunities, the Criminal Code and other legal acts. Criminal liability is imposed for incitement to discriminate against, commit violence against or physically assault a group of persons or an individual belonging to such a group on the grounds of nationality, ethnic origin, language or other protected characteristics. Criminal liability is also provided for hate crimes and acts of hate speech.

In order to strengthen the fight against hate crimes and hate speech, Lithuania continuously improves the practices of law enforcement authorities. Specialised training is provided for police officers, prosecutors and judges on the identification and proper qualification of hate crimes and on working sensitively with victims. In addition, co-operation between public authorities, human rights organisations and national minority communities is being strengthened.

The Lithuanian Police and the Prosecution Service apply measures to ensure a prompt response to alleged cases of discrimination, hostility or violence on ethnic grounds. Upon receipt of a report of a suspected hate crime or an act of hate speech, the information is assessed without delay and, where indications of a criminal offence exist, a pre-trial investigation is initiated. The investigations seek to establish the existence of a discriminatory motive and to ensure effective criminal prosecution.

The consistent application of the principle of non-discrimination continues to be ensured in judicial practice, while the competent authorities actively respond to discrimination, hate crimes and hate speech through both preventive and legal measures.

To combat manifestations of discrimination, a lawyer has been employed under the Roma Platform project since June 2023 to provide 15 hours of legal services to the Roma community each month. This ensures the provision of legal services to the Roma community. Approximately 80% of the recipients of these legal services are women. In 2024, legal proceedings were initiated under

Articles 169 and 284 of the Criminal Code concerning the discrimination of three Roma women in the provision of catering services. The court ruled in favour of the claimant.

Particular attention is also paid to prevention. State authorities implement measures to promote public awareness, tolerance and intercultural dialogue with a view to reducing stereotypes, hate speech and social polarisation. National minority organisations, educational institutions and non-governmental organisations are actively involved in these activities.

By Resolution No. 33 of 21 January 2026, the Government of the Republic of Lithuania approved the Action Plan on Combating Antisemitism, Xenophobia and Any Other Form of Incitement to Hatred and Fostering Jewish Life (hereinafter referred to as the Plan). The Plan provides that, within its remit, the Ministry of Justice of the Republic of Lithuania is the lead implementing authority and undertakes to:

- prepare and submit to the Government proposals for the designation of an entity responsible for coordinating efforts to combat antisemitism, xenophobia and any other form of incitement to hatred, including the implementation of the Plan;
- having assessed the scale and trends of hate crimes and hate speech offences, analyse the relevant provisions of the Code of Administrative Offences and the Criminal Code, assess their application, effectiveness and the deterrent effect of the sanctions provided for therein, and, where necessary, prepare and submit proposals to the Government for legislative amendments;
- inform vulnerable groups about the available remedies for the protection of their violated rights.

Lithuania is also strengthening the monitoring of hate speech and hate crimes in the digital environment and cooperates with social media platforms and other competent authorities to prevent the dissemination of illegal content.

State authorities will continue their efforts to ensure that all alleged cases of discrimination, hostility or violence on ethnic grounds are investigated effectively, impartially and without undue delay, and that those found guilty are held accountable in accordance with the laws of the Republic of Lithuania. Measures aimed at strengthening public respect for human rights, ethnic diversity and democratic values will also continue to be implemented.

Recommendation 9

Take all necessary measures, including financial and legal, to ensure access to public and private broadcast and digital media as well as print media in minority languages for persons belonging to all national minorities. These measures should also include increased coverage of them in mainstream media and support to them for the creation of their own media.

Lithuania continued to develop financial, legal and institutional measures aimed at meeting the information needs of persons belonging to national minorities and increasing their visibility in the public sphere. Examples of these measures include:

- LRT programmes on issues relating to national minorities. Lithuania's national public broadcaster, LRT, provides information content for national minorities by regularly broadcasting programmes in Russian, Polish, Ukrainian, Belarusian and English, and by producing dedicated discussion and current affairs programmes on the rights, culture, education and integration of national minorities. These include *Santara*, *Laida rusų kalba* (Programme in Russian), *LRT Aktualijų studija* (LRT Current Affairs Studio), and other programmes for national communities available through the LRT *Radioteka* and *Mediateka* platforms.

- Coverage of the Lithuanian National Communities Day, the National Cultures Festival and DNM events in national and regional media.

- The information campaign *Pažink, kad nereikėtų bijoti* (Get to Know, So There Is No Need to Fear), aimed at promoting a better understanding of the Roma national minority, its traditions, culture and history. The campaign was implemented in various cities across Lithuania and contributed to increasing the visibility of national minorities and reducing stereotypes.

- The DNM website and social media channels.

The State finances the national public broadcaster, Lithuanian National Radio and Television (LRT), which provides public information services to all groups of the population of Lithuania, including national minorities. Article 5(9) of the Law on the Lithuanian National Radio and Television provides that LRT shall reflect the cultural diversity of Lithuania's national communities and meet their information needs in its activities. These functions are financed through State budget appropriations allocated to LRT.

LRT ensures access to information for national minorities through various media platforms, including television, radio, its online news portal and social media platforms. Content in national minority languages is produced and disseminated through:

- the national communities sections of the LRT.lt news portal in Polish and Russian;
- radio programmes in Russian and Polish;
- programmes on Ukrainian, Belarusian and Lithuanian Jewish issues broadcast on the LRT KLASIKA channel;
- television programmes in Polish, Russian, Belarusian and Ukrainian, as well as programmes on Jewish issues broadcast on the LRT KLASIKA channel;
- social media platforms targeting specific language audiences.

The content of these programmes and publications covers current affairs, politics, culture, history, education and regional life, and includes interviews with representatives of national communities, analytical and investigative articles, issues relating to integration policy, explanations of the activities of State authorities and legal processes, as well as topics concerning the identity, cultural identity and self-expression of national communities.

LRT also systematically seeks to ensure that issues relating to national minorities are not confined to specialised programmes. Articles prepared by the national communities editorial teams are regularly translated into Lithuanian and published in the main news feed of the LRT.lt news portal.²³ As a result, issues relating to national minorities become part of the national information space, thereby increasing their visibility in society. Particular attention is paid to the issues and initiatives of national communities living in the regions.

Lithuania has also continued to strengthen a safe environment for the self-expression of national minorities and their participation in public discourse. In order to ensure long-term and sustainable support for national minority media, the Media Support Fund was established in 2023 pursuant to Article 28 of the Law on the Provision of Information to the Public of the Republic of Lithuania. The Law provides for the State's obligation to support the activities of public information producers with a view to promoting media pluralism and the diversity of opinions and national cultures.

One of the principal objectives of the Fund is to ensure that the diversity of national cultures is reflected in the media. To this end, the Fund supports projects presenting the culture, history, heritage and current affairs of national minorities. The Fund operates a dedicated funding programme supporting the publishing activities of media outlets operating in national minority languages and Lithuanian diaspora media.

Under this programme, funding is provided not only for print media but also for radio programmes, video reports, online portals, digital media projects and other information dissemination platforms. This ensures that persons belonging to national minorities have access to information in a language they understand through a variety of communication channels.

In 2024, the Media Support Fund financed national minority media projects, allocating EUR 171,569. Since 2025, media activities and projects have been funded separately: a total of EUR 59,644 was allocated to media activities and EUR 155,876 to projects. In 2026, EUR 83,208 was allocated to national minority media activities, while support for projects amounted to EUR 120,225²⁴.

²³ <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje>

²⁴ <https://www.medijufondas.lt/skelbiame-2026-m-projektu-finansavimo-rezultatai#rezultatai>

In addition to the State-funded public broadcaster and the support provided by the Media Support Fund, national minority organisations also publish their own periodicals and operate websites, social media accounts and other communication channels through which they present the activities, cultural heritage and current affairs of their communities.

In order to increase the visibility of national minorities in the public sphere and ensure the dissemination of information about their activities, culture and current affairs, the House of National Communities in Vilnius publishes the periodical *Tautinių bendrijų naujienos* (National Communities News). The periodical has been published since 2001 and is issued four times a year. It publishes information on the activities of national minority organisations in Lithuania, cultural events, historical heritage, educational initiatives and other issues relevant to national communities. The periodical contributes to the preservation of national minority languages, cultures and identities and to the promotion of intercultural dialogue in Lithuania.

Tautinių bendrijų naujienos (National Communities News) and other information publications of national minority organisations are available in electronic format, ensuring their wider dissemination and accessibility throughout Lithuania and abroad.

Public support measures for the information activities of national minorities exist in Lithuania; however, most national minority media initiatives continue to be project-based and depend on periodic funding. Moreover, national minorities are most often covered in the national media in the context of cultural events or commemorative occasions. There therefore remains a need for more consistent and systematic coverage of the contribution of national minorities to the social, cultural and economic life of Lithuania.

The DNM provides annual funding for cultural and information dissemination projects implemented by national minority non-governmental organisations. Funding is provided for publications, websites, and cultural and information projects aimed at presenting the history, culture and current affairs of national minorities and improving access to information within their communities. A list of publishing and information dissemination projects funded by the DNM during the period 2022–2026 is provided in Annex 4.

Lithuania implements this recommendation through a combination of the activities of the State-funded public broadcaster, access to digital and traditional media in national minority languages, financial support for national minority media projects, and measures aimed at increasing the visibility of national minorities in the mainstream national information space.

Recommendation 10

Amend the legislation to allow for the use of all diacritics in the languages of national minorities in the spelling of a person's first name and surname in personal identity and other documents. The authorities should also ensure that the procedures and costs related to changing these names are such that they do not discourage requests for name changes.

On 18 January 2022, the Law on the Spelling of Personal Names and Surnames in Documents of the Republic of Lithuania (No. XIV-903)²⁵ was adopted and entered into force on 1 May 2022. The Law allows citizens of the Republic of Lithuania of non-Lithuanian ethnicity and their children to have their first names and surnames written in Latin-script characters (without diacritical marks) in accordance with the spelling and word-formation rules of their national language.

Between 1 May 2022 and 26 February 2026, a total of 424 citizens of the Republic of Lithuania of non-Lithuanian ethnicity and their children changed the spelling of their first names and surnames in accordance with the spelling and word-formation rules of their national language, using Latin-script characters, including the letters w, x, q, cz, sz, rz and others, but without diacritical marks.

In 2025, draft amendments to the Law on the Spelling of Personal Names and Surnames in Documents were registered in the SRL (Draft No. XVP-158 of 21 February 2025 and Draft No. XVP-540 of 3 June 2025). Among other things, the proposed amendments would allow, at the request of a citizen of the Republic of Lithuania of non-Lithuanian ethnicity, the first names and surnames of that person and their children to be entered in identity documents of citizens of the Republic of Lithuania and civil status records using Latin-based characters.

The State Enterprise Centre of Registers is already implementing the project *E. paslaugų pritaikymas e. rezidentams* (Adaptation of E-services for E-residents), which also includes the introduction of UTF-8 encoding, enabling the processing of data using Latin-based characters with diacritical marks used in other languages.

A State fee is charged for changing first names and surnames through the administrative procedure before the civil registry office. It should be emphasised that all persons wishing to change the spelling of their first names and surnames pay the same State fee of EUR 12 established by the Government of the Republic of Lithuania, which is calculated on the basis of the costs of providing the name change service.

²⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c8890cd07e6e11ec993ff5ca6e8ba60c>

Recommendation 11

Adopt legislation recognising the right to display in a minority language signs, inscriptions and other information of a private nature visible to the public.

In the Republic of Lithuania, the right of persons belonging to national minorities to use their language in private life is guaranteed by the Constitution of the Republic of Lithuania, the international human rights obligations of the Republic of Lithuania and the applicable national legal framework.

Article 37 of the Constitution of the Republic of Lithuania provides that citizens belonging to national communities shall have the right to foster their language, culture and customs. This constitutional provision provides the basis for the use of national minority languages and the preservation of their cultural identity.

Lithuanian legislation does not prohibit the use of national minority languages for private signs, inscriptions or other information of a private nature. In practice, national minority languages may be, and are, used in various areas of life, including:

- signs and information notices displayed by private individuals,
- information on cultural, religious and community events,
- the activities of national minority non-governmental organisations,
- the activities of cultural and integration centres of national communities,
- communication between private legal entities and business organisations,
- informational publications, websites and social media content.

The Law on the State Language requires the Lithuanian language, as the State language, to be used in official public information and public signs. However, this legal framework does not preclude the additional use of other languages, including national minority languages, provided that the use of the State language is ensured where required by law. In this way, the Lithuanian legal framework makes it possible to reconcile the constitutional protection of the State language with the right of persons belonging to national minorities to use their mother tongue.

In practice, there are numerous examples in Lithuania of national minority organisations, cultural centres, religious communities and private entities providing information publicly in national minority languages alongside Lithuanian or, where it relates to private activities, exclusively in national minority languages. Information on cultural events, festivals, exhibitions, religious ceremonies, community meetings and publications of national minorities is often made available in several languages, thereby enabling communities to use their languages freely and ensuring access to information.

An important step in strengthening the protection of the linguistic rights of national minorities was the adoption of the LNM. The Law enshrines the right of persons belonging to national minorities to use their own language freely in private and public life, to foster and pass it on to future generations, in accordance with the requirements for the use of the official language laid down in the legislation of the Republic of Lithuania.

Accordingly, the Lithuanian legal framework and established practice enable persons belonging to national minorities to use their languages in publicly visible signs, inscriptions and other information of a private nature. Lithuania seeks to ensure a balance between the constitutional protection of the status of the State language and the right of persons belonging to national minorities to preserve, foster and use their language publicly.

Recommendation 12

Ensure that curricula, teacher training and educational materials in general education provide concrete information about the histories and cultures of all national minorities and extend this information to other areas of the curriculum such as foreign language teaching. Furthermore, the Advisory Committee calls on the authorities to ensure that detailed information about these topics is provided in educational institutions attended by pupils belonging to national minorities and in the mainstream schools of the areas where those national minorities live.

Lithuania continues to consistently strengthen measures relating to multicultural education, human rights education and historical memory policy.

The General Curricula for all levels of education, approved by Order No. V-1269 of 24 August 2022 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania *On the Approval of the General Curricula for Pre-primary, Primary, Basic (Lower Secondary) and Upper Secondary Education*, attach significant importance to the cultural diversity of national minorities, multiculturalism and respect for human rights.

The Citizenship Education Curriculum emphasises the appreciation and preservation of the heritage of different nationalities and religious traditions, examines the impact of discrimination, stereotypes and prejudice on society, and develops pupils' ability to respect persons belonging to different nationalities, religions and social groups. The curriculum also provides for the development of pupils' ability to understand the functioning of society and public institutions, critically assess social processes and participate constructively in community life.

In the Lithuanian Language and Literature Curriculum, citizenship competence is linked to the ability to live and act in a multilingual and multicultural environment. Pupils learn to analyse linguistic phenomena in a multicultural context, compare elements of different languages, engage in

respectful discussion, respect human rights and fundamental freedoms, and share opinions and information responsibly. Knowledge of the cultural and linguistic diversity of national minorities is also integrated into the analysis of literary works.

The curricula for Polish, Russian, Belarusian and German as mother tongue and literature emphasise that the cultural and linguistic context is an essential part of the educational process. These curricula aim to preserve the mother tongue and culture while strengthening pupils' integration into the social and cultural life of Lithuania and fostering civic responsibility and respect for shared democratic values.

The history and culture of national minorities are integrated not only into language teaching but also into the curricula for history, citizenship education, ethics, arts education and other subjects. In this way, knowledge of Lithuania's multicultural history and society forms an integral part of general education both in schools for national minorities and in schools where education is provided in Lithuanian.

In the field of teacher education, teacher training programmes include modules designed to develop the competences of future teachers, based on the values of democracy, empathy, human dignity, responsibility, openness, cultural identity, citizenship and intercultural understanding. The development of these competences continues throughout teachers' professional careers through participation in continuing professional development programmes.

The Description of Competences for Teachers and Education Support Specialists, approved by Order No. V-1499 of 27 November 2023 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania, further strengthened the provisions relating to inclusive education, cultural diversity and respect for human rights.

At present, five accredited national continuing professional development programmes for teaching staff have been developed for teachers working in schools for national minorities:

- *Įtraukiosios mokyklos kūrimo strategijos* (Strategies for Creating an Inclusive School);
- *Lietuvių kalba ir kultūra dvikalbio ugdymo kontekste* (Lithuanian Language and Culture in the Context of Bilingual Education);
- *Daugiakalbystė ir bendradarbiavimas kalbų mokymo(si) procese* (Multilingualism and Co-operation in the Language Teaching and Learning Process);
- *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų ugdyti įvairiakalbių lietuvių kalbą tobulinimas* (Enhancing the Competences of Pre-primary and Pre-school Teachers to Teach Lithuanian to Multilingual Children);

- *Integruotas kalbinis ir kultūrinis ugdymas pradinėse klasėse* (Integrated Language and Cultural Education in Primary Classes).

Lithuania pays particular attention to integrating the topics of the Holocaust, antisemitism, the Roma genocide and the history of national minorities into education. As a member of the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) since 2002, Lithuania draws on the recommendations and methodological materials developed by the organisation in the fields of education and remembrance policy.

The Recommendations for Teaching and Learning about the Holocaust, the IHRA Working Definition of Antisemitism, the Working Definition of Holocaust Denial and Distortion, and the Recommendations for Teaching and Learning about the Persecution and Genocide of the Roma during the Nazi Era have been translated into Lithuanian and are available to Lithuanian authorities, teachers and the wider education community.

In 2024, the IHRA adopted the Recommendations for Teaching and Learning about the Persecution and Genocide of the Roma during the Nazi Era. Dainius Babilas, Director of the DNM and Lithuania's representative in the IHRA, also took an active part in the discussions on these recommendations. The Recommendations emphasise the need to expand knowledge about the Roma genocide, combat the distortion of history, strengthen teacher preparedness, and integrate the history of the Roma into the general education process.

To support the practical implementation of these Recommendations, the DNM organised the first pilot training sessions for Lithuanian history teachers in 2025 on the genocide and persecution of the Roma during the Second World War. The training programme was developed on the basis of the IHRA Recommendations and international good practice. Teachers were introduced to the history of the Roma, the topic of the Roma genocide, teaching methodologies, and ways of integrating these topics into the educational process. This initiative was presented to the IHRA Committee on the Genocide of the Roma as an example of good practice in the implementation of the Recommendations.

In addition, the DNM participates in the implementation of the Action Plan on Combating Antisemitism, Xenophobia and Incitement to Hatred. The plan provides for measures aimed at training history teachers on the Roma genocide, based on the recommendations of the IHRA and other international organisations, as well as raising awareness of the Holocaust, the Roma genocide, antisemitism and human rights.

Lithuania ensures that information on the history and culture of national minorities, the Holocaust, the Roma genocide and human rights is integrated into general education curricula,

teacher education, continuing professional development and educational materials, while strengthening teachers' capacity to address these topics in a professional and systematic manner.

Implementation of the Articles of the Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities

Article 1

The protection of national minorities and of the rights and freedoms of persons belonging to those minorities forms an integral part of the international protection of human rights, and as such falls within the scope of international co-operation.

The Republic of Lithuania regards the protection of the rights of national minorities as an integral part of human rights and seeks not only to ensure the inclusion of national minorities but also to create conditions for their active participation in public life and decision-making processes. To this end, coordination in the field of human rights and co-operation with international organisations are being strengthened.

The Republic of Lithuania continued its co-operation with international organisations active in the field of human rights protection: the European Union, the Council of Europe (including ECRI), the United Nations and the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (hereinafter referred to as UNESCO), the Organisation for Security and Co-operation in Europe (hereinafter referred to as the OSCE).

State authorities actively participated in the work of international organisations and exchanged good practices and expert knowledge. The integration of international obligations into national legislation and policies was ensured. Since the fifth monitoring cycle, Lithuania has continued to strengthen its human rights protection system.

Between 2021 and 2026, international human rights monitoring bodies, in their assessment of Lithuania, focused primarily on the rights of national minorities, Roma inclusion, the protection of human rights, hate crimes and hate speech, gender equality and other related issues, while continuously assessing the capacity of Lithuanian authorities to implement previous recommendations and ensure the systematic application of international human rights standards.

Since 2022, the Republic of Lithuania has consistently fulfilled its reporting obligations under the ratified United Nations and Council of Europe human rights treaties. During the fifth monitoring cycle, Lithuania submitted or underwent reviews of its reports under the International

Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD), the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), the Convention on the Rights of the Child (CRC), and the European Social Charter. These reporting processes covered issues relating to non-discrimination, national and ethnic origin, language, religion, education, social rights, the rights of women and children, the situation of the Roma, migrants and other vulnerable groups.

The DNM is the main body responsible for compiling and providing information on the situation of national minorities in Lithuania to state institutions and international human rights monitoring mechanisms. The DNM prepares reports and contributions thereto pursuant to Lithuania's international obligations in the field of the protection of national minorities, coordinates the collection of information from State authorities and social partners, and participates in the preparation of the positions of the Republic of Lithuania in international organisations. Some of these reports are prepared in co-operation with the MFA, the MSSL and other competent authorities. Reports prepared by the DNM under the Framework Convention, the Opinions of the Advisory Committee on Lithuania, and the Resolutions of the Committee of Ministers are publicly available on the DNM website in order to ensure transparency and public access to information²⁶.

International bodies positively assessed Lithuania's efforts in the fields of combating discrimination, promoting equal opportunities, preserving the cultural identity of national minorities, Roma inclusion and the protection of human rights. At the same time, they issued recommendations concerning the further protection of the rights of national minorities, the prevention of hate speech, the strengthening of Roma inclusion and the protection of vulnerable groups. Some of these recommendations were implemented through the adoption of the Law on National Minorities of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the LNM), which entered into force on 1 January 2025.

In addition to participating in the implementation of international human rights recommendations, the DNM actively contributed to the dissemination of international standards and recommendations in Lithuania through its co-operation with the OSCE and other international partners.

On 22 February 2022, representatives of the DNM and the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities discussed activities to mark the anniversary of the Ljubljana

²⁶ <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/tarptautinis-bendradarbiavimas/europos-taryba/>

Recommendations. It should be noted that the DNM translated into Lithuanian and published all ten OSCE recommendations and guidelines relating to the rights of national minorities.²⁷

In co-operation with the MFA, the DNM and other competent authorities organised meetings with officials responsible for national minority issues. On 7–8 November 2022, the OSCE High Commissioner on National Minorities, Kairat Abdrakhmanov, paid an official visit to Lithuania. Following the visit, the High Commissioner commended the Government, the SRL, national, local authorities and civil society for their efforts to promote diversity in Lithuania and to ensure equal opportunities for all persons, irrespective of their origin. During the visit, the High Commissioner visited the DNM, the House of National Communities in Vilnius, the Roma Community Centre, the Polish House in Vilnius, and the Vilnius Francišak Skaryna Gymnasium, where education is provided in Belarusian. In his report following the visit to Lithuania, the High Commissioner positively assessed Lithuania's efforts to ensure equal opportunities irrespective of a person's origin or nationality, as well as its efforts to identify solutions to ensure access to education for children fleeing Russia's war against Ukraine.

In 2024, the OSCE and the DNM organised an expert round-table discussion entitled “Recommendations on Effective Participation of National Minorities in Social and Economic Life – Practical Implications and Good Practices”, bringing together the United States Special Representative for Racial Equity and Justice, the Senior Adviser to the Deputy Assistant Administrator of the Office of Environmental Justice and External Civil Rights of the United States Environmental Protection Agency, a specialist from the Office of the United States Special Representative for Racial Equity and Justice, a representative of the Embassy of the United States, and the Policy Adviser to the OSCE High Commissioner on National Minorities.²⁸ Representatives of the DNM and local authorities also took part in it. The purpose of the discussion was to present the thematic recommendations and guidelines published periodically by the OSCE High Commissioner on National Minorities. The recommendations focus primarily on such areas as education, employment, housing, healthcare, digital inclusion, regional development and environmental protection. In each of these areas, particular attention is paid to the challenges faced by women belonging to national minorities of different age groups, as well as by young people.

²⁷ Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania, [47516 DNM Part 2.pdf \(lr.v.lt\)](#)

²⁸ Vilnius District Municipality, 2024, https://vrsa.lt/gyventojams/naujienos/40/susitikimas-savivaldybeje-rekomendacijos-del-veiksmingo-tautiniu-mazumu-dalyvavimo-socialiniame-ir-ekonominiame-gyvenime:4287?fbclid=IwY2xjawSV8BBleHRuA2FlbQIxMABicmlkETBZb1Rnd3hOcHNvd1hJcXREc3J0YwZhchBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHvCpOPoSrQqsbShDB_cjEfY1mAf5dtGpWAdOWxBv9tucDwLNfqiJzj4zEI0K_aem_4-22_Vq_SMEHCO7LJWFvQ

The discussion also covered the lives of different national minorities and national communities in the country's regions, as well as equal opportunities for all citizens to exercise their constitutional rights, irrespective of their ethnic origin or religion.

The experts were interested in the situation of refugees from Ukraine and Belarus, the integration of Roma into society, and the provision of public services to all residents of the regions. The participants were introduced to the preservation of traditions and cultural diversity in the Vilnius District Municipality, as well as the celebration of national holidays.

On 4 December 2025, the OSCE High Commissioner on National Minorities, Christophe Kamp, visited the Ministry of Foreign Affairs. The discussions addressed Russian propaganda and disinformation based on unfounded allegations of the alleged “persecution of Russian speakers”. Lithuania encouraged the High Commissioner to address the violations committed by Russia in Ukraine and neighbouring countries. The discussion also addressed the issue of strengthening social cohesion across the OSCE area.

Later that year, representatives of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities and the DNM met to discuss the situation of national minorities in Lithuania and measures to further strengthen the participation of national minorities in civil society, while reducing social tensions and exclusion.

Representatives of the OSCE also participated in the international conferences “iN: Integration and Inclusion Forum”, organised by the DNM for two consecutive years. In 2025, presentations included a presentation delivered by OSCE representatives entitled *Nuo įtraukties prie dalyvavimo: sėkmingos tautinių mažumų politikos ramstis* (From Inclusion to Participation: A Pillar of Successful National Minority Policy). The presentation emphasised that the protection of national minorities should be regarded as an integral part of the human rights protection system and that, in order to achieve sustainable social cohesion and a democratic society, it is essential to create conditions enabling persons belonging to national minorities to participate actively in public, cultural and political life. It was emphasised that persons belonging to national minorities should not merely be the subjects of public policy but equal partners in decision-making on matters affecting them, and that their participation in civil society is an important means of strengthening social cohesion and preventing conflict. It was further emphasised that an effective national minority policy is based on continuous co-operation between State authorities and national communities, ensuring that communities have the opportunity to participate in the development and implementation of public policies. The presentation highlighted cultural and linguistic diversity as a

source of societal strength and a resource for a democratic State, while also emphasising the importance of international co-operation.

The forums focus on the role of national minorities in integration processes, linguistic and socio-cultural integration, the specific characteristics of Eastern Lithuania, youth participation, challenges in the public sphere, the preservation of historical memory, and hate speech in the context of hybrid threats.

The conference “iN: Integration and Inclusion Forum”, which has become an important platform for international co-operation, brought together more than 30 speakers and around 300 participants, including policymakers, academics, representatives of State authorities, journalists, and representatives of national community organisations from Lithuania and abroad in 2026. The Forum provided an in-depth discussion of issues relating to the rights, participation and integration of national minorities.

Article 2

The provisions of this Framework Convention shall be applied in good faith, in a spirit of understanding and tolerance and in conformity with the principles of good neighbourliness, friendly relations, and co-operation between States.

The Republic of Lithuania consistently adheres to the principles of good neighbourly relations and international co-operation by actively participating in the work of the United Nations, the Council of Europe, the European Union and the OSCE in the fields of human rights and the protection of national minorities. Co-operation with neighbouring States and the kin-States of national minorities was continued in the fields of culture, education, historical heritage and civic dialogue, thereby contributing to stronger mutual understanding, tolerance and friendly relations.

The Republic of Lithuania implemented the judgments of the European Court of Human Rights and followed up on the implementation of recommendations issued by international monitoring bodies. Lithuania focused primarily on strengthening the implementation of its existing international obligations and enhancing its participation in international human rights mechanisms.

During the fifth monitoring cycle, Lithuania became a hub for independent Russian and Belarusian media outlets, civil society organisations, and persons who had fled their countries due to repression. The MFA updated the accreditation mechanism for foreign journalists working in Lithuania and extended the accreditation period, thereby providing a secure legal basis for them to continue their professional activities. The MFA also cooperated with non-governmental organisations seeking to strengthen support for representatives of independent media. The MFA

continues its efforts to counter false narratives disseminated by Russia in international organisations that seek to discredit Lithuania's efforts to protect and promote the rights of national minorities living in Lithuania.

On 21 September 2022, the Minister of Foreign Affairs participated in the high-level side event of the seventy-seventh session of the United Nations General Assembly marking the thirtieth anniversary of the adoption of the Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. The Minister reaffirmed Lithuania's commitment to ensuring the rights of national minorities and expressed deep concern over the dissemination by Russia and Belarus of disinformation regarding the situation of national minority rights in the Baltic States, Poland and Ukraine, aimed at destabilising sovereign States and even justifying military aggression against Ukraine. The Minister called on the international community to remain vigilant in identifying, rejecting and condemning false allegations and to take effective measures to protect the rights of persons belonging to ethnic, national, religious and linguistic minorities, thereby contributing not only to their well-being but also to global stability.

The DNM participated in the work of the Council of Europe's Steering Committee on Anti-discrimination, Diversity and Inclusion (hereinafter referred to as the CDADI): on 26–27 September 2022, representatives of the DNM participated in a meeting of the CDADI working group in Strasbourg, during which a draft recommendation on promoting the active political participation of young people belonging to national minorities was prepared. During the reporting period, Lithuania was represented in the plenary work of the CDADI by representatives of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania.

In 2024, at the 8th plenary meeting of the CDADI, a representative of the MFA presented the implementation of the Committee of Ministers' recommendations and the latest measures and effective practices introduced by Lithuania to combat hate speech.

From 17 May to 13 November 2024, Lithuania held the Presidency of the Committee of Ministers of the Council of Europe and devoted particular attention to cultural diversity and heritage, as well as to combating incitement to hatred. The main initiative of Lithuania's Presidency in this field was *Savaitė be neapykantos kalbos* (The Week without Hate Speech), held in Strasbourg on 17–20 June 2024. Other thematic events were also organised during the Presidency: the Council of Europe Cultural Routes Academy (19–20 June 2024, Vilnius), the High-level Conference on the European Social Charter (3–4 July 2024), and *Kompasas – į pagalbą mokytojui žmogaus teisių švietime* (Compass: Manual for Human Rights Education with Young People) (24 October 2024, Vilnius).

Lithuania participates annually in the United Nations Forum on Minority Issues. On 28 November 2025, during the eighteenth session of the Forum, representatives of the MFA delivered a statement on the recognition of the contribution of national minorities to the economic, social, cultural, political and institutional development of societies. Lithuania reaffirmed its commitment to protecting the rights of national minorities, ensuring freedom of religion, and presented national measures to safeguard the cultural and linguistic education of national minorities.

In implementing the provisions of this Article, the Republic of Lithuania is guided by its national legislation and continues to consistently strengthen policies promoting intercultural dialogue and social cohesion. Particular attention was paid to strengthening inter-institutional co-operation and ensuring constructive dialogue with national minority communities, taking into account the recommendations issued during the fifth monitoring cycle.

The Republic of Lithuania consistently adheres to the principles of good neighbourly relations and international co-operation by actively participating in the work of international organisations in the fields of human rights and the protection of national minorities. The DNM further developed inter-institutional and international co-operation by organising expert visits, participating in international meetings, and exchanging good practices with the competent authorities of other States. During the reporting period, representatives of the DNM visited Romania to learn about that country's experience in ensuring the rights of the Tatar and Jewish communities, preserving their cultural and religious heritage, and promoting the participation of these communities in public life. Co-operation with the Baltic States was also strengthened through study visits and expert meetings with representatives of Estonian and Latvian authorities and national minority organisations, during which national minority policy development, models of intercultural dialogue, co-operation with communities, the protection of cultural heritage, and recent legislative initiatives were discussed. Such exchanges contributed to the sharing of good practices, enhanced mutual understanding, and the more effective implementation of the rights of persons belonging to national minorities. Initiatives aimed at combating hate speech, discrimination and stereotypes were also continued, including preventive, educational and public awareness-raising activities. For information on the implementation of bilateral and multilateral co-operation agreements and international obligations, see Article 18.

In 2024, the Embassy of the Republic of Lithuania in the Republic of Poland, in co-operation with the Museum of Polish History and the Lithuanian Institute of History, organised an event marking the 30th anniversary of the Treaty between the Republic of Lithuania and the Republic of Poland on Friendly Relations and Good Neighbourly Co-operation. In 2026, Mykolas

Romeris University, in co-operation with the DNM, the Embassy of the Republic of Poland and the Institute of Central Europe, organised the international conference *Geriausios Europos patirtys tautinių mažumų apsaugos srityje* (European Best Practices in the Protection of National Minorities).²⁹ The conference emphasised dialogue and the exchange of experience in the field of the protection of the rights of national minorities. In addition, with a view to further strengthening good neighbourly relations with the Republic of Poland, other joint events and expert discussions were organised on the protection of the rights of national minorities, cultural co-operation and the preservation of historical heritage.

Following Russia's aggression against Ukraine in 2022, the Republic of Lithuania significantly expanded its co-operation with Ukraine in the fields of culture, education and civic education. Joint projects within the framework of the Lublin Triangle³⁰ were continued, promoting awareness of the common cultural heritage, youth co-operation and intercultural dialogue.

Lithuania also promoted dialogue with the kin-States of national minorities. In 2026, the DNM hosted a meeting with the Ambassador of Armenia, the Honorary Consul of Armenia and representatives of the Armenian community in Lithuania.³¹ The meeting focused on initiatives relating to cultural co-operation and the promotion of Armenian culture in Lithuania. Dialogue also took place between Lithuanian and Armenian cultural institutions on expanding cultural co-operation.

Article 3

1. Every person belonging to a national minority shall have the right freely to choose to be treated or not to be treated as such and no disadvantage shall result from this choice or from the exercise of the rights which are connected to that choice.
2. Persons belonging to national minorities may exercise the rights and enjoy the freedoms flowing from the principles enshrined in the present Framework Convention individually as well as in community with others.

²⁹ Mykolas Romeris University, 2026, <https://www.mruni.eu/news/europos-ekspertai-mru-aptars-tautiniu-mazumu-apsaugos-issukius-ir-sprendimus/>

³⁰ The Ministers of Culture of Lithuania, Ukraine and Poland signed a declaration of intent on trilateral co-operation within the 'Lublin Triangle' framework, Ministry of Culture of the Republic of Lithuania, 2022, <https://lrkm.lrv.lt/lt/news/the-ministers-of-culture-of-lithuania-ukraine-and-poland-have-signed-a-declaration-of-intent-on-trilateral-co-operation-within-the-lublin-triangle-format/>

³¹ Support for Armenia's European aspirations was expressed during a joint visit by representatives from Lithuania and France, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2026, <https://www.urm.lt/en/news/928/support-for-armenias-european-aspirations-was-expressed-during-a-joint-visit-by-representatives-from-lithuania-and-france%3A45833>

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee

The Republic of Lithuania ensures the right of every person freely to choose their national identity and to decide whether they wish to be treated as a person belonging to a national minority. This right is guaranteed in accordance with the principles of free self-identification with a nationality on the basis of its characteristic features, such as culture, language, traditions and customs, human dignity, equality of persons and the prohibition of discrimination, as enshrined in the Constitution of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the “Constitution”) and the Law on National Minorities.³²

Article 29 of the Constitution provides that all persons shall be equal before the law, the courts and other State authorities and officials, and that human rights may not be restricted, nor may privileges be granted, on the grounds of nationality, language, origin or any other ground. Article 37 of the Constitution guarantees citizens belonging to national communities the right to foster their language, culture and customs (see Recommendation 11).

Taking into account the Advisory Committee's recommendations concerning the principle of voluntary self-identification and the availability of data on national minorities, the Republic of Lithuania continued to develop its system for collecting and publishing statistical data, ensuring that information on nationality is collected solely on the basis of an individual's free self-identification.

With a view to ensuring that persons belonging to national minorities are able to exercise their rights and participate in public life, the State supports the activities of national minority organisations and cultural and integration centres, and provides funding for projects in the fields of culture, education and social integration. National minority organisations are provided with opportunities to participate in decision-making processes through various consultative platforms.

In implementing the recommendations of the Advisory Committee, the DNM consistently maintained dialogue with national minority organisations and their representatives. This dialogue was ensured through the activities of the Council of National Communities (CNC) (renamed the Council of National Minorities (CNM) in 2025), public consultations, working groups and meetings with national minority organisations. During the preparation of the Law on National Minorities of the Republic of Lithuania, the DNM initiated consultations with national community organisations, experts, representatives of the academic community and the competent authorities, and the proposals received were considered during the legislative process. These measures enabled persons belonging to national minorities and their organisations to participate in decision-making processes

³² Law on National Minorities of the Republic of Lithuania, 7 November 2024, No. XIV-3079, [https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20\(1\).pdf](https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20(1).pdf)

and to express their interests. In addition, the DNM annually administers calls for proposals for projects in the fields of culture, education, youth and integration of national minorities. Throughout the preparation, implementation and evaluation of these calls, the DNM consults on a continuous basis with national minority organisations, cultural centres and communities.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Since the fifth monitoring cycle, Lithuania has continued to develop its national minority policy based on the protection of human rights, the principle of non-discrimination and respect for the principle of self-identification.

The Lithuanian legal system consistently upholds the principle of non-discrimination, while the courts and the Office of the Equal Opportunities Ombudsperson examine alleged cases of discrimination on the grounds of nationality or ethnic origin (see Article 4).

The LNM strengthened the legal framework for the protection of the rights of national minorities and more clearly enshrined the principles governing the protection of national identity. The Law emphasises that national identity is based on an individual's free self-identification and that no adverse consequences may arise from a person's chosen or unchosen national identity.

Following the adoption of the LNM, the mechanism for the participation of national minorities was restructured and re-established on a new legal basis through the Council of National Minorities. This created the institutional conditions enabling persons belonging to national minorities not only to express and preserve their national identity freely, but also to participate collectively in public life and in decision-making processes at the national level. It also created opportunities for communities to express their interests in an organised manner in the fields of culture, education, language use, integration and other areas. This mechanism contributes to the implementation of Article 3(2) of the Convention by ensuring that persons belonging to national minorities are able to exercise the rights set out in the Convention both individually and in community with other members of their community.

The participation of national minorities in public life and decision-making processes was also further strengthened. At the practical level, measures to preserve the cultural and linguistic identity of national minorities were continued, including financial support for non-formal education schools, cultural projects, national minority non-governmental organisations, cultural and integration centres.

3. Relevant data, statistics or other information

There are more than 200 national minority non-governmental organisations operating in Lithuania, representing various national communities. Each year, the State provides funding for cultural, educational and integration projects of national minorities aimed at strengthening national identity and promoting the participation of communities in public life.

Within the scope of its mandate, the State Data Agency (hereinafter referred to as the SDA) regularly collects, analyses and publishes statistical data necessary to assess the situation of national minorities in Lithuania. Data on the number of permanent residents and their distribution by nationality are published annually, and more detailed information is also made available by municipality and other territorial units. These data are used in the development and evaluation of national minority policy, the preparation of national and international reports, and the monitoring of the implementation of the rights of national minorities. In addition, the SDA continues to develop its system of gender and equality statistics, enabling the assessment of the situation of different groups of society, including persons belonging to national minorities, and contributing to evidence-based public policymaking.

The availability of these data makes it possible to assess the demographic situation of national minorities, their participation in public life, and the impact of equality policies on different groups of the population.

By Resolution No. 150 of 19 March 2025 of the Government of the Republic of Lithuania On the Statistical Survey on Equal Opportunities and Equal Opportunities for Women and Men (hereinafter referred to as the Resolution), the State Data Agency (SDA) was mandated to conduct the Statistical Survey on Equal Opportunities and Equal Opportunities for Women and Men and to produce statistical information in accordance with the List of Topics, Indicators and Dimensions for the Statistical Survey on Equal Opportunities and Equal Opportunities for Women and Men approved by the Resolution (hereinafter referred to as the List), which includes the dimensions of sex, age, administrative territory, place of residence, disability, citizenship, country of birth, educational attainment, nationality and other dimensions. Pursuant to subparagraph 3.2 of the Resolution, all indicators included in the List, broken down by the dimensions specified therein, are to be compiled and published by the SDA on the Official Statistics Portal within the time limits set out in Part I of the Official Statistics Programme, but no later than 1 January 2027.

The indicator database of the Official Statistics Portal has been supplemented with indicators in the fields of population and social protection, disaggregated by nationality and other dimensions.

The population statistics have been supplemented with the following indicators and/or dimensions:

- the number of permanent residents at the beginning of the year, by nationality (where the number of persons of a particular nationality is fewer than 10, they are grouped under “other”), sex and age group at the national level;
- the number of permanent residents at the beginning of the year, by nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified), age group, sex and place of residence;
- the number of permanent residents at the beginning of the year, by nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified), sex, age group and municipality;
- the number of live births, by the mother's nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified);
- the number of marriages, by nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified);
- the number of divorces, by nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified);
- the number of emigrants, by nationality (Lithuanians, Poles, Russians, Belarusians, Ukrainians, other, not specified) and sex.

Social protection, education and health statistics have been supplemented with the following indicators and/or dimensions:

- the number of employed young people (aged 14–29), by nationality;
- the number of candidates for the European Parliament, by age and nationality;
- the number of candidates for the SRL, by age and nationality;
- the number of candidates for municipal councils, by age and nationality;
- the number of elected members of municipal councils, by age and nationality.

The number of permanent residents by nationality and municipality as at the beginning of 2025 is provided in Annex 5.

Article 4

1. The Parties undertake to guarantee to persons belonging to national minorities the right of equality before the law and of equal protection of the law. In this respect, any discrimination based on belonging to a national minority shall be prohibited.

2. The Parties undertake to adopt, where necessary, adequate measures in order to promote, in all areas of economic, social, political and cultural life, full and effective equality between persons belonging to a national minority and those belonging to the majority. In this respect, they shall take due account of the specific conditions of the persons belonging to national minorities.

3. The measures adopted in accordance with paragraph 2 shall not be considered to be an act of discrimination.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee

Lithuania continued to strengthen its legal and institutional framework to ensure equality before the law and protection against discrimination for persons belonging to national minorities. One of the most significant measures in the field of national minorities was the adoption of the new LNM. The Law strengthened the legal recognition of national minorities and established the State's responsibility for the protection of their rights. The LNM establishes the State's obligations to create conditions for preserving the identity, culture and language of national minorities and to ensure the protection of their rights. The LNM also provides that the terms used therein shall be understood as defined in the Law on Equal Opportunities of the Republic of Lithuania and other legal acts governing the protection of human rights (see Recommendation 2).

The OEEO plays a central role in promoting equal opportunities and preventing discrimination. Pursuant to Article 17 of the Law on Equal Opportunities of the Republic of Lithuania, the Equal Opportunities Ombudsperson, acting in accordance with the principles of legality, impartiality and justice, in the manner prescribed by the Law, examines complaints concerning discrimination, conducts investigations on his or her own initiative, provides consultations in response to inquiries, carries out independent reviews of the situation regarding discrimination, submits recommendations to State and municipal authorities and institutions on improving legislation and on priorities for the implementation of equal rights policies, carries out preventive and educational activities, and promotes equal opportunities. The OEEO also provides consultations to individuals on cases of discrimination and conducts public awareness campaigns.

In carrying out its functions as the National Human Rights Institution, the Parliamentary Ombudspersons' Office of the Republic of Lithuania monitors the human rights situation in Lithuania and prepares annual human rights monitoring reports. These reports address issues relating to the prevention of discrimination, hate speech and hate crimes, the rights of migrants and asylum seekers, social exclusion, and the protection of the rights of vulnerable groups, including national minorities.

The Action Plan for Combating Antisemitism, Xenophobia or Any Other Form of Incitement to Hatred and for Fostering Jewish Life, adopted in 2026 and also relevant to the protection of persons belonging to national minorities from discrimination and manifestations of hatred, provides for 157 measures in the areas of education, law enforcement, culture, remembrance policy, data collection, and combating antisemitism, antigypsyism and other forms of hatred. These measures are aimed at strengthening efforts to combat hate speech, hate crime, discrimination and stereotypes, raising public awareness, and promoting respect for human rights and cultural diversity (see Recommendation 8).

Lithuania strengthened the capacity of its institutions to prevent hate crimes and ensure effective protection for victims. The Training Against Hate Crime for Law Enforcement (TAHCLE) programme of the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) continues to be used in the training of police officers to improve the identification, recording and investigation of hate crimes. The project *Atsako į neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas Lietuvoje stiprinimas* (Strengthening the Response to Hate Crimes and Hate Speech in Lithuania) was also implemented to enhance co-operation between law enforcement authorities and civil society. In 2023, the Prosecutor General's Office, in co-operation with the OSCE ODIHR, prepared methodological guidelines for the investigation of hate crimes and hate speech. These measures contributed to a more effective response to criminal offences motivated by hatred based on race, nationality, ethnic origin, religion or other protected characteristics.

In 2024, the MSSL launched the implementation of the Equal Opportunities Coordinators model in five municipalities (the municipalities of Panevėžys City, Klaipėda District, Ukmergė District, Jonava District and Molėtai District). These coordinators are responsible for coordinating the implementation of policies on equal opportunities, non-discrimination and protection against violence at the local level.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Since the fifth monitoring cycle, the Republic of Lithuania has continued to develop a strategic framework in which the equality and inclusion of persons belonging to national minorities are integrated into the overall national development policy, while placing an even stronger emphasis on the protection of national minorities and the prevention of discrimination.

An important policy development was the continued implementation of the National Progress Plan 2021–2030. The plan establishes the horizontal principle of equal opportunities for all, which applies across all areas of public policy and strategic planning. The plan provides for the

creation of conditions enabling all residents to participate in public life, reducing social exclusion, strengthening inclusion and ensuring equal opportunities for all. The plan establishes the principle of equal opportunities for all as one of the horizontal principles applicable across all areas of public policy. The objectives set out in the plan relating to the promotion of social inclusion, improved access to education, increased participation in cultural life, and the strengthening of national and civic identity provide the strategic basis for measures aimed at reducing social exclusion and promoting equality among different groups of society, including persons belonging to national minorities.

Lithuania continues to implement systematic measures to prevent discrimination, ensure equal opportunities and provide effective protection against discrimination for persons belonging to national minorities. To this end, the Ministry of Social Security and Labour coordinates the implementation of the systemic measures set out in the Action Plan for the Implementation of Equal Opportunities for 2024–2026, approved by the Minister of Social Security and Labour of the Republic of Lithuania in 2023. These measures are aimed at strengthening the implementation of the principle of non-discrimination, raising public awareness of discrimination on various grounds, including nationality, language, origin and ethnic origin, strengthening institutional capacities, and promoting the implementation of equal opportunities policies at both the national and municipal levels. The purpose of the plan is to foster respect for human dignity, reduce discrimination, and strengthen the promotion of equal opportunities across various areas of public life. The plan also emphasises inter-institutional co-operation and the role of municipalities in promoting equality and social inclusion.

Targeted measures to improve the situation of national minorities, in particular the Roma community, are implemented under the Action Plan for Roma Inclusion 2030, coordinated by the DNM (hereinafter referred to as the Roma Inclusion Plan). The objective of the Roma Inclusion Plan is to promote equality, social inclusion and the active participation of Roma. The Roma Inclusion Plan sets out objectives relating to combating antigypsyism and discrimination against Roma, reducing poverty, increasing employment, promoting participation in the education system, improving health literacy, enhancing access to housing, strengthening the participation and empowerment of Roma, supporting Roma culture, and promoting intercultural dialogue. The outcome indicators of the Roma Inclusion Plan are based on the sociological study *Situation of Roma People in 2020*, conducted by Dr Vita Kontvainė, and the socio-demographic analysis of the Roma population in Lithuania for the period 2001–2021, *Lietuvos romai* (Roma in Lithuania), prepared by Dr Daumantas Stumbrys.

Although challenges remain in combating discrimination against Roma in Lithuania, the Roma Inclusion Plan is characterised by a broader and more systematic approach than previous strategic documents.

Legal assistance provided through the activities of the Roma Platform has become an important practical instrument for preventing discrimination and protecting rights. Members of the Roma community are regularly provided with legal advice on discrimination, social rights, employment, housing and other issues. These activities contribute to improving access to justice and increasing confidence in legal remedies.

The practical impact of these measures is illustrated by a court judgment delivered in 2024 in a case concerning discrimination on the grounds of nationality. The court found that a catering establishment in Jonava had unjustifiably refused to serve Roma women and concluded that discrimination had occurred. This case constitutes a significant example demonstrating that cases of discrimination are identified, victims make use of available legal remedies, and State authorities ensure the effective right to protection against discrimination.

Active participation in international initiatives relating to Roma inclusion and protection against discrimination has also continued, including participation in the work of the Council of Europe Ad hoc Committee on Roma and Traveller Issues (ADI-ROM). The discussions have focused in particular on hate speech, discrimination and segregation, as well as on strengthening long-term policy measures.

In 2025, the OEEO and the DNM discussed plans to make data on equality by nationality publicly available. The meeting also addressed the situation of national minorities, the prevention of discrimination, and the strengthening of co-operation with non-governmental organisations in the field of human rights following the entry into force of the new LNM. In addition, considerable attention was devoted to the need to raise awareness of the identification of discrimination, to improve opportunities for reporting discrimination to the competent authorities, and to promote the greater inclusion of national minorities, particularly newly arrived persons. Plans to organise training for Roma mediators and to strengthen co-operation in the implementation of the Roma Inclusion Plan 2030 were also discussed.

During the reporting period, greater attention was paid to the potential of national community organisations in integration policy. National community organisations can act as intermediaries between State and municipal authorities and communities by helping to identify more effectively the needs of persons belonging to national minorities, disseminate information,

strengthen trust in public institutions, and promote the participation of communities in decision-making processes.

Accordingly, during the reporting period, practical and institutional conditions were established and further strengthened to enable national community organisations to play a more active role in integration policy, to serve as platforms for community representation and mediation, and to contribute to the implementation of measures promoting equality, non-discrimination and social inclusion.

3. Relevant data, statistics or other information

Statistics from the OEEO show a consistent number of complaints concerning alleged discrimination on the grounds of race, nationality, language, origin, ethnic origin and citizenship:

- in 2021, 29 complaints were received, 91 written inquiries were submitted, 6 inquiries were received through the Office's Facebook account, and 25 consultations were provided by telephone;
- in 2022, 30 complaints concerning alleged discrimination on these grounds were received;
- in 2023, 32 complaints were received;
- in 2024, 29 complaints were received, 5 investigations were initiated on the OEEO's own initiative or following the receipt of information, 213 written inquiries were submitted, and 46 consultations were provided by telephone and 2 in person;
- in 2025, 59 complaints concerning alleged discrimination on the grounds of race, nationality, language, origin, ethnic origin and/or citizenship were received.

The OEEO conducted investigations into alleged cases of discrimination: in 2024, 95 investigations were conducted, of which 5 were initiated by the Ombudsperson on her own initiative; in 2025, 93 investigations were conducted, of which 12 were initiated by the Ombudsperson on her own initiative.³³ In 2025, the OEEO adopted 410 decisions, of which 50 found violations of the Law on Equal Opportunities.³⁴ These data indicate that the mechanism for preventing and monitoring discrimination on the grounds of race, nationality, language, origin and ethnic origin is functioning effectively in Lithuania.

³³ Annual Report for 2024 of the Equal Opportunities Ombudsperson of the Republic of Lithuania, <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2025/03/lygiu-galimybiu-kontrolieriaus-2024-m.-veiklos-ataskaita.pdf>

³⁴ Annual Report for 2025 of the Equal Opportunities Ombudsperson of the Republic of Lithuania, <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2026/03/2025-m.-lygiu-galimybiu-kontrolieriaus-veiklos-ataskaita.pdf>

The increasing number of complaints may be regarded as an indication of growing public awareness of how to recognise discrimination and of increasing confidence in the mechanisms for the protection of equal opportunities.

The 2024 implementation report on the Action Plan for the Implementation of Equal Opportunities for 2024–2026³⁵ notes that the majority of the measures implemented were educational and training-related in nature. These measures focused on raising public awareness, strengthening the capacities of professionals, preventing manifestations of hatred, and improving inter-institutional co-operation. In this way, they sought to strengthen society's resilience to discrimination and to promote respect for human rights and cultural diversity.

The MoI publicly publishes annual reports on hate crimes and hate speech on its website.³⁶ According to [the Report on the Situation of Hate Crimes and Hate Speech in Lithuania in 2025](#), the following offences were recorded:

- 106 criminal offences under Article 170 of the Criminal Code (Incitement against Any National, Racial, Ethnic, Religious or Other Group of Persons) (66 in 2024);
- one case of minor bodily harm, allegedly motivated by hatred;
- one attempted murder, allegedly motivated by hatred;
- 27 other criminal offences allegedly committed with the intent to express hatred.

Surveys of public attitudes indicate that, although Lithuania has consistently strengthened measures to combat discrimination, some persons belonging to national minorities continue to experience discrimination and social exclusion. In 2025, 30% of respondents belonging to national minorities reported having personally experienced discrimination on the grounds of nationality (15% in 2022). Moreover, 84% of those who had experienced discrimination stated that it had occurred in everyday situations in public life (53% in 2022), while 20% of respondents indicated that members of their family or friends had experienced discrimination. In addition, 62% of respondents belonging to national minorities considered the growing prevalence of negative public attitudes towards national minorities to be one of the most significant challenges for the future.

A 2025 study conducted by the Institute of Sociology found that Roma remain the most stigmatised group in Lithuania: According to the survey, 59% of respondents would not like to have Roma as neighbours, while 46% would not like to work with Roma in the same workplace. Many studies emphasise that the media and publicly available information have a significant influence on the formation of public attitudes.

³⁵ Action Plan for the Implementation of Equal Opportunities 2024–2026. 2024 Implementation Report, <https://socmin.lrv.lt/public/canonical/1740465102/4390/ataskaita%202024.pdf>

³⁶ Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania, <https://vrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesasis-saugumas-1/atsakas-i-neapykantos-nusikaltimus-ir-neapykanta-kurstancias-kalbas>

At the same time, the dynamics of these indicators show that, despite the anti-discrimination and public awareness measures being implemented, reducing experiences of discrimination and negative societal attitudes remains an important priority for the further implementation of relevant policies.

In response to these trends and with a view to ensuring consistent and targeted public communication, which is essential for reducing stereotypes and discrimination, raising public awareness, strengthening intercultural dialogue, and promoting knowledge of Roma history and culture, the DNM is implementing the public awareness campaign *Pažink, kad nereikėtų bijoti* (Get to Know, So There Is No Need to Fear) (see Recommendations 5, 7 and 8).

In 2023, the DNM organised two strategic sessions on information security, non-discrimination, hate speech, disinformation threats and their identification. A strategic session entitled *Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas* (National Communities in Lithuania and New Immigration: (Re)Constructing National Identity) was also held, during which participants discussed the opportunities and challenges faced by Lithuania in providing protection to newly arriving immigrants. The discussion brought together representatives of national communities, journalists and members of civil society. A second strategic session, entitled *Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas* (National Communities in Lithuania and New Immigration: (Re)Constructing National Identity), was organised in the Šalčininkai District Municipality. It focused on issues relating to the integration of the Belarusian community in Lithuania. Representatives of national communities, journalists, public figures and representatives of State authorities shared their views and insights. The sessions were attended by 60 participants (70 participants in 2022).

As part of its efforts to strengthen the resilience of national minorities to information threats, promote knowledge about national minorities and improve public awareness, the DNM organised two strategic sessions in 2024 on information security, non-discrimination, hate speech, disinformation threats and their identification. The strategic session *Manipuliacijos istoriniais naratyvais geopolitinių iššūkių kontekste* (Manipulation of Historical Narratives in the Context of Geopolitical Challenges) was attended by representatives of educational institutions and the academic community. The event included discussions on ways to prevent the escalation of conflicts and the dissemination of distorted historical narratives. The strategic session *Integracija kintančios tikrovės sąlygomis* (Integration in the Context of a Changing Reality) was attended by representatives of national communities, State authorities and the academic community. The following presentations were delivered: *Lietuvos visuomenės nuostatos etninių, religinių, migrantų*

ir kitų socialinių grupių atžvilgiu (Public Attitudes in Lithuania towards Ethnic, Religious, Migrant and Other Social Groups), *autinės mažumos, migrantai, pabėgėliai: senos ir naujos įtamos Lietuvoje po 2024 m. Rusijos agresijos prieš Ukrainą* (National Minorities, Migrants and Refugees: Old and New Tensions in Lithuania Following Russia's Aggression against Ukraine), and *Karas Ukrainoje ir daugiakultūrės visuomenės adaptacija: veiklos gairės* (The War in Ukraine and the Adaptation of a Multicultural Society: Guidelines for Action).

The measures implemented strengthened the preventive approach to addressing the challenges posed by discrimination, hate speech and disinformation, while contributing to the promotion of intercultural dialogue and social cohesion. They contributed to a better understanding of the situation of national minorities, migrants and other groups in society, promoted the critical assessment of information, and strengthened the capacity of various stakeholders to respond jointly to evolving social and geopolitical challenges.

Article 5

1. The Parties undertake to promote the conditions necessary for persons belonging to national minorities to maintain and develop their culture, and to preserve the essential elements of their identity, namely their religion, language, traditions and cultural heritage.
2. Without prejudice to measures taken in pursuance of their general integration policy, the Parties shall refrain from policies or practices aimed at assimilation of persons belonging to national minorities against their will and shall protect these persons from any action aimed at such assimilation.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Lithuania creates the conditions necessary for persons belonging to national minorities to maintain and develop their culture and to preserve the essential elements of their identity, namely their language, religion, traditions and cultural heritage. In implementing the recommendations of the Advisory Committee, funding for the culture of national minorities was maintained and, in certain cases, increased, while the activities of cultural centres and the protection of both tangible and intangible cultural heritage were further strengthened. In pursuing its integration policy, Lithuania seeks to create conditions enabling persons belonging to national minorities to preserve their national identity while actively participating in public life.

The LNM strengthened the legal recognition of national minorities and established the State's obligation to create conditions enabling them to preserve and develop their national identity, language, culture, traditions and heritage.

The continuity of the cultural activities of national minorities is ensured through the State funding system. Calls for proposals for cultural projects are organised annually, under which partial funding is provided from the State budget. Between 2021 and 2026, more than 900 projects received funding. Support is provided for the activities of national minority non-governmental organisations across different regions of Lithuania, projects promoting the socio-cultural integration of Roma, initiatives fostering civic engagement and intercultural dialogue in Eastern Lithuania, non-formal education for children and young people, and projects aimed at strengthening cultural identity and media and information literacy. Projects in the fields of culture, civic engagement, remembrance, intercultural co-operation and the activities of integration centres also receive funding. Information on the funding of cultural projects of national minorities for the period 2021–2026 is provided in Annex 6.

Additional opportunities to preserve and promote the culture of national minorities are provided through the general cultural funding system. The Lithuanian Council for Culture provides funding for cultural projects, including projects promoting the culture of national minorities, such as festivals, exhibitions, publishing initiatives, performing arts, educational activities, remembrance initiatives and intercultural dialogue. This measure is important because the culture of national minorities is not isolated from the State's overall cultural policy. It may receive support not only through dedicated national minority policy measures but also through the general national cultural funding system.

Article 5 of the Framework Convention is implemented not only at the national but also at the local level. Lithuanian municipalities allocate funding for the preservation of the historical, architectural and cultural heritage of national minorities. Funding is also provided to cultural centres and national minority organisations organising festivals, concerts and exhibitions. Information on municipal funding in the field of national minorities is provided in Annex 1.

The practical infrastructure supporting the cultural activities of national minorities is ensured by cultural and integration centres. These institutions provide conditions for the activities of national minority organisations, the promotion of culture, the transmission of traditions, promotion of identity, community self-expression and intercultural dialogue.

In 2022, the DNM organised an analysis³⁷ of the needs of the audiences of cultural centres to assess the needs of visitors to national minority culture and integration centres, the state of media and information literacy, and the need to strengthen integration-related competences. For the purposes of the implementation of the Framework Convention, the findings of this study are relevant insofar as they relate to citizens of the Republic of Lithuania belonging to national minorities and their opportunities to participate in cultural, public and community life.

The study found that cultural centres constitute an important practical public service venue, enabling citizens of the Republic of Lithuania belonging to national minorities to preserve their identity, participate in community life, access information, and engage in integration and intercultural dialogue initiatives. Based on the findings of the study, it was recommended to strengthen activities aimed at combating discrimination and protecting human rights, expand media and information literacy and integration-related competences, involve young people more actively through project-based and international activities, improve the dissemination of information in the digital environment, strengthen methodological support for national minority non-governmental organisations, and promote non-formal education for children and adults.

Between 2022 and 2024, the DNM consistently strengthened the capacities of staff of national minority culture and integration centres and of community leaders. The training courses and seminars organised covered the rights of national minorities, the preservation of culture and intangible cultural heritage, intercultural dialogue, media and information literacy, and reducing tensions in a multicultural society. The training took place in Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Visaginas and was attended by staff of cultural centres, representatives of national communities and community leaders. The objective of the training was to strengthen capacities to preserve cultural diversity, promote community inclusion, and contribute to intercultural understanding.

An important aspect of the implementation of Article 5 of the Framework Convention is the preservation of the intangible cultural heritage of national minorities – an essential element of their identity, including their language, traditions and customs. The Inventory of the Intangible Cultural Heritage of Lithuania includes the gastronomic tradition of the Lithuanian Tatars, the tradition of the Tatar wedding cake *čakčakas*, the Lithuanian Karaim wedding tradition, the *Sabantuy* spring festival marking the completion of spring agricultural work celebrated by the Tatars of Visaginas, the tradition of making Vilnius Easter palms in the Vilnius region, and the tradition of the use of the Yiddish dialect of Lithuanian Jews (Litvaks) in Lithuania. The latter is

³⁷ Analysis of the Needs of Lithuanian Cultural Centres for National Minorities and Guidelines for Their Activities, https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/DNM_Centrai_2022_ataskaita.pdf

described in the Inventory as a tradition reflecting the continuity of the linguistic and cultural identity of Litvaks in Lithuania.

In 2025, the Inventory was also supplemented with examples of good practices in safeguarding intangible cultural heritage: the *Mārțišor* spring celebration of the Lithuanian Moldovan and Romanian communities and the Roma cultural festival *Gypsy Fest*. The *Gypsy Fest* festival includes public performances, concerts, creative workshops, presentations of culinary heritage and traditional textiles, as well as the Romavision young talent competition.

With a view to strengthening the involvement of national minorities in safeguarding cultural heritage by promoting the identification of traditions significant to their communities and activities aimed at their preservation, the Lithuanian National Centre for Culture³⁸ organises training courses and provides consultations for representatives of national communities on the identification, documentation and nomination of elements of intangible cultural heritage.

The State also creates the conditions necessary to preserve religious identity as an important element of the cultural identity of national minorities. The Constitution, the Law on Religious Communities and Associations of the Republic of Lithuania and other legal acts guarantee freedom of religion, the right freely to profess one's religion, perform religious rites, preserve religious traditions, and establish and operate religious communities and associations. The Republic of Lithuania recognises nine traditional religious communities and associations: Latin Rite Catholics, Greek Rite Catholics, Evangelical Lutherans, Evangelical Reformed Christians, Orthodox Christians (Eastern Orthodox), Old Believers, Jews, Sunni Muslims and Karaites. At least eight of these communities have a clear historical connection with the religious, cultural and community identity of national minorities, including the religious life of the Ukrainian, Belarusian, Russian, Russian Old Believer, Jewish, Tatar, Karaite, German, Latvian and other communities.

At the practical level, the State creates the conditions necessary for places of worship, religious organisations and cultural institutions of various religious communities to operate. Annual allocations from the State budget to support the activities of traditional religious communities and associations contribute to the preservation of religious traditions, sacred heritage, community ties and cultural memory. Such measures are particularly important for the Polish Catholic, Ukrainian Greek Catholic, Russian Old Believer, Orthodox Christian, Jewish, Karaite, Tatar Sunni Muslim, Evangelical Lutheran and Evangelical Reformed communities, whose religious traditions are inseparable from their national, linguistic and cultural identity.

Accordingly, the legal guarantees of freedom of religion, the recognition of traditional religious communities and associations, and practical State support create the conditions necessary

³⁸ Lithuanian National Centre for Culture, <https://www.lnkc.lt/>

for the religious life of persons belonging to national minorities, the continuity of their cultural identity, and the self-governance of their communities.

An important aspect of the implementation of this Article is the protection of the religious and cultural heritage of national minorities through the provision of financial support for the conservation and preservation of sites of particular significance. The sites receiving funding include the Alanta Synagogue, the Čekiškė Synagogue building, the Kurkliai Synagogue, the Švėkšna Synagogue, the Marijampolė Synagogue, the synagogues of Vilnius and Kaunas, the Vilnius Kenesa, the Kaunas Mosque, the Church of the Holy Trinity of the Old Believers in Daniliškės, the Orthodox Church of the Holy Trinity in Švenčionys, the Vilnius Basilian Monastery Complex, and the Mausoleum of the Vilna Gaon.

Religious festivals, traditional commemorations and cultural events provide opportunities for national minorities to pass on their religious and cultural traditions to younger generations and to strengthen their community identity.

In this way, Lithuania seeks to ensure that persons belonging to national minorities are able freely to preserve and practise their religion as one of the essential elements of their identity, thereby contributing to Lithuania's cultural diversity and social cohesion (see Articles 7 and 8).

In addition to implementing legal and administrative measures, Lithuania has also demonstrated, through State initiatives, its commitment to recognising the historical and cultural contribution of national minorities to the development of the Lithuanian State and to raising public awareness thereof.

With a view to strengthening respect for Lithuania's cultural diversity, the historical heritage of national minorities, and their contribution to the development of the Lithuanian State, its culture and society, the SRL designated several commemorative years of significance to national minorities during the reporting period. The year 2022 was designated the Year of the Lithuanian Karaites and the Year of Francysk Skaryna, thereby recognising the history of the Karaite community in Lithuania and the literary and printing traditions of the Grand Duchy of Lithuania. The year 2023 was designated the Year of Saint Josaphat, marking the 400th anniversary of the martyrdom of Saint Josaphat Kuntsevych and highlighting his significance for the religious and cultural history of Lithuania, Ukraine, Belarus and the wider region. In the same year, the Seimas devoted particular attention to commemorating the 80th anniversary of the liquidation of the Vilna Ghetto. The year 2026 was designated the Year of the National Communities of Lithuania, with the aim of highlighting the role of national communities in the history, culture and contemporary life of Lithuanian society.

In 2022, as part of the commemoration of the Year of the Lithuanian Karaites, numerous exhibitions were organised, and information publications, catalogues, bibliographies and educational publications on the history and culture of the Lithuanian Karaites were prepared. One example is the book exhibition organised by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, accompanied by information materials dedicated to the 625th anniversary of Karaite history in Lithuania.

In 2023, the DNM organised and implemented activities to commemorate the Year of Saint Josaphat, aimed at promoting the shared historical and cultural heritage of Lithuania and Ukraine. Public discussions were organised, including *Šv. Juozapato gyvenimas ir veikla, bendras Lietuvos ir Ukrainos paveldas bei jo reikšmė Europos kultūrai* (The Life and Work of Saint Josaphat, the Shared Heritage of Lithuania and Ukraine, and Its Significance for European Culture”) A series of educational lectures was held in the regions to present the history of Saint Josaphat and the activities of the Basilian Order in the Grand Duchy of Lithuania. A commemorative logo for the Year was created, and the monograph *Juozapas Kuncevičius (1580–1623). Šventasis iš mūsų ir mums* (Josaphat Kuntsevych (1580–1623): A Saint from Among Us and for Us) was published in Lithuanian. These activities contributed to raising public awareness of the shared cultural heritage of Lithuania and Ukraine and to strengthening knowledge of the historical and religious heritage of national minorities.

Following the designation by the SRL of 2026 as the Year of the National Communities of Lithuania, cultural, educational, academic and public events were organised throughout the country to promote the culture, traditions and historical heritage of national communities and to strengthen intercultural dialogue. One of the key events of the Year was the celebration of the Day of the National Communities of Lithuania, held in Vilnius on 21 May, during which the DNM presented its *Už nuopelnus* (For Merits) awards to individuals and organisations that had made a significant contribution to promoting the culture of national communities, preserving their national identity and strengthening intercultural dialogue. The programme of the year of the national communities of Lithuania also included events held at the SRL, the International Festival of National Cultures in Klaipėda, the *iN Integration and Inclusion Forums*, and numerous regional initiatives organised by national communities. These events contributed to preserving the cultural identity of national minorities, promoting their cultural heritage, and raising public awareness of Lithuania's cultural diversity.

These decisions of the SRL created the conditions for the implementation of nationwide cultural, educational and academic initiatives aimed at promoting knowledge and awareness of Lithuania's historical national minorities and Lithuania's multicultural heritage.

Publishing activities also contributed to promoting the culture and heritage of national minorities. The periodical *Tautinių bendrijų naujienos* (National Communities News) is published annually, alongside periodicals issued by national community organisations. Tatar organisations continue to publish the periodical *Lietuvos totoriai* (Lithuanian Tatars)³⁹ which contains information on the history, culture, religious traditions, community activities and events of the Lithuanian Tatars. Following success in the DNM cultural project competitions and the receipt of funding, periodicals, newsletters, fiction and other publications (from the Polish, Russian, Jewish, Tatar, Karaite, Ukrainian and other communities).

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

The most significant change was the introduction, for the first time, of CNM status in the new LNM. As a permanent consultative mechanism, the CNM ensures the participation of national minorities in addressing issues relating to culture, education, language, heritage and other matters of importance to their communities. This mechanism has strengthened the ability of national minorities to participate in shaping State policy concerning the preservation of their identity.

Another significant development was the launch of the project on improving the monitoring of the situation of national minorities⁴⁰, for which EUR 130,000 was allocated for the period 2025–2026. The project aims to establish a permanent monitoring system and indicators to assess the impact of policies relating to the preservation of the identity of national minorities, cultural participation, language use, integration and non-discrimination. In 2026, the first survey on the situation of national minorities will be carried out and is planned to be repeated every two years. The development of the long-term methodology for assessing the situation of national minorities also seeks to assess the adequacy of the indicators and the possibilities for better reflecting the needs of persons belonging to national minorities across different areas, in compliance with personal data protection requirements and other applicable legislation.

³⁹ *Lietuvos totoriai* (The Tatars of Lithuania), Publications of national Communities, Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania, <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/leidiniai-ir-publikacijos/tautiniu-bendruomeniu-leidiniai/lietuvos-totoriai/>

⁴⁰ Methodology for Monitoring the Situation of National Minorities, Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania, 2025, <https://tmde.lrv.lt/lt/teisine-informacija/tyrimai-ir-analizes/tautiniu-mazumu-bukles-stebesenos-metodika/>

Lithuania's policy in the field of national minorities is based on the principles of equal opportunities and participation. The State and municipalities provide funding for schools implementing education programmes in national minority languages, and also support non-formal education, non-governmental organisations, media in national minority languages, as well as cultural and integration centres. These measures create conditions for persons belonging to national minorities to preserve and develop their languages, cultures and traditions, and to safeguard and promote their cultural heritage.

During the 2025–2026 school year, non-formal education schools of national minorities operated in Lithuania, where children and young people learned their mother tongue, history, culture, folklore, music and traditions. More than 300 children and young people attended non-formal education schools of the Armenian, Azerbaijani, Belarusian, Estonian, Greek and Karaite communities alone. The largest was the Ivan Luckevič Belarusian Saturday–Sunday School in Vilnius, with approximately 160 registered pupils.

3. Relevant data, statistics or other information

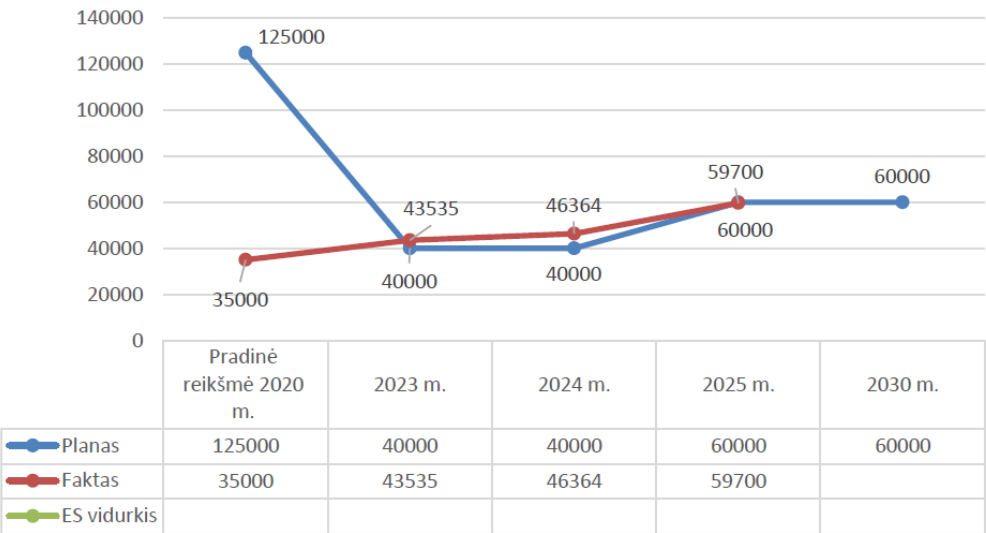
Between 2021 and 2026, State funding for measures relating to the culture of national minorities (including festivals, conferences, exhibitions, education and the teaching of national minority languages), cultural heritage and integration exceeded EUR 2 million. Funding was provided for more than 900 projects aimed at promoting the culture of national minorities, publishing, information dissemination, online communication and fostering intercultural dialogue. This demonstrates both the high level of activity among national communities and the strong demand for State funding.

Between 2021 and 2025, more than EUR 3.25 million was allocated to sites of the religious and cultural heritage of national minorities under the Immovable Cultural Heritage Management and Compensation Programmes. These funds were used for the conservation and preservation of synagogues, the kenesa, the mosque, Old Believer and Orthodox places of worship, and other sites of significance to national communities.

The scope of activities carried out by the cultural centres continued to expand. According to the DNM Activity Report 2025, the number of events organised by these centres and the number of participants attending them increased steadily between 2023 and 2025. This demonstrates the growing engagement of national minorities and society as a whole in activities promoting culture, education and identity. The most significant growth was recorded in the centres in Klaipėda and Visaginas, which actively expanded their cultural, educational and intercultural dialogue activities. Each year, the cultural centres organise approximately 600–700 events. They attract up to 60,000

participants. The number of visitors to the cultural centres is projected to remain stable through the end of 2026.

Figure 1. Number of visitors to national minority culture and integration centres

The DNM organises annual calls for proposals to finance projects implemented by cultural centres. Between 2021 and 2026, a total of EUR 2,447,259 was allocated for the implementation of projects carried out by cultural centres. The DNM also provides partial funding to the Ivan Luckevič Belarusian Museum, the Pabradė Cultural Centre, the Trakai House of Culture, the Polish House in Vilnius, and Simon Karczmar Crafts Yard in Dieveniškės, a branch of the Vilnius Agroecology Training Centre. Information on the funding of cultural centres is provided in Annex 2.

The impact of State-supported cultural and non-formal education measures is reflected in the growing number of participants. During the 2025–2026 school year, several hundred children and young people attended non-formal education schools of national minorities, while the number of visitors to national minority culture and integration centres increased from 44,708 to 59,700 over a two-year period. These figures demonstrate the continued engagement of national minority communities in activities aimed at preserving and transmitting their language, culture and traditions to younger generations. A list of non-formal education schools of national minorities in Lithuania is provided in Annex 7.

Article 6

1. The Parties shall encourage a spirit of tolerance and intercultural dialogue and take effective measures to promote mutual respect and understanding and co-operation among all persons living on their territory, irrespective of those persons' ethnic, cultural, linguistic or religious identity, in particular in the fields of education, culture and the media.

2. The Parties undertake to take appropriate measures to protect persons who may be subject to threats or acts of discrimination, hostility or violence as a result of their ethnic, cultural, linguistic or religious identity.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Lithuania continued to implement measures aimed at strengthening social inclusion, non-discrimination, intercultural dialogue and the effective participation of persons belonging to national minorities in public life, with particular emphasis on combating hate speech, promoting tolerance, and raising awareness among young people and State authorities. Measures to combat hate speech and discriminatory narratives targeting persons belonging to national minorities were also implemented in the public and digital spheres.

The legal framework in the field of education was further strengthened through the implementation of the provisions of the Law on Education of the Republic of Lithuania (hereinafter – the LoE), which require schools to provide pupils with opportunities to participate in programmes aimed at developing social and emotional competences, preventing violence and bullying, and other preventive programmes. Pursuant to Article 43(11) of the LoE and Order No. 317 of 19 March 2024 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania approving the Description of the Procedure for Assessing Compliance with the Criteria for Preventive Programmes, as of 1 September 2024, only preventive programmes meeting the established criteria may be implemented in schools.

With a view to fostering a cohesive civic society by integrating the cultural and historical heritage of national communities into Lithuanian society and promoting cultural diversity, the DNM supported integration, cultural and creative activities and organised a call for proposals for the partial funding of cultural projects promoting the development of the cultures of national minorities. On average, 80% of national minority communities participate each year in initiatives promoting integration and the preservation of national identity.

One of the key measures to strengthen intercultural dialogue and promote co-operation, civic engagement and mutual understanding was the implementation of school co-operation projects in Eastern Lithuania.

Eastern Lithuania is a historically multi-ethnic region of Lithuania, comprising municipalities in the eastern part of the country with sizeable national minority communities, in particular the Vilnius District, Šalčininkai District, Švenčionys District, Trakai District, Širvintos District and Visaginas municipalities, as well as other neighbouring areas. The region is home to

sizeable Polish, Russian, Belarusian, Tatar, Karaite and other national minority communities. In view of the region's multilingual and multicultural environment, the State implements targeted measures aimed at preserving the cultural identity of national minorities, promoting their mother tongues, strengthening education, promoting culture, improving access to information, and fostering civic integration.

The region has a well-developed network of educational institutions providing education in national minority languages from pre-school to general education level. National minority non-governmental organisations are actively engaged, newspapers and other media outlets operate in national minority languages, State-funded projects in the fields of culture, education, civic participation and information dissemination are implemented, cultural events and festivals of national communities are organised, and cultural centres and other national minority institutions are active. The State consistently provides funding for cultural, educational, civic education, youth, information dissemination and community-building projects implemented in Eastern Lithuania, with the aim of preserving the cultural identity of national minorities while strengthening their inclusion in Lithuanian public life.

Under the measure *Pilietiškumo ugdymo, tarpkultūrinio bendradarbiavimo ir atminties įprasminimo veiklos, skirtos Rytų Lietuvos regionui* (Activities for Citizenship Education, Intercultural Co-operation and the Commemoration of Historical Memory in the Eastern Lithuania Region), the DNM allocated EUR 365,675 between 2021 and 2025 to the call for proposals for the partial funding of projects promoting the culture of national minorities in Eastern Lithuania. A total of 212 projects received funding, involving approximately 15,000 children and young people from different linguistic and cultural backgrounds. Information on the funding of projects promoting civic engagement, intercultural co-operation and the commemoration of historical memory in Eastern Lithuania (2021–2025) is provided in Annex 8.

On 4 December 2025, online training was organised for staff of educational institutions in Eastern Lithuania on the funding of cultural projects, the preparation of project applications and the submission of project implementation reports. The training was held on the Microsoft Teams platform and was attended by 30 teachers and project managers from educational institutions in the Ignalina, Šalčininkai, Švenčionys, Trakai and Vilnius District municipalities, the City of Vilnius and the Municipality of Visaginas.

To promote intercultural dialogue, the exchange of good practices and cultural heritage among people of different nationalities living in Lithuania, the DNM continued its tradition of recognising individuals who had made an outstanding contribution to promoting ethnic tolerance

and intercultural dialogue in the media by organising the annual competition award *Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą* (For the Promotion of Intercultural Dialogue). A total of 13 entries were submitted to the competition in 2022 (10 in 2021). In 2025, six applications were submitted to the competition (seven in 2024). In 2025, the award for the promotion of intercultural dialogue was presented to an LRT journalist for the series of publications *Rusakalbių Lietuva: kalba, tapatybė ir dialogas* (Russian-speaking Lithuania: Language, Identity and Dialogue) addressing the situation of national minorities in Lithuania. Following the recommendation of the evaluation committee, the special award was shared between journalists for the series of articles *Aš rusas?* (Am I Russian?) and for a publication marking the 70th anniversary of the Polish folk ensemble *Wilia*, which explored themes of cultural heritage and national identity.

Since 2018, the MoC, together with the MoESS, has been implementing the programme *Kultūros pasas* (the Culture Passport), aimed at promoting cultural education for children and young people. Within the programme *Kultūros pasas* (the Culture Passport), cultural education activities presenting the culture, history and traditions of national minorities, including excursions, virtual activities and educational workshops, are offered alongside activities in the fields of music, visual arts, cultural heritage, architecture and multiculturalism. Currently, 26 educational activities on multiculturalism are offered under the programme. The educational programmes of *Kultūros pasas* (the Culture Passport) are delivered by museums, public and private institutions, and organisations throughout Lithuania.

Practical measures to combat hate speech continued to be strengthened through the activities of the Inspector of Journalist Ethics. The OIJE monitored hate speech in the media, examined complaints, issued recommendations to media outlets, and provided guidance on the identification and prevention of hate speech. The OIJE also raised public awareness of the harmful effects of hate speech and the available mechanisms for reporting it.

When examining complaints, initiating investigations on other grounds provided for by law, and adopting decisions in cases where media representatives have improperly exercised their freedom of expression by disseminating hate speech targeting vulnerable groups, the Office of the Inspector of Journalist Ethics explains, in each case, the unlawfulness of such conduct, draws attention to the violations identified and, in accordance with the Law on the Provision of Information to the Public, issues warnings to producers and/or disseminators of public information, while also raising public awareness through social media and other communication channels.

In 2021, a representative of the OIJE participated in training organised by the DNM together with its partners (non-governmental organisations), aimed at raising awareness among

national minorities about hate speech and hate crime. Although the training was primarily intended for members of national minority communities, media representatives were also invited to participate and did so, with representatives of regional media outlets being the most actively involved (see also Recommendations 7 and 12).

Co-operation between State authorities, ombudsperson institutions and non-governmental organisations in combating hate speech was further strengthened. One example of good practice was the EU co-funded project *#NOPLACE4HATE: Lietuvos institucijų atsako į neapykantos kalbą tobulinimas* (*#NOPLACE4HATE: Improving the Institutional Response to Hate Speech in Lithuania*), implemented by the OIJE and the OEEO between 2020 and 2022. The project contributed to strengthening the capacities of officials responsible for investigating and examining hate speech and hate crime cases, enhancing inter-institutional co-operation, and raising public awareness. The project aimed to strengthen institutional capacities by developing clear guidelines for the investigation of hate speech cases, enhancing the capacities of the competent public authorities in the field of hate speech prevention, improving assistance and access to services for victims, and increasing public awareness of how to recognise and respond to hate speech. As part of the project, public awareness campaigns, national publications, social advertising campaigns, and radio and television broadcasts promoting tolerance and respect for persons of different nationalities and religions were carried out.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Lithuania further strengthened policy measures relating to social inclusion, intercultural dialogue and the prevention of discrimination against national minorities.

The requirements concerning the quality of preventive programmes implemented in schools, which entered into force on 1 September 2024, aim to ensure a systematic and evidence-based approach to the prevention of violence, bullying, discrimination and social exclusion within the education system.

State authorities placed greater emphasis on public awareness and media literacy initiatives aimed at combating hate speech and discriminatory narratives in the public sphere and on social media. Particular attention was given to regional media, youth engagement and preventive education.

Initiatives to promote youth inclusion were also expanded. On 27–29 August 2025, the DNM initiated and funded the training programme for young people belonging to national minorities *Bendraamžių akademija* (Peer Academy). The programme brought together

approximately 30 pupils from schools in Vilnius, Visaginas, Švenčionys and Švenčionėliai providing education in Lithuanian and national minority languages. The programme placed particular emphasis on non-discrimination, the identification of hate speech, civic engagement, media literacy, resilience to discriminatory narratives and respectful dialogue.

At the policy-making level, greater attention was devoted to monitoring public attitudes towards national minorities and migrants in order to identify emerging social tensions and to develop appropriate integration and non-discrimination measures.

3. Relevant data, statistics or other information

A 2023 study by the Lithuanian Council for Culture *Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis* (Participation in Culture and Satisfaction with Cultural Services)⁴¹, found positive public attitudes towards cultural diversity. According to the study, 73% of residents of non-Lithuanian nationality stated that their personal identity was closely linked to Lithuanian culture, while 76% of respondents considered it beneficial for society to comprise people from different cultural backgrounds. These findings indicate that the preservation of the cultural identity of national minorities in Lithuania is compatible with their successful integration into society and with positive public attitudes towards cultural diversity.

Since 1 September 2024, only accredited preventive programmes may be implemented in Lithuanian schools. At present, the list maintained by the National Agency for Education includes 16 accredited preventive programmes. They are published on the National Agency for Education website: <https://www.nsa.smsm.lt/ugdymo-departamentas/ugdymas-ir-prevencija/prevencines-programos/prevenciniu-programu-sarasas/>.

The programme *Kultūros pasas* (Culture Passport) currently offers 26 educational activities promoting multiculturalism.

Under the #NOPLACE4HATE project, more than 20 publications were prepared and published in the national media to draw attention to the hatred that vulnerable groups continue to experience while living in Lithuania. Social advertising campaigns were also carried out, and radio and television broadcasts promoting tolerance and combating hate speech were produced. Seven series of posters encouraging respect for people of different nationalities, skin colours and religions were created and displayed on advertising billboards in various cities. Specially produced and adapted audiovisual messages (three radio announcements and one television video) were broadcast

⁴¹ *Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis* (Participation in Culture and Satisfaction with Cultural Services), Lithuanian Council for Culture, 2024, <https://www.ltk.lt/tyrimai-ir-statistika/kulturos-tyrimai/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-175>

on television and radio to explain how to identify hate speech, raise public awareness, and encourage the general public not to tolerate hate speech targeting vulnerable groups and to report it to the competent authorities.

Drawing on the findings of various studies and analyses, the DNM has called attention to hate speech and discrimination directed against persons of a nationality other than Lithuanian. The findings of these studies indicate that Lithuania continues to face challenges in the areas of discrimination and social distance. Data on incidents of discrimination and hatred are set out in Article 4.

Article 7

The Parties shall ensure respect for the right of every person belonging to a national minority to freedom of peaceful assembly, freedom of association, freedom of expression, and freedom of thought, conscience and religion.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The Republic of Lithuania guarantees the right of persons belonging to national minorities to exercise the freedoms of peaceful assembly, association, expression, thought, conscience and religion in accordance with the Constitution, international human rights standards and other national legal acts.

Article 25 of the Constitution guarantees the right to hold one's own convictions, to express them freely, and to seek, receive and impart information and ideas. Article 35 of the Constitution guarantees the right of citizens freely to form communities, associations and political parties, while Article 36 guarantees the right to peaceful assembly.

Persons belonging to national minorities in Lithuania are free to establish non-governmental organisations, cultural associations, religious communities and other associations, to participate in their activities, and publicly to express their cultural, linguistic and religious identity.

National minority organisations and communities in Lithuania are able to organise cultural, educational and public events, commemorations, conferences and festivals. These activities may be carried out freely and without discrimination, subject to the general legal requirements applicable to public events.

The State also guarantees freedom of religion. Religious communities of national minorities are free to perform religious rites, establish religious organisations, use places of worship and preserve their religious traditions (see also Articles 5 and 8).

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

The Law on National Minorities of the Republic of Lithuania (LNM), which entered into force on 1 January 2025, strengthened the system for the protection of the rights of national minorities and established the State's obligation to create the conditions necessary for their cultural, linguistic and public activities.

An important development was the establishment of the status of the Council of National Minorities (CNM) in the new Law. The Council serves as a permanent consultative mechanism composed of representatives of organisations bringing together national minorities and non-governmental organisations active in the field of the rights of national minorities. The CNM submits proposals to State authorities, considers issues of relevance to national minorities, and contributes to strengthening dialogue between State authorities and national minority communities.

Representatives of national minority organisations were regularly involved in public consultations, working groups and discussions on issues relating to national minority policy, education, culture and human rights.

3. Relevant data, statistics or other information

More than 200 non-governmental organisations, associations, cultural and other community organisations of national minorities are actively operating in Lithuania. They carry out cultural, educational, social and religious activities and actively participate in public life.

Representatives of national minority organisations and non-governmental organisations active in the field of the rights of national minorities actively participate in the work of the CNM⁴², consultations with State authorities, and public discussions on human rights, national minority policy and social cohesion. This ensures a structured dialogue between national minorities and State authorities.

National minority organisations and religious communities regularly organise cultural, religious and public events in various regions of Lithuania. Traditional events, such as the International Festival of National Cultures in Klaipėda, the Day of the National Communities of Lithuania celebrations, *Sabantuy*, *Mărțișor*, and other initiatives of national communities, contribute to the effective exercise of the freedoms of association and peaceful assembly and to strengthening intercultural dialogue in society.

National minority organisations actively promote their activities through websites, social media accounts, community publications and other communication channels. These regularly

⁴² Council of National Minorities, <https://tmde.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/komisijos-tarybos-darbo-grupes/tautiniu-mazumu-taryba/>

provide information on cultural, educational, youth, religious and community events, while also presenting the history, languages, traditions, customs and cultural heritage of national minorities. These activities raise public awareness of the cultural diversity of Lithuania's national minorities, contribute to fostering a positive image of national minorities, promote intercultural dialogue, mutual respect and tolerance, and strengthen society's resilience to stereotypes and negative attitudes.

Information on the activities of national minority non-governmental organisations and traditional cultural events in Lithuania (2022–2026) is provided in Annex 9 (see also Article 6).

Article 8

The Parties undertake to recognise the right of every person belonging to a national minority to practise their religion, to hold their own beliefs, and to establish religious institutions, organisations and associations.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The Law on Religious Communities and Associations and other legal acts guarantee persons belonging to national minorities the right to profess their religion or other beliefs and to establish religious institutions, organisations and associations. Article 26 of the Constitution guarantees freedom of thought, conscience and religion, as well as the right to choose and practise one's religion, either individually or in community with others. The State guarantees the equality of religious communities and associations before the law and protects them against discrimination and incitement to hatred.

During the reporting period, co-operation with the religious communities of national minorities was further strengthened, while intercultural and interreligious dialogue, including through diplomatic initiatives, and public tolerance towards religious and cultural diversity were actively promoted.

In 2025, the Minister of Justice met with Metropolitan Emmanuel of Chalcedon of the Ecumenical Patriarchate. The meeting addressed issues relating to the activities of the Exarchate of the Ecumenical Patriarchate in Lithuania and State support for the traditional religious community. During the meeting, the Minister of Justice reaffirmed Lithuania's constitutional principles and its long-standing tradition of peaceful coexistence among religions.

The MoJ continued to perform the functions assigned to it under the Law on Religious Communities and Associations. These included examining documents submitted for the registration

of religious communities and associations, providing opinions to the Register of Legal Entities and the Seimas of the Republic of Lithuania on granting State recognition to religious associations, and handling the registration of all churches and other religious organisations in Lithuania. This ensured a transparent registration process for religious communities and associations in accordance with the applicable legal framework (see also Articles 4 and 6).

Under the current legal framework, the following nine religious communities and associations are recognised as traditional in Lithuania: Latin Rite Catholics, Greek Rite Catholics, Evangelical Lutherans, Evangelical Reformed, Orthodox (Eastern Orthodox) Christians, Old Believers, Jews, Sunni Muslims and Karaites. Their history in Lithuania dates back to the times of the Grand Duchy of Lithuania.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Lithuania continued to safeguard freedom of religion and ensure the conditions necessary for the activities of religious communities and associations. State authorities maintained dialogue with traditional and other religious communities and associations on issues relating to freedom of religion, human rights and social cohesion.

In the field of education, professional development events for teachers continued to be organised. In 2026, the seminar *Atminties kelias* (The Path of Memory) was organised for teachers, with the participation of 21 teachers. The seminar addressed the history of the Holocaust, remembrance, culture and human rights. The DNM also organised training sessions and discussions aimed at preventing hate speech, discrimination and historical stereotypes, thereby contributing to the promotion of respect for freedom of religion, mutual understanding among religious communities, and greater societal tolerance.

Co-operation between State authorities and the Exarchate of the Ecumenical Patriarchate in Lithuania continued. In 2025, high-level meetings with representatives of the Exarchate and the Ecumenical Patriarchate addressed issues relating to the activities of the community and State support. Lithuanian authorities publicly reaffirmed their commitment to the principles of freedom of religion and to the right of religious communities to choose their canonical affiliation freely. The Ministry of Foreign Affairs noted that the Exarchate had become an alternative for believers wishing to practise their faith independently of the influence of the Moscow Patriarchate.⁴³

⁴³ Budrys: The Exarchate of Constantinople plays a significant role in uniting the Lithuanian Orthodox community and reducing Moscow's influence, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania, 2025, <https://www.urm.lt/en/news/928/budrys-the-role-of-the-exarchate-of-constantinople-plays-a-significant-role-in-uniting-the-lithuanian-orthodox-community-and-reducing-moscows-influence%3A45425>

Another significant development was the decision of the SRL to grant State recognition to the Ancient Baltic religious association *Romuva* at the end of 2024. This demonstrates that the mechanism for granting State recognition applies not only to traditional religious associations but also to other religious communities and associations that meet the criteria established by law.⁴⁴

At the practical level, religious communities and associations continued to be involved in public consultations on issues relating to human rights, national minorities and cultural policy.

3. Relevant data, statistics or other information

At the end of 2025, there were 1,334 religious communities, associations and other religious organisations registered and entered in the Register of Legal Entities in Lithuania (1,327 at the end of 2024). Of these, 1,139 (1,138 in 2024) were traditional religious organisations and 195 (189 in 2024) were non-traditional religious organisations. These religious communities and associations may broadly be classified into 38 religious traditions. While Lithuania officially recognises nine traditional religious traditions, Judaism may be further divided into Hasidic and Mitnagdic traditions, and Orthodox Churches subordinate to both the Ecumenical Patriarchate of Constantinople and the Moscow Patriarchate are also represented. The Catholic Church remains the largest religious traditions in Lithuania. According to the 2021 Population and Housing Census, 74% of the population identified themselves as Catholics.

Information on the number of registered religious organisations in 2024–2025 is provided in Annex 10.

Article 9

1. The Parties undertake to recognise that the right to freedom of expression of every person belonging to a national minority includes freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas in the minority language, without interference by public authorities and regardless of frontiers. The Parties shall ensure, within the framework of their legal systems, that persons belonging to a national minority are not discriminated against in their access to the media.
2. Paragraph 1 shall not prevent Parties from requiring the licensing, without discrimination and based on objective criteria, of sound radio and television broadcasting, or cinema enterprises.
3. The Parties shall not hinder the creation and the use of printed media by persons belonging to national minorities. In the legal framework of sound radio and television broadcasting, they shall ensure, as far as possible, and taking into account the provisions of paragraph 1, that persons belonging to national minorities are granted the possibility of creating and using their own media.

⁴⁴ The Seimas granted state recognition to the Ancient Baltic religious community *Romuva*, Seimas of the Republic of Lithuania, 2024, https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35435&p_k=1&p_t=290356&p_a=1000&p_kade_id=10

4. In the framework of their legal systems, the Parties shall adopt adequate measures in order to facilitate access to the media for persons belonging to national minorities and in order to promote tolerance and permit cultural pluralism.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The Republic of Lithuania continues to guarantee the right of persons belonging to national minorities to freedom of expression, including the right to receive and impart information and ideas in a national minority language, as well as the right to establish and use their own media. This right is guaranteed by the Constitution, the LNM, the Law on the Provision of Information to the Public of the Republic of Lithuania and other legal acts.

Article 25 of the Constitution guarantees the right of every person to hold their own convictions and to express them freely, as well as the right to receive and impart information and ideas.

The Law on the Provision of Information to the Public of the Republic of Lithuania is the principal legal act governing the production and dissemination of public information and the activities of journalists. The Law provides that every person has the right freely to seek, receive and impart information.

Recognising the importance of access to information and cultural diversity, Lithuania promotes the creation and dissemination of content in various languages, thereby strengthening intercultural dialogue and social cohesion. This is achieved by funding publishing and information dissemination projects of national minority organisations, ensuring multilingual content provided by the public service broadcaster, and creating the conditions necessary for independent national minority media outlets to operate.

During the reporting period, national minority media in Lithuania included the press, radio, television, online news portals and community publications. Between 2024 and 2026, the Media Support Fund financed or assessed projects under its programme for national minority media serving Polish, Russian, Belarusian, Ukrainian and other national community audiences. These included *Kurier Wileński*, *Znad Wilii*, *Vis-Info*, *Obzor*, *Šalčia*, *BM TV*, *Radio R*, *ru.delfi.lt*, *TV3 Plus News*, *Malanka*, *Tautinių bendrijų naujienos*, and other media outlets.

The national public service broadcaster, the Lithuanian National Radio and Television (hereinafter referred to as LRT), plays an important role in ensuring the right of persons belonging to national minorities to receive information in languages they understand. LRT produces and disseminates information content in national minority languages and other languages used in

Lithuania (English, Polish, Russian, Belarusian and Ukrainian), thereby contributing to access to information, social inclusion and the promotion of cultural diversity (see Recommendation 9).

Persons belonging to national minorities and their organisations are free to establish newspapers, online news portals, and cultural and information publications in national minority languages. They are also able to broadcast radio and television programmes in national minority languages (see Recommendation 9). A list of the national minority publishing and information dissemination projects funded by the DNM, together with the total funding allocated, is provided in Annex 4.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

During the reporting period, the system of State support for the media underwent a fundamental reform. Since 2024, State support for producers of public information has been administered by the Media Support Fund, whose funding programmes include a dedicated strand for supporting projects and activities of national minority media. This has provided a more consistent basis for supporting national minority print, radio, television and online media and for strengthening their sustainability.

Co-operation with national minority organisations on information dissemination and public information initiatives continued. In 2026, the CNM initiated consultations on the development of a television programme specifically dedicated to Lithuania's national communities.

Issues relating to national minorities are also integrated into LRT's general national programming, thereby increasing the visibility of national communities and contributing to stronger social cohesion. Content produced in national minority languages became available not only through traditional broadcasting channels but also across LRT's digital ecosystem, including its website, mobile platforms, social media channels and online archives. To improve the accessibility of content, LRT introduced real-time automatic translation solutions enabling live broadcasts to be subtitled in Lithuanian, Polish, Ukrainian, Russian and English, thereby reaching audiences both in Lithuania and abroad and contributing to broader access to information and participation in the public information space. LRT also consistently seeks to strike a balance between the right of persons belonging to national minorities to receive information in their own languages and the role of the Lithuanian language as the State language. Additional content relating to national minorities is produced in co-operation with external content creators, producers and journalists (see Recommendation 9).

The information space of national minorities is also strengthened by the HNC which has been publishing the periodical *Tautinių bendrijų naujienos* (National Communities News) since 2001 with a print run of 600 copies. The publication is also available on the website www.tbn.lt and is distributed through the CNM, cultural centres and national communities throughout the country. The publication provides information on the activities of national minority organisations in Lithuania, cultural events, history, traditions, educational initiatives and other issues of relevance to national communities. Its purpose is to promote the integration of national communities into Lithuanian society and to foster multiculturalism and intercultural dialogue. The publication is also available in electronic format (see Recommendation 9).

3. Relevant data, statistics or other information

Newspapers, magazines, periodicals and online publications in national minority languages are published in Lithuania. National minority websites and social media channels are also maintained to serve community members and the wider public and to support cultural and public activities. Information on independent and community media outlets is provided in Annex 11.

The State provides annual funding for projects relating to the culture, publishing and information dissemination of national minorities, with the aim of promoting cultural pluralism, the use of national minority languages, and public awareness of the culture and history of national communities (see also Articles 5 and 6).

In 2024, the MSF funded 12 projects under its national minority media projects programme, serving Polish, Russian, Belarusian, Ukrainian and broader national minority audiences: *Kurier Wilenski*, *Klaipėda* in Russian, *NovajaKlaipėda.novosti*, *Klaipėda.zanėdeliu.lt*, *Šalčia*, *Savaitės ekspresas*, *Radio R*, *Znad Wilii*, *Artscape*, *news.tts.lt*, *www.zanėdeliu.lt*, *TV3 Plus*, *ru.delfi.lt*, *Malanka* and *news.tts.lt*.

In 2025, the Media Support Fund (MSF) provided project funding for 16 national minority media projects and operating funding for media outlets: *Klaipėda rusų kalba*, *Ekspres nedelia rusų kalba*, *Pensioner*, *Radio R*, *Malanka Media*, *www.zanėdeliu.lt*, *ru.delfi.lt*, *news.tts.lt*, *www.tie2.lt*, *TV3 Plus žinios*, *Znad Wilii*, *Kurier Wilensk* and *Šalčia* (EUR 59,644)⁴⁵.

Under the 2026 operating funding competition of the Media Support Fund (MSF) for national minority media, funding was awarded to 15 national minority media projects. Funding was awarded to the following media outlets: *www.wilnoteka.lt*, *www.tie2.lt*, *ru.delfi.lt*, *Malanka Media*, *TV3 Plus*, *Radio R*, *Lietuvos totoriai*, *Kurier Wilenski*, *Vis-Info*, *Obzor*, and *Znad Wilii*⁴⁶.

⁴⁵ <https://www.medijufondas.lt/mrf-naujienos/skelbiami-mediju-remimo-fondo-2025-m-konkurso-rezultatai>

⁴⁶ <https://www.medijufondas.lt/wp-content/uploads/2026/04/Tautiniu-mazumu-ziniasklaidos-veiklos-finansavimas-2026-m.pdf>

LRT continued to ensure access to information intended for national minorities through a variety of channels. The National Communities Content Unit comprised three journalists in the Polish-language editorial team and four journalists, together with one freelance journalist, in the Russian-language editorial team. LRT regularly produced daily radio programmes in Polish and Russian, weekly television programmes in Polish, Russian, Belarusian and Ukrainian, as well as specialised content on Lithuanian Jewish affairs. Multilingual content was regularly published on the LRT website in English, Polish, Russian, Belarusian and Ukrainian, ensuring its accessibility to audiences both in Lithuania and abroad.

News published by LRT in national minority languages continues to serve as an important means of information and integration. Between 2022 and 2025, more than 52,000 articles were published on the LRT website in national minority languages: 9,806 in English, 10,779 in Polish, 25,609 in Russian and 6,164 in Ukrainian (the Ukrainian-language section was launched in 2023). The largest volume of content was published in Russian and Polish. Since 2023, Ukrainian-language content has also expanded rapidly in response to changing public needs.

According to public opinion surveys commissioned by LRT, around 80% of the population of Lithuania have a favourable opinion of the public service broadcaster and its ability to provide information relevant to national minorities. These findings indicate that content intended for and relating to national minorities continues to constitute a visible component of the public service broadcaster's output.⁴⁷

LRT's audience analysis indicates not only that this content has maintained a stable reach, but also that audience engagement with it has increased. Whereas in 2022 audiences typically viewed only individual news items, in 2024–2025 users spent more time searching for or viewing content published in national minority languages, reading related articles and browsing the relevant sections of the LRT website. This indicates growing audience engagement and suggests that content published in national minority languages meets long-term information, cultural and integration needs.

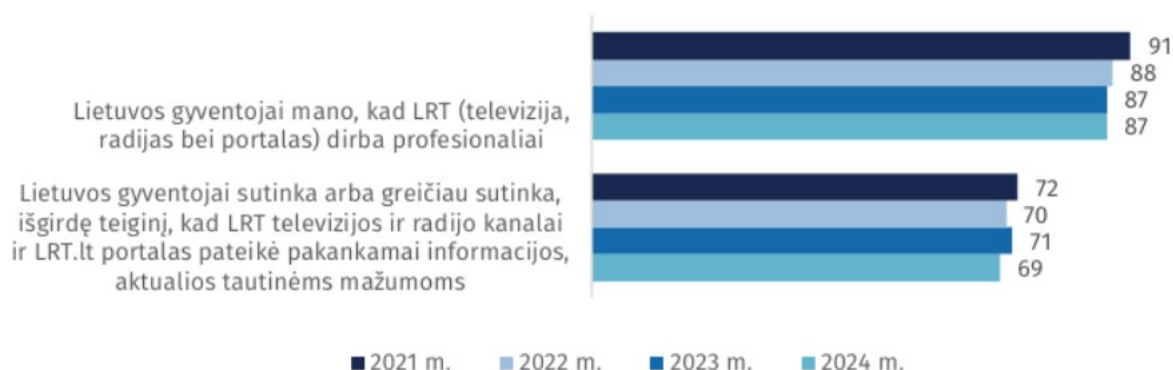
At the same time, LRT has continued to expand multi-platform access to content produced in national minority languages. In addition to its website, such content is disseminated through social media, video-sharing platforms and *Radioteka*. This makes it possible to reach different audience groups, ranging from traditional radio listeners to young users who primarily access information through digital channels. It also helps ensure broader access to information for

⁴⁷ *Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veikla* (The Activities of Lithuanian National Radio and Television), National Audit Office, 2025, <https://ekspertai.eu/static/uploads/2025-11-03/lietuvos-nacionalinio-radijo-ir-televizijos-veikla-1.pdf>

national minorities and promotes their participation in the public information space. Information on content published in national minority languages and its reach (2022–2025) is provided in Annex 12.

To ensure long-term access to the cultural and historical heritage of national minorities, 92.9% of the analogue media in the LRT archives had been digitised in 2024. This provides broader access to content relating to national minorities.

Figure 2. Survey conducted by the Lithuanian National Radio and Television

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos ataskaitų duomenis

State funding schemes provide annual support for information dissemination and cultural projects implemented by national minority organisations, contributing to the visibility of national minorities in the public sphere and to the preservation of their cultural identity.

Periodicals in Polish, Russian, Tatar and other languages continue to be published in Lithuania. In Eastern Lithuania, newspapers are published in Polish and Russian, while national minority radio stations, online news portals and other media outlets operate to ensure the right of persons belonging to national minorities to receive information in their mother tongue and to promote multiculturalism.

Periodicals in the languages of national minorities (2022–2026) are listed in Annex 13.

Representatives of national minority organisations and the media participate in public consultations and discussions on policies relating to public information, human rights and combating hate speech.

Article 10

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use freely and without interference his or her minority language, in private and in public, orally and in writing.

2. In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if those persons so request and where such a request corresponds to a real need, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible, the conditions which would make it possible to use the minority language in relations between those persons and the administrative authorities.

3. The Parties undertake to guarantee the right of every person belonging to a national minority to be informed promptly, in a language which he or she understands, of the reasons for his or her arrest, and of the nature and cause of any accusation against him or her, and to defend himself or herself in this language, if necessary with the free assistance of an interpreter.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The legal framework includes provisions enabling persons belonging to national minorities to use a national minority language in their communication with public administrative authorities. This right is guaranteed by the Law on Public Administration and the Rules on the Examination of Requests and Complaints and the Provision of Services to Persons by Public Administration Entities (the revised version of the Rules was approved by Government Resolution No. 1014 of 1 December 2021). Under these Rules, requests and complaints may be submitted, both orally and in writing, in a language other than the State language, as determined by the head of the respective public authority.

The Republic of Lithuania guarantees the right of persons belonging to national minorities to use their language freely and without interference, both orally and in writing, in private and in public life. These rights are guaranteed by the Constitution, the Law on National Minorities (LNM), the Law on the State Language and other legal acts.

Article 37 of the Constitution provides that citizens belonging to national communities have the right to foster their language, culture and customs. The LNM guarantees the right of persons belonging to national minorities to use their national minority language freely in their private and public life.

In areas traditionally or densely inhabited by persons belonging to national minorities, municipal authorities provide residents with opportunities to obtain information and consultations in a language they understand, in accordance with the requirements of national legislation.

In criminal, civil and administrative court proceedings, persons are guaranteed the right to the assistance of an interpreter. The Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania provides that persons who do not speak Lithuanian must be guaranteed the right to receive

information, in a language they understand, about procedural acts and any suspicions or charges brought against them, as well as the right to defend themselves with the assistance of an interpreter.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

In implementing the Advisory Committee's recommendations, Lithuania continued to strengthen the capacity of State authorities to ensure the effective implementation of the linguistic rights of persons belonging to national minorities in practice, with particular emphasis on access to public services and the protection of human rights.

The capacities of employees of State and municipal institutions continued to be systematically strengthened in the fields of human rights, equal opportunities and non-discrimination. The Office of the Equal Opportunities Ombudsperson organises training for State authorities, municipalities and public sector bodies on the prevention of discrimination, the promotion of equal opportunities, the application of human rights standards, the provision of inclusive public services, and equal treatment. The training covers the prevention of discrimination on the grounds of race, nationality, ethnic origin, religion and language, as well as the non-discriminatory provision of public services. The Office has also developed an online learning platform and e-learning courses for public sector employees.

The Action Plan for the Implementation of Equal Opportunities 2024–2026⁴⁸ provides for training and advisory measures for public sector employees. The plan places particular emphasis on preventing discrimination on the grounds of ethnic origin, nationality and religion. In addition, following Russia's aggression against Ukraine in 2022 and the resulting increase in demand for multilingual public services, State authorities expanded translation and multilingual information services and strengthened the capacity of their staff to work with persons from different linguistic and cultural backgrounds by providing training on service delivery to foreigners and intercultural awareness. These measures strengthened the capacity of State institutions to operate in a multilingual environment and to ensure linguistic accessibility. Although they were not intended exclusively for persons belonging to national minorities, in practice they enhanced the preparedness of public authorities to provide services to persons of different nationalities and linguistic backgrounds.

The LNM strengthened the legal framework for the protection of the linguistic rights of persons belonging to national minorities and more clearly regulates the principles governing the use

⁴⁸ Action Plan for the Implementation of Equal Opportunities 2024–2026, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ecaf9b702d7111ee9de9e7e0fd363afc/asr>

of national minority languages in the fields of culture, education and information (see Article 6 of the LNM).⁴⁹

3. Relevant data, statistics or other information

In Lithuania, there are schools for national minorities, cultural centres and non-governmental organisations which actively contribute to the preservation and use of the languages of national minorities.

Of the 110 general education schools, 58 provide teaching in Lithuanian and Polish or in Polish; 49 provide teaching in Lithuanian and Russian or in Russian (see also Article 14).

Since 2022, State authorities have significantly expanded the provision of information in Ukrainian, Russian and English. Staff of the Migration Department, the Employment Service, municipalities and social service institutions received methodological guidance and practical support on working with interpreters and providing multilingual services. These measures became an important element of institutional capacity-building aimed at ensuring equal access to public services.

In 28 of Lithuania's 60 municipalities, residents are provided with services in one or more national minority languages (Polish, Russian and Ukrainian). Some municipalities, such as Varėna District Municipality, provide information in English, Estonian, Latvian, Polish, German and Russian. A list of municipalities providing services in the State language and other languages is provided in Annex 14.

Some municipalities have introduced measures to facilitate access to public services for beneficiaries of international protection and Ukrainians who have arrived in Lithuania. Examples of information measures implemented by municipalities:

- Vilnius City Municipality has translated applications for housing compensation into Russian and provides applicants with the option of being assisted by administrators who speak a foreign language (English or Russian);
- Vilnius City Municipality and Klaipėda City Municipality publish lists of healthcare institutions in foreign languages;
- Following the outbreak of the war in Ukraine, Klaipėda City Municipality engaged volunteer interpreters (Ukrainian and Russian), while healthcare institutions in Klaipėda introduced telephone interpreting services⁵⁰ (see also Recommendation 3).

⁴⁹ Law on National Minorities of the Republic of Lithuania, [https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20\(1\).pdf](https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20(1).pdf)

⁵⁰ National Audit Office: It is not enough to grant asylum to refugees; they must be better integrated into the labour market and the education system, National Audit Office, 2023, <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24169/pagalba-pabegeliams-ju-socialine-integracija>

Article 11

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to use his or her surname (patronym) and first names in the minority language and the right to official recognition of them, according to modalities provided for in their legal system.
2. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to display in his or her minority language signs, inscriptions and other information of a private nature visible to the public.
3. In areas traditionally inhabited by substantial numbers of persons belonging to a national minority, the Parties shall endeavour, in the framework of their legal system, including, where appropriate, agreements with other States, and taking into account their specific conditions, to display traditional local names, street names and other topographical indications intended for the public also in the minority language when there is a sufficient demand for such indications.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Spelling of first names and surnames

The right of a person belonging to a national minority to use his or her surname (patronymic) and first name(s) in the minority language is guaranteed by the Law on the Spelling of Personal Names and Surnames in Documents of the Republic of Lithuania⁵¹, adopted on 18 January 2022 (Law No. XIV-903). Article 3 of the Law provides that, "at the request of a citizen of the Republic of Lithuania belonging to a national minority, his or her first name and surname, as well as those of his or her children, shall be written in identity documents of citizens of the Republic of Lithuania and in civil status records using the letters of the Latin alphabet (without diacritical marks)".

The issue of the use of diacritical marks in personal names continues to be considered by the Seimas of the Republic of Lithuania. Draft laws amending Articles 3 and 4 of Law No. XIV-903 on the Spelling of Personal Names in Documents have been submitted. The proposed amendments would allow personal names to be entered in official documents using Latin-script characters with diacritical marks (see also Recommendation 10).

Private signs

Persons belonging to national minorities and their organisations may use national minority languages in privately displayed signs, notices, posters for events, information materials, websites and other means of communication visible to the public. The legal framework does not

⁵¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/32ec5f92790211ecb2fe9975f8a9e52e?jfwid=-zr22zvlgb>

establish a general prohibition on the public use of national minority languages for privately displayed information. At the same time, the use of the State language is required in the fields of public information, consumer information, advertising and official signs.

Topographical indications

The LNM guarantees the general rights of persons belonging to national minorities to preserve and foster their national identity, language, culture and traditions. The issue of topographical indications is considered within the broader context of the existing legal framework, including the regulation of the use of the State language, place names, street names and public signs. The practical implementation of these matters depends on the overall legal framework, the competence of municipalities and the needs of individual local communities (see also Recommendation 11).

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

The draft amendments to legislation currently under consideration by the SRL reflect a desire to further expand the opportunities for members of national minorities to retain the authentic form of their first names and surnames more accurately in official documents.

National minority organisations continue to use national minority languages in their names, event announcements, information on cultural activities, publications and electronic communications. This contributes to enhancing the visibility of the linguistic identity of national minorities in the public sphere.

3. Relevant data, statistics or other information

During the reporting period, persons belonging to national minorities made use of the possibility to have their first names and surnames entered in identity documents and civil status records using the letters of the Latin alphabet. This measure contributed to ensuring more effective protection of the right of persons belonging to national minorities to use their personal names in the minority language.

According to administrative data, between 1 May 2022 and 26 February 2026, 424 citizens of the Republic of Lithuania and their children exercised the possibility of having their personal names entered in official documents in accordance with the spelling rules of their national language, using Latin-script characters.

The overall statistics likewise confirm the practical relevance of this right for persons belonging to national minorities. Between 1 May 2022 and 31 March 2026, permission to have personal names entered using the letters of the Latin alphabet (without diacritical marks) was

granted to 1,699 persons. Of these, 439 cases (approximately 26%) concerned citizens of the Republic of Lithuania of non-Lithuanian nationality and their children seeking to have their personal names entered in official documents in accordance with the spelling and word-formation rules of their national language. The remaining cases mainly concerned dual citizenship, personal names acquired abroad, or other grounds provided for by law.

The statistical data confirm that the provisions of the Law on the Spelling of Personal Names and Surnames in Documents of the Republic of Lithuania are effectively applied in practice and that one of the main groups benefiting from them consists of citizens of the Republic of Lithuania belonging to national minorities who seek to have their personal names entered in official documents in accordance with the spelling and word-formation rules of their national language.

According to the 2024 Activity Report of the State Language Inspectorate⁵², 158 complaints concerning public signs and the use of bilingual signs were received in 2024. These included disputes regarding public signs displayed in Lithuanian and Polish in the Šalčininkai and Vilnius district municipalities, such as the bilingual signs *Centrum Kultury*, *Gimnazjum im. Jana Sniadeckiego*, *Park miejski* and others.

On 18 December 2024, the Supreme Administrative Court of Lithuania delivered a judgment concerning bilingual public directional signs in Lithuanian and Polish displayed in the town of Šalčininkai. The Court set aside the judgment of the court of first instance and held that bilingual public signs may, under certain conditions, be permissible where they fall within the exceptions provided for by law.

More than 300 national minority organisations, cultural centres and religious communities are active in Lithuania and publicly use national minority languages in their publications, websites, social media, event information and other privately displayed signs.

Article 12

1. The Parties shall, where appropriate, take measures in the fields of education and research to foster knowledge of the culture, history, language and religion of their national minorities and of the majority.
2. In this context the Parties shall inter alia provide adequate opportunities for teacher training and access to textbooks, and facilitate contacts among students and teachers of different communities.
3. The Parties undertake to promote equal opportunities for access to education at all levels for persons belonging to national minorities.

⁵² State Language Inspectorate Annual Report for 2024, 2025, [2024 ANNUAL REPORT REVISED 2025-06.pdf](#)

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Lithuania has continued to implement measures aimed at ensuring the right of persons belonging to national minorities to education, promoting knowledge of the history, culture and languages of national minorities, and creating conditions for preserving their national identity within the education system.

The education system of the Republic of Lithuania is based on the principle of equal opportunities. Article 5 of the Law on Education of the Republic of Lithuania sets out the principles of the education system, one of which is the principle of equal opportunities: "Equal opportunities means that the education system is socially just and ensures equality for all persons irrespective of their sex, race, nationality, language, origin, social status, religion, beliefs or views. It guarantees every person access to education, the opportunity to acquire general education and a first qualification, and creates the conditions for improving existing qualifications or acquiring new ones."

Education for national minorities is organised in accordance with the Law on Education, the General Curricula and the Guidelines for Improving Education in National Minority Languages and the Teaching of National Minority Languages. General education schools and non-formal education schools provide opportunities for pupils belonging to national minorities to preserve their national, cultural and linguistic identity and to learn their mother tongue, history and culture.

In order to ensure high-quality teaching and learning materials in national minority languages, the Description of the Procedure for Assessing the Compliance of Printed and Virtual Textbooks and Teaching and Learning Materials for General Education Subjects of Various Levels of Interactivity with Legal Requirements and for Their Provision, approved by Order No. V-184 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania of 15 February 2024, introduced the possibility of using and procuring textbooks and teaching materials prepared and published in European Union Member States for the teaching of mother tongues studied in Lithuania's national minority schools.

The teacher training and professional development system includes measures and study modules for teachers working in national minority schools. Teachers are provided with methodological guidance, and professional development programmes are organised on teaching Lithuanian in a multilingual environment, bilingual education and the promotion of inclusion. The Ministry of Education, Science and Sport has also developed methodological materials for teachers

in national minority schools, including recommendations on teaching Lithuanian in primary education.

In 2022, the DNM organised a seminar entitled *Istorijos ir pilietinio ugdymo aktualijos: nuo dalyko link kompetencijų ugdymo (pilietiškumo ugdymas ir daugiatautės visuomenės sugyvenimas)* (Current Issues in History and Civic Education: From Subject-Based Teaching to Competence Development (Civic Education and Coexistence in a Multi-Ethnic Society) for history teachers working in formal and non-formal education institutions for national minorities. Participants were introduced to a professional development programme designed to strengthen teachers' subject-specific and pedagogical competences and to develop their capacity to organise inquiry-based learning. The seminar was attended by representatives of the Visaginas and Šalčininkai municipalities responsible for coordinating the teaching of history in schools, as well as senior history teachers from Eastern Lithuania and the City of Klaipėda, a total of 25 participants.

In the same year, a two-day seminar entitled *Tautinių mažumų vaikų ir jaunimo pilietinis ugdymas. Vaikų, atvykusių iš Ukrainos, integracija* (Citizenship Education for Children and Young People Belonging to National Minorities. The seminar was attended by teachers from Belarusian, Polish, Russian, Ukrainian, Uzbek and Jewish non-formal education institutions. Participants included teachers from Alytus, Klaipėda, Visaginas and Vilnius.

Higher education institutions continued to provide opportunities for persons belonging to national minorities to study in their mother tongue. In the 2025–2026 academic year, the Vilnius Branch of the University of Białystok, established in 2007, admitted 150 new students, bringing the total number of students enrolled to 363. In 2025, 30 students graduated from the Vilnius Branch of the University of Białystok. In 2024, the Branch awarded degrees to 33 graduates, including: 7 – in the field of computer science, 12 – in European studies, 11 – Bachelor's degrees in economics, 3 – Master's degrees in economics. The University provides the Polish national minority in Lithuania with the opportunity to pursue education and obtain qualifications in their mother tongue, Polish, both in general education schools and at university level.

The European Humanities University also continued its activities, offering programmes in Russian, Belarusian, English and German; the Centre for Polish Studies of the Institute of Baltic Languages and Cultures at the Faculty of Philology of Vilnius University continued to offer Polish Studies to all interested applicants, regardless of their level of proficiency in Polish or their nationality; the Centre for Polish Language and Culture at the Education Academy of Vytautas Magnus University continued to offer studies in the Polish language and literature, conduct research projects, organise seminars and carry out other academic activities.

The Department of Slavic Studies of the Institute of Baltic Languages and Cultures at the Faculty of Philology of Vilnius University ensures the continuity of higher education in Russian language, literature and culture. The Department is involved in delivering the Bachelor's degree programme in Russian Studies within the Faculty of Central and Eastern European Languages and Cultures, and the Master's degree programme in Russian Studies. According to information provided by the Faculty of Philology of Vilnius University, the Department of Slavic Studies conducts research on the Russian language, literature and culture, the culture of the Russian national minority in Lithuania, the linguistic identity of Russian speakers in Lithuania, and synchronic and diachronic developments in Russian and other Slavic languages and cultures. The Master's programme in Russian Studies is taught in Russian and is open to international students.

In addition to degree programmes, the School of Languages at the Faculty of Philology, Vilnius University, offers Russian language courses for beginners and advanced learners. Courses are organised during the autumn and spring semesters, as well as during the summer; the summer courses include groups at A1, A2 and B1 levels, whilst in the higher-level groups, instruction is conducted in Russian. This opens up further opportunities for both academic Russian studies and the teaching of the Russian language, as well as the development of language skills.

The DNM continued to implement initiatives promoting interest in national minority issues. In 2023–2024, it organised a competition for the best final theses submitted by students of higher education institutions. 29 submissions were received: 16 Bachelor's theses, 9 Master's theses, 3 doctoral dissertations and 1 scientific article. Awards were presented to students and doctoral candidates from Vilnius University, Vytautas Magnus University, the Vilnius Academy of Arts, the Lithuanian Culture Research Institute, the Lithuanian Academy of Music and Theatre, the Lithuanian Centre for Social Sciences and Kaunas University of Technology for outstanding Bachelor's and Master's theses and doctoral dissertations on the following topics: "The Representation of the Roma People in the Lithuanian Historical Narrative: An Analysis of Sites of Memory", "Uneducated and Less Trustworthy: Social Distance in Evaluations of Lithuanian Speech with Lithuanian–Russian and Scandinavian Accents", "Jewish Sites of Memory in Kaunas and Their Significance for the Local Jewish Community", "The History of the Bagdoniai Old Believer Community of Čekautiškis in the Nineteenth Century", "Jewish Artistic Life in Lithuania, 1919–1940: Between Autonomy and Integration", "National Minority Movements in the Post-Soviet Space: An Analysis of the Polish Autonomy Movement in Lithuania", "The Ethnicity Dimension in the Restoration of Private Property Rights: Rethinking the Concept and Role of Ethnicity in the Land Restitution Process in South-Eastern Lithuania"

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Particular attention is paid to improving access to education and learning outcomes in national minority schools, while preserving opportunities to receive education in national minority languages. Measures to strengthen access to education, inclusive education and integrated support for children continue to be implemented, with particular attention paid to children at risk of social exclusion or experiencing social disadvantage, including children belonging to the Roma national minority.

Under this measure, the Ministry of Education, Science and Sport finances projects aimed at promoting inclusive education and improving access to education. The projects *Koordinuota metodinė pagalba įtraukiajam ugdymui organizuoti* (Coordinated Methodological Support for the Organisation of Inclusive Education) and *Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą* (Implementation of the All-Day School Model to Improve Access to Education Services) are being implemented.

To facilitate the participation of pupils belonging to national minorities, as well as Russian-speaking pupils arriving from abroad and Roma pupils, in the education process, educational institutions under the authority of Vilnius City Municipality provide additional educational support measures. Teaching assistants are employed at the Vilnius Gabrielė Petkevičaitė-Bitė Adult Education Centre, the Vilnius Saulėtekis Multifunctional Centre and Vilnius Naujininkai School. Teaching assistants support pupils who require additional assistance due to linguistic, social, cultural or individual educational needs by helping them participate in the educational process, understand the curriculum, communicate with teachers and classmates, and adapt more easily to the school community.

Measures to strengthen the teaching of the State language, Lithuanian, in national minority schools, develop teaching materials and improve pupils' learning outcomes also continued to be implemented through the project *Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą* (Implementation of the All-Day School Model to Improve Access to Educational Services). These measures are intended to ensure equal opportunities for pupils to continue their education at higher levels and to participate successfully in society.

Part V of the Action Plan for Roma Inclusion 2030 also provides for Measure 5.1, which has already begun to be implemented. The measure aims to improve access to education and ensure effective educational support for pupils at risk of social exclusion, including the provision of specialised teaching materials and the introduction of recommended all-day school models.

Maintaining the network of national minority schools remains an integral part of the State's education policy. The provisions governing the reorganisation of the school network provide for exceptions for schools providing education in national minority languages, with a view to ensuring the continuity of their operation and access to education in the regions.

Lithuania continued to strengthen the provision of teaching materials to national minority schools and the methodological support available to their teachers. Topics relating to the history of Lithuania's national minorities, cultural diversity, human rights, Holocaust remembrance and citizenship education continue to be integrated into the general education curriculum. These topics are addressed in history, citizenship education, Lithuanian language and literature, and other subjects.

The National Agency for Education implements projects under which textbooks in the mother tongues of national minorities are developed, digital learning resources are created, and textbooks are procured for general education schools. In 2023–2024, the publication of textbooks aligned with the updated curricula continued, including textbooks for national minority schools. The State also placed particular emphasis on translating subject textbooks into Polish, Russian and Belarusian. Teachers working in national minority schools are provided with methodological support, and specialised teaching materials and digital learning resources are developed for their use. Inter-institutional and international co-operation also continues to be strengthened, creating opportunities for teachers to exchange methodological materials and good practices and to establish professional links with teachers from other communities.

Between 2022 and 2026, scholarly and science communication publications on the history, languages and cultural heritage of Lithuania's national minorities were published. Particular attention was devoted to the themes of the Year of the Karaites of Lithuania, the Year of Francysk Skaryna, the history of the Jews of Lithuania and the multicultural heritage of the Grand Duchy of Lithuania. Research conducted by the Lithuanian Institute of History and other research and cultural institutions contributed to promoting knowledge and awareness of the history and culture of national minorities.

To mark the Year of the Karaites of Lithuania in 2022, exhibition catalogues, educational, bibliographic and informational publications on the history, language and cultural heritage of the Karaites were prepared and published. The programme for the Year of Francysk Skaryna (2022) promoted the publication of conference proceedings, scholarly articles on the multicultural heritage of the Grand Duchy of Lithuania, and other popular science publications on Francysk Skaryna and the Ruthenian literary tradition.

Research conducted by the Lithuanian Institute of History covered the history and intellectual heritage of the Jews of Lithuania, the historical ties between Lithuania and Poland, the multicultural heritage of the Grand Duchy of Lithuania, and comparative studies on the cultural heritage of Lithuania's national minorities, including Jews, Karaites and Tatars. The Institute's researchers also contributed to the development of the Methodology for Monitoring the Situation of National Minorities and to the analysis of public attitudes towards minorities.

Researchers from the Lithuanian Institute of History participated in academic conferences and publishing projects devoted to the history of the Jews of Lithuania, their intellectual heritage and Holocaust remembrance research. In 2023, the conference volume *Vilniaus žydų intelektualinis paveldas* (The Intellectual Heritage of the Jews of Vilnius)⁵³ was published. It explores the contribution of the Jews of Lithuania to Lithuanian and European culture and scholarship.

Research on the history of the Jewish communities of Lithuania, the dissemination of historical memory and the promotion of Jewish heritage also continued. Academic partnerships with centres for Jewish studies in Lithuania and abroad also contribute to these efforts.

The Lithuanian Institute of History conducts research on the history of national minorities, ethnicity, identity, religiosity, community life, migration and borderlands. Between 2022 and 2024, researchers from the Institute's Department of Ethnology and Anthropology participated in the project *Etniškumas, religingumas ir tautinis tapatumas Lietuvoje ir Bulgarijoje. Tradiciniai elementai ir naujos transformacijos* (Ethnicity, Religiosity and National Identity in Lithuania and Bulgaria: Traditional Elements and New Transformations). The findings of this research may serve as an academic basis for the development of evidence-based policies on national minorities.

Between 2024 and 2026, the Lithuanian Institute of History organised academic conferences and conducted research involving researchers from Poland on the historical ties between Lithuania and Poland, the development of border regions, the history of cities, and the multicultural heritage of the Grand Duchy of Lithuania.⁵⁴ Research on aspects of Poland's historical heritage in Lithuania was also published, including studies on the commemoration and archaeological investigation of Polish soldiers who died during the conflicts of the twentieth century.

In 2026, the National Minority Mother Tongue Subject Council of the National Agency for Education initiated a survey of teachers of national minority mother tongues on the

⁵³ Conference *Vilniaus žydų intelektualinis paveldas* (The Intellectual Heritage of Vilnius' Jews), 2023, https://www.lma.lt/uploads/Konferencijos_Vilniaus_zydu_intelektualinis_paveldas_leidinys_LT.pdf

⁵⁴ Academic conference *Lietuvos mažųjų miestų ir miestelių tyrimų problemos XV–XVIII a.* (Problems in the Study of Lithuania's Small Towns and Villages in the 15th–18th Centuries), 2024, <https://www.istorija.lt/data/public/uploads/2024/10/2024-11-14-15-lietuvos-mazuju-miestu.pdf>

implementation of the updated General Curricula. The survey was prepared and distributed through municipal and district teachers' methodological groups, thereby strengthening professional links among teachers from different communities, facilitating the exchange of experience, and providing opportunities to submit proposals for improving curricula and teaching materials. The data collected are used to address current challenges in teaching the subject and to further improve the quality of education in the mother tongues of national minorities.⁵⁵

In 2025, with a view to shaping the areas of academic research needed to support the implementation of the State's policy on national minorities, the DNM announced its intention to replace the Academic Works Competition with scholarships, to be introduced from 2026, for students of Lithuanian higher education institutions who choose topics for their final academic papers corresponding to the research areas identified by the DNM in co-operation with the academic community. The purpose of the scholarships is to encourage students at Lithuanian higher education institutions to take an interest in Lithuania's national minorities and to choose topics related to national minorities, including comparative research in this field, for their academic work at all levels of study (Bachelor's, Master's and doctoral).

3. Relevant data, statistics or other information

Information on the network of general education schools providing education in national minority languages or teaching national minority languages is provided under Article 14 of the Framework Convention, which specifically regulates the right to learn a national minority language and to receive education in a national minority language.

According to the data from MoESS, 36 municipal projects are being funded under the project *Koordinuota metodinė pagalba įtraukiajam ugdymui organizuoti* (Coordinated Methodological Support for the Organisation of Inclusive Education). The projects aim to strengthen the organisation of inclusive education and improve access to educational support for pupils who require additional assistance in the educational process. This support is also relevant to pupils belonging to national minorities and pupils arriving from abroad, including Russian-speaking pupils and others who require additional support due to linguistic, cultural, social or individual educational needs.

The total value of the 36 projects amounts to EUR 19,551,159.63. The projects are expected to provide services to at least 6,565 pupils. According to data provided by the project beneficiaries, during the first phase of implementation, services had already been provided to 506

⁵⁵ Subject Councils, National Agency for Education, 2026, <https://www.nsa.smsm.lt/ugdymo-departamentas/mokomuju-dalyku-tarybos/mokomuju-dalyku-tarybu-veikla/tautiniu-mazumu-gimtosios-kalbos-dalyko-taryba/>

children, representing 7.68% of the total number of children envisaged under the project agreements.

The projects are being implemented in 36 municipalities: Akmenė District, Alytus City, Alytus District, Biržai District, Druskininkai, Ignalina District, Jonava District, Joniškis District, Kaišiadorys District, Kaunas City, Kaunas District, Kelmė District, Klaipėda City, Klaipėda District, Pakruojis District, Panevėžys City, Panevėžys District, Prienai District, Plungė District, Radviliškis District, Raseiniai District, Skuodas District, Šakiai District, Šiauliai District, Širvintos District, Švenčionys District, Tauragė District, Telšiai District, Trakai District, Ukmergė District, Utena District, Varėna District, Vilkaviškis District, Vilnius City, Vilnius District and Zarasai District.

Although the projects are not intended exclusively for pupils belonging to national minorities, the educational support system strengthened through their implementation helps to better address the needs of pupils belonging to national minorities, in particular Roma pupils and pupils arriving from abroad.

Under the project *Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą* (Implementation of the All-Day School Model to Improve Access to Educational Services), 21 project agreements have been concluded, with a total value of nearly EUR 29,960,690.26. The projects are expected to provide services to 7,121 children, while more than 1,200 specialists and teachers will strengthen their competences. According to the latest data, services have already been provided to 2,202 children, representing approximately 31% of the planned number of beneficiaries (according to data from <https://vdu.gov.lt/>).

These data demonstrate the State's continued efforts to ensure access to education and equal opportunities to obtain education, improve the quality of education, develop comprehensive support for children and families, and strengthen the competences of teachers and educational support professionals. These measures create more favourable conditions for persons belonging to national minorities, including Roma children, as well as children arriving from abroad who require additional educational support, to access education services and receive assistance tailored to their individual needs.

Article 13

1. Within the framework of their education systems, the Parties shall recognise that persons belonging to a national minority have the right to set up and to manage their own private educational and training establishments.

2. The exercise of this right shall not entail any financial obligation for the Parties.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

In Lithuania, persons belonging to national minorities are guaranteed the right to preserve their language and culture, establish and operate private educational institutions, and provide education in their own language. This right is exercised in accordance with the provisions of the Law on Education of the Republic of Lithuania (hereinafter referred to as the LoE).

Article 28(7) of the LoE provides: “In areas traditionally inhabited in substantial numbers by a national minority, where requested by the community, the municipality shall ensure education in the national minority language or the teaching of the national minority language”. This provision enables national minorities to preserve their language and cultural identity within the education system.

The right to establish private educational institutions is guaranteed by Article 42(1)(4) of the Law on Education, which provides that schools may be established by other legal persons established in the Republic of Lithuania, legal persons or other organisations of Member States, natural persons, and legal and natural persons of other States. They may establish general education schools, non-formal education schools, vocational education and training institutions, higher education institutions and educational support institutions, provided that they comply with the requirements set out in Article 43 of the LoE, which regulates the operation of schools.

The education system does not impose any legal restrictions on the right of national minorities to establish private educational institutions or to provide education in such institutions, provided that national education standards are observed. Private schools are subject to the same quality and operational requirements as other educational institutions.

Lithuania continues to support the non-formal education activities of national minorities. These schools provide children and young people with opportunities to learn their mother tongue, become familiar with their culture, history and traditions, and strengthen their ties with their national community. The right to establish and maintain such schools is guaranteed under national legislation.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Lithuania continued to strengthen dialogue with national minority communities on education-related matters and ensured their participation in decision-making concerning the education of national minorities.

By Order No. V-710 of 2 July 2025 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania, the Advisory Group on National Minority Education was established. The group provides a framework for the systematic discussion of the educational needs of national minorities, the submission of proposals on the implementation of education policy, and the maintenance of continuous dialogue between State authorities and representatives of national minority communities.

Lithuania's decentralised education system assigns municipalities a significant role in the organisation of pre-primary and general education. Municipalities establish and maintain educational institutions, organise school admissions, and take decisions on the accessibility of educational services within their territories. When taking decisions on the education of national minorities, the Ministry of Education, Science and Sport takes into account Lithuania's international obligations, including the Framework Convention for the Protection of National Minorities, and consults representatives of national minority communities.

No significant developments in the case-law relating to the right of national minorities to establish and operate private educational institutions were identified during the period 2022–2026.

3. Relevant data, statistics or other information

Lithuania has State, municipal and non-State educational institutions, as well as non-formal education institutions. The legal framework provides equal opportunities for different communities, including national minorities, as well as religious communities and other legal entities, to establish and operate private educational institutions. Such schools are subject to the general requirements laid down in the Law on Education, without any additional restrictions concerning education in a national minority language. These opportunities are exercised by various national minority communities, including the Klaipėda Special School–Multifunctional Centre *Svetliachiok*, which provides education in Lithuanian and Russian, Marina Mižigurskaja Private Gymnasium, which provides education in Lithuanian and national minority languages.

Following Russia's military aggression against Ukraine in 2022, educational initiatives for Ukrainian children and the Ukrainian community have been further developed in Lithuania. Ukrainian children have the opportunity to attend State, municipal and non-State schools, while organisations of the Ukrainian community and education providers may establish non-formal education institutions, weekend schools and other educational initiatives aimed at preserving the Ukrainian language, culture and identity. The following educational institutions operate in

Lithuania: Public Institution *Rytų Europos mokykla*⁵⁶ and Public Institution *Gravitas Schola*⁵⁷, a private, free-of-charge and open school for children fleeing war, repressive regimes and other crises.

The State finances pupils' education in accordance with the general education funding framework, while cultural and non-formal education activities of national minorities may be supported through project-based funding.

National minority communities also actively organise non-formal education and activities aimed at preserving their cultural identity. Schools provide children and young people with opportunities to learn their mother tongue, history, culture and traditions and to maintain ties with their communities.

There are 31 non-formal education schools operating in Lithuania: one each for the Azerbaijani, Estonian, Greek, Karaite, Romanian, Roma, Latvian, Tajik and Uzbek communities; two Russian and two German schools; three Armenian and three Belarusian schools; four Polish, four Tatar and four Jewish schools; and five Ukrainian schools. These schools are attended by up to 800 pupils. They learn their mother tongue, the history of their people, religion, literature, music and other elements of their ethnic culture. The non-formal education curriculum promotes the transmission of the fundamentals of national culture and the preservation of national identity (see Annex 7).

The establishment of the Advisory Group on National Minority Education has strengthened the institutional dialogue between State authorities and representatives of national minority communities and created additional opportunities to identify and address practical issues relating to the education of national minorities.

Article 14

1. The Parties undertake to recognise that every person belonging to a national minority has the right to learn his or her minority language.
2. In areas inhabited by persons belonging to national minorities traditionally or in substantial numbers, if there is sufficient demand, the Parties shall endeavour to ensure, as far as possible and within the framework of their education system, that persons belonging to those minorities have adequate opportunities for being taught the minority language and for receiving instructions in this language.
3. Paragraph 2 of this article shall be implemented without prejudice to the learning of the official language or the teaching in this language.

⁵⁶ Public Institution *Rytų Europos mokykla*, <https://www.rytueuroposmokykla.lt/>

⁵⁷ Public Institution *Gravitas Schola*, <https://www.gravitasschola.lt/>

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

In Lithuania, the right to learn a national minority language and to receive education in a national minority language is guaranteed by the Law on National Minorities of the Republic of Lithuania and the Law on Education of the Republic of Lithuania.

Chapter III of the Law on National Minorities regulates the educational rights of national minorities. Article 7(1) provides that a person belonging to a national minority has the right to receive education in the language of that national minority or to learn the national minority language in general education and non-formal education schools in accordance with the general education and non-formal education programmes and in the manner prescribed by the Law on Education and other legal acts.

Article 30(2) of the Education Act stipulates that general education and non-formal education schools shall provide opportunities for pupils belonging to national minorities to foster their national, ethnic and linguistic identity, and to study their mother tongue, history and culture. In schools whose statutes, taking into account the wishes of parents (guardians) and pupils, provide for instruction in a national minority language or instruction through the medium of a national minority language, the educational process may be conducted in that language or individual subjects may be taught in that language.

Article 28(7) of the Law on Education further provides that, in areas traditionally inhabited in substantial numbers by a national minority, the municipality shall, where requested by the community, ensure education in the national minority language or the teaching of the national minority language.

To ensure high-quality education in national minority schools, the State finances the educational process, the development of teaching materials, teachers' professional development, and the provision of methodological support. By Order No. V-184 of 15 February 2024 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania, additional opportunities were created to use and procure textbooks and teaching materials prepared and published in European Union Member States for teaching the mother tongues of national minorities.

An important element of the implementation of this Article is the strengthening of the teaching of the State language in national minority schools. Since 1 September 2021, at least five hours per week in pre-primary and pre-school education programmes in national minority schools have been devoted to education in Lithuanian. This measure is intended to improve pupils' proficiency in the State language and ensure equal opportunities in their further education.

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Lithuania has a network of general education schools providing education in national minority languages or multilingual education. These schools provide education in Polish, Russian, Belarusian, Jewish, German and other national minority languages, or offer these languages as mother tongue subjects. In the 2024–2025 school year, there were 110 general education schools providing education in national minority languages.

The State ensures the funding of these schools and creates conditions for their continued operation. To preserve access to education for national minorities, particularly in areas traditionally inhabited in substantial numbers by national minorities, special provisions apply to the organisation of the school network. These provisions allow greater flexibility in assessing the operating conditions of national minority schools and enable pupils to receive education in a national minority language in accordance with the needs of local communities, even where pupil numbers decline or demographic circumstances change.

With a view to improving the quality of education and pupils' learning outcomes, Lithuania places particular emphasis on strengthening the teaching of the State language, promoting the early teaching of Lithuanian, enhancing teachers' professional development, and updating teaching materials.

By Order No. V-710 of 2 July 2025 of the Minister of Education, Science and Sport of the Republic of Lithuania, the Advisory Group on National Minority Education was established. This group provides a framework for the systematic discussion of issues relating to the education of national minorities, the assessment of the effectiveness of the measures implemented, and the submission of proposals for improving education policy.

Measures to strengthen the competences of teachers working in schools providing education in national minority languages, update teaching materials and improve pupils' learning outcomes also continued to be implemented.

No significant developments in the case-law relating to the right to learn a national minority language or to receive education in a national minority language were identified during the reporting period.

3. Relevant data, statistics or other information

All educational institutions provide children and pupils with the opportunity to learn Lithuanian. Taking into account the wishes of parents and children, the State also offers education in national minority languages. At present, there are 110 general education schools in Lithuania

where the languages of instruction are Polish, Russian, Belarusian, Ukrainian, Yiddish and German. Of these, 58 provide education in Lithuanian and Polish or in Polish, while 49 provide education in Lithuanian and Russian or in Russian. At Vilnius Francysk Skaryna Gymnasium, education is provided in Lithuanian and Belarusian; at Klaipėda Hermann Sudermann Gymnasium, in Lithuanian and the mother tongue of the German national minority; and at Vilnius Sholem Aleichem ORT Gymnasium, in Lithuanian, Hebrew and Yiddish.

In assessing the opportunities of pupils receiving education in national minority languages to obtain a high-quality education and achieve a sufficient command of the State language, the number of Lithuanian language and literature lessons in national minority schools was examined during the reporting period. Having examined a request submitted by a member of the SRL, the Ombudsperson for Children's Rights noted that, under the General Curricula then in force, 700 lessons were allocated to Lithuanian language instruction in years 1–4 in national minority schools, compared with 1,015 lessons in schools where Lithuanian is the language of instruction, a difference of 315 lessons. It was noted that the Supreme Administrative Court of Lithuania had ruled that the provision of the General Curricula allocating less time to the teaching of Lithuanian in national minority schools than to the teaching of the mother tongue was inconsistent with the requirements of the Law on Education. The Ombudsperson for Children's Rights stated that this situation did not ensure the best interests of the child, the right to quality education or equal opportunities, and recommended that the MoESS amend the General Curricula and other relevant legal acts to ensure that no less time is allocated to the teaching of Lithuanian than to the teaching of the mother tongue in national minority schools. This issue is important in striking a balance between the right of national minorities to receive education in their mother tongue and the need to ensure a sufficient command of the State language, which is essential for further education, higher education, social integration and participation in public life.

The results of the State Matura examinations, the National Student Achievement Assessment (NSAA), the Basic Education Achievement Assessment (BEAA) and international assessments indicate that pupils receiving education in national minority languages continue to achieve lower results than pupils receiving education in Lithuanian in certain subjects.

In 2024, 20.4% of pupils from national minority schools failed the State Matura examination in Lithuanian Language and Literature, compared with 6.7% of pupils in schools where Lithuanian is the language of instruction. In the State Matura examination in Mathematics, 13% of pupils from national minority schools failed the examination, compared with 9.2% of pupils receiving education in Lithuanian. Approximately 15% of pupils from national minority schools

failed the State Matura examination in Information Technology, compared with around 10% of pupils receiving education in Lithuanian, while the corresponding figures for the Biology examination were 10.5% and just over 4%, respectively.

The results of the 2025 National Student Achievement Assessment confirmed that the largest achievement gaps remain in Lithuanian Language and Literature. In the year 4 and year 8 NSAA, the proportion of pupils achieving at least the basic achievement level in schools where Lithuanian is the language of instruction was approximately 40–50 percentage points higher than in schools where Russian is the language of instruction. The results of pupils receiving education in Polish were also lower, although the gap was smaller, amounting to approximately 20–30 percentage points.

In the Basic Education Achievement Assessment (BEAA) in Lithuanian Language and Literature, the proportion of pupils receiving grades of 7–10 in schools where Lithuanian is the language of instruction was 33 percentage points higher than in schools where Russian is the language of instruction and 28 percentage points higher than in schools where Polish is the language of instruction.

The achievement gaps in Mathematics were smaller. The largest gap was observed in the Year 8 NSAA: pupils receiving education in Polish achieved the highest results, while pupils receiving education in Russian achieved the lowest, with a difference of 11 percentage points between the two groups.

The State recognises these disparities and is implementing targeted measures to improve proficiency in the Lithuanian language, strengthen teachers' competences and ensure high-quality education in national minority schools, while preserving opportunities to receive education in national minority languages and to maintain national identity.

Further information on education in national minority languages is available at: <https://www.nsa.smsm.lt/old/wp-content/uploads/2022/05/Tautiniu-mazumu-svietimo-bukles-analize-2022-05-23.pdf>

Article 15

The Parties shall create the conditions necessary for the effective participation of persons belonging to national minorities in cultural, social and economic life and in public affairs, in particular those affecting them.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Lithuania strengthened the participation of national minorities in public and cultural life. The most significant development was the adoption of the new LNM, which enshrines the right of persons belonging to national minorities to preserve their identity, language and culture, and defines the role of State authorities and municipalities in creating conditions for the participation of national minorities in public life.

For the first time in Lithuania, the consultative mechanism for national minorities is no longer merely the Council of National Minorities (CNM) established by administrative decision, but a statutory body with clearly defined functions and representation principles, ensuring the right of persons belonging to national minorities to participate in decision-making on social, economic, educational and other matters affecting their rights and interests. The CNM participates in the work of commissions and working groups, provides opinions on draft legislation and proposes priorities for the funding of non-governmental organisations of national minorities.

To ensure proportionate representation, the law establishes a model for the nomination of representatives based on the size of national minority communities. National minorities numbering more than 100,000 persons in Lithuania nominate three representatives; national minorities numbering between 10,000 and 100,000 persons nominate two representatives; and smaller communities nominate one representative each. In addition, for the first time, the Law provides for the inclusion in the Council of representatives of non-governmental organisations active in the field of the rights of national minorities.

The establishment of the CNM and the statutory regulation of its activities have significantly strengthened the opportunities for persons belonging to national minorities to participate systematically and effectively in public affairs at the national level and to contribute to the development and implementation of the State's policy on national minorities. The principal functions of the CNM are to submit proposals on national minority policy, strengthen dialogue between State authorities and national communities, discuss issues of relevance to national minorities, and promote the participation of national minorities in public life.

An important measure is the State funding provided for the activities of non-governmental organisations of national minorities and cultural and integration centres. Between 2022 and 2026, funding for operational projects covered both specialised cultural institutions of national minorities and municipal and local cultural centres. Funding was provided to HNC, KCCVN, KCNC, RCC, the Lithuanian National Minorities Folklore and Ethnography Centre, the

Polish House of Culture in Vilnius, the Pabradė Town Cultural Centre, the Trakai Culture and Arts Centre, the Visaginas Cultural Centre, the Cultural Centres of Švenčionys and Švenčionėliai, the Ignalina District Cultural Centre, the Ivan Luckevič Belarusian Museum, and other local cultural and community institutions.

Between 2022 and 2026, the DNM allocated almost EUR 4 million from the State budget to cultural projects of national minorities and operational projects of national minority cultural and integration centres. During this period, 983 projects were funded, enabling national minority organisations and cultural centres to carry out activities related to the promotion of culture, the preservation of identity, the socio-cultural integration of Roma, non-formal education for children and young people, intercultural dialogue, citizenship education and community participation (see Article 5).

Lithuania has also strengthened the participation of national minorities in national cultural events. In 2024, the Lithuanian Song Celebration featured, for the first time, a dedicated Day of National Communities of Lithuania, *Aš esu Lietuva. Sujunkime Lietuvą* (I Am Lithuania. Let Us Unite Lithuania), which brought together 11 national minority ensembles. This initiative contributed to enhancing the visibility of national minorities in Lithuania's cultural life.

The day-to-day participation of national minorities in cultural and social life is supported by regional cultural centres and arts institutions. An important role is played by the Visaginas Cultural Centre⁵⁸ which promotes the cultural activities of the Russian, Ukrainian, Tatar and other communities, as well as the Šalčininkai District Municipal Cultural Centre⁵⁹, an important centre for preserving and promoting Polish culture and traditions, which organises cultural events, educational programmes and international projects for the Polish national minority. The Centre actively promotes the participation of persons belonging to national minorities in cultural, social and public life by organising performances by artistic ensembles, concerts, festivals and other events that contribute to the preservation of cultural traditions and intercultural exchange. The Centre's ensembles, which participate in both regional and international projects, also strengthen co-operation between communities.

The Old Theatre of Vilnius⁶⁰ has expanded access to cultural services by producing performances and cultural content in Russian, Polish and Ukrainian (see Recommendation 2).

⁵⁸ Visaginas Cultural Centre, <https://visaginokultura.lt/>

⁵⁹ Šalčininkai District Municipal Cultural Centre, <https://salcininkaikultura.lt/>

⁶⁰ The Old Theatre of Vilnius, <https://vsteatras.lt/>

2. Other important developments in legislation, policy, case-law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

The new Regulations of the CNM were approved in 2025, and national minority organisations as well as non-governmental organisations active in the field of the rights of national minorities were invited to participate in the process of appointing the members of the CNM. The aim was to ensure broader representation of national minorities and more effective participation in the development of State policy. At the first meeting of the CNM, held in October 2025, the leadership of the Council was elected. A representative of the Polish national minority was elected Chair of the CNM, while representatives of the Romanian and Greek national minorities were elected Deputy Chairs. The meeting also discussed the CNM's immediate priorities. The Council agreed to participate actively in the discussion of the draft Action Plan of the Government of the Republic of Lithuania on combating antisemitism, xenophobia and other forms of hatred. CNM members representing the Polish and Russian national minorities were delegated to the commission responsible for evaluating journalistic works on national minority issues.

Among the CNM's key activities was a meeting with the Prime Minister held one month later, during which the CNM presented its expectations for the 20th Government. The meeting addressed the need for broader representation of national minorities in important inter-institutional working groups, commissions and committees. CNM members also raised the possibility of including a representative of national minorities on the Council of the public service broadcaster, discussed the public image and representation of national minorities in the public sphere, and highlighted the importance of education and cultural awareness-raising regarding the contribution of people of different nationalities to Lithuania's history and development. The participants also discussed possible improvements to the Law on National Minorities, issues relating to cultural heritage, the fight against antisemitism, xenophobia and hatred against minorities, and other matters of importance to national minorities.

In 2026, the CNM continued its consultative activities and dialogue with State authorities. A meeting of the CNM was attended by the Prime Minister's Adviser on Legal Affairs, with whom current issues relating to national minority policy and the activities of national minority communities were discussed. Representatives of the CNM also met with the Minister of Culture and discussed the promotion of national minority cultures, funding for community activities and the commemoration of the Year of the National Communities of Lithuania. These meetings strengthen the consultation mechanism for national minorities and their involvement in decisions that affect them.

There is a noticeable increase in the involvement of municipalities in supporting the cultural activities of national minorities, particularly in regions where larger national minority communities have traditionally lived. National minority organisations are being more actively involved in local events, consultation processes and cultural programmes.

Following the geopolitical developments of 2022, greater attention has been given to the cultural and social inclusion of the Ukrainian community in Lithuania by involving Ukrainian organisations in cultural and community activities at both the national and municipal levels.

3. Relevant data, statistics or other information

The Council of National Minorities for the 2025–2030 term of office comprises:

- 24 members: 15 women and 9 men,
- representatives of 15 national communities: Armenian, Belarusian, Estonian, Greek, Karaite, Latvian, Polish, Roma, Romanian, Russian, Tatar, Ukrainian, Uzbek, German and Jewish,
- 6 members representing cities and regions of Lithuania: Vilnius, Visaginas, Kaunas, Klaipėda, Šilutė and Trakai.
- one representative of non-governmental organisations active in the field of the implementation of the rights of national minorities,
- 115 organisations representing national minorities or active in the field of the rights of national minorities that participated in the election process.

Between 2022 and 2026, the DNM allocated almost EUR 4 million from the State budget to cultural projects of national minorities and operational projects of national minority cultural and integration centres. During this period, 983 projects were funded, enabling national minority organisations and cultural centres to carry out activities related to the promotion of culture, the preservation of identity, the socio-cultural integration of Roma, non-formal education for children and young people, intercultural dialogue, citizenship education and community participation.

These figures confirm that the State not only formally recognises the right of national minorities to participate in cultural life but also creates practical conditions for community activities, the promotion of culture, the participation of children and young people, and intercultural dialogue. Lithuania further strengthened its approach to the participation of national minorities as an integral part of civic participation and democratic governance. Greater attention was devoted not only to preserving cultural traditions but also to involving national minorities in dialogue with State authorities, regional cultural policy, discussions on education policy, and strengthening youth and non-governmental organisations. National minority representatives participate in various working groups, councils and other consultative bodies. Representatives of the CNM participated in the

working group on improving the provisions of the LNM (see Recommendation 2); representatives of national minority communities in the field of education participate in the General Education Council under the MoESS; and teachers representing national minorities participate in the National Minority Mother Tongue Subject Council of the National Agency for Education.

The effective participation of national minorities is also ensured through direct dialogue with the highest State authorities. Whenever necessary, representatives of national minorities meet with the Prime Minister, representatives of the Government and members of the SRL, they are invited to meetings at the Office of the President of the Republic of Lithuania, visit the Seimas of the Republic of Lithuania, and participate in sittings, discussions, conferences and other events relevant to national minorities. This practice enables national minority communities not only to present their cultural activities but also to raise issues of importance to their rights, education, language, cultural funding, integration and participation in public life directly with decision-makers. This demonstrates that the participation of national minorities in Lithuania is promoted not only through a formal consultative mechanism but also through continuous institutional dialogue with the legislature, the executive and the Office of the President (see Article 7).

Article 16

The Parties shall refrain from measures which alter the proportions of the population in areas inhabited by persons belonging to national minorities and are aimed at restricting the rights and freedoms flowing from the principles enshrined in the present framework Convention.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The Republic of Lithuania adheres to the principle that measures taken by State authorities must not be aimed at altering the composition of the population in areas traditionally inhabited by persons belonging to national minorities in a manner that restricts the rights and freedoms arising from the Framework Convention for the Protection of National Minorities.

The principles of human rights, equality before the law and the prohibition of discrimination enshrined in the Constitution of the Republic of Lithuania apply to all persons regardless of their nationality or place of residence. National regional development, spatial planning and local self-government policies are based on the principles of social cohesion, equal opportunities and non-discrimination.

When adopting decisions on spatial planning, the organisation of public services or public administration, State authorities are guided by the principles of legality, proportionality and the protection of human rights.

2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

No measures were adopted in Lithuania to alter the demographic composition of areas inhabited by national minorities or to restrict the rights and freedoms of persons belonging to national minorities.

The State continued to implement regional development, social inclusion and public service accessibility measures, which apply equally to all residents, regardless of their ethnic origin.

Dialogue with national minority communities and municipalities has continued in order to ensure the effective implementation of the rights of national minorities at the local level.

3. Relevant data, statistics or other information

National minority communities in Lithuania play an active role in local government, cultural and social life, and their organisations cooperate with State and municipal authorities. In the Cabinet of the 20th Government of the Republic of Lithuania, two of the fourteen ministers – the Minister of Justice and the Minister of the Interior – belong to national minorities, while six representatives of national minorities serve as Vice-Ministers.

The opportunities for the political participation of national minorities are illustrated by the participation of Electoral Action of Poles in Lithuania – Christian Families Alliance (EAPL–CFA) in elections: in the 2023 municipal council elections, the party won 57 seats in municipal councils and one mayoral office. In the 2024 elections to the SRL, it won three seats in single-member constituencies, while in the 2024 elections to the European Parliament it secured one seat. The election of EAPL–CFA representatives to local self-government institutions, the SRL and the European Parliament demonstrates that persons belonging to national minorities are able to exercise their electoral rights effectively and participate in decision-making at the local, national and European levels. Detailed information on the EAPL–CFA's participation in the elections is provided in Annex 15.

During the reporting period, no measures were adopted to alter the demographic composition of areas traditionally inhabited by persons belonging to national minorities. In 2023, the Central Electoral Commission reviewed and, on 30 November 2023, approved new boundaries

for 71 (more than half) of the single-member constituencies for the 2024 elections to the Seimas.⁶¹ The changes were made nationwide on the basis of an objective criterion, namely to ensure a more equal number of voters in each constituency in the light of demographic developments. Despite these boundary adjustments, constituencies covering areas traditionally inhabited by substantial Polish national minority communities were retained, and the political representation of national minorities remained ensured following the 2024 elections to the Seimas.

Article 17

1. The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to establish and maintain free and peaceful contacts across frontiers with persons lawfully staying in other States, in particular those with whom they share an ethnic, cultural, linguistic or religious identity, or a common cultural heritage.
2. The Parties undertake not to interfere with the right of persons belonging to national minorities to participate in the activities of non-governmental organisations, both at the national and international levels.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The freedoms of expression, dissemination of information, association and peaceful assembly enshrined in the Constitution provide the legal basis for national minority communities to operate independently, establish organisations, maintain contacts with other communities, international organisations, cultural and educational institutions, and diaspora organisations abroad. These rights are also linked to the right of citizens belonging to national communities, enshrined in Article 37 of the Constitution, to foster their language, culture and customs.⁶²

In Lithuania, persons belonging to national minorities and their organisations are free to maintain contacts with persons and organisations in other states with whom they share a common ethnic, cultural, linguistic or religious heritage, and to participate actively in the activities of international non-governmental organisations.

National minority organisations continuously develop international co-operation in the fields of culture, education, human rights and civil society. Polish organisations in Lithuania cooperate with research and cultural institutions, foundations and academic organisations in Poland. The Association of Polish Scientists in Lithuania regularly organises international academic

⁶¹ Boundaries of the Single-Member Constituencies for the 2024 Elections to the Seimas, [Boundaries of the Single-Member Constituencies for the 2024 Elections to the Seimas – vrk.lt](#)

⁶² Constitution of the Republic of Lithuania, Articles 25, 35, 36 and 37, as well as Article 42, [KONST Constitution of the Republic of Lithuania](#)

conferences attended by researchers from Lithuania, Poland and other countries. In co-operation with Polish institutions and researchers, the Association annually organises the international interdisciplinary academic conference *Lietuvos ir Lenkijos vieta regioninės ir euroatlantinės integracijos procesuose* (The Place of Lithuania and Poland in the Processes of Regional and Euro-Atlantic Integration). In 2026, the thirteenth edition of the conference was held at the Embassy of the Republic of Poland in Vilnius. This demonstrates the active co-operation of Polish organisations in Lithuania with academic and cultural institutions in both Lithuania and Poland.

Representatives of the Lithuanian Tatar community maintain long-standing contacts with Crimean Tatar organisations, international Tatar institutions and other Tatar communities abroad. A representative of the Lithuanian Tatar community serves in the World Congress of Crimean Tatars, while Lithuanian Tatar organisations regularly participate in international events dedicated to the preservation of Tatar history, culture and heritage, as well as issues relating to Crimean Tatar culture, history and human rights. The community maintains contacts with the Tatar community in Poland, including the historic Tatar settlements of Bohoniki and Kruszyńiany, and with the Tatar community in Romania. These contacts facilitate the exchange of good practices, strengthen the shared cultural memory of the Tatar people, promote the heritage of Lithuanian Tatars internationally, and foster co-operation in the fields of culture, history, religion and youth activities.

The Estonian, Latvian and Greek communities in Lithuania also maintain contacts with the institutions, embassies, cultural organisations and diaspora organisations of their respective countries of origin. The Estonian community in Lithuania cooperates with Estonian institutions and diaspora representatives and participates in activities promoting Estonian statehood, language and culture. The Latvian community in Lithuania maintains close contacts with Latvian institutions and Lithuanian and Latvian organisations, and takes part in events dedicated to Baltic co-operation, Baltic Unity Day, and the promotion of the Latvian language, culture and traditions. The Greek community in Lithuania maintains cultural ties with institutions in Greece and Greek diaspora organisations and contributes to promoting the Greek language, history, and religious and cultural traditions in Lithuania. These activities demonstrate that persons belonging to national minorities in Lithuania are free to maintain transnational and inter-community contacts, participate in diaspora networks, and engage in joint initiatives relating to culture, education and the preservation of identity.

Representatives of Karaite communities from various countries participated in the programme for the Year of the Karaites of Lithuania in 2022.⁶³ Karaite representatives from Poland,

⁶³ *Tautinių bendrijų naujienos* (National Communities News), No. 3, 2022, https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/TBN-zurnalas-Nr82_WEB-1.pdf

the United Kingdom, France, Germany and other European countries took part in the events and international gatherings held in Trakai. The Karaite community also maintains contacts with Karaite organisations in Poland and Ukraine.⁶⁴

Roma community organisations are particularly active in the field of international co-operation. Roma organisations and community representatives maintain contacts with Roma organisations and cultural initiatives abroad and participate in international events dedicated to Roma history, culture, identity, Holocaust remembrance and human rights. These activities contribute to increasing the international visibility of the Roma community in Lithuania, facilitate the exchange of good practices, and strengthen co-operation in the fields of Roma culture, education, social inclusion and non-discrimination.

The Baltic Region Roma Women Association (hereinafter referred to as the BRRA) cooperates with partners from Hungary, Croatia, Bulgaria, Estonia, Latvia and other European countries. The organisation maintains partnerships with the Hungarian organisation MRGE, the International Women Business Network in Croatia, the Centre for Sustainable Communities Development in Bulgaria, the Estonian Roma Forum, the Latvian Roma Cultural Centre and other partner organisations. Representatives of the Roma community in Lithuania also participate in the activities of international organisations, including the International Romani Union.

2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Lithuania continued to strengthen the capacity of national minority organisations to participate in international activities and implement co-operation projects.

The DNM and other institutions promoted cultural and educational exchanges, international projects and co-operation with partners abroad.

In 2024, the BRRA, together with international partners, implemented the project *Inequality Does Not Solve Itself – Improving the Position of Roma Women in Society and the Labour Market*, funded under the MARIO programme. As part of the project, training was organised on advocacy, participation in decision-making and non-discrimination; round-table discussions were held with non-governmental organisations and public authorities; and consultations were provided to Roma women on human rights, non-discrimination and access to public services.

⁶⁴ The Year of the Karaites begins in Lithuania: the programme is aimed at both the community and the wider public, Trakai District Municipality, 2022, <https://trakai.lt/naujienos/lietuvoje-prasideda-karaimu-metai-programa-skirta-tiek-bendruomenei-tiek-placiai-visuomenei/4006>

In 2025, the Baltic Region Baltic Roma Women Association (BRRA) implemented a project aimed at strengthening its institutional capacity and competences, as well as co-operation with the business sector. As part of the project, training sessions for Roma women were held in Vilnius, Panevėžys and Marijampolė, 50 hours of individual consultations were provided, and a methodological guide was developed to strengthen Roma women's competences in leadership, networking and active participation in public life.

In 2026, BRRA is participating in the international project *I'm Roma Woman – I'm European: a Manifesto for Identity, Freedom and Dignity* funded by EVZ, Ergo and the European Union. The project includes creative workshops, leadership training, an international Baltic States conference and the preparation of the Roma Women's Manifesto. The aim of the project is to strengthen Roma women's participation in civil society and international advocacy networks.

Since 2026, the BRRA has also participated in the international HER Democracy project under the CERV programme, coordinated by partners from Hungary. The project aims to strengthen women's leadership, civic participation and democratic competences at the international level.

The DNM also strengthens co-operation with Lithuanian municipalities and presents awards in recognition of the support provided and projects implemented by municipalities and State institutions in the field of national minorities.⁶⁵

3. Relevant data, statistics or other information

National minority organisations operating in Lithuania regularly cooperate with partners in other countries in the fields of culture, education and civic activities.

National minority communities participate in international projects, cultural festivals, youth exchange programmes, conferences and co-operation networks involving partners from various European countries. For example, the BRRA cooperates with partners from six to seven European countries (Hungary, Croatia, Bulgaria, Estonia, Latvia, Moldova and others), implements projects under the MARIO, ROVA and CERV programmes, and is a partner of the International Romani Union and other international networks.

National minority organisations actively exercise their right to maintain contacts with their kin communities abroad and to participate in the activities of international non-governmental organisations. During the reporting period, the Association of Polish Scientists in Lithuania organised annual international conferences bringing together the academic communities of Lithuania and Poland. The Lithuanian Karaite Cultural Community maintained contacts with

⁶⁵ Information on the awards presented to municipalities, including municipal reports, <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/departamento-apdovanojimai/apdovanojimas-uz-savivaldybiu-ar-valstybes-istaigu-teikiama-parama-ir-vykdomus-projektus-tautiniu-mazumu-srityje/>

Karaite communities in Poland, Ukraine, the United Kingdom, France and Germany, while international Karaite events held in Lithuania attracted more than 200 participants from various European countries. The Union of Lithuanian Tatar Communities continued its co-operation with Crimean Tatar organisations and the World Congress of Crimean Tatars. Roma organisations participated in international projects and networks involving partners from Hungary, Croatia, Bulgaria, Latvia, Estonia, Moldova and other European countries. These examples demonstrate the active participation of Lithuania's national minorities in international networks in the fields of culture, academia, human rights and civil society.

State and municipal authorities continue to cooperate with national minority organisations in strengthening international co-operation and promoting intercultural dialogue.

Article 18

1. The Parties shall endeavour to conclude, where necessary, bilateral and multilateral agreements with other States, in particular neighbouring States, in order to ensure the protection of persons belonging to the national minorities concerned.

2. Where relevant, the Parties shall take measures to encourage transfrontier co-operation.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

Lithuania continues to develop bilateral and multilateral co-operation with other States in the fields of the protection of national minorities, culture, education, youth, social inclusion and historical remembrance. In addition to the agreements already referred to in the fifth report, new inter-State and inter-institutional co-operation instruments were signed during the reporting period, providing a framework for practical projects in the fields of culture, education, youth and academic exchanges, as well as co-operation between communities.

International agreements

On 27 June 2024, the Agreement on Security Co-operation between Ukraine and the Republic of Lithuania was signed in Brussels.⁶⁶ Although the main purpose of this agreement is security co-operation, it also reflects the broader strategic co-operation between Lithuania and Ukraine, which is relevant to measures concerning the integration, education and social protection of Ukrainian citizens in Lithuania, including children, young people and families who have fled the war.

On 2 March 2023, the Programme for co-operation in the fields of education, science, culture, youth and sports between the Government of the Republic of Lithuania and the

⁶⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/71b065e1c90511efa5ddd96c482819f5>

Government of the State of Israel 2023–2026 was signed. The Programme provides for co-operation in the fields of education, science, culture, youth and sports, the promotion of bilateral cultural projects and academic exchanges, the strengthening of direct contacts between research and higher education institutions and cultural institutions, as well as co-operation in international organisations. The Programme is also important for initiatives relating to the history, culture and remembrance of Lithuanian Jews and to education about Jewish heritage.

On 16 September 2022, the Programme of Cultural Co-operation between the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania, the Ministry of Culture of the Republic of Estonia and the Ministry of Culture of the Republic of Latvia for the Years 2023–2026 was signed. The Programme promotes regional exchanges in the fields of culture and the creative industries, as well as exchanges between artists, cultural organisations and experts.⁶⁷ It provides a framework for developing cultural co-operation among the Baltic States, which is also relevant to the cultural links of the Latvian and Estonian communities in Lithuania.

Inter-institutional agreements and co-operation plans

Following the Russian Federation's military aggression against Ukraine on 24 February 2022, Lithuania stepped up practical co-operation with Ukraine in the fields of culture, youth, education, social protection and the protection of children's rights. Lithuania also provides expert support to Ukraine in its pursuit of membership of the European Union.

On 11 April 2022, the Agreement between the MSSL and the Ministry of Social Policy of Ukraine on Co-operation in the Field of Protection of Children Affected by the War in Ukraine due to the Russian Federation's Armed Aggression was signed in Kyiv. This agreement is important in ensuring protection and assistance for children affected by the war and safeguarding their interests.⁶⁸

The Minister of Social Security and Labour and the Minister of Youth and Sports of Ukraine also signed a co-operation plan in the field of youth policy. The plan aims to contribute to improving young people's well-being, strengthening their competences and self-confidence, and developing joint activities in the fields of national and civic identity. The activities provided for in the Plan were implemented until the end of 2025.

Lithuania also takes an active part in initiatives of the Council of Europe, the OSCE, the United Nations and the European Union aimed at strengthening the protection of the rights of persons belonging to national minorities, intercultural dialogue and inter-State co-operation. At the

⁶⁷ [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Baltic%2BProgramme%2B2023-2026%20\(tran%20LT\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Baltic%2BProgramme%2B2023-2026%20(tran%20LT).pdf)

⁶⁸ https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklos-sritys/tarptautinis/susitarimai/Agreement_Protection%20of%20Children_LT_UA_2022_04_11.pdf

practical level, joint projects in the fields of culture, education and youth are implemented with institutions in neighbouring and other States, cultural and educational institutions and national minority organisations.

The specific forms of implementation of these agreements and co-operation measures in the individual fields are discussed in greater detail under other Articles of the report: education, teacher training, textbooks, higher education and teaching in national minority languages under Articles 12 and 14; culture and the funding of national minority cultural centres and community activities under Articles 5 and 15; and international contacts with communities sharing a common ethnic, cultural, linguistic or religious identity, diaspora organisations and cultural institutions abroad under Article 17.

2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Since the fifth monitoring cycle, Lithuania has continued to strengthen international co-operation in the field of national minority policy. The LNM, which entered into force on 1 January 2025, strengthened the legal framework for the protection of national minorities and created further opportunities to develop international dialogue and exchanges of good practice with other States and international organisations.

The DNM actively co-operates with authorities of other States, diplomatic missions and international organisations, organises bilateral meetings and expert visits, and participates in international forums on the protection of national minorities.

3. Relevant data, statistics or other information

During the period 2023–2026, bilateral cultural and academic exchange projects between institutions in Lithuania, Latvia, Estonia, Ukraine and Israel continued. Joint cultural initiatives, educational events, academic exchanges and youth projects contributed to strengthening intercultural dialogue, raising awareness of Jewish cultural heritage and developing international co-operation.

The participation of Lithuanian authorities in the activities of the United Nations, the Council of Europe, the OSCE and other international organisations provides opportunities to exchange good practice in the field of the protection of national minorities and to strengthen regional co-operation.

Article 19

The Parties undertake to respect and implement the principles enshrined in the present framework Convention making, where necessary, only those limitations, restrictions or derogations which are provided for in international legal instruments, in particular the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, in so far as they are relevant to the rights and freedoms flowing from the said principles.

1. Legal, policy and practical measures taken to implement the recommendations of the Committee of Ministers and the Advisory Committee relating to this Article

The Republic of Lithuania respects the principles of the Framework Convention and implements them in accordance with the Constitution of the Republic of Lithuania, international human rights provisions and the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.⁶⁹

The constitutional principles of human dignity, the rule of law, proportionality, equality and non-discrimination ensure that restrictions on human rights and freedoms may be prescribed only by law, must be necessary in a democratic society and proportionate to the legitimate aim pursued.

The rights and freedoms of persons belonging to national minorities in Lithuania may be restricted only in the cases and to the extent provided for by national and international law, in accordance with the principles of legality and proportionality.

In implementing the recommendations of the Advisory Committee, Lithuania continued to strengthen the human rights protection framework, anti-discrimination measures and the human rights expertise of law enforcement authorities.

2. Other significant developments in legislation, policy, case law and practical measures since the adoption of the Fifth Opinion

Since the fifth monitoring cycle, Lithuania has continued to strengthen the legal framework for the protection of the rights of persons belonging to national minorities and measures to safeguard human rights.

The LNM, which entered into force in 2025, further developed the system for the protection of the rights of persons belonging to national minorities and strengthened the legal safeguards for their cultural and linguistic rights.

⁶⁹ <https://tm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/atstovavimas-eztt/europos-zmogaus-teisiu-konvencija-ir-kiti-europos-tarybos-dokumentai/konvencija-ir-jos-papildomi-protokolai/>

Training on human rights, non-discrimination and the protection of national minorities continued to be provided to staff of State authorities, law enforcement officials and public sector professionals.

At the practical level, measures to combat discrimination, hate speech and hate crime continued to be implemented.

3. Relevant data, statistics or other information

Lithuania has an institutional human rights protection framework comprising the courts, the OEEO, the PORL and other competent authorities.

State authorities regularly cooperate with organisations representing national minorities, human rights experts and the non-governmental sector on matters relating to the protection of human rights and the implementation of the Framework Convention.

Organisations representing national minority communities play an active role in consultations and public policy-making processes relating to human rights and the protection of national minorities.

ŠEŠTASIS PRANEŠIMAS
APIE EUROPOS TARYBOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS
PAGRINDŲ KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMĄ
LIETUVOS RESPUBLIKOJE
pagal Konvencijos 25 straipsnio 2 dalį

Santrumpų sąrašas

CDADI – Europos Tarybos Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinis komitetas
ECRI – Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija
ESBO – Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija
IHRA – Tarptautinis Holokausto atminties aljansas
KM – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
KĮTKC – VšĮ Kauno įvairių tautų kultūrų centras
LGKT – Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba
Konstitucija – Lietuvos Respublikos Konstitucija
LRS – Lietuvos Respublikos Seimas
LRSKĮ – Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga
LRT – VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
Metodinis leidinys – Nacionalinės švietimo agentūros metodinis leidinys „Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose“
Ministrų Komitetas – Europos Tarybos Ministrų Komitetas
Pagrindų konvencija – Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija
Patariamasis komitetas – Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos Patariamasis komitetas
Romų įtraukties planas – Romų įtraukties iki 2030 m. veiksmų planas
Romų įtraukties programa – Vilniaus miesto savivaldybės Romų įtraukties į visuomenę 2024–2026 m. programa
Romų platforma – Lietuvos romų platforma – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis
RVC – VšĮ Romų visuomenės centras
SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
ŠMSM – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
TBN – VšĮ Tautinių bendrijų namai
TM – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

TMD – Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

TMĮ – Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas

TMT – Tautinių mažumų taryba

UNESCO – Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija

URM – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija

VDA – Valstybės duomenų agentūra

VLKK – Valstybinė lietuvių kalbos komisija

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

ŽEIT – Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba

IVADAS	6
I. PRIEMONĖS, KURIŲ IMTASI SIEKIANČIĄ DIDINTI INFORMUOTUMĄ APIE PENKTOJO STEBĖSENOS ETAPŲ REZULTATUS IR PAGRINDŲ KONVENCIJĄ	7
Informuotumo didinimo veikla	8
Bendradarbiavimas su tautinėmis mažumomis	9
Bendradarbiavimas su Europos Taryba	9
II. PRIEMONĖS, KURIŲ IMTASI SIEKIANČIĄ PAGERINTI PAGRINDŲ KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMĄ IR ĮGYVENDINTI PENKTOJO STEBĖSENOS ETAPŲ REKOMENDACIJAS	10
Ministrų Komiteto rekomendacijos imtis neatidėliotinų veiksmų	10
1 rekomendacija	10
2 rekomendacija	12
3 rekomendacija	14
4 rekomendacija	17
5 rekomendacija	18
Valstybės politikos priemonės	18
Statistiniai duomenys	20
Švietimas	20
Būstas	21
Sveikata	22
Užimtumas	22
6 rekomendacija	24
7 rekomendacija	26
8 rekomendacija	29
9 rekomendacija	31
10 rekomendacija	34
11 rekomendacija	34
12 rekomendacija	36
EUROPOS TARYBOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS PAGRINDŲ KONVENCIJOS STRAIPSNIŲ ĮGYVENDINIMAS	38
1 straipsnis	38
2 straipsnis	42
3 straipsnis	45
1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamąjį komitetą rekomendacijas	45
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	46

3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	47
4	straipsnis	48
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas	49
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	50
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	52
5	straipsnis	55
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	55
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	60
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	60
6	straipsnis	62
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	62
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	65
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	66
7	straipsnis	67
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	67
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	67
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	68
8	straipsnis	69
1.	Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	69
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	70
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	70
9	straipsnis	71
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	71
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	72
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	73
10	straipsnis	76
1.	Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	76
2.	Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	77
3.	Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	77
11	straipsnis	78

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	79
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	80
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	80
12 straipsnis	81
1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	81
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	84
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	87
13 straipsnis	88
1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	88
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	89
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	89
14 straipsnis	90
1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	91
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	91
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	92
15 straipsnis	94
1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	94
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo	96
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	97
16 straipsnis	98
1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	98
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo	99
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	99
17 straipsnis	100
1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	100
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo	102
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	103
18 straipsnis	104
1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	104
Tarpvalstybinės sutartys	104
Tarpinstituciniai susitarimai ir bendradarbiavimo planai	105

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo	105
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	106
19 straipsnis	106
1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamąjį komitetą rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu	106
2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo	107
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija	107

Įvadas

Teikiamas šeštasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos (toliau – Pagrindų konvencija) įgyvendinimą šalyje pagal Pagrindų konvencijos 25 straipsnio 2 dalį.

Lietuvos Respublika – viena pirmųjų Europos valstybių, pasirašiusių Pagrindų konvenciją 1995 m. vasario 1 d. ir 2000 m. kovo 23 d. be išlygų ją ratifikavusių, nuosekliai įgyvendina tarptautinius įsipareigojimus, įsipareigodama gerbti, ginti žmogaus teises ir laisves, sudaryti vienodas prielaidas visų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų saviraiškai ir kultūrų lygiateisiškumui. Pagrindų konvencija įsigaliojo 2000 m. liepos 1 d.

Lietuva Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos Patariamajam komitetui (toliau – Patariamasis komitetas) reguliariai teikia informaciją, kaip įgyvendinamos Pagrindų konvencijos nuostatos, Patariamąjį komitetą rekomendacijos. Vadovaudamasi Pagrindų konvencijos 25 straipsnio 2 d. Lietuvos Respublika pranešimą teikia kas penkerius metus. Pranešime pateikiama informacija atspindi 2021–2026 metų laikotarpį.

Šiam pranešimui informaciją parengė sudaryta nuolatinė komisija, kurios nariai yra Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – TMD), Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos (toliau – KM), Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM), Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM), Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – TM), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM), Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (toliau – LGKT), Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (toliau – VLKK) ir Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos (toliau – ŽEIT) atstovai.

Pranešimo projektas buvo pavišintas TMD interneto svetainėje tmde.lrv.lt, nuoroda į pranešimo tekstą pasidalinta TMD Facebook paskyroje, pranešimas pristatytas Tautinių mažumų

tarybai ir su ja derintas. Viešos konsultacijos metu gautos tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų ir kitų suinteresuotų subjektų pastabos bei pasiūlymai buvo įvertinti ir įtraukti į galutinę pranešimo redakciją. Pranešimą sudaro trys dalys: 1) informavimas apie penktojo stebėsenos etapo rezultatus, 2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiksmai, kurių buvo imtasi gavus Patariamojo komiteto rekomendacijas imtis neatidėliotinų veiksmų, ir 3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės vykdoma politika atsižvelgiant į Konvencijos straipsnius ir gautas rekomendacijas.

I. Priemonės, kurių imtasi siekiant didinti informuotumą apie penktojo stebėsenos ETAPO rezultatus ir Pagrindų konvenciją

Penktasis pranešimas apie Pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje buvo išleistas lietuvių ir anglų kalbomis. Leidiniai buvo išplatinti už Patariamojo komiteto rekomendacijų ir Pagrindų konvencijos įgyvendinimą atsakingoms institucijoms: KM, SADM, ŠMSM, TM, URM ir VRM, LGKT, VLKK, ŽEIT, taip pat Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – LRS), Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigai (toliau – LRSKI), Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai, viešosioms įstaigoms: Tautinių bendrijų namams (toliau – TBN), Kauno įvairių tautų kultūrų centrui (toliau – KĮTKC), Romų visuomenės centrui (toliau – RVC), Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centrui (toliau – KTKC), Visagino kultūros centrui (toliau – VKC) ir kitiems savivaldybių kultūros centrams bei tautinių mažumų organizacijoms; leidiniai platinti seminaruose, konferencijose, susitikimuose su tautinių mažumų nevyriausybėmis organizacijomis.

Taip pat buvo atliktas Patariamojo komiteto penktosios nuomonės rekomendacijų įgyvendinimo monitoringas. 2025 metų birželio mėnesį už Patariamojo komiteto rekomendacijų ir Pagrindų konvencijos įgyvendinimą atsakingoms institucijoms, įskaitant Kultūros paveldo departamentą prie Kultūros ministerijos, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigą, Valstybės duomenų agentūrą, Tautinių mažumų tarybą (toliau – TMT), buvo išsiųsti raštai, kuriais paprašyta peržiūrėti Patariamojo komiteto rekomendacijas, įvertinti, ar jų kompetencijai priskirtos rekomendacijos yra įgyvendintos arba įgyvendinamos, ir paraginta imtis veiksmų šioms rekomendacijoms bei Pagrindų konvencijos nuostatomis įgyvendinti.

Informuotumo didinimo veikla

Penktojo stebėsenos etapo rekomendacijos buvo įtrauktos į TMD prioritetines veiklas. Rekomendacijos tapo pagrindinėmis gairėmis rengiant strateginius ir veiklos planus. TMD, organizuodamas savo veiklas, ypatingą dėmesį skyrė rekomendacijų nuostatoms įgyvendinti. Buvo rengiami:

- Seminarai ir mokymai. Teminiai seminarai ir mokymai buvo skirti švietimo darbuotojams, nevyriausybinių organizacijų ir tautinių mažumų atstovams. Šiuose renginiuose labiausiai susitelkta į Pagrindų konvencijoje įtvirtintas teises ir Lietuvai skirtas rekomendacijas, pvz. TMD organizuotame seminare „Atminties kelias: romų istorijos pažinimas ir mokymas mokykloje“ įvairių Lietuvos mokyklų mokytojams, siekiantiems gilinti žinias apie romų istoriją, tapatybę ir genocidą bei ieškantiems efektyvių būdų šias temas integruoti į ugdymo procesą, buvo pristatyta romų istorija, tapatybė ir kultūros paveldas, pabrėžiant romų tautinės mažumos įvairovę ir sudėtingą istorinę patirtį, taip pat Tarptautinio Holokausto atminties aljanso (toliau – IHRA) rekomendacijos dėl mokymo ir mokymosi apie romų persekiojimą ir genocidą nacizmo laikotarpiu. Seminaras sustiprino pedagogų kompetencijas ir paskatino atsakingą romų istorijos įtraukimą į mokyklinį ugdymą, siekiant puoselėti istorinį sąmoningumą ir tarpkultūrinį dialogą.

- Viešieji renginiai. Surengtos konferencijos ir viešos diskusijos, į kurias įtraukti platesnės visuomenės, nevyriausybinių organizacijų ir akademinės bendruomenės atstovai. Šie renginiai skatino dialogą apie tautinių mažumų teises ir įtrauktį. 2025 ir 2026 metais TMD organizavo tarptautines konferencijas „IN: Integracijos ir įtraukties forumas“, kurių kiekviena subūrė apie 300 dalyvių: tarptautinių ir šalies ekspertų, politikos formuotojų, aukštųjų mokyklų dėstytojų, žiniasklaidos ir nevyriausybinių organizacijų atstovų. Forumuose daug dėmesio skirta duomenimis grįstos tautinių mažumų politikos stiprinimo klausimui, socialinei sanglaudai, pasitikėjimui ir įtraukčiai, kaip būtina stiprios ir atsparios visuomenės sąlygai, bei šių principų, tiesiogiai prisidedančių prie tarpkultūrinio dialogo stiprinimo, pagarbos ir saugumo užtikrinimo, įgyvendinimui.

- Neformaliojo švietimo iniciatyvos. Informacija apie Pagrindų konvenciją ir tautinių mažumų teises buvo įtraukta į seminarų programas. 2025 m. TMD surengė seminarą Lietuvos savivaldybių ir Savivaldybių asociacijos atstovams apie tautinių mažumų teisių apsaugą reglamentuojančius teisės aktus, taip pat susipažindino su nematerialiojo kultūros paveldo išsaugojimo ir daugiakultūriškumo puoselėjimo temomis, buvo diskutuota aktyvesnio veikimo ir efektyvesnio bendradarbiavimo klausimais.

Siekiant didinti visuomenės informuotumą, buvo pasitelktos ir komunikacijos priemonės. Skelbta informacija internete, akcentuojant Pagrindų konvencijos svarbą. Socialinių tinklų paskyros

taip pat buvo naudojamos pagrindinei informacijai skleisti lengvai prieinama forma, taip pasiekiant platesnę auditoriją, ypač jaunimą.

Bendradarbiavimas su tautinėmis mažumomis

TMD palaikė nuolatinį dialogą su tautinių mažumų atstovais, siekdamas užtikrinti jų informuotumą apie stebėsenos procesą ir jo rezultatus. Tautinių mažumų tarybos (TMT) posėdžiai suteikė galimybes aptarti rekomendacijas ir nustatyti įgyvendinimo prioritetus.

2025 m. TMT susitiko su Lietuvos Respublikos Ministrė Pirmininke ir aptarė tautinėms mažumoms aktualius klausimus, įskaitant jų teisių apsaugą, Tautinių mažumų įstatymo tobulinimo galimybes, kultūrinio paveldo klausimus, dalyvavimą viešajame gyvenime, švietimo ir kultūrinės įtraukties stiprinimą bei kovą su antisemitizmu, ksenofobija ir neapykantos apraiškomis.

Bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis

Valstybės institucijos aktyviai bendradarbiavo su tarptautinėmis organizacijomis: Europos Taryba, ESBO, Europos Komisijos kovos su rasizmu ir netolerancija (toliau – ECRI) bei kitomis institucijomis. Lietuva reguliariai teikė pranešimus ir ataskaitas dėl tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo, dalyvavo tarptautiniuose ekspertiniuose susitikimuose ir į rekomendacijas atsižvelgė formuodama nacionalinę politiką.

2023 m. lapkričio 27–gruodžio 1 d. Lietuvoje lankėsi Patariamojo komiteto ir ECRI ekspertai, siekdami sužinoti, kaip šalyje įgyvendinamos Patariamojo komiteto ir ECRI rekomendacijos užtikrinant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises, kokią veiklą šioje srityje vykdo ir kokią pažangą pasiekė tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrai, kokiomis priemonėmis savivaldos institucijos teikia paramą tradiciškai savivaldybėje gyvenančioms tautinėms mažumoms ir kaip yra išsaugomas rajonuose gyvenančių tautinių mažumų paveldas bei puoselėjama kultūra, kaip kovojama su neapykantą kurstančia kalba ir motyvuotu dėl tautybės smurtu, užtikrinama žodžio laisvė, informacijos apie tautines mažumas sklaida bei skatinama integracija.

Ekspertai kartu su valstybės institucijų ir tautinių mažumų atstovais dalyvavo susitikimuose ir diskusijose. Juose aptarti pagrindiniai rekomendacijų įgyvendinimo iššūkiai ir padaryta pažanga.

Buvo surengti teminiai susitikimai su valstybės institucijų, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų ir tautinių mažumų atstovais. Šie susitikimai padėjo kurti konstruktyvų dialogą, dalintis gerąja patirtimi ir planuoti konkrečius veiksmus.

Visos šios veiklos skatino glaudesnę institucijų tarpusavio bendradarbiavimą, geresnę rekomendacijų supratimą bei didesnę tautinių mažumų įsitraukimą. Taip pat buvo išdiskutuotos

konkrečios priemonės tolesniam rekomendacijų įgyvendinimui, įskaitant informuotumo didinimo veiklą tęsimą, gebėjimų stiprinimą ir dialogo skatinimą.

Bendradarbiaujant su Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (toliau – ESBO) Vyriausiojo komisaro tautinių mažumų klausimais biuru buvo rengiami seminarai ir mokymai valstybės tarnautojams, tautinių mažumų nevyriausybinėms organizacijoms bei kitoms suinteresuotosioms šalims. Renginiuose buvo aptariamos Pagrindų konvencijos nuostatos, jų įgyvendinimo praktika bei Lietuvai aktualūs tautinių mažumų politikos klausimai; dalyviams buvo dalijamas penktasis pranešimas apie Pagrindų konvencijos nuostatų įgyvendinimą. 2022 m. liepos 7 d. surengtas praktinis seminaras „Informuotumo didinimas ir konfliktų prevencija daugiakultūroje visuomenėje“ – siekta stiprinti institucijų ir ekspertų gebėjimus atpažinti galimas įtampas daugiakultūroje aplinkoje, skatinti dialogą ir didinti informuotumą apie tautinių mažumų teisių apsaugos standartus bei jų reikšmę socialinei sanglaudai ir konfliktų prevencijai. Visų renginių dalyviams buvo dalijami Pagrindų konvencijos leidiniai.

Tokie renginiai prisidėjo prie informuotumo apie Pagrindų konvencijos stebėsenos procesą ir rekomendacijų įgyvendinimą didinimo ir įtraukios, informuotos visuomenės kūrimo. Lietuva ir toliau sieks stiprinti informuotumą bei įgyvendinti stebėsenos proceso rekomendacijas.

Svarbu pažymėti, kad 2021–2026 m. geopolitinis kontekstas ir Rusijos karas prieš Ukrainą sukėlė papildomų iššūkių visuomenės sanglaudai, dezinformacijos prevencijai ir visuomenės atsparumui. Šiame kontekste valstybės institucijos ypatingą dėmesį skyrė pilietinei integracijai stiprinti, demokratinėms vertybėms puoselėti bei dialogui su tautinėmis mažumomis palaikyti, siekdamos užkirsti kelią visuomenės poliarizacijai ir skatinti tarpusavio pasitikėjimą.

II. Priemonės, kurių imtasi siekiant pagerinti Pagrindų konvencijos įgyvendinimą ir įgyvendinti penktojo stebėsenos etapo rekomendacijas

Ministrų Komiteto rekomendacijos imtis neatidėliotinų veiksmų

1 rekomendacija

Imtis informuotumo didinimo ir pasitikėjimo stiprinimo priemonių, kad būtų sudarytos palankios sąlygos tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis savo teisėmis pagal Pagrindų konvenciją. Taip pat reikėtų imtis intensyvesnių priemonių siekiant užtikrinti, kad visų lygių valdžios institucijos žinotų savo įsipareigojimus, numatytus Pagrindų konvencijoje.

2021–2026 m. laikotarpiu buvo vykdomos kryptingos priemonės, kuriomis siekta didinti visuomenės informuotumą ir stiprinti valdžios institucijų tautinių mažumų teisių užtikrinimo kompetencijas. Pagrindų konvencija ir Patariamojo komiteto rekomendacijos lietuvių kalba yra paskelbtos TMD, VŠĮ Tautinių bendrijų namų¹, VŠĮ Kauno įvairių tautų kultūrų centras svetainėse <https://tmde.lrv.lt>, <https://tbn.lt>, 154kulturos.lt.

TMD vykde nuoseklią informavimo ir švietimo veiklą, skirtą valstybės ir savivaldybių institucijoms, švietimo įstaigoms, nevyriausybiniams organizacijoms bei tautinių mažumų atstovams. Organizuoti seminarai, konferencijos, konsultacijos ir diskusijos apie tautinių mažumų teises, tarptautinius įsipareigojimus, Pagrindų konvencijos nuostatų taikymą bei nediskriminavimo principus ir šaliai pateiktas rekomendacijas dėl tautinių mažumų padėties gerinimo.

Ypač daug dėmesio buvo skirta savivaldybių institucijų kompetencijoms stiprinti, nes būtent vietos lygmeniu sprendžiama daug praktinių klausimų, susijusių su tautinių mažumų švietimu, kultūros veiklomis, informacijos prieinamumu bei tautinių mažumų įtraukimu. TMD teikė metodinę pagalbą savivaldybėms, ypač romų klausimais, organizavo konsultacijas dėl tautinių mažumų teisių užtikrinimo ir skatino gerosios patirties sklaidą.

Siekiant didinti valstybės institucijų ir tautinių mažumų tarpusavio pasitikėjimą, buvo stiprinamas dialogas su TMT, kuri veikia kaip konsultacinė institucija prie TMD. TMT dalyvauja įvairių tautinių bendrijų deleguoti atstovai, o jos veikla sudaro galimybes tautinių mažumų organizacijoms tiesiogiai dalyvauti svarstant teisėkūros, kultūros, švietimo, kalbos vartojimo ir kitus aktualius klausimus.

Pasitikėjimą ypač stiprino nuolatinės TMD konsultacijos su TMT, tautinių mažumų organizacijomis savivaldybėse, kuriose gausiai gyvena tautinės mažumos, taip pat su TBN, KĮTKC, RVC, Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centru, Visagino kultūros centru ir Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centru rengiant strateginius planus ir programas. Tautinių mažumų organizacijų dalyvavimas prisidėjo prie didesnio bendrijų įsitraukimo į sprendimų priėmimo procesus.

Buvo įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekta didinti visuomenės informuotumą apie tautines mažumas ir jų indėlį į Lietuvos valstybės kūrimą. TMD, valstybės institucijų, viešųjų įstaigų, nevyriausybinių organizacijų atstovai reguliariai dalyvauja tautinių bendrijų kultūros renginiuose, edukaciniuose projektuose, viešinimo kampanijose, viešose diskusijose², minėjimuose

¹ <https://tbn.lt/tarptautiniai-teises-aktai/>

² Festivalyje „Būtent!“ vyko diskusijos apie tautinių mažumų dabartį ir ateitį, <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/diskusiju-festivalyje-butent-buvo-kalbama-apie-tautiskumo-reiksme-xxi-amziuje-w1y/>

ir festivaliuose, kuriuose skatinamas tarpkultūrinis dialogas, puoselėjama tolerancija ir pagarba kultūrų įvairovei.

Daug dėmesio skirta tautinių mažumų švietimui. Lietuvoje ir toliau užtikrinama galimybė mokytis tautinių mažumų kalbomis ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose. Buvo vykdomos priemonės mokytojų kvalifikacijai stiprinti, rengtos metodinės rekomendacijos, finansuojami kultūriniai ir edukaciniai projektai, prisidedantys prie tautinio identiteto išsaugojimo bei pilietinės integracijos.

Pažymėtina, kad Lietuva 2021–2026 m. laikotarpiu stiprino tiek teisinį, tiek institucinį tautinių mažumų apsaugos mechanizmą, plėtė konsultavimosi ir dialogo formas, didino visuomenės ir institucijų informuotumą apie tautinių mažumų teises bei tarptautinius įsipareigojimus. Įgyvendintos priemonės prisidėjo prie palankesnių sąlygų tautinėms mažumoms naudotis savo teisėmis pagal Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją.

2 rekomendacija

Priimti išsamią teisinę sistemą, susijusią su tautinių mažumų apsauga, ir taip užtikrinti, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų veiksmingai naudotis Pagrindų konvencijoje įtvirtintomis teisėmis.

Svarbus žingsnis įgyvendinant Konvencijos nuostatas buvo LRS 2024 m. lapkričio 7 d. priimtas ir 2025 m. sausio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas³ Nr. XIV-3079 (toliau – TMĮ). Primintina, kad Lietuvoje daugiau nei dešimtmetį nebuvo specialaus įstatyminio reguliavimo. Naujasis TMĮ sukūrė sisteminių teisinį pagrindą tautinių mažumų teisių apsaugai, aiškiau apibrėžė tautinių mažumų sąvoką, valstybės institucijų kompetencijas, tautinių mažumų kalbų vartojimo, kultūrinio identiteto išsaugojimo, švietimo, konsultavimosi bei dalyvavimo viešajame gyvenime principus. Tai reikšmingai prisidėjo prie teisinio aiškumo stiprinimo tiek tautinėms bendrijoms, tiek valstybės institucijoms.

TMĮ įtvirtintos šios pagrindinės nuostatos:

- įtvirtinta sąvoka „tautinė mažuma“, kurios apibrėžtis yra įtrauki, joje esantis pilietybės kriterijus leidžia aiškiai atskirti tautinių mažumų teisių apsaugos politiką nuo migracijos politikos. Ilgalaikių, tvirtų ir nuolatinių ryšių su Lietuvos Respublika kriterijus užtikrina, kad į apibrėžtį taip pat patenka:

- istorinės tautinės mažumos, kurios pagal „senosios istorinės tautinės mažumos“ apibrėžtį yra nykstančios, neturinčios savo istorinės tėvynės, su kuria galėtų tapatintis;

³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/372796c2a26611efa605b9842742bf37>

- „tautinei mažumai priklausantis asmuo“ – Lietuvos Respublikos teritorijoje gyvenantis Lietuvos Respublikos pilietis, kuriam būdinga kitokia nei lietuvių tautinė tapatybė, kurią jis siekia išsaugoti;

- įtvirtinta sąvoka „tautinė tapatybė“ – asmens laisvai pasirenkamas tapatinimasis su vieno iš savo tėvų ar senelių tautybe, grindžiamas jai būdingų savybių – kultūros, kalbos, tradicijų, papročių – visuma arba bent viena iš šių savybių.

- apibrėžta tautinės mažumos kalba – kita nei lietuvių kalba, tautinei mažumai priklausančių asmenų vartojama kaip gimtoji ir kalbos vartojimo principai – teisė laisvai ir nevaržomai, privačiai ir viešai, žodžiu ir raštu vartoti savo kalbą;

- įtvirtinta tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisė laisvai vienytis į organizacijas, dalyvauti politinėje, visuomeninėje ir nevyriausybinių organizacijų veikloje nacionaliniu bei tarptautiniu lygmeniu, užtikrinta pilietinių ir politinių teisių apsauga dalyvaujant viešajame gyvenime;

- įtvirtinta Tautinių mažumų taryba kaip nuolatinis tautinėms mažumoms priklausančių asmenų dalyvavimo mechanizmas. TMT sudaro tautinės mažumas vienijančių organizacijų, nevyriausybinių organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, atstovai. Šis įstatymas užtikrina tautinių mažumų atstovų teisę dalyvauti sprendžiant joms aktualius kultūros, švietimo, socialinius, ekonominius ir kitus klausimus, atstovauti savo interesams valstybės ir savivaldybių institucijose. Būdama kolegiali patariamoji visuomeniniais pagrindais veikianti institucija, TMT teikia siūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai, atsakingai už tautinių mažumų politikos įgyvendinimą, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisėkūros, politikos formavimo, strateginių tautinių mažumų tapatumo saugojimo ir kultūros plėtros klausimų, kitų su dalyvavimu formuojant ir įgyvendinant tautinių mažumų politiką susijusių klausimų, priemonių tautinių mažumų tikslinėms programoms įgyvendinti ir prioritetų dėl paramos teikimo nevyriausybiniams organizacijoms, veikiančioms tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, taip pat tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo. Taip sustiprintas tautinių mažumų veiksmingo dalyvavimo viešajame gyvenime ir su jomis susijusių sprendimų priėmimo teisinis pagrindas;

- nustatyti tautinių mažumų švietimo, kultūros ir informacijos sklaidos teisiniai pagrindai, sąlygos ir tvarka;

- įtvirtintos tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisės, laisvės ir pareigos, valstybės įsipareigojimai sudaryti sąlygas išlaikyti ir puoselėti tautinių mažumų papročius, kultūrinį ir kalbinį identitetą;

- nustatyta valstybės politikos tautinių mažumų srityje formavimo, įgyvendinimo ir atstovavimo tautinėms mažumoms institucinė sąranga.

TMĮ kartu su kitais galiojančiais įstatymais⁴ sudaro prielaidas įtvirtinti vieningą tautinių mažumų sampratą ir užtikrinti specialių teisių, skirtų tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims, įgyvendinimą.

Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano⁵ 7.4.11 papunktyje numatyta „atlikus analizę, tobulinti Tautinių mažumų įstatymo nuostatas, siekiant įgyvendinti Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją“ (atsakingas vykdytojas – TM; dalyvaujančios institucijos – KM, ŠMSM; įvykdymo data – 2027 m. IV ketv.). Įgyvendinant šias nuostatas, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2026 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. 1R-33⁶ iš LRV, KM, ŠMSM, TM, TMD, TMT, VLKK, VR, Mykolo Romerio universiteto atstovų sudaryta darbo grupė TMĮ nuostatoms tobulinti. Dėl rengiamo teisės akto projekto minėtoji darbo grupė teikė siūlymų, tarp kurių ypač svarbūs šie: galimybė kreiptis tautinės mažumos kalba į savivaldybių administravimo subjektus; galimybė asmenvardžius rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis (be diakritinių ženklų) pagal tautinės kalbos rašybos ir darybos taisykles; teisė žymėti topografines nuorodas privačioje erdvėje gimtąja kalba; tautinių mažumų mokyklos ir valstybinės kalbos mokymas mokyklose, kuriose ugdomas vykdomas tautinės mažumos kalba.

3 rekomendacija

Numatyti teisinį pagrindą ir imtis įvairių praktinių priemonių, užtikrinančių teisę vartoti tautinių mažumų kalbas žodžiu ir raštu bendraujant su administracinėmis institucijomis, ir stebėti, kaip šios priemonės įgyvendinamos. Šiuo tikslu valdžios institucijos turėtų užtikrinti, kad vietovėse, kuriose tradiciškai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, ši teisė nepriklausytų nuo to, ar jie sudaro tam tikrą vietos gyventojų procentinę dalį. Ši teisė taip pat turėtų būti užtikrinama nepriklausomai nuo to, ar pareiškėjas moka lietuvių kalbą, o tautinėms mažumoms priklausantys asmenys turėtų būti skatinami ja naudotis.

Vertinant rekomendacijos įgyvendinimą pažymėtina, kad Lietuva 2021–2026 m. laikotarpiu stiprina tautinių mažumų teisių apsaugos sistemą, plėte praktines komunikacijos ir konsultavimo priemones bei siekė užtikrinti, kad administracinės paslaugos būtų prieinamos

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lygių galimybių įstatymas, Valstybinės kalbos įstatymas, Viešojo administravimo įstatymas, Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Religinių bendruomenių įstatymas, Visuomenės informavimo įstatymas, Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymas, Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymas, Civilinės būklės aktų registravimo įstatymas.

⁵ Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. 895 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

⁶ [Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2026 m. vasario 19 d. įsakymas Nr. 1R-33 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo nuostatoms tobulinti sudarymo“](#).

visiems gyventojams, įskaitant tautines mažumas. Kartu buvo laikomasi konstitucinio valstybinės kalbos statuso principo ir užtikrinama nacionalinės teisės bei tarptautinių įsipareigojimų pusiausvyra.

Lietuva 2021–2026 m. laikotarpiu siekė užtikrinti valstybinės kalbos apsaugą bei konstitucinių principų laikymąsi, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – Konstitucija), kurios nuostatos numato visos valstybinės kalbos apsaugos sistemos pagrindą, ir 14-uoju straipsniu, įtvirtinančiu, kad valstybinė kalba yra lietuvių kalba; Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymu⁷ – pagrindiniu teisės aktu, reglamentuojančiu valstybinės kalbos vartojimą viešajame gyvenime, nustatančiu valstybinės kalbos vartojimą valstybės ir savivaldybių institucijose, viešųjų paslaugų srityje, dokumentuose, viešuosiuose užrašuose, informacijos teikimo, švietimo, kultūros ir kt. srityse (2025–2026 m. pakeitimais buvo sustiprinti reikalavimai klientų aptarnavimui lietuvių kalba), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu⁸, nustatančiu lietuvių kalbos mokymo ir valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimus švietimo sistemoje, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu⁹, numatančiu, kad viešasis administravimas vykdomas valstybine kalba, TMĮ, įtvirtinančiu tautinių mažumų teises kartu pabrėžiant valstybinės kalbos statusą ir privalomą vartojimą valstybės gyvenime, bei kitais įstatymais ir poįstatyminiais teisės aktais.

Minėtaisiais teisės aktais, ypač TMĮ, kuriame įtvirtintos tautinių mažumų teisės puoselėti savo kalbą, kultūrą ir tapatybę, Lietuva užtikrina teisę vartoti tautinių mažumų kalbas. Įstatyme nustatyta, kad laikantis Konstitucijos ir kitų teisės aktų nuostatų tautinėms mažumoms priklausantys asmenys turi teisę laisvai vartoti savo kalbą asmeniniame ir viešajame gyvenime.

2023 metais TMD kreipėsi į visas 60 Lietuvos Respublikos savivaldybių su prašymu informuoti, ar savivaldybės vadovaujasi 2007 m. rugpjūčio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ Nr. 875 „Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių“ 25 punktu ir, jei ši nuostata – rašytinių prašymų priėmimas ne valstybine kalba savivaldybėse – taikoma, nurodyti, kokiomis kalbomis yra aptarnaujami asmenys.

Savivaldybių pateiktais duomenimis, pusėje iš šešiasdešimties savivaldybių gyventojai aptarnaujami viena ar keliomis tautinių mažumų kalbomis, dažniausiai rusų, lenkų, ukrainiečių. Taip pat žr. 10 str.

Lietuvoje administracinių institucijų veikla grindžiama konstituciniu valstybinės kalbos statusu, tačiau praktikoje savivaldybės ir valstybės institucijos vietovėse, kuriose tradiciškai gyvena

⁷ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0B0253BB424C/asr>

⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

⁹ <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BDFFD850A66/asr>

gausesnės tautinės bendrijos, taiko lankstų ir pragmatišką požiūrį į gyventojų aptarnavimą. Daugelyje savivaldybių darbuotojai geba bendrauti tautinių mažumų kalbomis, ypač lenkų ir rusų kalbomis, kai tai reikalinga socialinei įtraukčiai ir efektyviam gyventojų aptarnavimui užtikrinti.

Siekiant užtikrinti kokybišką paslaugų prieinamumą, savivaldybėse gyventojai aptarnaujami ir tautinių mažumų kalbomis, o institucijos dažnai pasitelkia darbuotojus, mokančius atitinkamas kalbas. Tai ypač aktualu Vilniaus rajono, Šalčininkų rajono, Visagino, Klaipėdos bei kitose savivaldybėse, kuriose istoriškai gyvena tautinės bendrijos. Praktinis administracinių paslaugų prieinamumas tautinėms bendrijoms užtikrinamas taikant gero administravimo ir nediskriminavimo principus.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos teisinė sistema nedraudžia papildomai vartoti tautinių mažumų kalbų teikiant informaciją gyventojams, jei kartu užtikrinamas valstybinės kalbos vartojimas. Savivaldybės ir viešosios įstaigos naudoja daugiakalbę informaciją interneto svetainėse, informaciniuose leidiniuose, kultūros ir viešųjų paslaugų srityje, ypač čia jau minėtose savivaldybėse.

Svarbus aspektas yra tai, kad Lietuva, įgyvendindama Pagrindų konvencijos nuostatas, siekia užtikrinti pusiausvyrą tarp tautinių mažumų teisių apsaugos ir konstitucinio valstybinės kalbos statuso. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs valstybinės kalbos apsaugos svarbą viešajame administravime, tačiau kartu valstybės institucijos praktikoje ieško sprendimų, leidžiančių užtikrinti tautinių mažumų poreikius bei paslaugų prieinamumą.

TMD stiprino dialogą su tautinėmis bendrijomis bei TMT, aptariant praktinius kalbinių teisių įgyvendinimo klausimus. Tautinių mažumų organizacijos turėjo galimybę teikti pasiūlymus dėl administracinių paslaugų prieinamumo, informacijos pateikimo ir komunikacijos tobulinimo.

Tautinių mažumų atstovai Lietuvoje turi teisę ir gali kreiptis į institucijas savo gimtąja kalba. Praktinis šių situacijų sprendimas dažniausiai grindžiamas administravimo, proporcingumo ir gyventojų poreikių užtikrinimo principais.

Lietuvos institucijos taip pat skyrė dėmesį informuotumui apie tautinių mažumų teises didinti. TMD, savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijos vykdė projektus bei iniciatyvas, skatinančias tautines bendrijas aktyviau dalyvauti viešajame gyvenime, naudotis valstybės teikiamomis paslaugomis ir įsitraukti į sprendimų priėmimo procesus.

4 rekomendacija

Parengti teisinį pagrindą, kad topografinės nuorodos būtų pateikiamos ir tautinių mažumų kalbomis, ir koordinuoti Pagrindų konvencijos 11 straipsnio 3 dalies taikymo procesą nacionaliniu lygmeniu. Tai darydamos valdžios institucijos turėtų nustatyti kiekvienos tautinės mažumos

teritorijas, kuriose tradiciškai gyvena daug tai tautinei mažumai priklausančių asmenų, atsižvelgdamos į individualią tautinės mažumos padėtį ir teritorijos demografinę struktūrą ilgesniu laikotarpiu nei gyventojų surašymo intervalai, ir šiose teritorijose rodyti topografinius ženklus atitinkama tautinės mažumos kalba.

TMĮ sustiprino bendrą tautinių mažumų apsaugos sistemą ir sudarė prielaidas tolesnėms diskusijoms dėl praktinių kalbinių teisių įgyvendinimo mechanizmų, įskaitant viešųjų užrašų ir topografinių nuorodų klausimus.

Lietuvoje buvo tęsiamos ekspertinės, institucinės ir politinės diskusijos dėl Pagrindų konvencijos 11 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo praktikos. Šiose diskusijose dalyvavo valstybės institucijos, TMD, savivaldybių atstovai, tautinių mažumų organizacijos bei tarptautiniai ekspertai.

Lietuva laikosi pozicijos, kad sprendžiant topografinių nuorodų klausimus būtina užtikrinti pusiausvyrą tarp tautinių mažumų teisių apsaugos ir konstitucinio valstybinės kalbos statuso. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra pabrėžęs, kad valstybinė kalba yra konstitucinė vertybė ir vienas svarbiausių valstybingumo elementų, todėl viešųjų užrašų reguliavimas turi atitikti Konstitucijos nuostatas.

Lietuva pripažįsta tautinių mažumų kultūrinio ir istorinio paveldo svarbą bei siekia užtikrinti jų identiteto matomumą viešojoje erdvėje. Praktikoje kai kuriose savivaldybėse ir kultūros objektuose naudojami informaciniai užrašai keliomis kalbomis, įskaitant tautinių mažumų kalbas, ypač kultūros, turizmo, istorinio paveldo ir bendruomeninės informacijos srityse.

Valstybės institucijos ir savivaldybės, planuodamos kultūros, švietimo ir bendruomeninės integracijos priemones, atsižvelgia ne tik į oficialių gyventojų surašymų duomenis, bet ir į tautinių bendrijų įsikūrimo konkrečiuose regionuose laikotarpį.

Diskutuojant dėl galimo platesnio tautinių mažumų kalbų vartojimo topografinėse nuorodose buvo akcentuojama būtinybė užtikrinti aiškų nacionalinį teisinį reguliavimą, vienodą teisės taikymą visoje valstybės teritorijoje bei teisinį aiškumą savivaldybėms ir gyventojams.

2021–2026 m. laikotarpiu Lietuva taip pat stiprino dialogą su tautinėmis mažumomis ne tik glaudžiai bendradarbiaudama su TMT, bet ir kitomis priemonėmis. Tautinių mažumų organizacijos turėjo galimybę teikti siūlymus dėl kultūrinio matomumo, kalbinių teisių bei tautinio identiteto išsaugojimo priemonių viešojoje erdvėje.

Lietuvoje nėra ribojamas tautinių mažumų kalbų vartojimas privačiai ir viešai – kultūriniuose renginiuose, tautinių mažumų veikloje ar nevyriausybinių organizacijų komunikacijoje. Tautinių mažumų kalbos aktyviai vartojamos kultūriniame gyvenime, o valstybė remia projektus, skirtus tautinių mažumų kalboms ir jų kultūrai puoselėti.

Vertinant rekomendacijos įgyvendinimą pažymėtina, kad Lietuva 2021–2026 m. laikotarpiu stiprino tautinių mažumų apsaugos teisinį pagrindą, plėtojo dialogą dėl kalbinių teisių įgyvendinimo, analizavo tarptautinę praktiką ir skatino tautinių mažumų kultūrinio identiteto matomumą viešojoje erdvėje. Tolesni praktiniai sprendimai dėl topografinių nuorodų siejami su nacionalinio teisinio reguliavimo tobulinimu, konstitucinių principų užtikrinimu ir visuomenės dialogo stiprinimu.

Daugiakalbiai informaciniai užrašai naudojami kultūros, istorinio paveldo ir turizmo srityse. Lietuva siekia užtikrinti pusiausvyrą tarp tautinių mažumų teisių apsaugos ir konstitucinio valstybinės kalbos statuso.

5 rekomendacija

Glaudžiai bendradarbiaujant su romų mažumos atstovais, toliau įgyvendinti priemonės, kuriomis siekiama pagerinti romų būsto sąlygas, galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, gerinti įsidarbinimo galimybes ir užimtumą bei kokybišką išsilavinimą, ypatingą dėmesį skiriant moterims ir mergaitėms.

Patariamojo komiteto rekomendacijos įgyvendinimas grindžiamas ilgalaikie romų įtraukties politika. Lietuva romų integracijos politiką 2021–2026 m. įgyvendino pereidama nuo trumpalaikių veiksmų planų (2022–2023 m.) prie ilgalaikio strateginio planavimo iki 2030 m., suderinto su ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strategija. Šiuo laikotarpiu buvo nuosekliai tęsiamos kompleksinės priemonės, skirtos romų tautinės mažumos socialinei integracijai, žmogaus teisių apsaugai ir socialinės atskirties mažinimui. Įgyvendinant šias priemones ypatingas dėmesys buvo skiriamas glaudžiam bendradarbiavimui su romų tautinės mažumos atstovais, nevyriausybiniomis organizacijomis bei savivaldybėmis.

Valstybės politikos priemonės

Pagrindiniai nacionaliniai strateginiai dokumentai dėl Lietuvos romų integracijos yra šie:

- Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planas¹⁰

Nuo 2024 m. pagrindiniu nacionaliniu strateginiu dokumentu tapo Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planas. Jo tikslas – skatinti romų lygybę, socialinę įtrauktį ir dalyvavimą visuomenės gyvenime.

Šis dokumentas yra ilgalaikis nacionalinis strateginis pagrindas, apimantis kovą su diskriminacija ir antičigonizmu, romų švietimo galimybių gerinimą, užimtumo skatinimą, sveikatos

¹⁰ Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planas, <https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1768374047/10451/D%C4%971%20rom%C5%B3%20%C4%AFtraukties%20iki%202030%20m.%20veiksm%C5%B3%20plano%20patvirtinimo%20-%20pakeitimo.pdf>

priežiūros prieinamumą, romų moterų ir jaunimo įgalinimą, pilietinio dalyvavimo stiprinimą, bendradarbiavimą su savivaldybėmis ir pilietine visuomene.

Plane taip pat numatyta romų tarpininkų veikla, vietinių romų platformų stiprinimas, romų kultūros ir tapatybės puoselėjimas, romų nevyriausybinių sektoriaus įveiklinimas, tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

- Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2022–2023 metų veiksmų planas¹¹

Tai buvo pirmasis nacionalinis dokumentas, parengtas reaguojant į 2020 m. spalio 7 d. Europos Komisijos komunikatą dėl ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginio plano 2020–2030 m. ir į Europos Sąjungos Tarybos rekomendaciją dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo. Dokumente numatytos priemonės švietimo, užimtumo, sveikatos apsaugos, kultūros išsaugojimo, diskriminacijos mažinimo, romų dalyvavimo stiprinimo, bendradarbiavimo su savivaldybėmis ir nevyriausybėmis organizacijomis srityse.

- Nediskriminavimo skatinimo 2021–2023 metų veiksmų planas¹²

Šiame plane, kurį priėmė ir koordinavo SADM, numatytos priemonės kovai su diskriminacija tautybės pagrindu, prevencijai dėl neapykantos kalbos, taip pat visuomenės tolerancijos didinimo, žmogaus teisių švietimo priemonės.

- 2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas¹³

Romų integracijos politika taip pat įgyvendinama vadovaujantis Nacionalinio pažangos plano tikslais mažinti socialinę atskirtį, didinti švietimo prieinamumą, stiprinti žmogaus teisių apsaugą ir skatinti lygybę.

- Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050““¹⁴

Nors ši strategija nėra specializuotas romų politikos dokumentas, romų integracijos priemonės buvo siejamos su socialinės įtraukties, lygių galimybių, skurdo mažinimo, švietimo prieinamumo, pilietinio dalyvavimo tikslais. Romų įtraukties priemonės buvo integruojamos į bendrą socialinės politikos sistemą.

Įgyvendinant planą buvo atkreiptas dėmesys į ankstyvojo ugdymo prieinamumo didinimą, ankstyvo pasitraukimo iš mokyklų prevenciją, romų motyvavimą dalyvauti darbo rinkoje, tarpininkavimo ir konsultavimo paslaugas, romų nevyriausybinių organizacijų įtraukimą.

¹¹ Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2022–2023 metų veiksmų planas,

<https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/%C4%Aesakymas%20d%C4%97l%20Rom%C5%B3%20integracijos%20%C4%AF%20Lietuvos%20visuomen%C4%99%20priemoni%C5%B3%20plano%202022%20patvirtinimo%20%C4%AEV-33%202022-07-01.pdf>

¹² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b1c5e3b03ae511eb8d9fe110e148c770/asr>

¹³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d492e050f7dd11eaa12ad7c04a383ca0/asr>

¹⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3388adf0a55611eea5a28c81c82193a8?csrt=4846892553884467125>

Romų integracija taip pat įgyvendinama remiantis Romų įtraukties programa, kurioje numatytos socialinės įtraukties priemonės, lygių galimybių priemonės, specialios savivaldybėse įgyvendinamos užimtumo didinimo programos romų moterų ir mergaičių socialinei įtraukčiai, užimtumui, būstui, psichologinei gerovei ir bendruomeniniam įgalinimui.

Statistiniai duomenys

2021 m. gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 2 251 romų tautybės asmuo, iš kurių 24,3 proc. gyveno Vilniaus mieste, likusi dalis pasiskirstė po kitus Lietuvos miestus ir rajonus: Eišiškes, Jonavą, Kybartus, Marijampolę, Panevėžį, Varėną, Vilkaviškį, Šiaulius. Pagal lytį romų moterys sudaro apie 52,6 proc., vyrai apie 47,4 proc. visos romų tautinės mažumos.

Romams Lietuvoje būdinga jauna amžiaus struktūra – palyginti su kitomis gyventojų grupėmis, joje yra santykinai didelė vaikų ir jaunimo dalis; įvairių tyrimų duomenimis, vaikai ir jaunimas sudaro apie penktadalį–ketvirtadalį visų Lietuvos romų, todėl švietimas ir jaunimo įtrauktis išlieka viena svarbiausių romų integracijos politikos sričių.

Švietimas

Švietimo srityje Lietuva įgyvendina priemones, kuriomis siekiama didinti švietimo prieinamumą ir mažinti ankstyvą pasitraukimą iš švietimo sistemos. 2021–2026 m. Lietuvoje buvo sustiprintos romų įtraukties ir švietimo rėmimo priemonės, pagerėjo romų vaikų dalyvavimas bendrojo ugdymo sistemoje ir sumažėjo mokyklos nelankymo atvejų. Tačiau romų tautinės bendrijos išsilavinimo lygis tebėra vienas žemiausių Lietuvoje: daugiau kaip 70 proc.¹⁵ romų turi žemesnį nei vidurinis išsilavinimą, o aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis yra labai maža. Tas pats būdinga ir romėms, kurias vis dar reikšmingai veikia žemas išsilavinimo lygis ir socialinė atskirtis.

Nacionalinės švietimo agentūros parengto metodinio leidinio „Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose“ (toliau – Metodinis leidinys) analizėje nurodoma, kad 21,5 proc. Lietuvos romų sudaro vaikai ir jaunimas, besimokantys pagal bendrojo ugdymo programas. Tai sudaro apie 480–490 vaikų ir jaunuolių¹⁶.

Atkreiptinas dėmesys, kad mokyklos nelankymo rodikliai mažėja. 2021–2022 mokslo metais mokyklos nelankantys romų vaikai sudarė 1,47 proc. visų romų tautybės mokinių. Metodinio leidinio autoriai pažymi, kad situacija yra geresnė nei ankstesniais metais, tačiau mokyklų bendruomenės vis dar susiduria su iššūkiais užtikrinant nuoseklų lankomumą ir mokymosi

¹⁵ Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planas, 2025, <https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1768374047/10451/D%C4%971%20rom%C5%B3%20%C4%AFtraukties%20iki%202030%20m.%20veiksm%C5%B3%20plano%20patvirtinimo%20-%20pakeitimo.pdf>

¹⁶ Romų vaikų ugdymo patirtis Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose, Metodinis leidinys, 2023, <https://www.nsa.smsm.lt/wp-content/uploads/2025/08/Romu-vaiku-ugdymo-patirtis.pdf>

tęstinumą. Viešos konsultacijos dėl Šeštojo pranešimo metu nevyriausybinių organizacijų Vilniaus miesto filialas „Padėk pritapti“ atkreipė dėmesį į tai, kad šio leidinio išvados nepilnai atspindi realių romų vaikų padėtį švietimo sistemoje. Reikėtų atsižvelgti ne vien į individualius ar šeimos veiksnius, bet ir į švietimo institucijų veiklą bei skirti daugiau dėmesio į galimas diskriminacijos apraiškas švietimo sistemoje.

Taip pat pabrėžiama, kad mokymosi sėkmei didelę įtaką turi šeimos socialinė padėtis, tėvų išsilavinimas, gyvenamosios vietos sąlygos, pasitikėjimas mokykla ir švietimo institucijomis.

Lietuvoje sukurtos galimybės tautinių mažumų vaikams dalyvauti formaliojo ir neformaliojo ugdymo veiklose. Būreliuose ir socialinėse mokyklos bendruomenės veiklose romų vaikų dalyvavimas pasižymi aktyvumu. Todėl pagrindiniai valstybės prioritetai ir toliau orientuojami į romų vaikų galimybių mokytis užtikrinimą, mokymosi tęstinumą, sklandų perėjimą į aukštesnes ugdymo pakopas, dalyvavimo neformaliojo vaikų švietimo veiklose skatinimą ir romų jaunimo įgalinimą.

2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje¹⁷, bei Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų plane numatytos priemonės romų švietimo pasiekimams gerinti, mažinti ankstyvą pasitraukimą iš mokyklos ir didinti švietimo prieinamumą. Svarbiausios kryptys: ankstyvojo ugdymo prieinamumo didinimas, pagalba mokyklas lankantiems romų vaikams, tarpininkavimo paslaugos romų tautinei bendrijai, romų vaikų ir jaunimo įgalinimas, bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir nevyriausybėmis organizacijomis.

TMD įgyvendinamame projekte „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ (toliau – Romų platforma) numatytos specialios veiklos švietimo padėčiai gerinti: romų vaikų ir jaunimo įtraukimas, švietimo motyvacijos stiprinimas, jaunimo stovyklos, pilietiškumo ugdymo veiklos, stipendijų programa mokiniams ir studentams, darbas su romų šeimomis savivaldybėse. 2025–2027 m. Romų platformos projekto VII etape numatytas papildomas dėmesys romų jaunimo lyderystei ir mokymosi motyvacijai.

Būstas

2025 m. LGKT atliko tyrimą „Būsto nuomos rinka: Lietuvoje gyvenančių užsieniečių situacijos analizė“. Nagrinėta diskriminacija būsto nuomos rinkoje dėl tautybės, kilmės, religijos, kalbos ar odos spalvos. Tyrimu siekta išsiaiškinti, kaip Lietuvoje gyventi atvykusių žmonių patirtis ieškant ir nuomojantis būstą, todėl buvo dokumentuojamos Lietuvoje gyvenančių užsieniečių patirtys ir identifikuojami diskriminacijos mechanizmai būsto rinkoje. Tyrimo rezultatai prisideda prie diskriminacijos masto atpažinimo bei įrodymais grįstos politikos formavimo.

¹⁷ 2021–2030 m. Švietimo plėtros programa, [https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20\(2020-07-24\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20(2020-07-24).pdf)

Būsto srityje Vilniaus miesto savivaldybės Romų įtraukties programoje numatyta papildoma būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija romų šeimoms, nuomojančioms būstą iš privataus sektoriaus. Programai numatyta 483 600 Eur papildomoms būsto nuomos kompensacijoms, o romų moterims ir mergaitėms įgalinti – 150 000 Eur, tarpininko paslaugoms – 45 000 Eur.

2025 m. birželio 4 d. Vilniaus miesto savivaldybės taryba patvirtino papildomą būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją romų tautybės asmenims, kurie turi teisę į valstybės teikiamą būsto nuomos mokesčio kompensaciją, nuomojasi būstą (kai kompensacija neviršija nuomos sutarties ir rinkos nuomos kainų) privačiame sektoriuje ir atitinka nustatytus romų tautybės ar buvusio Kirtimų taboro gyventojų statuso kriterijus. 2025 m. šia priemone pasinaudojo 35 šeimos, joms išmokėta 33 921 Eur. Ši kompensacija vertinama kaip efektyvi socialinės atskirties ir būsto nesaugumo mažinimo priemonė. Tokia kompensavimo praktika yra taikoma ir kitose savivaldybėse, kuriose yra gausi romų tautinė mažuma.

Sveikata

2022 m. atliktas tyrimas „Lietuvos romų tautybės asmenų padėtis 2022 m.: kompleksinis požiūris“¹⁸ parodė, kad romų tautinės mažumos nariai vis dar susiduria su tam tikrais sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo sunkumais, ypač registruojantis pas gydytojus skaitmeninėmis priemonėmis, tačiau šių kliūčių mastas mažėja. Tyrimas taip pat atskleidė lyčių skirtumus – romų vyrai į gydytojus kreipiasi rečiau nei moterys.

Siekiant didinti romų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, TMD įgyvendina Romų platformos projektą, kuriame nuo 2016 m. dirba romų tarpininkai Vilniuje, Panevėžio rajone, Kybartuose, Jonavoje ir Marijampolėje. Jie padeda registruotis į gydymo įstaigas, lydi pacientus, tarpininkauja bendraujant su gydymo įstaigų personalu ir prisideda prie nediskriminacinio paslaugų teikimo. 2024 m. Vilniaus miesto savivaldybė įsteigė specialų – sveikatos tarpininko – etatą tik su romų sveikata susijusiems klausimams spręsti. Tarpininkams yra organizuojami mokymai pacientų teisių sveikatos priežiūros srityje tema. TMD į mokymus romėms taip pat įtraukia sveikos gyvensenos ir sveikatos priežiūros temas.

Vilniaus miesto savivaldybės Romų įtraukties į visuomenę 2024–2026 m. programoje¹⁹ (toliau – Romų įtraukties programa) įgyvendinamos priemonės, susijusios su priklausomybių gydymu, psichikos sveikatos stiprinimu, psichologinės pagalbos prieinamumu, savipagalbos grupėmis ir priklausomybių konsultanto paslaugomis.

¹⁸ Lietuvos romų tautybės asmenų padėtis 2022 m.: kompleksinis požiūris, Socialinių tyrimų centras.

¹⁹ <https://www.romuplatforma.lt/media/attachments/2025/05/27/romuprograma-2024-2026.pdf>

Užimtumas

Romų integracijos į Lietuvos visuomenę priemonių plane 2022–2023 metams buvo suplanuotos bendro pobūdžio priemonės, kurias vykdė Užimtumo tarnyba prie SADM:

- didinti romų motyvaciją įsidarbinti ar mokytis, teikti konsultavimo paslaugas padedant pasirinkti profesiją ar planuoti karjerą, atsižvelgiant į asmenines savybes ir darbo rinkos poreikius;
- teikti įdarbinimo paslaugas neįgaliesiems, padedant jiems įsidarbinti ir (ar) įsitvirtinti darbo vietoje;
- taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemones (ADRP), skatinant romų užimtumą, ir teikti psichologo paslaugas.

Baigus galioti Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2022–2023 metų veiksmų planui, romų užimtumo skatinimo priemonės buvo integruotos į Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planą, kuriame numatytas tolesnis bendradarbiavimas su Užimtumo tarnyba, savivaldybėmis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiant didinti romų dalyvavimą darbo rinkoje ir gerinti jų užimtumo galimybes. Užimtumo srityje Lietuva toliau plėtoja priemones romams, ypač moterims ir mergaitėms, įgalinti, dėmesį skirdama bendruomeniniam darbui, socialinių įgūdžių stiprinimui ir dalyvavimui viešajame gyvenime.

2025 m. Užimtumo tarnyboje buvo registruoti 435 romų tautybės asmenys, 75 romės įsidarbino pagal neterminuotas darbo sutartis ir 13 pagal terminuotas darbo sutartis. Per pastaruosius penkerius metus darbo rinkoje integruoti 790 romų tautybės asmenys, tai sudaro 29,3 proc. registruotų klientų. Atsižvelgiant į tai, kad tautybės nurodymas nėra privalomas, faktinis romų tautybės asmenų skaičius galėjo būti didesnis.

Vilniaus miesto savivaldybė, įgyvendindama Romų įtraukties programą 2024–2026 m., vykdo užimtumo didinimo priemones. Programos teikiamomis galimybėmis 2025 m. pasinaudojo 8 asmenys, o 2026 m. – 2 asmenys.

Siekdamas įgyvendinti romų užimtumo skatinimo priemones ir stiprinti romių ekonominį savarankiškumą ir socialinį įgalinimą, RVC organizavo profesinius grožio paslaugų mokymus (įvaizdžio specialistų seminarai, praktiniai grožio kursai). 2024 m. projekte „Romų bendruomenės moterims ir mergaitėms: pažinimo ir gebėjimų ugdymo programa“ dalyvavo 20 moterų ir mergaičių. 2024–2025 m. Lietuvos sakaliukų sąjunga kartu su Vilniaus miesto filialu „Padėk pritapti“ organizavo ir kuravo projektą „Mes – galinčios ir įgalintos“, kuriame dalyvavo 46 romų moterys ir merginos. Viešos konsultacijos dėl Šeštojo pranešimo metu organizacija taip pat informavo, kad pastaruosius penkerius metus nuosekliai įgyvendina Vilniaus miesto Romų įtraukties programos veiklas, skirtas romų moterų ir merginų įgalinimui, įskaitant užimtumo, mokymų, stovyklų ir teisių gynimo veiklas. Europos socialinio fondo projekte „Dirbkime kartu su

romais – naujos darbo galimybės ir iššūkiai“ dalyvavo 350 romų, iš jų 163 moterys. Minėtina, kad 20 proc. projekto dalyvių įsidarbino. Nuo 2023 m. dešimt romių įgijo profesinį išsilavinimą grožio srityje. Užimtumo tarnybos duomenimis, 2025 m. 75 romės įsidarbino pagal neterminuotas darbo sutartis, palyginti su 13 terminuotų darbo sutarčių atvejais.

Tyrimai ir praktinė patirtis rodo, kad veiksmingiausios romų įtraukties priemonės yra romų tarpininkų veikla, individualus konsultavimas, tikslinės užimtumo ir profesinio mokymo priemonės, psichologinės pagalbos prieinamumas, kompleksinės socialinės paslaugos bei nuoseklios visuomenės informavimo ir diskriminacijos mažinimo iniciatyvos. Šias priemones TMD toliau įgyvendina per Europos Komisijos finansuojamą Romų platformos projektą, glaudžiai bendradarbiaudamas su romų tautinės mažumos atstovais, nevyriausybinėmis organizacijomis ir savivaldybėmis.

Svarbų vaidmenį atlieka Baltijos regiono romių asociacija, vykdanči projektus, susijusius su romių lygybe, diskriminacijos mažinimu, teisiniu konsultavimu ir dalyvavimo visuomenėje stiprinimu. 2024–2025 m. asociacija organizavo kompetencijų stiprinimo mokymus, konsultacijas romėms, taip pat renginius diskriminacijos mažinimo ir viešųjų paslaugų prieinamumo klausimais.

Lietuva tęsia periodinius tyrimus ir romų padėties stebėseną. TMD įgyvendina projektą – „Tautinių mažumų būklės stebėsenos tobulinimas“, kuriuo siekiama sukurti ilgalaikę tautinių mažumų padėties vertinimo metodiką ir rodiklių sistemą (žr. 5 str.).

6 rekomendacija

Padėti kiekvienai tautinei mažumai sukurti tvarią kultūrinės veiklos struktūrą, atitinkančią jos poreikius ir sudarančią sąlygas, įskaitant ilgalaikį finansavimą, organizuoti kultūrinę veiklą, rinkti, pristatyti ir skelbti tos tautinės mažumos ir su ja susijusių asmenų, įskaitant moteris, kultūros kūrinius.

Įgyvendinant šią rekomendaciją, Lietuvoje taikomas kelių lygmenų finansavimas – valstybinio lygmens, kai finansavimą skiria valstybės institucijos, pvz. Lietuvos kultūros taryba, administruojanti valstybės biudžeto lėšas, skirtas kultūros ir meno projektams, stipendijoms ar strateginiam organizacijų finansavimui, ir vietos savivaldos lygmens, pvz. 2022–2025 metais tautinių mažumų projektams finansuoti Lietuvos savivaldybės skyrė daugiau nei 16 mln. Eur (žr. 1 priedą).

TMD kasmet konkurso būdu finansuoja tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų kultūrinius, švietėjiškus, informacinius ir bendruomeninius projektus. Įgyvendinami projektai sudaro sąlygas tautinių mažumų organizacijoms puoselėti kalbą, kultūrą, tradicijas, istorinę atmintį, organizuoti renginius, festivalius, parodas, leidybos, edukacines ir bendruomeniškumo veiklas.

Departamento projektinis finansavimas yra viena iš pagrindinių priemonių, leidžiančių tautinėms mažumoms pačioms inicijuoti ir įgyvendinti jų poreikius atitinkančią kultūrinę veiklą. 2021–2025 metais tautinių mažumų nevyriausybinė organizacijų veiklą skatinimo iniciatyvoms įgyvendinti TMD skyrė daugiau nei 2 mln. Eur (žr. 6 priedą).

Be projekcinio finansavimo, TMD įgyvendina VŠĮ Tautinių bendrijų namų Vilniuje ir VŠĮ Kauno įvairių tautų kultūrų centro steigėjo teises ir pareigas ir, dalyvaudamas šių įstaigų valdyme, prisideda prie jų veiklos tikslų ir uždavinių nustatymo bei veiklos, skirtos tautinių mažumų kultūrinio ir etninio savitumo išsaugojimui, tarpkultūriniam dialogui, kultūrinei edukacijai ir integracijai, įgyvendinimo.

TMD remia ir tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų veiklą. Tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrai sudaro nuolatinės sąlygas tautinių mažumų organizacijoms rengti susitikimus, repeticijas, koncertus, parodas, minėjimus, edukacines veiklas, kalbos ir kultūros puoselėjimo renginius. Tokia institucinė parama ypač svarbi mažesnėms tautinėms bendrijoms, kurios neturi nuosavų patalpų ar pakankamų administracinių išteklių savarankiškai užtikrinti nuolatinę kultūrinę veiklą.

Svarbų vaidmenį šioje srityje atlieka VŠĮ Tautinių bendrijų namai. Tai viena pagrindinių tautinių mažumų organizacijų veiklos erdvių, kurioje tautinės bendrijos buriasi, organizuoja kultūrinius renginius, susitikimus, koncertus, parodas, kalbos mokymus, edukacines programas ir bendrijų veiklas. Tautinių bendrijų namai prisideda prie tautinių mažumų kultūros sklaidos, tarpkultūrinio dialogo ir tautinių mažumų bendradarbiavimo stiprinimo.

Kaune veikia VŠĮ Kauno įvairių tautų kultūrų centras, kuris sudaro sąlygas Kauno regione gyvenančioms tautinėms mažumoms užsiimti kultūrine, edukacine ir bendruomenine veikla. Centras organizuoja renginius, pristatančius įvairių tautinių bendrijų kultūrą, istoriją, tradicijas, skatina bendradarbiavimą tarp tautinių bendrijų, švietimo įstaigų, kultūros organizacijų ir savivaldybės institucijų.

Tautinių mažumų kultūrinės veiklos infrastruktūrą papildo ir kiti kultūros centrai bei įstaigos, kurių veiklai ar projektams TMD skiria finansavimą. Tarp jų – Romų visuomenės centras, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras, taip pat regioniniu ir vietos lygmeniu veikiančios tautinių mažumų organizacijos bei kultūros centrai – Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centras, Visagino kultūros centras ir kt. Šios įstaigos prisideda prie tautinių mažumų kultūros paveldo išsaugojimo, folkloro, kalbų, tradicijų, istorijos ir šiuolaikinės kultūrinės raiškos pristatymo visuomenei. Tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų veiklos projektų finansavimas 2022–2026 m. pateikiamas 2 priede.

Kultūrinę tautinių mažumų veiklą Lietuvoje taip pat papildė Kultūros ministerijai pavaldžios įstaigos. Šios įstaigos finansuojamos iš biudžeto, bet ir pačios gali teikti paraiškas Lietuvos kultūros tarybai ar tarptautiniams fondams, kad būtų finansuojami jų parengti projektai. Taigi įstaigų veikla finansuojama dviem būdais: valstybės biudžeto lėšomis, skiriamomis planavimo būdu, ir projektiniu finansavimu, teikiant paraiškas fondams.

Lietuvoje veikia kultūros įstaigos, reprezentuojančios tautinių mažumų kultūrą ir paveldą. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Vilniaus žydų viešojoje bibliotekoje kaupiama žydų autorių grožinė literatūra, organizuojami vieši edukaciniai ir kultūriniai renginiai, pristatantys žydų kultūrą ir istoriją, žydų kultūros paveldo reikšmę Lietuvos valstybės raidai, litvakų įnašą į pasaulinį mokslo, meno, pramonės ir kitų sričių paveldą.

Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus vykdo tyrimus, edukacinę ir šviečiamąją veiklą apie žydų gyvenimą, antisemitizmą ir Holokaustą. 2024 m. pradžioje duris atvėrė Lietuvos žydų kultūros ir tapatybės muziejus – Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejaus padalinys, įsikūręs istoriniame buvusios žydų gimnazijos „Tarbut“ pastate. Tai pirmoji Lietuvoje erdvė, kurioje žydų istorija ir kultūra pristatoma ne tik per Holokausto tragediją, bet per visą žydų gyvenimo Lietuvoje spektrą: papročius, kasdienybę, meną ir mokslą.

Kauno IX forto muziejus atlieka tyrimus, rengia parodas ir organizuoja renginius Holokausto temomis. Muziejus taip pat prisideda prie romų istorijos ir kultūros pažinimo. 2023 m. visuomenei pristatytas interaktyvus edukacinis užsiėmimas „Romany bacht: romų istorija ir kultūra“, jo dalyviai buvo supažindinti su romų tautinės mažumos istorija, papročiais ir tradicijomis, kalbėta apie skaudžius praeities įvykius, šiandienines realijas ir aktualijas. 2023–2025 m. buvo praversti 23 tokie edukaciniai užsiėmimai.

Vilniaus senasis teatras išplėtė savo veiklas, kurdamas spektaklius ne tik rusų, bet ir lenkų bei ukrainiečių kalbomis. Tai suteikė papildomų galimybių tautinių mažumų kalboms ir kultūrinei raiškai būti matomoms profesionaliojo meno erdvėje.

Siekiant geriau įvertinti tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų veiklos mastą ir jų svarbą bendrijoms, TMD užsakymu 2025 m. buvo atlikta kultūros ir integracijos centrų lankytojų apklausa²⁰. Ši apklausa leidžia įvertinti, kiek tautinių mažumų organizacijų ir tautinių mažumų atstovų naudojasi kultūros ir integracijos centrų teikiamomis galimybėmis, kokio pobūdžio veiklos yra paklausiausios ir kokių papildomų priemonių reikėtų tvariai tautinių mažumų kultūrinei veiklai užtikrinti. Apklausos duomenys naudojami planuojant TMD priemones, vertinant finansavimo poreikius ir stiprinant tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų vaidmenį kaip ilgalaikės kultūrinės veiklos infrastruktūrą (taip pat žr. 7 rekomendaciją).

²⁰ https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1769509830/10465/Tautiniu_mazumu_tyrimas_20251127.pdf

Kaip jau teigta, Lietuvoje rekomendacija įgyvendinama derinant projektinį tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų bei kultūros ir integracijos centrų finansavimą, valstybės kultūros įstaigų indėlį ir duomenimis grįstą stebėseną. Šios priemonės sudaro sąlygas tautinėms mažumoms nuosekliai organizuoti kultūrinę veiklą, pristatyti savo kultūros paveldą, įtraukti tautinių mažumų narius, įskaitant moteris, ir stiprinti tautinių mažumų kultūros matomumą Lietuvos visuomenėje.

7 rekomendacija

Aktyviau kovoti su stereotipais ir išankstiniu nusistatymu prieš tautinėms mažumoms priklausančius asmenis ir skatinti pagarbą bei kultūrų dialogą visoje visuomenėje.

Remdamasis įvairių tyrimų ir analizių duomenimis, TMD ragina atkreipti dėmesį į dažnėjančią neapykantos kalbą ir diskriminaciją, nukreiptą į kitos tautybės asmenis.

2023 m. TMD surengė dvi strategines sesijas apie informacinį saugumą, nediskriminavimą, neapykantos kalbą dezinformacijos grėsmes ir jų atpažinimą. Vilniuje vyko pirmoji sesija „Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas“, kurioje buvo diskutuojama apie galimybes ir iššūkius, su kuriais susiduria mūsų valstybė, suteikdama prieglobstį atvykstantiems imigrantams. Diskusijoje dalyvavo tautinių mažumų atstovai, žurnalistai, visuomenininkai. Antroji strateginė sesija vyko Šalčininkų rajone ir buvo skirta baltarusių bendrijos Lietuvoje integracijos klausimams. Savo išvalgomis ir pastebėjimais dalinosi tautinių bendrijų atstovai, žurnalistai, visuomenės veikėjai, valstybės institucijų atstovai. Abiejose strateginėse sesijose dalyvavo 60 dalyvių (2022 m. buvo surengtos 2 strateginės sesijos, kuriose dalyvavo 70 dalyvių).

2025 m. rugpjūčio 27–29 d. TMD inicijavo ir finansavo tautinių mažumų jaunimo mokymus „Bendraamžių akademija“. Juose dalyvavo apie 30 mokinių iš Visagino, Švenčionių, Švenčionėlių ir Vilniaus mokyklų, kuriose ugdymas vykdomas lietuvių ir tautinių mažumų kalbomis. Trijų dienų programoje daug dėmesio skirta nediskriminavimo, neapykantos kalbos atpažinimo, aktyvaus ir atsakingo pilietiškumo, medijų raštingumo temoms, taip pat buvo ugdomi darbo komandoje įgūdžiai. Aptariant neapykantos reiškinius, susitelkta į stereotipų, diskriminacijos ir priešiško naratyvų atpažinimą viešojoje erdvėje bei socialiniuose tinkluose, kalbėta apie konstruktyvaus dialogo ir pagarbios komunikacijos svarbą.

Lietuvos policija, bendradarbiaudama su žmogaus teisių organizacijomis, nuo 2022 m. policijos pareigūnams rengia specializuotus mokymus apie neapykantos nusikaltimų atpažinimą, bendravimą su pažeidžiamomis grupėmis ir nukentėjusiųjų apsaugą. Policijos pareigūnai gilina žinias apie neapykantos nusikaltimus prieš pažeidžiamas tautines mažumas, įskaitant etnines ir

tautines mažumas. 2023 m. TMD policijos pareigūnams organizavo seminarą „Tautinės mažumos Lietuvoje“. Seminare pristatyti pranešimai apie tautines mažumas Lietuvoje, valstybės politiką, tautinių mažumų sąvokos problematiką, tautinių mažumų teisių tarptautinį reglamentavimą, žodžio laisvę ir neapykantos kalbą. Remiantis Lietuvos Respublikos 2021 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, pristatyta Lietuvos teritorijoje gyvenančių tautinių mažumų atstovų statistika. Seminare dalyvavo 20 dalyvių, iš jų 15 policijos pareigūnų.

140 pareigūnų dalyvavo Žmogaus teisių stebėjimo instituto organizuotose nuotoliniuose mokymuose „Tarpkultūrinių kompetencijų stiprinimas kovoje su neapykantos nusikaltimais“. Buvo mokoma pažinti skirtingas neapykantos nusikaltimų pažeidžiamas tautines mažumas ir šias žinias susieti su neapykantos nusikaltimų atpažinimu ir tyrimu²¹.

2025 m. TMD atliko Tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų lankytojų apklausą ir analizę. Vertinant Pagrindų konvencijos įgyvendinimą, remiamasi ta tyrimo dalimi, kurioje apklausti tautinėms mažumoms priklausantys Lietuvos Respublikos piliečiai, nes būtent jie patenka į TMĮ įtvirtintą tautinės mažumos apibrėžtį. Tyrimas yra tęstinis: analogiška analizė buvo atlikta 2022 m., todėl 2025 m. duomenys leidžia įvertinti pokyčių dinamiką. Tautinėms mažumoms priklausančių respondentų apklausa parodė išaugusias diskriminacijos patirtis: 2022 m. apie asmeninę diskriminacinę patirtį kalbėjo 15 proc. respondentų, o 2025 m. – 30 proc. Diskriminacija dažniausiai pasireiškė kasdienėse situacijose – viešose vietose, transporte ir bendraujant su nepažįstamais asmenimis.

Svarbią vietą užima visuomenės nuostatų keitimas ir kova su antičigonizmu. 2025 m. visuomenės nuostatų mažumų bei migrantų atžvilgiu Lietuvoje tyrimą inicijavo LSMC Sociologijos instituto Etninių tyrimų skyrius ir NVO „Diversity Development Group“, o apklausą atliko Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos bei viešosios nuomonės tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“. Rezultatai parodė, kad romai išlieka labiausiai Lietuvoje stigmatizuojama grupė: 59 proc. gyventojų nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais, o 46 proc. nenorėtų dirbti su romais vienoje darbovietėje. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa buvo atlikta 2025 m. kovo 8–24 d., apklausiant 1 020 Lietuvos gyventojų nuo 18 metų ir vyresnių.

Šie duomenys rodo išliekantį poreikį sistemiškai mažinti stereotipus, socialinę distanciją ir diskriminacijos rizikas, kartu aiškiai atskiriant tautinių mažumų teisių apsaugos priemones nuo platesnių migracijos ir užsieniečių integracijos priemonių. Jie taip pat pagrindžia poreikį tęsti tikslines informavimo, švietimo, neapykantos kalbos prevencijos ir tarpkultūrinio dialogo

²¹ Policijos pareigūnai gilino žinias apie neapykantos nusikaltimų pažeidžiamas bendruomenes, Žmogaus teisių stebėjimo institutas, 2022, <https://hrmi.lt/policijos-pareigunai-gilino-zinias-apie-neapykantos-nusikaltimu-pazeidziamas-bendruomenes/>

priemonės. Atsižvelgdamas į šias tendencijas bei ir siekdamas nuoseklios ir tikslingos viešosios komunikacijos, TMD įgyvendina informacinę kampaniją „Pažink, kad nereikėtų bijoti“²², kuria siekiama mažinti stereotipus, vykdyti antičigonizmo prevenciją, pažinti romų istoriją ir kultūrą bei stiprinti pagarbų tarpkultūrinį dialogą. 2025 m. kampanija pasiekė 17 779 815 kontaktų (skaičiuojant 2 693 602 Lietuvos gyventojus). Papildomą kampanijos matomumą užtikrino reklaminiai „JCDecaux“ stendai didžiųjų miestų viešose erdvėse. Išsamesnė informacija pateikiama 3 priede.

Stereotipai ir išankstinis nusistatymas tam tikrų tautinių mažumų atžvilgiu išlieka aktuali problema. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos valstybė stiprina švietimo, pilietinio ugdymo ir visuomenės informavimo priemones, skatina tarpkultūrinį dialogą bei tautinių mažumų ir daugumos bendradarbiavimą, siekdama mažinti socialinę distanciją ir didinti visuomenės sanglaudą.

Vienas iš 20-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsipareigojimų – parengti ir įgyvendinti kovos su ksenofobija, antisemitizmu ir visų formų diskriminacija priemonių planą. 2026 metais buvo patvirtintas planas, kuriame numatyti 157 konkretūs veiksmai ir kuriuo siekiama stiprinti neapykantos (tautinės, rasinės, religinės ir kitų formų) nusikaltimų ir kovos su nesantaikos kurstymo apraiškomis prevenciją, prisidėti prie pažeidžiamų grupių gyvenimo puoselėjimo, plėtoti visuomenės ir kultūrinį švietimą apie įvairias šalyje gyvenančias visuomenės grupes, pagarbą žmogaus teisėms, istorinei atminčiai bei tarpkultūriniam dialogui. Plane ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamų grupių apsaugai, taip pat stereotipams mažinti ir visuomenės atsparumui neapykantos ideologijoms stiprinti.

Papildomai Lietuvos Respublika vadovaujasi ir tarptautinėmis nuostatomis kovos su antisemitizmu srityje. Valstybės institucijos savo veikloje remiasi Tarptautinio Holokausto atminties aljanso (IHRA) parengta darbine antisemitizmo apibrėžtimi ir rekomendacijomis. Šiomis rekomendacijomis naudojamosi rengiant švietimo, atminties politikos ir diskriminacijos prevencijos priemones, gilinant visuomenės supratimą apie antisemitizmo formas bei stiprinant jų atpažinimą šiuolaikinėje visuomenėje. Lietuva siekia užtikrinti nuoseklų ir sistemingą požiūrį į kovą su antisemitizmu, ksenofobija ir kitomis neapykantos bei diskriminacijos formomis.

Taigi TMD nuosekliai įgyvendina priemones, kuriomis siekiama užtikrinti tarpkultūrinį dialogą, pilietinį ugdymą ir neigiamų stereotipų mažinimą (taip pat žr. 4 ir 6 straipsnius).

8 rekomendacija

Tęsti ir stiprinti pastangas kovojant su grasinimais ar diskriminacijos, priešiško ar smurto dėl etninės priklausomybės išraiškomis ir užkirsti jiems kelią, taip pat užtikrinti, kad įtariamais

²² <https://roma.lt/pazink>; <https://www.klaipedatkc.lt/naujienos/pazink-kad-nereiktu-bijoti/>; <https://tmde.lrv.lt/lt/naujienos/zinomi-lietuvos-zmones-pasakoja-apie-santykius-su-romais/>

atvejai būtų skubiai ir veiksmingai išnagrinėti, o prireikus būtų atliktas tyrimas ir atsakingi asmenys būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

Lietuvos Respublika nuosekliai tęsia ir stiprina priemones, skirtas kovai su diskriminacijos, priešiško ar smurto dėl etninės priklausomybės apraiškomis, taip pat užtikrina veiksmingą tokių atvejų prevenciją, tyrimą ir atsakomybės taikymą.

Lietuvoje diskriminacijos draudimas ir asmenų lygybės principas yra įtvirtinti Konstitucijoje, Lygių galimybių įstatyme, Baudžiamajame kodekse bei kituose teisės aktuose. Baudžiamoji atsakomybė taikoma už kurstymą diskriminuoti, smurtauti ar fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu dėl tautybės, etninės kilmės, kalbos ar kitų požymių. Taip pat baudžiamoji atsakomybė numatyta už neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbos atvejus.

Siekiant stiprinti kovą su neapykantos nusikaltimais ir neapykantos kalba, Lietuvoje nuolat tobulinama teisėsaugos institucijų praktika. Policijos pareigūnams, prokurorams ir teisėjams rengiami specializuoti mokymai dėl neapykantos nusikaltimų atpažinimo, tinkamo kvalifikavimo ir jautraus darbo su nukentėjusiais asmenimis. Taip pat stiprinamas institucijų bendradarbiavimas su žmogaus teisių organizacijomis ir tautinėmis mažumomis.

Lietuvos policija ir prokuratūra taiko priemones, skirtas operatyviam reagavimui į galimus diskriminacijos, priešiško ar smurto dėl etninės priklausomybės atvejus užtikrinti. Gavus pranešimą apie galimą neapykantos nusikaltimą ar neapykantos kalbos atvejį, informacija yra vertinama nedelsiant, o esant nusikalstamos veikos požymių pradedamas ikiteisminis tyrimas. Atliekant tyrimus siekiama nustatyti diskriminacinį motyvą ir užtikrinti veiksmingą baudžiamąjį persekiojimą.

Teismų praktikoje ir toliau užtikrinamas nuoseklus nediskriminavimo principo taikymas, o institucijos aktyviai reaguoja į diskriminacijos, neapykantos nusikaltimus ir kalbą, taikydamos tiek prevencines, tiek teises priemones.

Kovojant su diskriminacijos apraiškomis, Romų platformos projekte nuo 2023 m. birželio mėn. buvo įdarbinta advokatė, kas mėnesį teikianti 15 valandų teisinių paslaugų romų bendrijai. Tokiu būdu yra užtikrinamas teisinių paslaugų teikimas romų bendrijai. Apie 80 proc. teisinių paslaugų gavėjų sudaro moterys. 2024 m. buvo kreiptasi į teismą pagal Baudžiamojo kodekso 169 ir 284 straipsnius dėl trijų romių diskriminacijos teikiant maitinimo paslaugas. Sprendimas priimtas ieškovo naudai.

Daug dėmesio skiriama ir prevencijai. Valstybės institucijos įgyvendina visuomenės švietimo, tolerancijos ir tarpkultūrinio dialogo skatinimo priemones, skirtas stereotipams,

neapykantos kalbai ir visuomenės susipriešinimui mažinti. Į šias veiklas aktyviai įtraukiamos tautinių mažumų organizacijos, švietimo įstaigos bei nevyriausybiniis sektorius.

2026 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 33 Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Kovos su antisemitizmu, ksenofobija ar bet kokios kitos formos nesantaikos kurstymu ir žydų gyvenimo puoselėjimo veiksmų planą (toliau – Planas). Plane numatyta, kad pagal savo kompetenciją pagrindinė vykdytoja yra Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, kuri įsipareigoja:

- parengti ir pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl subjekto, koordinuojančio kovą su antisemitizmu, ksenofobija ar bet kokios kitos neapykantos kurstymu, įskaitant Plano įgyvendinimą, paskyrimo;
- įvertinusi neapykantos bei neapykantos kalbos nusikaltimų mastą ir tendencijas, atlikti Administracinių nusižengimų kodekso ir Baudžiamojo kodekso teisės aktų nuostatų šioje srityje analizę, įvertinti jų taikymą, efektyvumą, įtvirtintų sankcijų atgrasomąjį poveikį ir prireikus parengti ir pateikti Vyriausybei teisės aktų pakeitimus;
- informuoti pažeidžiamas grupes apie pažeistų teisių gynimo priemones.

Lietuva taip pat stiprina neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų stebėseną skaitmeninėje erdvėje, bendradarbiauja su socialinių tinklų platformomis bei kitomis atsakingomis institucijomis, siekdama neleisti neteisėtam turiniui plisti.

Valstybės institucijos ir toliau sieks užtikrinti, kad visi įtariamai diskriminacijos, priešiško ar smurto dėl etninės priklausomybės atvejai būtų veiksmingai, nešališkai ir laiku tiriami, o atsakingi asmenys, nustačius jų kaltę, būtų patraukti atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos įstatymus. Taip pat bus tęsiamos priemonės, skirtos visuomenės pagarbai žmogaus teisėms, tautinei įvairovei ir demokratinėms vertybėms stiprinti.

9 rekomendacija

Imtis visų būtinų priemonių, įskaitant finansines ir teises, kad visoms tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims būtų užtikrinta galimybė naudotis valstybine ir privačia transliuojamąja ir skaitmenine žiniasklaida bei spauda tautinių mažumų kalbomis. Šios priemonės taip pat turėtų apimti didesnę jų nušvietimą pagrindinėje žiniasklaidoje ir paramą jiems steigiant savo žiniasklaidos kanalus.

Lietuva ir toliau plėtojo finansines, teises ir institucines priemones, skirtas tautinių mažumų informaciniams poreikiams tenkinti ir jų matomumui didinti viešojoje erdvėje. Šių priemonių pavyzdžiai yra:

- LRT laidos tautinių mažumų tematika. Lietuvos nacionalinis transliuotojas LRT užtikrina tautinėms mažumoms skirtą informacinį turinį, reguliariai transliuodamas laidas rusų,

lenkų, ukrainiečių, baltarusių ir anglų kalbomis bei rengdamas specialias diskusijų ir publicistikos laidas tautinių mažumų teisių, kultūros, švietimo ir integracijos klausimais. Tarp tokių laidų – „Santara“, „Laida rusų kalba“, „LRT Aktualijų studija“ ir kitos LRT radiotekos bei mediatekos rubrikose skelbiamos programos tautinėms bendrijoms.

- Lietuvos tautinių bendrijų dienos minėjimo, Tautinių kultūrų festivalio, TMD renginių nušvietimas nacionalinėje ir regioninėje žiniasklaidoje.
- Informacinė kampanija „Pažink, kad nereikėtų bijoti“, skirta romų tautinei mažumai, jos tradicijoms, kultūrai ir istorijai geriau pažinti. Kampanija buvo įgyvendinama įvairiuose Lietuvos miestuose ir prisidėjo prie tautinių mažumų matomumo bei stereotipų mažinimo.
- TMD interneto svetainė ir socialinių tinklų kanalų veikla.

Valstybė finansuoja visuomeninį transliuotoją – Lietuvos nacionalinę radiją ir televiziją (LRT), kuris vykdo visuomenės informavimo funkciją visoms Lietuvos gyventojų grupėms, įskaitant tautines mažumas. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 5 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad LRT savo veikloje turi atspindėti Lietuvos tautinių bendrijų kultūrinę įvairovę ir tenkinti jų informacinius poreikius. Šios funkcijos įgyvendinamos iš LRT skiriamų valstybės biudžeto asignavimų.

LRT užtikrina tautinių mažumų informavimo prieinamumą įvairiomis informacijos sklaidos priemonėmis – televizijoje, radijuje, interneto portale ir socialinių tinklų platformose. Turinys tautinių mažumų kalbomis rengiamas ir skelbiamas:

- *LRT.lt* portalo tautinių bendrijų skiltyse lenkų ir rusų kalbomis,
- radijo laidose rusų ir lenkų kalbomis,
- laidose ukrainiečių, baltarusių ir Lietuvos žydų tematika per LRT kanalą LRT KLASIKA,
- televizijos laidose lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių kalbomis bei laidose žydų tematika per LRT kanalą LRT KLASIKA,
- socialinių tinklų platformose, skirtose konkrečioms kalbinėms auditorijoms.

Šių laidų ir publikacijų turinys apima aktualijų, politikos, kultūros, istorijos, švietimo, regionų gyvenimo temas, tautinių bendrijų atstovų interviu, analitinius ir tiriamuosius tekstus, integracijos politikos klausimus, valstybės institucijų veiklos ir teisinių procesų aiškinimą, taip pat tautinių bendrijų identiteto, kultūrinės tapatybės ir saviraiškos temas.

LRT sistemingai siekia, kad tautinių mažumų tematika nebūtų izoliuota tik specializuotose programose. Tautinių bendrijų redakcijų parengti straipsniai reguliariai verčiami į lietuvių kalbą ir publikuojami pagrindiniame *LRT.lt* portalo naujienų sraute²³. Todėl tautinių

²³ <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje>

mažumų aktualijos tampa bendros nacionalinės informacinės erdvės dalimi, o jų matomumas visuomenėje didėja. Ypatingas dėmesys skiriamas regionuose gyvenančių tautinių bendrijų problematikai ir iniciatyvoms.

Lietuva taip pat toliau stiprina saugią aplinką tautinių mažumų saviraiškai ir dalyvavimui viešajame diskurse. Siekiant užtikrinti ilgalaikę ir tvarią paramą tautinių mažumų žiniasklaidai, 2023 m., remiantis Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsniu, buvo įsteigtas Medijų rėmimo fondas. Įstatymas numato valstybės pareigą remti viešosios informacijos rengėjų veiklą, skatinant žiniasklaidos pliuralizmą, nuomonių ir tautinių kultūrų įvairovę.

Vienas iš svarbiausių Fondo tikslų yra užtikrinti, kad žiniasklaidoje būtų matyti tautinių kultūrų įvairovė. Todėl remiami projektai, pristatantys tautinių mažumų kultūrą, istoriją, paveldą ir aktualijas. Fondas įgyvendina specialią programą, skirtą tautinių mažumų kalbomis leidžiamos žiniasklaidos ir lietuvių diasporos žiniasklaidos leidybinei veiklai remti.

Pagal šią programą finansuojama ne tik spauda, bet ir radijo laidos, vaizdo reportažai, interneto portalai, skaitmeninės medijos projektai ir kitos informacijos sklaidos platformos. Tokiu būdu užtikrinama, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų gauti informaciją jiems suprantama kalba įvairiais kanalais.

2024 m. Medijų rėmimo fondas tautinių mažumų žiniasklaidos veiklai ir projektams skyrė 171 569 Eur. Nuo 2025 m. buvo atskirai finansuojama žiniasklaidos veikla ir projektai: iš viso veiklai buvo skirta 59 644 Eur, projektams – 155 876 Eur. 2026 m. tautinių mažumų žiniasklaidos veiklai skirta 83 208 Eur, o projektams paramos suma sudaro 120 225 Eur.²⁴

Be valstybės finansuojamo visuomeninio transliuotojo ir Medijų rėmimo fondo paramos, tautinių mažumų organizacijos taip pat leidžia savo periodinius leidinius, administruoja interneto svetaines, socialinių tinklų ir kitus informacijos sklaidos kanalus, kuriuose pristato bendrijų veiklą, kultūros paveldą ir aktualijas.

Siekiant didinti tautinių mažumų matomumą viešojoje erdvėje ir užtikrinti informacijos sklaidą apie jų veiklą, kultūrą bei aktualijas, VŠĮ Tautinių bendrijų namai leidžia periodinį informacinį leidinį „Tautinių bendrijų naujienos“. Leidinys leidžiamas nuo 2001 m., keturis kartus per metus. Jame publikuojama informacija apie Lietuvos tautinių mažumų organizacijų veiklą, kultūros renginius, istorinį paveldą, švietimo iniciatyvas ir kitus bendrijoms aktualius klausimus. Leidinys prisideda prie tautinių mažumų kalbų, kultūros ir tapatybės puoselėjimo bei tarpkultūrinio dialogo skatinimo Lietuvoje.

²⁴ <https://www.medijufondas.lt/skelbiami-2026-m-projektu-finansavimo-rezultatai#rezultatai>

„Tautinių bendrijų naujienos“ ir kiti tautinių mažumų organizacijų informaciniai leidiniai skelbiami elektroninėje erdvėje, taip užtikrinant platesnę jų sklaidą ir prieinamumą visoje Lietuvoje ir už jos ribų.

Lietuvoje egzistuoja viešosios paramos priemonės tautinių mažumų informacinei veiklai, tačiau dauguma tautinių mažumų žiniasklaidos iniciatyvų tebėra projektinio pobūdžio ir priklauso nuo periodinio finansavimo. Be to, nacionalinėje žiniasklaidoje tautinių mažumų gyvenimas dažniausiai nušviečiamas kultūrinių renginių ar atmintinų datų kontekste, todėl išlieka poreikis nuosekliau ir sistemingiau atspindėti tautinių mažumų indėlį į visuomeninį, kultūrinį ir ekonominį Lietuvos gyvenimą.

TMD kasmet finansuoja tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų kultūros ir informacijos sklaidos projektus. Finansuojami leidiniai, interneto svetainės, kultūriniai ir informaciniai projektai, skirti tautinių mažumų istorijai, kultūrai ir aktualijoms pristatyti bei informacijos prieinamumui jų bendrijose didinti. TMD finansuotų leidybinių ir informacijos sklaidos projektų sąrašas (2022–2026 m.) pateikiamas 4 priede.

Lietuva šią rekomendaciją įgyvendina derindama valstybės finansuojamo visuomeninio transliuotojo veiklą, skaitmeninės ir tradicinės žiniasklaidos prieinamumą tautinių mažumų kalbomis, finansinę paramą tautinių mažumų žiniasklaidos projektams bei priemones, skirtas tautinių mažumų matomumui bendrojoje nacionalinėje informacinėje erdvėje didinti.

10 rekomendacija

Pakeisti teisės aktus, kad asmens tapatybės ir kituose dokumentuose rašant asmens vardą ir pavardę būtų galima vartoti visus diakritinius ženklus tautinių mažumų kalbomis. Valdžios institucijos taip pat turėtų užtikrinti, kad su šių vardų keitimu susijusios procedūros ir išlaidos būtų tokios, kad neatgrasytų nuo prašymų keisti vardus.

2022 m. sausio 18 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymas Nr. XIV-903²⁵, kuris įsigaliojo 2022 m. gegužės 1 d. Šis įstatymas sudarė galimybę ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečiams ir jų vaikams asmenvardžius rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis (be diakritinių ženklų) pagal jų tautinės kalbos rašybos ir darybos taisykles.

Nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2026 m. vasario 26 d. asmenvardžius pasikeitė, užrašę juos pagal savo tautinės kalbos rašybos ir darybos taisykles lotyniškos abėcėlės rašmenimis, įskaitant raides w, x, q, cz, sz, rz ir kt., tik be diakritinių ženklų, 424 ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečiai ir jų vaikai.

²⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c8890cd07e6e11ec993ff5ca6e8ba60c>

2025 metais LRS registruoti Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo pakeitimo projektai (2025 m. vasario 21 d. Nr. XVP-158 ir 2025 m. birželio 3 d. Nr. XVP-540), kuriais, be kita ko, siūloma leisti ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečio prašymu jo ir jo vaikų vardus ir pavardes Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose rašyti lotyniško pagrindo rašmenimis.

Valstybės įmonė Registrų centras jau vykdo projektą „E. paslaugų pritaikymas e. rezidentams“, kuris apima ir koduotės UTF-8, leidžiančios tvarkyti duomenis lotyniško pagrindo rašmenimis su kitų kalbų diakritiniais ženklais, įdiegimą.

Už asmenvardžių keitimą administracine tvarka civilinės metrikacijos įstaigoje imama valstybės rinkliava. Akcentuotina, kad visi asmenys, pageidaujantys pakeisti asmenvardžius, moka vienodą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto 12 Eur dydžio valstybės rinkliavą, kuri apskaičiuojama atsižvelgiant į asmenvardžių keitimo paslaugos suteikimo išlaidas.

11 rekomendacija

Priimti teisės aktus, kuriais būtų pripažinta teisė tautinės mažumos kalba rodyti visuomenei matomus ženklus, užrašus ir kitą privataus pobūdžio informaciją.

Lietuvos Respublikoje tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisė vartoti savo kalbą privačiame gyvenime yra užtikrinama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautiniais įsipareigojimais žmogaus teisių srityje ir galiojančiu nacionaliniu teisiniu reguliavimu.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 37 straipsnis nustato, kad piliečiai, priklausantys tautinėms bendrijoms, turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius. Ši konstitucinė nuostata sudaro pagrindą vartoti tautinių mažumų kalbas ir išsaugoti jų kultūrinę tapatybę.

Lietuvos teisės aktai nedraudžia tautinių mažumų kalbomis pateikti privataus pobūdžio informacijos, ženklų, užrašų ar kitų informacinių pranešimų. Praktikoje tautinių mažumų kalbos gali būti ir yra vartojamos įvairiose gyvenimo srityse, įskaitant:

- privačių asmenų iškasas ir informacinius užrašus,
- kultūrinių, religinių ir bendruomeninių renginių informaciją,
- tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų veiklą,
- tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų veiklą,
- privačių juridinių asmenų ir verslo subjektų komunikaciją,
- informacinius leidinius, interneto svetaines ir socialinių tinklų turinį.

Valstybinės kalbos įstatymas nustato pareigą oficialioje viešojoje informacijoje ir viešuosiuose užrašuose vartoti lietuvių kalbą kaip valstybinę. Tačiau šis reguliavimas neužkerta

kelio papildomai vartoti ir kitas kalbas, įskaitant tautinių mažumų kalbas, kai kartu užtikrinamas valstybinės kalbos vartojimas tais atvejais, kai to reikalauja įstatymai. Tokiu būdu Lietuvos teisinė sistema sudaro galimybę derinti konstitucinę valstybinės kalbos apsaugą ir tautinių mažumų teisę vartoti savo gimtąją kalbą.

Praktikoje Lietuvoje yra daug pavyzdžių, kai tautinių mažumų organizacijos, kultūros ir integracijos centrai, religinės bendruomenės ir privatūs subjektai viešai pateikia informaciją tautinių mažumų kalbomis greta lietuvių kalbos arba, kai tai susiję su privačia veikla, vien tautinių mažumų kalbomis. Tautinių mažumų kultūros renginiai, festivaliai, parodos, religinės apeigos, bendrijų susitikimai, informaciniai leidiniai dažnai viešinami keliomis kalbomis, taip sudarant sąlygas bendrijoms laisvai vartoti savo kalbą ir užtikrinti informacijos prieinamumą.

Svarbus žingsnis stiprinant tautinių mažumų kalbinių teisių apsaugą buvo TMĮ. Įstatyme įtvirtinta tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisė laisvai vartoti savo kalbą privačiame ir viešajame gyvenime, puoselėti ir perduoti ją ateities kartoms, laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytą valstybinės kalbos vartojimo reikalavimų.

Taigi Lietuvos teisinė sistema ir susiformavusi praktika sudaro sąlygas tautinėms mažumoms vartoti savo kalbas viešai matomuose privataus pobūdžio ženkluose, užrašuose ir kitoje informacijoje. Lietuva siekia užtikrinti pusiausvyrą tarp konstitucinio valstybinės kalbos statuso apsaugos ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisės išsaugoti, puoselėti ir viešai vartoti savo kalbą.

12 rekomendacija

Užtikrinti, kad bendrojo ugdymo programose, mokytojų rengimo programose ir mokomojoje medžiagoje būtų pateikiama konkreti informacija apie visų tautinių mažumų istoriją ir kultūrą ir ši informacija būtų įtraukta ir į kitas ugdymo programos sritis, pavyzdžiui užsienio kalbų mokymą. Be to, Patariamasis komitetas ragina valdžios institucijas užtikrinti, kad išsami informacija šiomis temomis būtų pateikiama švietimo įstaigose, kurias lanko tautinėms mažumoms priklausančios mokiniai, ir bendrojo lavinimo mokyklose tose vietovėse, kuriose gyvena šios tautinės mažumos.

Lietuva nuosekliai stiprina daugiakultūrio ugdymo, žmogaus teisių švietimo ir istorinės atminties politikos priemones.

Visų ugdymo pakopų bendrosiose programose, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“,

reikšminga vieta skiriama tautinių mažumų kultūrinei įvairovei, daugiakultūriškumui ir pagarbai žmogaus teisėms.

Pilietiškumo ugdymo programoje akcentuojamas įvairių tautybių ir konfesijų paveldo vertinimas bei saugojimas, analizuojamas diskriminacijos, stereotipų ir išankstinių nusistatymų poveikis visuomenei, ugdomas mokinių gebėjimas gerbti skirtingų tautų, religijų ir socialinių grupių atstovus. Programoje taip pat numatytas gebėjimas suprasti socialinės tikrovės ir institucijų veikimą, kritiškai vertinti visuomeninius procesus bei konstruktyviai veikti bendruomenėje.

Lietuvių kalbos ir literatūros programoje pilietiškumo kompetencija siejama su gebėjimu gyventi ir veikti daugiakalbėje bei daugiakultūroje aplinkoje. Mokiniai mokosi analizuoti kalbos reiškinius daugiakultūriniame kontekste, lyginti skirtingų kalbų elementus, kultūringai diskutuoti, gerbti žmogaus teises ir laisves, atsakingai dalytis nuomone bei informacija. Tautinių mažumų kultūros ir kalbinės įvairovės pažinimas integruojamas ir į literatūros kūrinių analizę.

Lenkų, rusų, baltarusių ir vokiečių gimtųjų kalbų bei literatūros programose pabrėžiama, kad kultūrinis ir kalbinis kontekstas yra esminė ugdymo proceso dalis. Šiose programose siekiama puoselėti gimtąją kalbą ir kultūrą, kartu stiprinant mokinių integraciją į Lietuvos visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą, ugdant pilietinę atsakomybę ir pagarbą bendroms demokratinėms vertybėms.

Tautinių mažumų istorijos ir kultūros temos integruojamos ne tik į kalbų mokymą, bet ir į istorijos, pilietiškumo ugdymo, etikos, meninio ugdymo ir kitų dalykų turinį. Taip daugiakultūrės Lietuvos istorijos ir visuomenės pažinimas tampa bendrojo ugdymo dalimi tiek tautinių mažumų mokyklose, tiek mokyklose, kuriose ugdymas vykdomas lietuvių kalba.

Mokytojų rengimo srityje į pedagogikos studijų programas įtraukiami moduliai, ugdantys būsimų pedagogų kompetencijas, grindžiamas demokratijos, empatijos, žmogaus orumo, atsakomybės, atvirumo, kultūrinio identiteto, pilietiškumo ir tarpkultūriškumo vertybėmis. Šių kompetencijų ugdymas tęsiamas ir pedagogų profesinėje veikloje dalyvaujant kvalifikacijos tobulinimo programose.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. V-1499 patvirtintas Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašas papildomai sustiprino nuostatas, susijusias su įtraukiuoju ugdymu, kultūrų įvairove ir pagarba žmogaus teisėms.

Šiuo metu akredituotos penkios nacionalinės pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programos, skirtos tautinių mažumų mokyklose dirbantiems pedagogams:

- „Įtraukiosios mokyklos kūrimo strategijos“,
- „Lietuvių kalba ir kultūra dvikalbio ugdymo kontekste“,

- „Daugiakalbystė ir bendradarbiavimas kalbų mokymo(si) procese“,
- „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų kompetencijų ugdyti įvairiakalbių lietuvių kalbą tobulinimas“,

- „Integruotas kalbinis ir kultūrinis ugdymas pradinėse klasėse“.

Papildomą dėmesį Lietuva skiria Holokausto, antisemitizmo, romų genocido ir tautinių mažumų istorijos temų integravimui į švietimą. Lietuva, būdama Tarptautinio Holokausto atminties aljanso (IHRA) narė nuo 2002 m., savo švietimo ir atminties politikos srityse remiasi šios organizacijos rekomendacijomis ir metodine medžiaga.

IHRA parengtos Mokymo ir mokymosi apie Holokaustą rekomendacijos, darbinė antisemitizmo apibrėžtis, Holokausto neigimo ir iškraipymo apibrėžtis bei rekomendacijos dėl mokymo ir mokymosi apie romų persekiojimą ir genocidą nacizmo laikotarpiu yra išverstos į lietuvių kalbą ir prieinamos Lietuvos institucijoms, pedagogams bei švietimo bendruomenei.

2024 m. IHRA priėmė naujas Rekomendacijas dėl mokymo ir mokymosi apie romų persekiojimą ir genocidą nacizmo laikotarpiu. Diskusijose dėl šių rekomendacijų aktyviai dalyvavo ir TMD direktorius Dainius Babilas, atstovaujantis Lietuvai IHRA veikloje. Rekomendacijose pabrėžiama būtinybė plėtoti žinias apie romų genocidą, kovoti su istorijos iškraipymu, stiprinti mokytojų pasirengimą ir integruoti romų istoriją į bendrą ugdymo procesą.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti šias rekomendacijas, TMD 2025 m. organizavo pirmuosius bandomuosius mokymus Lietuvos istorijos mokytojams apie romų genocidą ir persekiojimą Antrojo pasaulinio karo laikotarpiu. Mokymai buvo parengti remiantis IHRA rekomendacijomis ir tarptautine gerąja patirtimi. Pedagogai buvo supažindinti su romų istorija, genocido tematika, mokymo metodais ir galimybėmis šias temas integruoti į ugdymo procesą. Ši iniciatyva buvo pristatyta IHRA Romų genocido komitete kaip viena iš gerųjų rekomendacijų įgyvendinimo praktikų.

Papildomai TMD dalyvauja įgyvendinant Kovos su antisemitizmu, ksenofobija ir nesantaikos kurstymu planą. Plane numatytos priemonės, skirtos istorijos mokytojų mokymams apie romų genocidą, remiantis IHRA ir kitų tarptautinių organizacijų rekomendacijomis, taip pat informuotumui apie Holokaustą, romų genocidą, antisemitizmą ir žmogaus teises didinti.

Lietuva užtikrina, kad informacija apie tautinių mažumų istoriją, kultūrą, Holokaustą, romų genocidą ir žmogaus teises būtų integruojama į bendrojo ugdymo programas, mokytojų rengimą, kvalifikacijos tobulinimą ir mokomąją medžiagą, kartu stiprinant pedagogų gebėjimus šias temas profesionaliai ir sistemiškai perteikti mokiniams.

Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos straipsnių įgyvendinimas

1 straipsnis

Tautinių mažumų ir joms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsauga yra neatsiejama tarptautinės žmogaus teisių apsaugos dalis ir priklauso tarptautinio bendradarbiavimo sričiai.

Lietuvos Respublika tautinių mažumų teisių apsaugą vertina kaip neatsiejamą žmogaus teisių dalį ir siekia ne tik užtikrinti tautinių mažumų įtrauktį, bet ir sudaryti sąlygas jų aktyviam dalyvavimui visuomenės gyvenime bei sprendimų priėmimo procesuose. Šiuo tikslu stiprinamas koordinavimas žmogaus teisių srityje ir bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis.

Lietuvos Respublika tęsė bendradarbiavimą su žmogaus teisių apsaugos srityje veikiančiomis tarptautinėmis organizacijomis: Europos Sąjunga, Europos Taryba (įskaitant ECRI), Jungtinėmis Tautomis ir Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (toliau – UNESCO), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (toliau – ESBO).

Valstybės institucijos aktyviai dalyvavo tarptautinių organizacijų veikloje, keitėsi gerąja patirtimi bei ekspertinėmis žiniomis. Buvo užtikrinamas tarptautinių įsipareigojimų integravimas į nacionalinius teisės aktus ir politiką. Nuo penktojo stebėsenos etapo Lietuvoje toliau plėtojama žmogaus teisių apsaugos sistema.

2021–2026 metais, vertindamos Lietuvą, tarptautinės žmogaus teisių institucijos daugiausia dėmesio skyrė tautinių mažumų teisių, romų integracijos, žmogaus teisių apsaugos, neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos, lyčių lygybės ir kitoms temoms ir nuolat vertino Lietuvos institucijų gebėjimą įgyvendinti ankstesnes rekomendacijas bei užtikrinti sisteminių žmogaus teisių standartų laikymąsi.

Nuo 2022 m. Lietuvos Respublika nuosekliai vykdė atsiskaitymo įsipareigojimus pagal ratifikuotas Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos žmogaus teisių sutartis. Per penktojo stebėsenos etapo laikotarpį buvo pateiktos arba nagrinėtos Lietuvos ataskaitos pagal JT Tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo (CERD), Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims (CEDAW), Vaiko teisių konvenciją, taip pat pagal Europos socialinę chartiją. Šie atsiskaitymo procesai apėmė nediskriminavimo, tautinės ir etninės kilmės, kalbos, religijos, švietimo, socialinių teisių, moterų ir vaikų teisių, romų padėties, migrantų ir kitų pažeidžiamų grupių apsaugos klausimus.

TMD yra pagrindinė institucija, atsakinga už informacijos apie tautinių mažumų padėtį Lietuvoje rengimą ir teikimą valstybinėms institucijoms ir tarptautiniams žmogaus teisių stebėsenos mechanizms. TMD rengia pranešimus ir jų dalis pagal tarptautinius įsipareigojimus tautinių mažumų apsaugos srityje, koordinuoja informacijos surinkimą iš valstybės institucijų ir socialinių partnerių bei dalyvauja rengiant Lietuvos Respublikos pozicijas tarptautinėse organizacijose. Dalis jų rengiamos bendradarbiaujant su URM, SADM ir kitomis kompetentingomis institucijomis. TMD parengti pranešimai pagal Pagrindų konvenciją, Patariamojo komiteto nuomonės dėl Lietuvos bei Ministrų Komiteto rezoliucijos viešai skelbiamos TMD interneto svetainėje, siekiant užtikrinti informacijos prieinamumą ir skaidrumą²⁶.

Tarptautinės institucijos teigiamai įvertino Lietuvos pastangas kovos su diskriminacija, lygių galimybių, tautinių mažumų kultūrinės tapatybės išsaugojimo, romų integracijos ir žmogaus teisių apsaugos srityse. Kartu buvo pateiktos rekomendacijos dėl tolesnio tautinių mažumų teisių užtikrinimo, neapykantos kalbos prevencijos, romų įtraukties ir pažeidžiamų grupių apsaugos stiprinimo. Dalis šių rekomendacijų buvo įgyvendintos priėmus Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymą (toliau – TMĮ), kuris įsigaliojo 2025 m. sausio 1 d.

Be dalyvavimo tarptautinių žmogaus teisių rekomendacijų įgyvendinimo procesuose, TMD aktyviai prisidėjo prie tarptautinių normų ir rekomendacijų sklaidos Lietuvoje, bendradarbiaudamas su ESBO bei kitais tarptautiniais partneriais.

2022 m. vasario 22 d. TMD ir ESBO Vyriausiojo tautinių mažumų reikalų komisaro biuro atstovai aptarė Liubianos rekomendacijų sukakties minėjimo veiklas. Pažymėtina, kad TMD į lietuvių kalbą išvertė ir išleido visas dešimt ESBO rekomendacijų ir gairių tautinių mažumų teisių temomis²⁷.

Bendradarbiaujant URM, TMD ir kitoms institucijoms, buvo surengti susitikimai su tautinių mažumų pareigūnais. 2022 m. lapkričio 7–8 d. Lietuvoje lankėsi ESBO Vyriausiasis tautinių mažumų reikalų komisaras Kairatas Abdrakhmanovas. Po vizito Komisaras teigiamai įvertino Vyriausybę, LRS, nacionalines ir vietos valdžios institucijas ir pilietinę visuomenę už pastangas skatinant įvairovę Lietuvoje, taip pat užtikrinant vienodas galimybes kiekvienam asmeniui, nepaisant jo kilmės. Komisaras lankėsi TMD, Tautinių bendrijų namuose, Romų visuomenės centre, Vilniaus lenkų kultūros namuose, Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazijoje, kurioje mokoma baltarusių kalba. Komisaras po vizito Lietuvoje savo ataskaitoje teigiamai atsiliepė apie Lietuvos pastangas užtikrinti lygias galimybes nepriklausomai nuo asmens kilmės, tautybės,

²⁶ <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/tarptautinis-bendradarbiavimas/europos-taryba/>

²⁷ Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, [47516 TMD 2 dalis.pdf \(lr.lt\)](#)

taip pat pastangas rasti sprendimus, kaip užtikrinti Ukrainos vaikų, bėgančių nuo Rusijos karo, švietimą.

2024 m. ESBO ir TMD organizavo ekspertų: rasinės lygybės ir teisingumo specialiosios atstovės iš JAV, JAV Aplinkos apsaugos agentūros Aplinkosaugos teisingumo ir išorinių pilietinių teisių biuro administratoriaus pavaduotojo vyriausiosios padėjėjos, rasinės lygybės ir teisingumo specialiosios atstovės specialistės, JAV ambasados atstovo, ESBO vyriausiojo tautinių mažumų reikalų komisaro politikos patarėjo – apskritojo stalo diskusiją „Rekomendacijos dėl veiksmingo tautinių mažumų dalyvavimo socialiniame ir ekonominiame gyvenime – praktiniai padariniai ir geroji praktika“²⁸. Joje taip pat dalyvavo TMD ir vietos savivaldos atstovai. Šios diskusijos tikslas – pristatyti periodiškai leidžiamas temines rekomendacijas ir gaires. Rekomendacijose daugiausia dėmesio skiriama tokioms sritims kaip švietimas, užimtumas, būstas, sveikatos apsauga, skaitmeninė įtrauktis, regioninė plėtra ir aplinkosauga. Kiekvienoje iš šių sričių konkrečiai atsižvelgiama į problemas, su kuriomis susiduria tautinių mažumų skirtingo amžiaus moterų grupės, taip pat ir jaunimas.

Taip pat buvo kalbėta apie skirtingų tautinių mažumų ir tautų gyvenimą šalies regionuose, visiems piliečiams teikiamas vienodas galimybes naudotis jų konstitucinėmis teisėmis, nepriklausomai nuo jų tautinės kilmės ar religijos.

Ekspertai domėjosi pabėgėlių iš Ukrainos ir Baltarusijos padėtimi, romų tautybės asmenų integracija į visuomenę bei viešųjų paslaugų užtikrinimu visiems regionų gyventojams. Dalyviai buvo supažindinti su Vilniaus rajono tradicijų ir kultūrų puoselėjimu, valstybinių švenčių minėjimu.

2025 m. gruodžio 4 d. URM lankėsi ESBO vyriausiasis tautinių mažumų reikalų komisaras Christophe’as Kampas. Buvo aptarta Rusijos skleidžiama propaganda ir dezinformacija, reiškiant pretenzijas išgalvotais „rusakalbių persekiojimo“ pagrindais. Lietuva skatino komisarą kalbėti apie Rusijos vykdomus pažeidimus Ukrainoje ir kaimyninėse šalyse. Taip pat kalbėta socialinės sanglaudos užtikrinimo ESBO erdvėje tema.

Tais pačiais metais ESBO Vyriausiojo tautinių mažumų reikalų komisaro biuro ir TMD atstovai susitiko aptarti tautinių mažumų situacijos Lietuvoje ir priemonių, kurios padėtų labiau sustiprinti tautinių mažumų įsitraukimą į pilietinės visuomenės gyvenimą, mažinti susipriešinimą ir atskirtį.

²⁸ Vilniaus rajono savivaldybė, 2024, https://vrsta.lt/gyventojams/naujienos/40/susitikimas-savivaldybeje-rekomendacijos-del-veiksmingo-tautiniu-mazumu-dalyvavimo-socialiniame-ir-ekonominiame-gyvenime:4287?fbclid=IwY2xjawSV8BBleHRuA2FlbQIxmABicmlkETBZb1Rnd3hOcHNvd1hJcXREc3J0YwZhchBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHvCpOPoSrQqsbShDB_cjEfY1mAf5dtGpWAdOWxBv9tucDwLNfqJiZj4zEI0K_aem_4-22_Vq_SMEHCO7LJWFvQ

ESBO atstovai taip pat dalyvavo TMD dvejus metus iš eilės organizuotose tarptautinėse konferencijose „iN: Integracijos ir įtraukties forumas“. 2025 metais, tarp ESBO atstovų skaitytų pranešimų – pranešimas „Nuo įtraukties prie dalyvavimo: sėkmingos tautinių mažumų politikos ramstis“. Pranešime pabrėžta, kad tautinių mažumų apsauga turi būti vertinama kaip neatsiejama žmogaus teisių apsaugos sistemos dalis, o siekiant tvarios socialinės sanglaudos ir demokratinės visuomenės būtina sudaryti sąlygas tautinėms mažumoms aktyviai dalyvauti visuomeniniame, kultūriniame ir politiniame gyvenime. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys turi būti ne tik politikos objektai, bet ir visaverčiai partneriai, dalyvaujantys priimant sprendimus jiems aktualiais klausimais, jų įtraukimas į pilietinės visuomenės veiklą laikomas svarbia socialinės sanglaudos ir konfliktų prevencijos priemone. Pabrėžta, kad veiksminga tautinių mažumų politika grindžiama nuolatinio valstybės institucijų ir tautinių mažumų bendradarbiavimu, užtikrinančiu galimybę bendrijoms dalyvauti formuojant ir įgyvendinant viešąją politiką. Pranešime atkreiptas dėmesys į kultūrinę ir kalbinę įvairovę kaip į visuomenės stiprybės ir demokratinės valstybės išteklių ir akcentuotas tarptautinio bendradarbiavimo vaidmuo.

Forumuose dėmesys skiriamas tautinių mažumų vaidmeniui integracijos procesuose, kalbinei ir sociokultūrinei integracijai, Rytų Lietuvos specifikai, jaunų žmonių įsitraukimui, iššūkiams viešojoje erdvėje, istorinės atminties išsaugojimui bei neapykantos kalbos problematikai hibridinių grėsmių kontekste.

Svarbia tarptautinio bendradarbiavimo platforma tapusioje tarptautinėje konferencijose „iN: Integracijos ir įtraukties forumas“ 2026 m. pranešimus skaitė daugiau kaip 30 pranešėjų, dalyvavo apie 300 politikos formuotojų, aukštųjų mokyklų dėstytojų, valstybės institucijų atstovų, žurnalistų ir tautinių mažumų organizacijų atstovų iš Lietuvos ir užsienio. Forume išsamiai aptartos temos, susijusios su tautinių mažumų teisėmis, dalyvavimu ir integracija.

2 straipsnis

Šios pagrindų Konvencijos nuostatos taikomos sąžiningai, supratimo ir pakantumo dvasia bei laikantis geros kaimynystės, draugiškų santykių ir valstybių bendradarbiavimo principų.

Lietuvos Respublika nuosekliai laikosi geros kaimynystės ir tarptautinio bendradarbiavimo principų, aktyviai dalyvaudama Jungtinių Tautų, Europos Tarybos, Europos Sąjungos ir ESBO veikloje žmogaus teisių ir tautinių mažumų apsaugos srityje. Buvo tęsiamas bendradarbiavimas su kaimyninėmis valstybėmis bei tautinių mažumų kilmės valstybėmis kultūros, švietimo, istorinio paveldo ir pilietinio dialogo srityse, taip sudarant sąlygas stiprinti tarpusavio supratimą, pakantumą ir draugiškus santykius.

Lietuvos valstybė vykde Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus, įgyvendino ankstesnių tarptautinių rekomendacijų stebėseną. Lietuva pagrindinį dėmesį skyrė tam, kad stiprintų jau galiojančių įsipareigojimų įgyvendinimą ir aktyviau dalyvautų tarptautiniuose žmogaus teisių mechanizmuose.

Per penktąjį stebėsenos etapą Lietuva tapo nepriklausomų Rusijos ir Baltarusijos žiniasklaidos priemonių bei pilietinės visuomenės, asmenų pabėgusių iš savo šalies dėl represijų, centru. URM atnaujino šalyje dirbančių užsienio žurnalistų akreditacijos mechanizmą ir pratęsė akreditavimo laikotarpį, taip užtikrindama saugų teisinį pagrindą tęsti savo profesinę veiklą, ir bendradarbiavo su nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiančiomis sustiprinti paramą nepriklausomos žiniasklaidos atstovams. URM stengiasi atremti Rusijos tarptautinėse organizacijose skleidžiamus melagingus naratyvus, siekiančius diskredituoti Lietuvos pastangas, skirtas Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų teisėms užtikrinti.

2022 m. rugsėjo 21 d. užsienio reikalų ministras dalyvavo Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 77-osios sesijos aukšto lygio paraštiniame renginyje, skirtame asmenų, priklausančių tautinėms, etninėms, religinėms ir kalbinėms mažumoms, teisių deklaracijos priėmimo trisdešimtmečiui paminėti. Ministras patvirtino Lietuvos įsipareigojimą užtikrinti tautinių mažumų teises, išreiškė didelį susirūpinimą dėl Rusijos ir Baltarusijos dezinformacijos dėl tautinių mažumų teisių padėties Baltijos valstybėse, Lenkijoje ir Ukrainoje skleidimo siekiant destabilizuoti suverenias šalis ir net pateisinti karinę agresiją prieš Ukrainą. Ministras paragino tarptautinę bendruomenę būti budriai, siekiant nustatyti, atmesti ir pasmerkti melagingus kaltinimus ir imtis realių priemonių ginti etninėms, tautinėms, religinėms ir kalbinėms mažumoms priklausančių asmenų teises, taip prisidedant ne tik prie jų gerovės, bet ir prie stabilumo pasaulyje.

TMD dalyvavo Europos Tarybos Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinio komiteto (toliau – CDADI) veikloje: 2022 m. rugsėjo 26–27 d. TMD atstovai dalyvavo CDADI darbo grupės posėdyje Strasbūre, kuriame buvo rengiamas rekomendacijos projektas dėl aktyvaus tautinių mažumų jaunimo politinio dalyvavimo skatinimo. CDADI plenarinėje veikloje atstovavimą Lietuvai nagrinėtu laikotarpiu užtikrino Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atstovai.

2024 m. URM atstovė CDADI 8-ajame plenariniame posėdyje pristatė Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą ir naujausias Lietuvos priemones, efektyvias praktikas kovai su neapykantos kalba šalyje.

2024 m. gegužės 17 d. – lapkričio 13 d. Lietuva pirmininkavo Europos Tarybos Ministrų Komitetui ir daug dėmesio skyrė kultūrinės įvairovės ir paveldo, kovos su neapykantos kurstymu

temoms. Pagrindinė Lietuvos pirmininkavimo iniciatyva šia tema buvo „Savaitė be neapykantos kalbos“ (2024 m. birželio 17–20 d., Strasbūras). Taip pat organizuoti kiti teminiai pirmininkavimo renginiai: Europos Tarybos kultūros kelių Lietuvoje mokomasis seminaras (2024 m. birželio 19–20 d., Vilnius), Europos socialinės chartijos aukšto lygmens konferencija (2024 m. liepos 3–4 d.), „Kompasas“ – į pagalbą mokytojui žmogaus teisių švietime“ (2024 m. spalio 24 d., Vilnius).

Lietuva kasmet dalyvauja Jungtinių Tautų forume dėl tautinių mažumų padėties. 2025 m. lapkričio 28 d. 18-ojoje sesijoje URM atstovai pasisakė tautinių mažumų indėlio į visuomenių ekonominę, socialinę, kultūrinę, politinę ir institucinę raidą pripažinimo tema. Lietuva patvirtino įsipareigojimą saugoti tautinių mažumų teises, užtikrinti religijos laisvę ir pristatė nacionalines priemones, užtikrinančias kultūrinį bei kalbinį tautinių mažumų ugdymą.

Įgyvendindama šio straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublika vadovaujasi nacionaliniais teisės aktais ir nuosekliai stiprina tarpkultūrinio dialogo bei socialinės sanglaudos politiką. Ypatingas dėmesys skirtas tarpinstituciniam bendradarbiavimui stiprinti bei konstruktyviam dialogui su tautinėmis bendrijomis užtikrinti atsižvelgiant į penktojo stebėsenos etapo rekomendacijas.

Lietuvos Respublika nuosekliai laikosi geros kaimynystės ir tarptautinio bendradarbiavimo principų, aktyviai dalyvaudama tarptautinių organizacijų veikloje žmogaus teisių ir tautinių mažumų apsaugos srityje. TMD plėtojo tarpinstitucinį ir tarptautinį bendradarbiavimą, organizuodamas ekspertinius vizitus, dalyvaudamas tarptautiniuose susitikimuose ir keisdamasis geraja praktika su kitų valstybių institucijomis. Ataskaitiniu laikotarpiu TMD atstovai lankėsi Rumunijoje, kur susipažino su šios šalies patirtimi užtikrinant totorių ir žydų tautinių mažumų teises, kultūrinio bei religinio paveldo išsaugojimą ir bendrijų dalyvavimą viešajame gyvenime. Taip pat buvo stiprinamas bendradarbiavimas su Baltijos valstybėmis – organizuoti studijų vizitai ir ekspertų susitikimai su Estijos bei Latvijos institucijų ir tautinių mažumų organizacijų atstovais, kalbėta apie tautinių mažumų politikos formavimą, tarpkultūrinio dialogo modelius, bendradarbiavimą su bendrijomis, kultūros paveldo apsaugą ir naujausias teisėkūros iniciatyvas. Tokie mainai prisidėjo prie gerosios praktikos perėmimo, tarpusavio supratimo ir veiksmingesnio tautinių mažumų teisių įgyvendinimo. Buvo tęsiamos ir iniciatyvos, skirtos kovai su neapykantos kalba, diskriminacija bei stereotipais, įskaitant prevencines, švietimo ir visuomenės informavimo veiklas. Dėl dvišalio ir daugiašalio bendradarbiavimo susitarimų bei tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo žr. 18 straipsnį.

2024 m. Lietuvos Respublikos ambasada Lenkijos Respublikoje, bendradarbiaudama su Lenkijos istorijos muziejumi ir Lietuvos istorijos institutu organizavo Lietuvos Respublikos ir

Lenkijos Respublikos Draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutarties 30-mečio minėjimą. 2026 m. Mykolo Romerio universitetas, bendradarbiaudamas su TMD, Lenkijos Respublikos ambasada, Vidurio Europos institutu, surengė tarptautinę konferenciją „Geriausios Europos patirtys tautinių mažumų apsaugos srityje“²⁹. Konferencijoje akcentuotas dialogas ir patirties mainai tautinių mažumų teisių srityje. Taip pat, siekiant toliau stiprinti geros kaimynystės santykius su Lenkijos Respublika, buvo organizuojami kiti bendri renginiai ir ekspertinės diskusijos apie tautinių mažumų teisių apsaugą, kultūrinį bendradarbiavimą ir istorinio paveldo išsaugojimą.

Po 2022 m. Rusijos agresijos Lietuvos Respublika labai išplėtė bendradarbiavimą su Ukraina kultūros, švietimo ir pilietinio ugdymo srityse. Buvo tęsiami bendri projektai Liublino trikampio formatu³⁰, skatinantys bendro kultūros paveldo pažinimą, jaunimo bendradarbiavimą ir tarpkultūrinį dialogą.

Lietuva skatino dialogą su tautinių mažumų kilmės valstybėmis. 2026 m. TMD įvyko susitikimas su Armėnijos ambasadoriumi, Armėnijos garbės konsulu ir Lietuvos armėnų tautinės mažumos atstovais³¹. Susitikime aptartos kultūrinio bendradarbiavimo ir armėnų kultūros sklaidos Lietuvoje iniciatyvos. Taip pat vyko Lietuvos ir Armėnijos kultūros institucijų dialogas dėl kultūrinio bendradarbiavimo plėtros.

3 straipsnis

1. Kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai pasirinkti, ar su juo turi būti elgiamasi kaip su tautinei mažumai priklausančiu asmeniu, ar ne, ir dėl tokio savo pasirinkimo arba dėl naudojimosi su tokiu pasirinkimu susijusiomis teisėmis jis neturi atsidurti nepalankioje padėtyje.
2. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys gali naudotis teisėmis ir laisvėmis, numatytomis šios Pagrindų konvencijos principuose, atskirai arba kartu su kitais.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas

Lietuvos Respublika užtikrina kiekvieno asmens teisę laisvai pasirinkti savo tautinę tapatybę ir spręsti, ar jis nori būti laikomas tautinei mažumai priklausančiu asmeniu. Ši teisė užtikrinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – Konstitucija) ir Tautinių

²⁹ Mykolo Romerio universitetas, 2026, <https://www.mruni.eu/news/europos-ekspertai-mru-aptars-tautiniu-mazumu-apsaugos-issukius-ir-sprendimus/>

³⁰ Lietuvos, Ukrainos ir Lenkijos kultūros ministrai pasirašė ketinimų deklaraciją dėl trišalio bendradarbiavimo „Liublino trikampio“ formatu, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2022, <https://lrm.lrv.lt/lt/naujienos/lietuvos-ukrainos-ir-lenkijos-kulturos-ministrai-pasirase-ketiniu-deklaracija-del-trisalio-bendradarbiavimo-liublino-trikampio-formatu/>

³¹ Support for Armenia's European aspirations was expressed during a joint visit by representatives from Lithuania and France, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2026, <https://www.urm.lt/en/news/928/support-for-armenias-european-aspirations-was-expressed-during-a-joint-visit-by-representatives-from-lithuania-and-france%3A45833>

mažumų įstatymu³² įtvirtintais laisvo pasirenkamo tapatinimosi su tautybe dėl jai būdingų savybių – kultūros, kalbos, tradicijų, papročių, žmogaus orumo, asmenų lygybės ir diskriminacijos draudimo principais.

Konstitucijos 29 str. nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, o žmogaus teisių negalima varžyti ar teikti privilegijų dėl tautybės, kalbos, kilmės ar kitų požymių. Konstitucijos 37 str. nustatyta tautinėms bendrijoms priklausančių piliečių teisė puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius (žr. 11 rekomendaciją).

Atsižvelgiant į Patariamojo komiteto rekomendacijas dėl savanoriško tapatybės nustatymo principo ir duomenų apie tautines mažumas prieinamumo, Lietuvos Respublika toliau plėtojo statistinių duomenų rinkimo ir skelbimo sistemą, užtikrindama, kad informacija apie tautybę būtų renkama tik remiantis laisvu asmens apsisprendimu ir remiantis asmens tapatybės nustatymu.

Siekdama užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų galimybes įgyvendinti savo teises ir dalyvauti visuomenės gyvenime, valstybė remia tautinių mažumų organizacijų bei kultūros ir integracijos centrų veiklą, finansuoja kultūros, švietimo ir socialinės integracijos projektus. Tautinių mažumų organizacijoms sudaromos galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose per įvairias konsultacines platformas.

Įgyvendinant Patariamojo komiteto rekomendacijas, TMD nuosekliai vykdė dialogą su tautinių mažumų organizacijomis ir jų atstovais. Dialogas buvo užtikrinamas per Tautinių bendrijų tarybos (TBT) (nuo 2025 m. – Tautinių mažumų tarybos (TMT)) veiklą, viešąsias konsultacijas, darbo grupes ir susitikimus su tautinių mažumų organizacijomis. Rengiant Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymą, TMD iniciatyva vyko konsultacijos su tautinių bendrijų organizacijomis, ekspertais, akademinės bendruomenės ir atsakingų institucijų atstovais, o pateikti pasiūlymai buvo svarstomi teisėkūros procese. Šios priemonės sudarė galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims ir jų organizacijoms dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose bei reikšti savo interesus. Be to, TMD kasmet administruoja tautinių mažumų kultūros, švietimo, jaunimo ir integracijos projektų finansavimo konkursus, kuriuos rengiant, įgyvendinant ir vertinant nuolat konsultuojamasi su tautinių mažumų organizacijomis, kultūros ir integracijos centrais ir bendruomenėmis.

³² Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas, 2024 m. lapkričio 7 d. Nr. XIV-3079, [https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20\(1\).pdf](https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20(1).pdf)

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Nuo penktojo stebėsenos etapo Lietuva toliau plėtojo tautinių mažumų politiką, grindžiamą žmogaus teisių apsauga, nediskriminavimo principu ir pagarba asmens tapatybės nustatymui.

Lietuvos teisinėje sistemoje nuoseklus nediskriminavimo principas, o teismai bei LGKT nagrinėja galimus diskriminacijos atvejus dėl tautybės ar etninės kilmės (žr. 4 straipsnį).

TMĮ sustiprino tautinių mažumų teisių apsaugos teisinį pagrindą ir aiškiau įtvirtino tautinės tapatybės apsaugos principus. Įstatyme pabrėžiama, kad tautinė tapatybė grindžiama laisvu asmens apsisprendimu ir dėl pasirinktos ar nepasirinktos tautinės tapatybės negali būti jokių neigiamų pasekmių.

Priėmus TMĮ buvo pertvarkytas ir nauju teisiniu pagrindu įtvirtintas tautinių mažumų dalyvavimo mechanizmas – Tautinių mažumų taryba. Tokiu būdu buvo sukurtos institucinės prielaidos tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims ne tik laisvai reikšti ir puoselėti savo tautinę tapatybę, bet ir kolektyviai dalyvauti viešajame gyvenime, sprendimų priėmimo procesuose nacionaliniu lygmeniu. Tai sudarė sąlygas organizuotai reikšti bendrijų interesus kultūros, švietimo, kalbos vartojimo, integracijos ir kitose srityse. Šis mechanizmas prisideda prie Konvencijos 3 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo, užtikrindamas galimybę tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis Konvencijoje numatytomis teisėmis tiek individualiai, tiek kartu su kitais savo bendrijos nariais.

Taip pat buvo stiprinamas tautinių mažumų dalyvavimas viešajame gyvenime ir sprendimų priėmimo procese. Praktiniu lygmeniu buvo tęsiamos priemonės, skirtos tautinių mažumų kultūrinei ir kalbinei tapatybei puoselėti, įskaitant finansinę paramą neformaliajam švietimui, kultūros projektams, tautinių mažumų nevyriausybiniams organizacijoms bei kultūros ir integracijos centrams.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje veikia daugiau kaip 200 tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių įvairioms tautinėms bendrijoms. Valstybė kasmet finansuoja tautinių mažumų kultūros, švietimo ir integracijos projektus, kuriais siekiama stiprinti tautinę tapatybę ir skatinti bendrijų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime.

Valstybės duomenų agentūra (toliau – VDA) pagal priskirtas funkcijas reguliariai renka, analizuoja ir skelbia statistinius duomenis, reikalingus tautinių mažumų padėčiai Lietuvoje vertinti. Kasmet skelbiami duomenys apie nuolatinių gyventojų skaičių ir jų pasiskirstymą pagal tautybę,

taip pat sudaromos galimybės gauti išsamesnę informaciją pagal savivaldybes ir kitas teritorijas. Šie duomenys naudojami formuojant ir vertinant tautinių mažumų politiką, rengiant nacionalines ir tarptautines ataskaitas bei stebint tautinių mažumų teisių įgyvendinimą. Be to, VDA plėtoja lyčių ir lygybės statistikos sistemą, kuri sudaro galimybes vertinti įvairių visuomenės grupių, įskaitant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, padėtį ir prisideda prie įrodymais grįstos viešosios politikos formavimo.

Duomenų prieinamumas sudaro sąlygas vertinti tautinių mažumų demografinę padėtį, dalyvavimą visuomenės gyvenime ir lygybės politikos poveikį skirtingoms gyventojų grupėms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 150 „Dėl Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygių galimybių statistinio tyrimo“ (toliau – Nutarimas) VDA įpareigota atlikti lygių galimybių, moterų ir vyrų lygių galimybių statistinį tyrimą ir rengti statistinę informaciją pagal Nutarimu patvirtintą Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygių galimybių statistinio tyrimo temų, rodiklių ir dimensių, kurios apima lytį, amžių, administracinę teritoriją, gyvenamąją vietovę, negalią, pilietybę, gimimo šalį, išsilavinimą, tautybę ir kitas dimensijas, sąrašą (toliau – Sąrašas). Vadovaujantis Nutarimo 3.2 papunkčiu visi Sąrašo rodikliai pagal Sąraše nustatytas rodiklių dimensijas turi būti parengti ir bus VDA paskelbti Oficialiosios statistikos portale Oficialiosios statistikos programos I dalyje nurodytais terminais, bet ne vėliau kaip 2027 m. sausio 1 d.

Oficialiosios statistikos portalo rodiklių duomenų bazė papildyta gyventojų ir socialinės apsaugos sričių rodikliais, suskirstytais pagal tautybę ir kitas dimensijas.

Gyventojų statistika papildyta šiais rodikliais ir (ar) dimensijomis:

- nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje pagal tautybę (jei tam tikrų tautybių asmenų yra mažiau nei 10, jos priskiriamos prie *kitos*) ir lytį šalies, amžiaus grupės lygmeniu,
- nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje pagal tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*), amžiaus grupę, lytį, gyvenamąją vietovę,
- nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje pagal tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*), lytį, amžiaus grupę ir savivaldybę,
- gimusiųjų skaičius pagal motinos tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*),
- susituokusiųjų skaičius pagal tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*),
- išsituokusiųjų skaičius pagal tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*),

- emigrantų skaičius pagal tautybę (*lietuviai, lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, kitos, nenurodė*) ir lytį.

Socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos statistika papildyta šiais rodikliais ir (ar) dimensijomis:

- dirbančių jaunuolių (14–29 m.) skaičius pagal tautybę,
- kandidatų į Europos Parlamentą skaičius pagal amžių ir tautybę,
- kandidatų į LRS narius skaičius pagal amžių ir tautybę,
- kandidatų į savivaldybės tarybos narius skaičius pagal amžių ir tautybę,
- išrinktų į savivaldybių tarybos narius skaičius pagal amžių ir tautybę.

Nuolatinių gyventojų skaičius 2025 metų pradžioje pagal tautybę ir savivaldybę pateikiamas 5 priede.

4 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja garantuoti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims teisę į lygybę prieš įstatymą ir vienodą įstatymo teikiamą apsaugą. Šiuo požiūriu draudžiama bet kokia tautinėms mažumoms priklausančių asmenų diskriminacija.

2. Šalys įsipareigoja prireikus imtis reikiamų priemonių visapusiškai ir veiksmingai lygybei tarp tautinei mažumai ir tautinei daugumai priklausančių asmenų skatinti visose ekonominio, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Šiuo požiūriu jos deramai atsižvelgia į konkrečias tautinėms mažumoms priklausančių asmenų sąlygas.

3. Priemonės, kurios yra įgyvendinamos pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas, nelaikomos diskriminavimu.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas

Lietuva toliau stiprino teisinę ir institucinę sistemą, kad užtikrintų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų lygybę prieš įstatymą ir apsaugą nuo diskriminacijos. Viena svarbiausių priemonių tautinių mažumų srityje buvo naujojo TMĮ priėmimas. Įstatymas sustiprino tautinių mažumų teisinį pripažinimą ir įtvirtino valstybės atsakomybę už jų teisių apsaugą. TMĮ yra įtvirtinti valstybės įsipareigojimai sudaryti sąlygas išsaugoti tautinių mažumų tapatybę, kultūrą ir kalbą ir užtikrinti jų teisių apsaugą. TMĮ taip pat nustatyta, kad jame vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme ir kituose žmogaus teisių apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose (žr. 2 rekomendaciją).

Diskriminacijos prevencijos ir lygių galimybių užtikrinimo srityje pagrindinį vaidmenį atlieka LGKT. Pagal Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnį, lygių galimybių kontrolierius, vadovaudamasis teisėtumo, nešališkumo ir teisingumo principais, šio įstatymo nustatyta tvarka, tiria skundus dėl diskriminacijos, atlieka tyrimus savo iniciatyva ir teikia konsultacijas dėl paklausimų, vykdo nepriklausomas diskriminacijos padėties apžvalgas, teikia rekomendacijas valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, vykdo prevencinę ir švietėjišką veiklą, lygių galimybių užtikrinimo sklaidą. LGKT taip pat teikia konsultacijas asmenims dėl diskriminacijos atvejų ir vykdo visuomenės informavimo kampanijas.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaiga, vykdydama nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijas, stebi žmogaus teisių padėtį Lietuvoje ir rengia metines žmogaus teisių stebėsenos ataskaitas. Jose nagrinėjami diskriminacijos prevencijos, neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų, migrantų ir prieglobsčio prašytojų teisių, socialinės atskirties bei pažeidžiamų visuomenės grupių, įskaitant tautines mažumas, teisių apsaugos klausimai.

2026 m. priimtame Kovos su antisemitizmu, ksenofobija ar bet kokios kitos formos nesantaikos kurstymu ir žydų gyvenimo puoselėjimo veiksmų plane yra numatytos 157 priemonės švietimo, teisėsaugos, kultūros, atminties politikos, duomenų rinkimo, kovos su antisemitizmu, antičigonizmu ir kitomis neapykantos formomis srityse, kuriomis siekiama stiprinti kovą su neapykantos kalba, neapykantos nusikaltimais, diskriminacija ir stereotipais, didinti visuomenės informuotumą bei skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir kultūrų įvairovei (žr. 8 rekomendaciją).

Lietuva stiprina institucijų gebėjimus užkirsti kelią neapykantos nusikaltimams ir užtikrinti veiksmingą nukentėjusiųjų apsaugą. Policijos pareigūnų mokymuose toliau taikoma ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) programa „Training Against Hate Crime for Law Enforcement“ (TAHCLE), skirta neapykantos nusikaltimams atpažinti, registruoti ir tirti. Taip pat buvo įgyvendinamas projektas „Atsako į neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas Lietuvoje stiprinimas“, kuriuo stiprintas teisėsaugos institucijų ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimas. 2023 m. Generalinė prokuratūra, bendradarbiaudama su ESBO ODIHR, parengė metodines rekomendacijas dėl neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos tyrimo. Šios priemonės prisidėjo prie veiksmingesnio reagavimo į nusikalstamas veikas, motyvuotas neapykanta dėl rasės, tautybės, etninės kilmės, religijos ar kitų saugomų požymių.

2024 m. SADM pradėjo įgyvendinti lygių galimybių koordinatorių modelį penkiose savivaldybėse (Panevėžio miesto, Klaipėdos rajono, Ukmergės rajono, Jonavos rajono ir Molėtų

rajono savivaldybėse). Šie darbuotojai koordinuoja lygių galimybių, nediskriminavimo ir apsaugos nuo smurto politikos įgyvendinimą vietos lygmeniu.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Nuo penktojo stebėsenos etapo Lietuvos Respublika toliau plėtojo strateginę sistemą, kurioje tautinėms mažumoms priklausančių asmenų lygybė ir įtrauktis yra integruota į bendrą valstybės pažangos politiką, dar labiau susitelkdama į tautinių mažumų apsaugą ir diskriminacijos prevenciją.

Svarbus politikos pokytis buvo tolesnis 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano įgyvendinimas. Šis planas įtvirtina lygių galimybių visiems horizontalųjį principą, kuris taikomas visoms valstybės politikos sritims ir strateginiam planavimui. Plane numatyta siekti, kad visiems gyventojams būtų sudarytos sąlygos dalyvauti visuomenės gyvenime, mažinti socialinę atskirtį, stiprinti įtrauktį ir užtikrinti vienodas galimybes. Plane lygių galimybių visiems principas įtvirtintas kaip vienas iš horizontaliųjų principų, taikomų visose valstybės politikos srityse. Plane numatyti tikslai, susiję su socialinės įtraukties didinimu, švietimo prieinamumo gerinimu, kultūrinio dalyvavimo skatinimu ir tautinio bei pilietinio tapatumo stiprinimu, sudaro strateginį pagrindą priemonėms, kuriomis siekiama mažinti socialinę atskirtį ir skatinti įvairių visuomenės grupių, įskaitant tautinėms mažumoms priklausančius asmenis, lygybę.

Lietuva toliau įgyvendina sisteminės diskriminacijos prevencijos, lygių galimybių užtikrinimo ir veiksmingos tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugos nuo diskriminacijos priemones. Šiuo tikslu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija koordinuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. patvirtintas Lygių galimybių įgyvendinimo 2024–2026 metų veiksmų plane numatytas sisteminės priemones, kuriomis siekiama stiprinti nediskriminavimo principo įgyvendinimą, didinti visuomenės informuotumą apie diskriminaciją įvairiais pagrindais, įskaitant tautybę, kalbą, kilmę ir etninę priklausomybę, stiprinti institucijų kompetencijas bei skatinti lygių galimybių politikos įgyvendinimą nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis. Plano paskirtis – ugdyti pagarbą žmogui, mažinti diskriminaciją ir stiprinti lygių galimybių užtikrinimą įvairiose visuomenės gyvenimo srityse. Plane taip pat pabrėžiamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir savivaldybių vaidmuo užtikrinant lygybę bei socialinę įtrauktį.

Tikslinės priemonės tautinių mažumų, ypač romų tautinės bendrijos, padėčiai gerinti įgyvendinamos pagal TMD koordinuojamą Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planą (toliau – Romų įtraukties planas). Plano tikslas – skatinti romų lygybę, socialinę įtrauktį ir aktyvų

dalyvavimą. Plane numatyti uždaviniai apima kovą su antičigonizmu ir romų diskriminacija, skurdo mažinimą, užimtumo didinimą, įsitraukimo į švietimo sistemą skatinimą, sveikatos raštingumo didinimą, būsto prieinamumo gerinimą, romų dalyvavimo ir įgalinimo stiprinimą, romų kultūros rėmimą ir tarpkultūrinio dialogo skatinimą. Plano rezultato kriterijai grindžiami sociologiniu tyrimu „Romų tautybės asmenų padėtis 2020 m.“, kurį atliko dr. Vita Kontvainė, ir socialine-demografinė Lietuvos romų populiacijos 2001–2021 m. analize „Lietuvos romai“, kurią atliko dr. Daumantas Stumbrys.

Lietuvoje išlieka iššūkių kovojant su romų diskriminacija, tačiau Romų įtraukties planas pasižymi platesne ir sistemingesne vizija nei ankstesni strateginiai dokumentai.

Svarbiu praktiniu diskriminacijos prevencijos ir teisių gynimo instrumentu tapo Romų platformos veiklose teikiama teisinė pagalba. Romų bendrijos nariams reguliariai teikiamos teisinės konsultacijos diskriminacijos, socialinių teisių, užimtumo, būsto ir kitais klausimais. Šios veiklos prisideda prie geresnio teisių prieinamumo ir didesnio pasitikėjimo teisinėmis gynybos priemonėmis.

Praktinį šių priemonių poveikį iliustruoja 2024 m. priimtas teismo sprendimas byloje dėl diskriminacijos tautybės pagrindu. Teismas pripažino, kad Jonavoje veikusi maitinimo įstaiga nepagrįstai atsisakė aptarnauti romų tautybės moteris, ir konstatavo diskriminacijos faktą. Ši byla laikytina reikšmingu pavyzdžiu, rodančiu, kad diskriminacijos atvejai yra identifikuojami, nukentėjusieji naudojami teisinės gynybos priemonėmis, o valstybės institucijos užtikrina veiksmingą teisę į gynybą nuo diskriminacijos.

Tęsiamas aktyvus dalyvavimas tarptautinėje veikloje, susijusioje su romų įtrauktimi ir apsauga nuo diskriminacijos, įskaitant dalyvavimą Europos Tarybos ADI-ROM komiteto veikloje. Diskusijose daug dėmesio skiriama neapykantos kalbos, diskriminacijos ir segregacijos problemoms bei ilgalaikėms politikos priemonėms stiprinti.

2025 m. LGKT ir TMD aptarė planus atverti duomenis apie lygybę pagal tautybę. Susitikime taip pat aptarta tautinių mažumų padėtis, diskriminacijos prevencija ir bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis žmogaus teisių srityje stiprinimas įsigaliojus naujam TMĮ. Be to, daug kalbėta apie didesnio informuotumo apie diskriminacijos atpažinimą poreikį, realesnes galimybes apie diskriminaciją pranešti kompetentingoms institucijoms ir apie didesnę tautinių mažumų įtrauktį, ypač kalbant apie naujai atvykusius asmenis. Taip pat aptarti planai organizuoti mokymus romų tarpininkams ir stiprinti bendradarbiavimą įgyvendinant Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų planą.

Per ataskaitinį laikotarpį didesnis dėmesys skirtas tautinių bendrijų organizacijų potencialui integracijos politikoje. Tautinių bendrijų organizacijos gali veikti kaip tarpininkės tarp valstybės ir savivaldybių institucijų bei bendruomenių, padėdamos aiškiau identifikuoti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų poreikius, skleisti informaciją, stiprinti pasitikėjimą institucijomis ir įtraukti bendrijas į sprendimų priėmimo procesus.

Taigi ataskaitiniu laikotarpiu buvo sudarytos ir stiprinamos praktinės bei institucinės prielaidos tautinių bendrijų organizacijoms aktyviau dalyvauti integracijos politikoje, veikti kaip tautinių mažumų atstovavimo ir tarpininkavimo platformoms bei prisidėti prie lygybės, nediskriminavimo ir socialinės įtraukties priemonių įgyvendinimo.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

LGKT statistika rodo nuoseklų kreipimąsi dėl galimos diskriminacijos rasės, tautybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės ir pilietybės pagrindais skaičių:

- 2021 m. gauti 29 skundai, 91 paklausimas raštu, sulaukta 6 pasiteiravimų per Tarnybos socialinio tinklo „Facebook“ paskyrą, suteiktos 25 konsultacijos telefonu,
- 2022 m. gauta 30 skundų dėl galimos diskriminacijos šiais pagrindais,
- 2023 m. gauti 32 skundai,
- 2024 m. gauti 29 skundai, atlikti 5 tyrimai savo iniciatyva ar gavus informaciją, 213 kartų kreiptasi raštu, 46 konsultacijos suteiktos telefonu ir 2 konsultacijos gyvai,
- 2025 m. gauti 59 skundai dėl galimos diskriminacijos rasės, tautybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės ir (arba) pilietybės pagrindais.

LGKT vykdė tyrimus dėl galimos diskriminacijos: 2024 m. atlikti 95 tyrimai, iš jų 5 pradėti kontrolierės iniciatyva, o 2025 m. – 93 tyrimai, iš jų 12 pradėta kontrolierės iniciatyva³³. 2025 m. priimta 410 sprendimų, 50 atvejų nustatyti Lygių galimybių įstatymo pažeidimai³⁴. Šie duomenys rodo, kad diskriminacijos dėl rasės, tautybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės prevencijos ir priežiūros mechanizmas Lietuvoje veikia aktyviai.

Didėjantis kreipimūsi skaičius gali būti vertinamas kaip augantis visuomenės informuotumas apie diskriminacijos atpažinimą bei didesnis pasitikėjimas lygių galimybių apsaugos mechanizmais.

³³ Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus 2024 metų veiklos ataskaita, <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2025/03/lygiu-galimybiu-kontrolieriaus-2024-m.-veiklos-ataskaita.pdf>

³⁴ Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus 2025 metų veiklos ataskaita, <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2026/03/2025-m.-lygiu-galimybiu-kontrolieriaus-veiklos-ataskaita.pdf>

2024 m. Lygių galimybių įgyvendinimo 2024–2026 metų veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitoje³⁵ pažymima, kad didžioji dalis įgyvendintų priemonių buvo švietėjiško ir mokomojo pobūdžio. Jos buvo orientuotos į visuomenės informavimą, specialistų kompetencijų stiprinimą, neapykantos apraiškų prevenciją ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo gerinimą. Tokiu būdu buvo siekiama stiprinti visuomenės atsparumą diskriminacijai ir skatinti pagarbą žmogaus teisėms bei kultūrų įvairovei.

VRM savo tinklalapyje viešai skelbia metines ataskaitas apie neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas³⁶. Pagal [Ataskaitos apie neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos situaciją Lietuvoje 2025 metais](#) duomenis, buvo užregistruoti:

- 106 nusikaltimai pagal Baudžiamojo kodekso 170 straipsnį „Kurstymas prieš bet kokios tautos, rasės, etninę, religinę ar kitokią žmonių grupę“ (2024 m. – 66),
- vienas nesunkus sveikatos sutrikdymas, galimai padarytas dėl neapykantos,
- vienas pasikėsinimas nužudyti, galimai padarytas dėl neapykantos,
- 27 kitos nusikalstamos veikos, galimai padarytos siekiant išreikšti neapykantą.

Visuomenės nuostatų tyrimai rodo, kad nors Lietuvoje nuosekliai stiprinamos kovos su diskriminacija priemonės, dalis tautinėms mažumoms priklausančių asmenų vis dar susiduria su diskriminacija ir socialine atskirtimi. 2025 m. 30 proc. tautinių mažumų atstovų nurodė asmeniškai patyrę diskriminaciją tautiniu pagrindu (2022 m. – 15 proc.), o 84 proc. diskriminaciją patyrusių respondentų ją siejo su kasdienėmis situacijomis viešajame gyvenime (2022 m. – 53 proc.), 20 proc. respondentų nurodė, kad diskriminaciją patyrė jų artimieji ar draugai. Be to, 62 proc. apklaustųjų tautinių mažumų atstovų mano, kad vienas svarbiausių ateities iššūkių yra neigiamų visuomenės nuostatų tautinių mažumų atžvilgiu didėjimas.

2025 m. Sociologijos instituto tyrimas parodė, kad romai išlieka labiausiai stigmatizuojama grupė Lietuvoje: 59 proc. gyventojų nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais, o 46 proc. nenorėtų dirbti su romais vienoje darbovietėje. Daugelyje tyrimų akcentuojama, kad didžiulį poveikį nuostatų formavimuisi daro žiniasklaida ir viešai skelbiama informacija.

Kartu šių rodiklių dinamika rodo, kad, nepaisant įgyvendinamų nediskriminavimo ir visuomenės informavimo priemonių, diskriminacijos patirties ir neigiamų visuomenės nuostatų mažinimas išlieka svarbiu tolesnio politikos įgyvendinimo uždaviniu.

Atsižvelgdamas į šias tendencijas ir siekdamas nuoseklios ir tikslingos viešosios komunikacijos, kuri yra būtina siekiant mažinti stereotipus ir diskriminaciją, didinti visuomenės

³⁵ Lygių galimybių įgyvendinimo 2024 – 2026 m. veiksmų planas. 2024 metų įgyvendinimo ataskaita, <https://socmin.lrv.lt/public/canonical/1740465102/4390/ataskaita%202024.pdf>

³⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, <https://vrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesasis-saugumas-1/atsakas-i-neapykantos-nusikaltimus-ir-neapykanta-kurstancias-kalbas>

sąmoningumą, stiprinti tarpkultūrinį dialogą, skatinti romų istorijos ir kultūros pažinimą, TMD įgyvendina informacinę kampaniją „Pažink, kad nereikėtų bijoti“ (žr. 5, 7, 8 rekomendacijas).

2023 m. TMD organizavo dvi strategines sesijas apie informacinį saugumą, nediskriminavimą, neapykantos kalbą dezinformacijos grėsmes ir jų atpažinimą. Vyko strateginė sesija „Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas“, kurioje buvo diskutuojama apie galimybes ir iššūkius, su kuriais susiduria mūsų valstybė, suteikdama prieglobstį atvykstantiems imigrantams. Diskusijoje dalyvavo tautinių bendrijų atstovai, žurnalistai, visuomenininkai. Šalčininkų rajone buvo organizuota antroji strateginė sesija „Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas“. Ji buvo skirta baltarusių bendrijos Lietuvoje integracijos klausimams. Savo išvalgomis ir pastebėjimais dalinosi tautinių bendrijų atstovai, žurnalistai, visuomenės veikėjai, valstybės institucijų atstovai. Sesijose dalyvavo 60 dalyvių (2022 m. – 70 dalyvių).

Stiprindamas tautinių mažumų atsparumą informacinėms grėsmėms ir tautinių mažumų pažinimą bei visuomenės informavimą, 2024 m. TMD organizavo dvi strategines sesijas apie informacinį saugumą, nediskriminavimą, neapykantos kalbą dezinformacijos grėsmes ir jų atpažinimą. Strateginėje sesijoje „Manipuliacijos istoriniais naratyvais geopolitinių iššūkių kontekste“ dalyvavo švietimo įstaigų ir akademinės bendruomenės atstovai. Renginyje buvo diskutuojama apie tai, kaip užkirsti kelią konfliktų eskalavimui ir iškreiptų istorinių naratyvų skleidimui. Strateginėje sesijoje „Integracija kintančios tikrovės sąlygomis“ dalyvavo tautinių bendrijų, valstybės institucijų, akademinės bendruomenės atstovai. Buvo pristatyti pranešimai: „Lietuvos visuomenės nuostatos etninių, religinių, migrantų ir kitų socialinių grupių atžvilgiu“, „Tautinės mažumos, migrantai, pabėgėliai: senos ir naujos įtampos Lietuvoje po 2024 m. Rusijos agresijos prieš Ukrainą“, „Karas Ukrainoje ir daugiakultūrės visuomenės adaptacija: veiklos gairės“.

Įgyvendintos priemonės sustiprino prevencinį požiūrį į diskriminacijos, neapykantos kalbos ir dezinformacijos keliamus iššūkius bei prisidėjo prie tarpkultūrinio dialogo ir visuomenės sanglaudos stiprinimo. Jos leido labiau suprasti tautinių mažumų, migrantų ir kitų visuomenės grupių situaciją, skatino kritinį informacijos vertinimą ir stiprino įvairių suinteresuotų šalių gebėjimą kartu reaguoti į kintančius socialinius ir geopolitinius iššūkius.

5 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja sudaryti sąlygas, būtinas, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų puoselėti ir plėtoti savo kultūrą ir išsaugoti esmines savo savitumo dalis – religiją, kalbą, tradicijas ir kultūros paveldą.

2. Nepažeisdamos priemonių, kurių buvo imtasi vykdant kiekvienos iš Šalių bendrąją integracijos politiką, Šalys susilaiko nuo politikos ir veiksmų, kuriais būtų siekiama asimiliuoti tautinėms mažumoms priklausančius asmenis prieš jų valią, ir saugo šiuo asmenis nuo bet kokių veiksmų, kuriais siekiama asimiliacijos.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuva sudaro sąlygas tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims puoselėti ir plėtoti savo kultūrą bei išsaugoti esminius savo tapatybės elementus – kalbą, religiją, tradicijas ir kultūros paveldą. Įgyvendinant Patariamojo komiteto rekomendacijas, buvo išlaikytas, o tam tikrais atvejais ir išplėstas tautinių mažumų kultūros finansavimas, stiprinama kultūros ir integracijos centrų veikla bei nematerialaus ir materialaus kultūros paveldo apsauga. Šaliai vykdant integracijos politiką, siekiama sudaryti sąlygas tautinėms mažumoms išlaikyti tautinį savitumą kartu aktyviai dalyvaujant visuomenės gyvenime.

TMĮ sustiprino tautinių mažumų teisinį pripažinimą ir įtvirtino valstybės pareigą sudaryti sąlygas tautinėms mažumoms išsaugoti ir plėtoti tautinį identitetą, kalbą, kultūrą, tradicijas ir paveldą.

Tautinių mažumų kultūrinės veiklos tęstinumą užtikrina valstybės finansavimo sistema. Kasmet yra organizuojami kultūros projektų finansavimo konkursai, kuriais skiriamas dalinis finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų. 2021–2026 m. paremta daugiau kaip 900 projektų. Remiama tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų veikla įvairiuose Lietuvos regionuose, romų sociokultūrinės integracijos projektai, Rytų Lietuvos pilietiškumo ir tarpkultūrinio dialogo iniciatyvos, vaikų ir jaunimo neformalusis švietimas, kultūrinio identiteto stiprinimo ir informacinio raštingumo projektai. Remiami kultūros, pilietiškumo, atminties įprasminimo, tarpkultūrinio bendradarbiavimo, kultūros ir integracijos centrų veiklos projektai. Tautinių mažumų kultūros projektų finansavimas 2021–2026 m. pateikiamas 6 priede.

Papildomų galimybių puoselėti tautinių mažumų kultūrą suteikia bendroji kultūros finansavimo sistema. Lietuvos kultūros taryba skiria finansavimą kultūros projektams, kuriuose gali būti įgyvendinamos ir tautinių mažumų kultūros sklaidos (festivalių, parodų), leidybos, scenos meno, edukacinės, atminties ir tarpkultūrinio dialogo veiklos. Ši priemonė svarbi tuo, kad tautinių mažumų kultūra nėra izoliuojama nuo bendros valstybės kultūros politikos: ji gali būti remiama ne tik specializuotomis tautinių mažumų politikos priemonėmis, bet ir per bendrą nacionalinę kultūros finansavimo sistemą.

Pagrindų konvencijos 5 straipsnis įgyvendinamas ne tik nacionaliniu, bet ir vietos lygmeniu. Lietuvos savivaldybės skiria finansavimą, numatytą tautinių mažumų istoriniam, architektūriniam, kultūriniam palikimui išsaugoti. Finansavimas skiriamas kultūros ir integracijos centrams, tautinių mažumų organizacijoms, rengiančioms festivalius, koncertus, parodas. Savivaldybių finansavimas tautinių mažumų srityje pateikiamas 1 priede.

Praktinę tautinių mažumų kultūrinės veiklos infrastruktūrą užtikrina kultūros ir integracijos centrai. Šios institucijos sudaro sąlygas tautinių mažumų organizacijų veiklai, tapatumo puoselėjimui, kultūros sklaidai, tradicijų perdavimui, bendrijų saviraiškai ir tarpkultūriniam dialogui.

2022 m. TMD organizavo kultūros ir integracijos centrų auditorijos poreikių analizę³⁷, skirtą tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų lankytojų poreikiams, informacinio raštingumo situacijai ir integracinių kompetencijų ugdymo poreikiui įvertinti. Pagrindų konvencijos įgyvendinimo požiūriu šio tyrimo rezultatai taikomi tiek, kiek jie susiję su tautinėms mažumoms priklausančiais Lietuvos Respublikos piliečiais ir jų galimybėmis dalyvauti kultūriniame, visuomeniniame bei bendruomeniniame gyvenime.

Tyrimas parodė, kad kultūros ir integracijos centrai yra svarbi praktinė viešojo aptarnavimo erdvė, leidžianti tautinėms mažumoms priklausantiems Lietuvos Respublikos piliečiams puoselėti tapatybę, dalyvauti bendruomeninėje veikloje, gauti informaciją ir įsitraukti į integracines bei tarpkultūrinio dialogo iniciatyvas. Tyrimo pagrindu rekomenduota stiprinti kovos su diskriminacija ir žmogaus teisių apsaugos veiklas, plėtoti informacinio raštingumo ir integracinių kompetencijų ugdymą, aktyviau įtraukti jaunimą per projektines ir tarptautines veiklas, gerinti informacijos sklaidą skaitmeninėje erdvėje, stiprinti tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų metodinę pagalbą ir skatinti neformalų vaikų bei suaugusiųjų švietimą.

2022–2024 m. TMD nuosekliai stiprino tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų darbuotojų bei bendrijų lyderių kompetencijas. Organizuotuose mokymuose ir seminaruose buvo nagrinėjamos tautinių mažumų teisės, kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimas, tarpkultūrinis dialogas, informacinis raštingumas ir įtampos mažinimas daugiakultūroje visuomenėje. Mokymai vyko Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Visagine, juose dalyvavo kultūros ir integracijos centrų darbuotojai, tautinių mažumų atstovai ir lyderiai. Mokymų tikslas – stiprinti gebėjimus puoselėti kultūrinę įvairovę, skatinti bendrijų įtrauktį ir prisidėti prie tarpkultūrinio supratimo.

³⁷ Lietuvos tautinių mažumų kultūros centrų Lietuvos poreikių analizė ir veiklos gairės, https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/TMD_Centrai_2022_ataskaita.pdf

Svarbi Pagrindų konvencijos 5 straipsnio įgyvendinimo kryptis – tautinių mažumų nematerialaus kultūros paveldo – esminės tautinių mažumų savitumo dalies (kalbos, tradicijų, papročių) – išsaugojimas. Į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą įtraukta Lietuvos totorių gastrominė tradicija, totorių vestuvių pyrago čakčako tradicija, Lietuvos karaimų vestuvių tradicija, Visaginiečių totorių pavasario ūkio darbų pabaigtuvių šventė sabantujus, Verbų rišimo tradicija Vilniaus krašte, Lietuvos žydų litvakų jidiš tarmės vartosenos tradicija Lietuvoje. Pastaroji sąvade apibūdinama kaip tradicija, atspindinti litvakų kalbinės ir kultūrinės tapatybės tęstinumą Lietuvoje.

2025 m. į sąvadą taip pat įtrauktos nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo gerosios praktikos – Lietuvos moldovų ir rumunų pavasario pasitikimo šventė „Marcișor“ ir romų kultūros festivalis „Gypsy Fest“. „Gypsy Fest“ apima viešus pasirodymus, koncertus, kūrybines dirbtuves, kulinarinio paveldo ir tradicinės tekstilės pristatymus bei jaunųjų talentų konkursą „Romavision“.

Siekdamas stiprinti tautinių mažumų įsitraukimą į paveldo išsaugojimą aktyviau identifikuojant jų bendrijoms reikšmingas tradicijas ir jų išsaugojimo veiklas, Lietuvos nacionalinis kultūros centras³⁸ organizuoja mokymus ir konsultacijas tautinių mažumų atstovams dėl nematerialaus kultūros paveldo identifikavimo, dokumentavimo ir paraiškų rengimo.

Valstybė taip pat sudaro sąlygas išsaugoti religinį tapatumą kaip svarbią tautinių mažumų kultūrinio savitumo dalį. Konstitucija, Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas bei kiti teisės aktai užtikrina religijos laisvę, teisę laisvai išpažinti tikėjimą, atlikti religines apeigas, puoselėti religines tradicijas ir veikti religinėms bendruomenėms bei bendrijoms. Lietuvos valstybės pripažįstamos devynios tradicinės religinės bendruomenės ir bendrijos: lotynų apeigų katalikų, graikų apeigų katalikų, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, ortodoksų (stačiatikių), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų. Ne mažiau kaip aštuonios iš jų turi aiškų istorinį ryšį su tautinių mažumų religiniu, kultūriniu ir bendruomeniniu tapatumu, įskaitant ukrainiečių, baltarusių, rusų, rusų sentikių, žydų, totorių, karaimų, vokiečių, latvių ir kitų bendrijų religinį gyvenimą.

Praktiniu lygmeniu valstybė sudaro sąlygas veikti įvairių religinių bendruomenių maldos namams, religinėms organizacijoms ir kultūros institucijoms. Kasmet skiriamos valstybės biudžeto lėšos tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų veiklai prisideda prie religinių tradicijų, sakralinio paveldo, bendruomeninių ryšių ir kultūrinės atminties išsaugojimo. Tokios priemonės svarbios Lietuvos lenkų katalikų, ukrainiečių graikų apeigų katalikų, rusų sentikių, stačiatikių, žydų, karaimų, totorių musulmonų sunitų, evangelikų liuteronų ir evangelikų reformatų bendruomenėms, kurių religinė tradicija yra neatsiejama nuo tautinės, kalbinės ir kultūrinės tapatybės.

³⁸ Lietuvos nacionalinis kultūros centras, <https://www.lnkc.lt/>

Taigi religijos laisvės teisinės garantijos, tradicinių religinių bendruomenių pripažinimas ir praktinė valstybės parama sudaro sąlygas tautinėms mažumoms priklausančių asmenų religiniam gyvenimui, kultūrinės tapatybės tęstinumui ir bendruomenių savitvarkai.

Reikšminga šio straipsnio įgyvendinimo dalis yra tautinių mažumų religinio ir kultūrinio paveldo apsauga skiriant finansinę paramą svarbiems objektams tvarkyti ir išsaugoti. Tarp finansuotų objektų – Alantos sinagoga, Čekiškės sinagogos pastatas, Kurklių sinagoga, Švėkšnos sinagoga, Marijampolės sinagoga, Vilniaus ir Kauno sinagogos, Vilniaus kenesa, Kauno mečetė, Daniliškių Švč. Trejybės sentikių cerkvė, Švenčionių Švč. Trejybės stačiatikių cerkvė, Vilniaus bazilijonų vienuolyno ansamblis ir Vilniaus Gaono mauzoliejus.

Religinės šventės, tradiciniai minėjimai ir kultūriniai renginiai sudaro galimybes tautinėms mažumoms perduoti religines bei kultūrinės tradicijas jaunesnėms kartoms ir stiprinti bendruomeninį tapatumą.

Tokiu būdu Lietuva siekia užtikrinti, kad tautinėms mažumoms priklausančias asmenys galėtų laisvai puoselėti religiją kaip vieną iš esminių savo tapatybės elementų, kartu prisidedančių prie Lietuvos kultūrinės įvairovės ir visuomenės sanglaudos (žr. 7, 8 straipsnius).

Lietuva ne tik įgyvendina teises ir administracines priemones, svarbu paminėti, kad šalis per valstybines iniciatyvas rodo pastangas pripažinti tautinių mažumų istorinį ir kultūrinį indėlį į Lietuvos valstybės raidą bei stiprinti visuomenės informuotumą.

Siekdamas stiprinti pagarbą Lietuvos kultūrinei įvairovei, tautinių mažumų istoriniam paveldui ir jų indeliui į Lietuvos valstybės, kultūros bei visuomenės raidą, LRS ataskaitiniu laikotarpiu paskelbė kelis tautinėms mažumoms reikšmingus atmintinus metus. 2022 metai buvo paskelbti Lietuvos karaimų metais ir Pranciškaus Skorinos metais, taip pažymint karaimų tautinės mažumos istoriją Lietuvoje ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raštijos bei spaudos tradicijas. 2023 metai buvo paskelbti Šventojo Juozapato metais, minint šv. Juozapato Kuncevičiaus kankinystės 400-ąsias metines ir pabrėžiant jo reikšmę Lietuvos, Ukrainos, Baltarusijos ir platesnio regiono religinei bei kultūrinei istorijai. Tais pačiais metais Seimas ypatingą dėmesį skyrė Vilniaus geto likvidavimo 80-ųjų metinių minėjimui. 2026 metai paskelbti Lietuvos tautinių bendrijų metais, siekiant išryškinti tautinių bendrijų vaidmenį Lietuvos istorijoje, kultūroje ir šiuolaikiniame visuomenės gyvenime.

2022 m., minint Lietuvos karaimų metus, buvo surengta daug parodų, parengti informaciniai leidiniai, katalogai, bibliografinės ir edukacinės publikacijos apie Lietuvos karaimų istoriją ir kultūrą. Vienas iš pavyzdžių – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos

parengta knygų ekspozicija ir ją lydinti informacinė medžiaga, skirta karaimų istorijos 625 metų sukakčiai.

2023 m. TMD organizavo ir įgyvendino Šv. Juozapato metų minėjimo veiklas, skirtas Lietuvos ir Ukrainos bendro istorinio bei kultūrinio paveldo sklaidai. Buvo surengtos viešos diskusijos, pvz. „Šv. Juozapato gyvenimas ir veikla, bendras Lietuvos ir Ukrainos paveldas bei jo reikšmė Europos kultūrai“, edukacinių paskaitų ciklas regionuose, supažindinantis su Šv. Juozapato istorija, Bazilijonų ordino veikla Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, sukurtas minėjimo metų logotipas, lietuvių kalba išleista monografija „Juozapas Kuncevičius (1580–1623). Šventasis iš mūsų ir mums“. Šios veiklos prisidėjo prie visuomenės informuotumo apie bendrą Lietuvos ir Ukrainos kultūros paveldą didinimo bei tautinių mažumų istorinio ir religinio paveldo pažinimo stiprinimo.

LRS paskelbus 2026 metus Lietuvos tautinių bendrijų metais, visoje šalyje buvo organizuojami kultūriniai, edukaciniai, moksliniai ir visuomeniniai renginiai, skirti tautinių bendrijų kultūros, tradicijų, istorinio paveldo sklaidai ir tarpkultūriniam dialogui stiprinti. Vienu svarbiausių metų renginių tapo gegužės 21 d. Vilniuje vykęs Lietuvos tautinių bendrijų dienos minėjimas, kuriame TMD apdovanojimais „Už nuopelnus“ pagerbti asmenys ir organizacijos, reikšmingai prisidėję prie tautinių bendrijų kultūros puoselėjimo, tautinės tapatybės išsaugojimo ir tarpkultūrinio dialogo stiprinimo. Tautinių bendrijų metų programa taip pat apėmė renginius LRS, Tarptautinį tautinių kultūrų festivalį Klaipėdoje, „iN: Integracijos ir įtraukties forumus“ bei daugybę regioninių tautinių bendrijų iniciatyvų. Šie renginiai prisidėjo prie tautinių mažumų kultūrinės tapatybės išsaugojimo, kultūros paveldo sklaidos ir visuomenės informuotumo apie Lietuvos kultūrinę įvairovę didinimo.

Šie LRS sprendimai sudarė sąlygas įgyvendinti valstybės masto kultūrinės, edukacinės ir mokslinės iniciatyvas, skirtas Lietuvos istorinių tautinių mažumų bei daugiakultūrio Lietuvos paveldo pažinimui ir sklaidai.

Tautinių mažumų kultūros ir paveldo sklaidą taip pat stiprina leidybinė veikla. Kasmet leidžiamas periodinis leidinys „Tautinių bendrijų naujienos“, leidžiami tautinių bendrijų organizacijų periodiniai leidiniai. Totorių organizacijos toliau leidžia periodinį leidinį „Lietuvos totoriai“³⁹, kuriame publikuojama informacija apie Lietuvos totorių istoriją, kultūrą, religines tradicijas, bendrijos veiklą ir renginius. Laimėjus TMD kultūros projektų konkursus ir gavus finansavimą, leidžiami kitų tautinių bendrijų organizacijų periodiniai leidiniai, informaciniai

³⁹ Lietuvos totoriai, Tautinių bendruomenių leidiniai, Tautinių mažumų departamentas prie LRV, <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/leidiniai-ir-publikacijos/tautiniu-bendruomeniu-leidiniai/lietuvos-totoriai/>

biuleteniai, grožinė literatūra, publikacijos (lenkų, rusų, žydų, totorių, karaimų, ukrainiečių ir kitų bendrijų).

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Svarbiausias pokytis buvo naujame TMĮ pirmą kartą įtvirtintas TMT statusas. Veikianti kaip nuolatinis konsultacinis mechanizmas, TMT užtikrina tautinių mažumų dalyvavimą sprendžiant kultūros, švietimo, kalbos, paveldo ir kitus bendrijoms svarbius klausimus. Šis mechanizmas sustiprina tautinių mažumų galimybes dalyvauti formuojant valstybės politiką jų tapatybės išsaugojimo srityje.

Kitas reikšmingas pokytis – pradėtas Tautinių mažumų būklės stebėsenos tobulinimo projektas⁴⁰, kuriam 2025–2026 m. skirta 130 tūkst. Eur. Projektu siekiama sukurti nuolatinę stebėsenos sistemą ir rodiklius, leidžiančius vertinti tautinių mažumų tapatybės išsaugojimo, kultūrinio dalyvavimo, kalbos vartojimo, integracijos ir nediskriminavimo politikos poveikį. 2026 m. bus atliktas pirmasis tautinių mažumų būklės tyrimas, kuris, planuojama, bus kartojamas kas dvejus metus. Rengiant ilgalaikę tautinių mažumų padėties vertinimo metodiką, taip pat siekiama įvertinti rodiklių pakankamumą ir galimybes geriau atspindėti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų poreikius skirtingose srityse, laikantis asmens duomenų apsaugos ir kitų teisės aktų reikalavimų.

Lietuvos politika tautinių mažumų srityje grindžiama lygių galimybių ir dalyvavimo principais. Valstybė ir savivaldybės finansuoja mokyklų, ugdymo programas vykdančių tautinės mažumos kalba, veiklą, taip pat remia neformalųjį švietimą, nevyriausybines organizacijas, žiniasklaidos priemones tautinių mažumų kalbomis bei kultūros ir integracijos centrus. Šios priemonės sudaro sąlygas tautinėms mažumoms išsaugoti ir plėtoti savo kalbą, kultūrą ir tradicijas bei puoselėti kultūros paveldą.

2025–2026 mokslo metais Lietuvoje veikė tautinių mažumų neformaliojo švietimo mokyklos, kuriose vaikai ir jaunimas mokėsi gimtosios kalbos, istorijos, kultūros, folkloro, muzikos ir tradicijų. Vien armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, estų, graikų ir karaimų tautinių mažumų mokyklose mokėsi daugiau kaip 300 vaikų ir jaunuolių. Didžiausia buvo Vilniuje veikianti I. Luckevičiaus baltarusių šeštadieninė–sekmadieninė mokykla, kurioje užregistruota apie 160 vaikų.

⁴⁰ Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodika, Tautinių mažumų departamentas prie LRV, 2025, <https://tmde.lrv.lt/lt/teisine-informacija/tyrimai-ir-analizes/tautiniu-mazumu-bukles-stebesenos-metodika/>

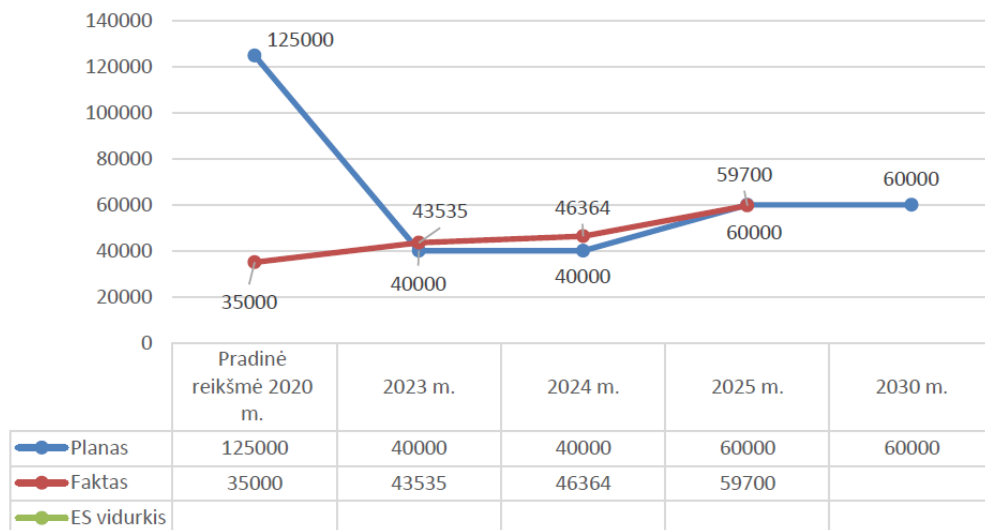
3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

2021–2026 m. valstybės finansavimas tautinių mažumų kultūros (festivaliai, konferencijos, parodos, švietimas, tautinių mažumų kalbų mokymas), paveldo ir integracijos priemonėms viršijo 2 mln. Eur. Buvo finansuota daugiau apie 900 tautinių mažumų kultūros sklaidos, leidybos, informacijos sklaidos, internetinės komunikacijos ir tarpkultūrinio dialogo skatinimo projektų. Tai rodo didelį bendrijų aktyvumą ir valstybės finansavimo paklausą.

2021–2025 m. tautinių mažumų religinio ir kultūrinio paveldo objektams per Nekilnojamųjų kultūros vertybių paveldotvarkos ir kompensavimo programas skirta daugiau kaip 3,25 mln. Eur. Šios lėšos panaudotos sinagogoms, kenesai, mečetei, sentikių ir stačiatikių maldos namams bei kitiems tautinėms bendrijoms svarbiems objektams tvarkyti ir išsaugoti.

Kultūros ir integracijos centrų veiklos mastas nuosekliai augo. TMD 2025 m. veiklos ataskaitos duomenimis, 2023–2025 m. nuosekliai augo šių centrų organizuojamų renginių ir jų lankytojų skaičius. Tai rodo didėjantį tautinių mažumų ir visuomenės išitraukimą į kultūros, švietimo ir tapatybės puoselėjimo veiklas. Didžiausias augimas fiksuotas Klaipėdos ir Visagino centruose, kurie aktyviai plėtė kultūros, švietimo ir tarpkultūrinio dialogo veiklas. Kasmet centrai organizuoja apie 600–700 renginių. Sulaukiama iki 60 000 lankytojų. Prognozuojama, kad iki 2026 m. pabaigos lankytojų srautas centruose išliks stabilus ir nemažės.

1 pav. Tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų lankytojų skaičius

TMD kasmet organizuoja konkursą kultūros ir integracijos centrų veiklos projektams finansuoti. 2021–2026 m. kultūros ir integracijos centrų projektams įgyvendinti buvo skirta 2 447 259 Eur. Dalinį finansavimą TMD taip pat skiria I. Luckeivičiaus baltarusių muziejui, Pabradės miesto kultūros centrui, Trakų kultūros namams, Vilniaus lenkų kultūros namams,

Vilniaus agroekologijos mokymo centro filialui „Dieveniškų Simono Karczmaro amatų kiemas“. Informacija apie kultūros ir integracijos centrų finansavimą pateikiama 2 priede.

Valstybės remiamų kultūros ir neformaliojo švietimo priemonių poveikį rodo augantis dalyvių skaičius. 2025–2026 mokslo metais tautinių mažumų neformaliojo švietimo mokyklose dalyvavo keli šimtai vaikų ir jaunuolių, o tautinių mažumų kultūros ir integracijos centrų lankytojų skaičius per dvejus metus išaugo nuo 44 708 iki 59 700. Šie duomenys rodo nuolatinį tautinių mažumų įsitraukimą į veiklas, skirtas kalbai, kultūrai ir tradicijoms išsaugoti ir perduoti jaunajai kartai. Lietuvos tautinių mažumų neformaliojo švietimo mokyklų sąrašas pateikiamas 7 priede.

6 straipsnis

1. Šalys skatina pakantumą ir dialogą tarp kultūrų bei imasi veiksmingų priemonių, kurios skatintų abipusę pagarbą, supratimą ir bendradarbiavimą visų asmenų, kurie gyvena jų teritorijose, visų pirma švietimo, kultūros ir žiniasklaidos srityse, nepriklausomai nuo tų asmenų etninio, kultūrinio, kalbinio ar religinio savitumo.
2. Šalys įsipareigoja imtis reikiamų priemonių apsaugoti asmenis, kuriems gali būti grasinama arba grėsti diskriminacija, priešiškus ar smurtas dėl jų etninio, kultūrinio, kalbinio ar religinio savitumo.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuva toliau įgyvendino priemones, kuriomis siekiama stiprinti socialinę įtrauktį, nediskriminavimą, tarpkultūrinį dialogą ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų veiksmingą dalyvavimą visuomeniniame gyvenime, ypatingą dėmesį skiriant kovai su neapykantos kalba, tolerancijai skatinti bei jaunimo ir valstybės institucijų sąmoningumui didinti. Viešojoje ir skaitmeninėje erdvėje taip pat buvo įgyvendinamos priemonės, skirtos kovai su neapykantos kalba ir diskriminaciniais naratyvais, nukreiptais prieš tautinėms mažumoms priklausančius asmenis.

Teisinis reguliavimas švietimo srityje buvo sustiprintas įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – ŠĮ) nuostatas, pagal kurias mokyklos privalo sudaryti galimybes mokiniams dalyvauti socialines ir emocines kompetencijas ugdančiose bei smurto ir patyčių ar kitose prevencinėse programose. Vadovaujantis ŠĮ 43 straipsnio 11 dalimi ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 317 „Dėl Prevencinių programų kriterijų ir atitikties jiems vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. mokyklose gali būti įgyvendinamos tik nustatytus kriterijus atitinkančios prevencinės programos.

TMD, siekdamas kurti darnią pilietinę visuomenę, integruojant tautinių mažumų kultūrinį, istorinį paveldą į Lietuvos visuomenę bei plėtojant kultūrinę įvairovę, rėmė integracines, kultūrines ir kūrybines veiklas, organizavo kultūros projektų, skatinančių tautinių mažumų kultūrų plėtotę, dalinio finansavimo konkursą. Vidutiniškai integracijos bei tautinio tapatumo išsaugojimo iniciatyvose kasmet dalyvauja 80 proc. tautinių mažumų bendrijų.

Viena svarbiausių tarpkultūrinio dialogo stiprinimo priemonių, skatinančių bendradarbiavimą, pilietiškumą ir pažinimą, buvo Rytų Lietuvos mokyklų bendradarbiavimo projektai.

Rytų Lietuva yra istoriškai susiformavęs daugiatautis Lietuvos regionas: Lietuvos rytinėje dalyje esančias savivaldybes, kuriose gyvena gausios tautinių mažumų bendrijos, visų pirma Vilniaus rajono, Šalčininkų rajono, Švenčionių rajono, Trakų rajono, Širvintų rajono, Visagino savivaldybių ir kitų gretimų teritorijų gyventojai. Šiame regione gyvena gausios lenkų, rusų, baltarusių, totorių, karaimų ir kitų tautinių mažumų bendrijos. Dėl regiono daugiakalbės ir daugiakultūrės aplinkos valstybė įgyvendina tikslines priemones, skirtas tautinių mažumų kultūrinei tapatybei išsaugoti, gimtajai kalbai puoselėti, švietimui, kultūros sklaidai, informacijos prieinamumui ir pilietinei integracijai stiprinti.

Šiame regione išplėtotas tautinių mažumų švietimo įstaigų tinklas, užtikrinantis galimybę mokytis tautinių mažumų kalbomis nuo ikimokyklinio ugdymo iki bendrojo ugdymo mokyklų, aktyviai veikia tautinių mažumų nevyriausybinės organizacijos, leidžiama spauda ir veikia žiniasklaidos priemonės tautinių mažumų kalbomis, įgyvendinami valstybės finansuojami kultūros, švietimo, pilietinio dalyvavimo ir informacijos sklaidos projektai, organizuojami tautinių bendrijų kultūros renginiai ir festivaliai, veikia kultūros ir integracijos centrai ir kitos tautinių mažumų institucijos. Valstybė nuosekliai finansuoja Rytų Lietuvoje įgyvendinamus kultūros, švietimo, pilietinio ugdymo, jaunimo, informacijos sklaidos ir bendrijų stiprinimo projektus, kuriais siekiama išsaugoti tautinių mažumų kultūrinį identitetą ir kartu stiprinti jų įtrauktį į Lietuvos visuomeninį gyvenimą.

Vykdydamas priemonę „Pilietiškumo ugdymo, tarpkultūrinio bendradarbiavimo ir atminties įprasminimo veiklos, skirtos Rytų Lietuvos regionui“, TMD Tautinių mažumų kultūros sklaidos Rytų Lietuvoje konkurso daliniam projektų finansavimui 2021–2025 m. skyrė 365 675 Eur. Buvo finansuoti 212 projektai, kuriuose dalyvavo apie 15 000 vaikų ir jaunuolių iš skirtingų kalbinių ir kultūrinių aplinkų. Rytų Lietuvos pilietiškumo, tarpkultūrinio bendradarbiavimo ir atminties įprasminimo projektų finansavimas (2021–2025 m.) pateikiamas 8 priede.

2025 m. gruodžio 4 d. buvo organizuoti nuotoliniai mokymai Rytų Lietuvos ugdymo įstaigų darbuotojams, skirti kultūros projektų finansavimo, paraiškų rengimo ir projektų įgyvendinimo ataskaitų teikimo klausimams. Mokymai vyko „Teams“ platformoje, dalyvavo 30 mokytojų ir projektų vadovų iš Ignalinos, Šalčininkų, Švenčionių, Trakų ir Vilniaus rajonų, Vilniaus miesto bei Visagino ugdymo įstaigų.

Siekdamas paskatinti įvairių tautybių Lietuvos gyventojų tarpkultūrinį dialogą, keitimąsi gera patirtimi bei kultūriniu paveldu, TMD tęsė tradiciją apdovanoti asmenis, labiausiai prisidėjusius prie tautinės tolerancijos, tarpkultūrinio dialogo skatinimo visuomenės informavimo priemonėse, skelbė konkursą premijai „Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą“. Iš viso konkursui 2022 metais buvo pateikta 13 darbų (2021 m. 10 darbų). 2025 m. konkursui pateiktos 6 paraiškos (2024 m. – 7 paraiškos). 2025 m. premija už tarpkultūrinio dialogo skatinimą skirta LRT žurnalistei už publikacijų seriją „Rusakalbių Lietuva: kalba, tapatybė ir dialogas“, nagrinėjančią tautinių mažumų padėtį Lietuvoje. Atsižvelgiant į vertinimo komisijos rekomendaciją, specialioji premija padalinta žurnalistams už straipsnių ciklą „Aš rusas?“ ir už publikaciją apie lenkų tautinio ansamblio „Wilia“ 70-metį, atskleidžiančią kultūrinio paveldo ir tautinio tapatumo temas.

KM kartu su ŠMSM nuo 2018 m. įgyvendina programą „Kultūros pasas“, skirtą vaikų ir jaunimo kultūriniam ugdymui. Kultūros paso paslaugų rinkinio muzikos, dailės, kultūros paveldo ir architektūros srityse kartu su daugiakultūriškumu įgyvendinamos ir tautinių mažumų kultūrą, istoriją ir tradicijas pristatančios kultūrinės edukacijos paslaugos (ekskursijos, virtualūs ir edukaciniai užsiėmimai ir kt.). Šiuo metu įgyvendinamos 26 daugiakultūriškumo edukacijos. Kultūros paso edukacines programas vykdo įvairūs Lietuvos muziejai, valstybinės bei privačios įstaigos, organizacijos.

Praktinės kovos su neapykantos kalba priemonės buvo toliau stiprinamos per žurnalistų etikos inspektoriaus veiklą. ŽEIT vykdė neapykantos kalbos stebėseną žiniasklaidoje, nagrinėjo skundus, teikė rekomendacijas žiniasklaidos priemonėms ir konsultacijas dėl neapykantos kalbos atpažinimo ir prevencijos. ŽEIT viešai komunikavo apie neapykantos kalbos žalą ir pranešimo apie ją galimybes.

Žurnalistų etikos inspektorius, nagrinėdamas gautus skundus ir kitais įstatymų nustatytais pagrindais pradėdamas tyrimus bei priimdamas sprendimus bylose, kuriose žiniasklaidos atstovai netinkamai įgyvendina saviraiškos laisvę ir skleidžia neapykantos kalbą, nukreiptą prieš pažeidžiamas asmenų grupes, kiekvienu atveju išsamiai paaiškina tokių veiksmų neteisėtumą, atkreipia dėmesį į nustatytus pažeidimus ir Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka

įspėja viešosios informacijos rengėjus ir (ar) skleidėjus, kartu vykdydamas visuomenės švietimą socialiniuose tinkluose bei kitomis informavimo priemonėmis.

2021 metais ŽEIT atstovas dalyvavo TMD kartu su partneriais (nevyriausybėmis organizacijomis) organizuotuose mokymuose, kurių tikslas – šviesti tautines mažumas neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų temomis. Nors tikslinė organizuotų mokymų auditorija buvo tautinių bendrijų nariai, juose kviesti dalyvauti ir dalyvavo žiniasklaidos priemonių atstovai, aktyviausiai prie mokymų jungėsi regioninės žiniasklaidos atstovai (taip pat žr. 7 ir 12 rekomendacijas).

Buvo stiprinamas bendradarbiavimas tarp valstybės institucijų, ombudsmeno institucijų ir nevyriausybinių organizacijų kovos su neapykantos kalba srityje. Vienas iš gerosios praktikos pavyzdžių – 2020–2022 m. ŽEIT ir LGKT įgyvendintas iš dalies Europos Sąjungos finansuotas projektas „#NOPLACE4HATE: Lietuvos institucijų atsako į neapykantos kalbą tobulinimas“, kuris prisidėjo prie pareigūnų, tiriančių ir nagrinėjančių neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų bylas, gebėjimų stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir visuomenės sąmoningumo didinimo. Projektu siekta stiprinti institucijų gebėjimus, sukuriant aiškias gaires, tirti neapykantos kalbos atvejus, kelti atsakingų valstybės institucijų gebėjimus neapykantos kalbos prevencijos srityje, gerinti pagalbos teikimą ir paslaugų prieinamumą nukentėjusiems asmenims ir didinti visuomenės sąmoningumą atpažįstant ir reaguojant į neapykantos kalbą. Vykdam projektą įgyvendintos viešinimo kampanijos, nacionalinės publikacijos, socialinė reklama, radijo ir televizijos pranešimai, skatinantys toleranciją ir pagarbą įvairių tautybių bei religijų asmenims.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Lietuvoje buvo stiprinamos politikos priemonės, susijusios su socialine įtrauktimi, tarpkultūriniu dialogu ir diskriminacijos prevencija tautinių mažumų atžvilgiu.

Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigalioję reikalavimai dėl mokyklose įgyvendinamų prevencinių programų kokybės siekia užtikrinti sistemišką ir įrodymais grįstą smurto, patyčių, diskriminacijos ir socialinės atskirties prevenciją švietimo sistemoje.

Valstybės institucijos daugiau dėmesio skyrė visuomenės informavimo ir medijų raštingumo iniciatyvoms, skirtoms kovai su neapykantos kalba ir diskriminaciniais naratyvais viešojoje erdvėje bei socialiniuose tinkluose. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas regioninei žiniasklaidai, jaunimo įtraukimui ir prevenciniam švietimui.

Taip pat išplėstos jaunimo įtraukties iniciatyvos. 2025 m. rugpjūčio 27–29 d. TMD inicijavo ir finansavo tautinių mažumų jaunimo mokymus „Bendraamžių akademija“, kuriuose

dalyvavo apie 30 mokinių iš Vilniaus, Visagino, Švenčionių ir Švenčionėlių mokyklų, kuriose ugdymas vykdomas lietuvių ir tautinių mažumų kalbomis. Programoje daug dėmesio skirta nediskriminavimui, neapykantos kalbos atpažinimui, pilietiškumui, medijų raštingumui, atsparumui diskriminaciniams naratyvams, pagarbiam dialogui.

Politikos formavimo lygmeniu daugiau dėmesio skirta visuomenės nuostatų tautinių mažumų ir migrantų atžvilgiu stebėsenai, siekiant identifikuoti augančias socialines įtampas ir formuoti atitinkamas integracijos bei nediskriminavimo priemonės.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

2023 m. Lietuvos kultūros tarybos atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“⁴¹ parodė teigiamas visuomenės nuostatas kultūrinės įvairovės atžvilgiu. Tyrimo duomenimis, 73 proc. ne lietuvių tautybės gyventojų nurodė, kad jų asmeninis tapatumas yra tvirtai susijęs su Lietuvos kultūra, o 76 proc. gyventojų manė, kad visuomenei naudinga, kai ją sudaro skirtingoms kultūroms priklausančios žmonės. Šie rodikliai rodo, kad tautinių mažumų kultūrinės tapatybės išsaugojimas Lietuvoje yra derinamas su sėkminga integracija į visuomenės gyvenimą ir teigiamu kultūrinės įvairovės vertinimu.

Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos mokyklose gali būti įgyvendinamos tik akredituotos prevencinės programos. Šiuo metu Nacionalinės švietimo agentūros sąraše patvirtinta 16 akredituotų prevencinių programų. Jos skelbiamos Nacionalinės švietimo agentūros svetainėje: <https://www.nsa.smsm.lt/ugdymo-departamentas/ugdymas-ir-prevencija/prevencines-programos/prevenciniu-programu-sarasas/>.

Programoje „Kultūros pasas“ šiuo metu vykdomos 26 edukacinės, daugiakultūriškumą propaguojančios veiklos.

Vykdamas projektą „#NOPLACE4HATE“ parengta ir nacionalinėje žiniasklaidoje paskelbta daugiau kaip 20 publikacijų, kuriomis siekiama atkreipti dėmesį į neapykantą, su kuria nuolat susiduria pažeidžiamų asmenų grupės, gyvendamos Lietuvoje. Įgyvendintos socialinės reklamos kampanijos, parengti radijo ir televizijos pranešimai, skirti tolerancijai ir kovai su neapykantos kalba skatinti: sukurtos ir skirtingų miestų reklaminės stenduose eksponuotos septynios įvairių plakatų, raginančių gerbti kitos tautybės, odos spalvos ar religijos žmones, serijos. Tiek televizijoje, tiek radijuje buvo skelbiami specialiai sukurti ir pritaikyti audiovizualiniai pranešimai (trys radijo pranešimai, vienas televizijos vaizdo klipas), kurių tikslas paaiškinti, kaip atpažinti neapykantos kalbos elementus, kelti visuomenės sąmoningumą, taip pat raginti plačiąją

⁴¹ Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis, Lietuvos kultūros taryba, 2024, <https://www.ltkt.lt/tyrimai-ir-statistika/kulturos-tyrimai/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-175>

visuomenę netoleruoti neapykantos kalbos, skleidžiamos pažeidžiamų grupių atžvilgiu, ir apie ją pranešti kompetentingoms institucijoms.

Remdamasis įvairių tyrimų ir analizių duomenimis, TMD ragina atkreipti dėmesį į neapykantos kalbą ir diskriminaciją, nukreiptą į kitos tautybės asmenis. Tyrimų duomenys rodo, kad Lietuva turi iššūkių diskriminacijos ir socialinės distancijos srityje. Duomenys apie diskriminacijos ir neapykantos apraiškas pateikiami 4 straipsnyje.

7 straipsnis

Šalys užtikrina, kad būtų gerbiama kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisė laisvai rengti taikius susirinkimus, teisė burtis į susivienijimus ir teisė į žodžio, minties, sąžinės ir religijos laisvę.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamąjo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvos Respublika užtikrina tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę naudotis taikių susirinkimų, asociacijų, žodžio, minties, sąžinės ir religijos laisvėmis vadovaudamasi Konstitucija, tarptautiniais žmogaus teisių standartais ir kitais nacionaliniais teisės aktais.

Konstitucijos 25 straipsnis garantuoja žmogaus teisę turėti savo įsitikinimus, juos laisvai reikšti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas. Konstitucijos 35 straipsnis įtvirtina piliečių teisę laisvai vienytis į bendrijas, asociacijas ir politines partijas, 36 – teisę rinktis į taikius susirinkimus.

Tautinėms mažumoms priklausančias asmenys Lietuvoje gali laisvai steigti nevyriausybines organizacijas, kultūros asociacijas, religines bendruomenes ir kitus susivienijimus, dalyvauti jų veikloje bei viešai reikšti savo kultūrinę, kalbinę ir religinę tapatybę.

Lietuvoje sudaromos sąlygos tautinių mažumų organizacijoms ir bendrijoms organizuoti kultūrinius, švietimo ir visuomeninius renginius, minėjimus, konferencijas bei festivalius. Ši veikla atliekama laisvai ir be diskriminacijos, laikantis bendrųjų teisės aktuose nustatytų reikalavimų viešiesiems renginiams.

Valstybė taip pat užtikrina religijos laisvę. Tautinėms mažumoms priklausančios religinės bendruomenės gali laisvai atlikti religines apeigas, steigti religines organizacijas, naudotis maldos namais ir puoselėti religines tradicijas (taip pat žr. 5 ir 8 straipsnį).

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

2025 m. sausio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas (TMĮ) sustiprino tautinių mažumų teisių apsaugos sistemą ir įtvirtino valstybės pareigą sudaryti sąlygas tautinių mažumų kultūrinei, kalbinei ir visuomeninei veiklai.

Svarbus pokytis buvo naujame įstatyme įtvirtintas Tautinių mažumų tarybos (TMT) statusas. Taryba veikia kaip nuolatinis konsultacinis mechanizmas, sudarytas iš tautinės mažumas vienijančių organizacijų ir tautinių mažumų teisių srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų atstovų. TMT teikia pasiūlymus valstybės institucijoms, svarsto tautinėms mažumoms aktualius klausimus ir prisideda prie dialogo tarp valstybės institucijų bei tautinių bendrijų stiprinimo.

Tautinių mažumų organizacijų atstovai buvo reguliariai įtraukiami į viešąsias konsultacijas, darbo grupes ir diskusijas dėl tautinių mažumų politikos, švietimo, kultūros ir žmogaus teisių klausimų.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje aktyviai veikia daugiau kaip 200 tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų, asociacijų, kultūros ir kitų bendruomeninių organizacijų. Jos vykdo kultūrinę, švietimo, visuomeninę ir religinę veiklą bei aktyviai dalyvauja viešajame gyvenime.

Tautinių mažumų organizacijų ir tautinių mažumų teisių srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų atstovai aktyviai dalyvauja TMT⁴² veikloje, konsultacijose su valstybės institucijomis bei viešose diskusijose dėl žmogaus teisių, tautinių mažumų politikos ir visuomenės sanglaudos klausimų. Taip užtikrinamas organizuotas tautinių mažumų dialogas su valstybės institucijomis.

Tautinių mažumų organizacijos ir religinės bendruomenės reguliariai organizuoja kultūrinius, religinius ir visuomeninius renginius įvairiuose Lietuvos regionuose. Tradiciniai renginiai, tokie kaip Tautinių kultūrų festivalis Klaipėdoje, Lietuvos tautinių bendrijų dienos renginiai, Sabantujus, „Marcišor“ ir kitos tautinių mažumų iniciatyvos, prisideda prie asociacijų ir susirinkimų laisvės praktinio įgyvendinimo bei visuomenės tarpkultūrinio dialogo stiprinimo.

Tautinių mažumų organizacijos aktyviai viešina savo veiklą interneto svetainėse, socialinių tinklų paskyrose, bendrijų leidiniuose ir kitose informacijos sklaidos priemonėse. Jose nuolat skelbiama informacija apie kultūros, švietimo, jaunimo, religinius ir visuomeninius renginius, pristatoma tautinių mažumų istorija, kalbos, tradicijos, papročiai ir kultūros paveldas. Ši veikla didina visuomenės informuotumą apie Lietuvos tautinių mažumų kultūrinę įvairovę,

⁴² Tautinių mažumų taryba, <https://tmde.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/komisijos-tarybos-darbo-grupes/tautiniu-mazumu-taryba/>

prisideda prie pozityvaus tautinių mažumų įvaizdžio formavimo, skatina tarpkultūrinį dialogą, tarpusavio pagarbą ir pakantumą bei stiprina visuomenės atsparumą stereotipams ir neigiamoms nuostatoms.

Tautinių mažumų nevyriausybinų organizacijų veikla ir tradiciniai kultūros renginiai Lietuvoje (2022–2026 m.) pateikiami 9 priede (taip pat žr. 6 str.).

8 straipsnis

Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę išpažinti savo religiją, turėti įsitikinimus, steigti religines institucijas, organizacijas ir asociacijas.

1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, kiti teisės aktai užtikrina tautinei mažumai priklausantiems asmenims išpažinti savo religiją, laikytis religinių ar kitų įsitikinimų, steigti religines institucijas, organizacijas ir asociacijas. Konstitucijos 26 straipsnis nustato minties, sąžinės ir religijos laisvę bei teisę laisvai pasirinkti ir išpažinti religiją individualiai arba kartu su kitais. Valstybė užtikrina religinių bendruomenių lygiateisiškumą bei jų apsaugą nuo diskriminacijos ir neapykantos kurstymo.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo stiprinamas bendradarbiavimas su tautinių mažumų religinėmis bendruomenėmis, skatinamas tarpkultūrinis ir tarpreliginis dialogas, įskaitant diplomatinės priemonės, visuomenės tolerancija religinei ir kultūrinei įvairovei.

2025 m. teisingumo ministrė susitiko su Visuotinio (Konstantinopolio) patriarchato Chalkedono metropolijos metropolitu Emanueliu. Susitikime buvo aptarti Visuotinio patriarchato egzarchato Lietuvoje veiklos klausimai, valstybės parama tradicinei religinei bendrijai. Teisingumo ministrė susitikime pabrėžė Lietuvos konstitucinius principus ir ilgametės religijų sambūvio tradicijas.

TM toliau vykdė Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme numatytas funkcijas – vertino religinių bendruomenių registravimo dokumentus, teikė išvadas Juridinių asmenų registrui bei Lietuvos Respublikos Seimui dėl valstybės pripažinimo suteikimo religinėms bendrijoms, visų bažnyčių ir kitų religinių organizacijų registravimo Lietuvoje. Tai užtikrino skaidrų ir teisės normomis pagrįstą religinių bendruomenių registravimo procesą (žr. 4 ir 6 straipsnius).

Pagal galiojantį teisinį reguliavimą, Lietuvoje tradicinėmis pripažįstamos devynios religinės bendruomenės ir bendrijos: lotynų apeigų katalikų, graikų apeigų katalikų, evangelikų

liuteronų, evangelikų reformatų, ortodoksų (stačiatikių), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų. Jų istorija Lietuvoje siekia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Lietuva toliau užtikrina religijos laisvės apsaugą ir religinių bendruomenių veiklos sąlygas. Valstybės institucijos palaikė dialogą su tradicinėmis ir kitomis religinėmis bendruomenėmis religijos laisvės, žmogaus teisių ir visuomenės sanglaudos klausimais.

Švietimo srityje buvo tęsiami mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginiai. 2026 m. buvo surengtas mokytojų seminaras „Atminties kelias“, kuriame dalyvavo 21 mokytojas. Seminare nagrinėtos Holokausto istorijos, atminties, kultūros ir žmogaus teisių temos. TMD taip pat organizavo mokymus ir diskusijas, skirtas neapykantos kalbos, diskriminacijos ir istorinių stereotipų prevencijai, taip prisidėdamas prie pagarbos religinei laisvei, religinių bendruomenių tarpusavio supratimo ir visuomenės tolerancijos stiprinimo.

Vyko valstybės institucijų ir Visuotinio (Konstantinopolio) patriarchato egzarchato bendradarbiavimas. 2025 m. aukšto lygio susitikimuose su egzarchato ir patriarchato atstovais buvo aptariami bendruomenės veiklos ir valstybės paramos klausimai. Lietuvos institucijos viešai pabrėžė religijos laisvės principų laikymąsi ir religinių bendruomenių teisę laisvai pasirinkti kanoninę priklausomybę. URM pažymėjo, kad egzarchatas tapo alternatyva tikintiesiems, siekiantiems praktikuoti savo tikėjimą nepriklausomai nuo Maskvos patriarchato įtakos⁴³.

Svarbus pokytis buvo tai, kad 2024 m. pabaigoje LRS suteikė valstybės pripažinimą senovės baltų religinei bendrijai „Romuva“. Tai rodo, kad valstybės pripažinimo mechanizmas taikomas ne tik tradicinėms religinėms bendrijoms, bet ir kitoms religinėms bendruomenėms, atitinkančioms įstatyme nustatytus kriterijus⁴⁴.

Praktiniu lygmeniu buvo tęsiamas religinių bendruomenių įtraukimas į viešąsias konsultacijas žmogaus teisių, tautinių mažumų ir kultūros politikos klausimais.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

2025 m. pabaigoje Lietuvoje buvo 1 334 (2024 m. – 1 327) įregistruotos bei į Juridinių asmenų registrą įtrauktos religinės bendruomenės, bendrijos ar kitos religinės organizacijos, iš jų – 1 139 (2024 m. – 1 138) tradicinės religinės organizacijos ir 195 (2024 m. – 189) tradicinėmis

⁴³ Budrys: The role of the Exarchate of Constantinople plays a significant role in uniting the Lithuanian Orthodox community and reducing Moscow's influence, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2025, <https://www.urm.lt/en/news/928/budrys-the-role-of-the-exarchate-of-constantinople-plays-a-significant-role-in-uniting-the-lithuanian-orthodox-community-and-reducing-moscows-influence%3A45425>

⁴⁴ Seimas suteikė valstybės pripažinimą Senovės baltų religinei bendrijai „Romuva“, Lietuvos Respublikos Seimas, 2024, https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35435&p_k=1&p_t=290356&p_a=1000&p_kade_id=10

nelaikomos religinės organizacijos. Šias religines bendruomenes ar bendrijas galima sąlyginai suskirstyti į 38 religines kryptis (kaip žinoma, yra 9 tradicinės Lietuvoje religinės kryptys, tačiau judėjus dar galima suskirstyti į chasidus ir mitnagedus, yra Konstantinopolio ir Maskvos patriarchatams pavaldžios stačiatikių bažnyčios). Didžiausia konfesija Lietuvoje yra Katalikų Bažnyčia – pagal 2021 m. gyventojų surašymo duomenis, jai save priskyrė 74 proc. gyventojų.

Įregistruotų religinių organizacijų skaičius 2024–2025 m. pateikiamas 10 priede.

9 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisė į žodžio laisvę apima pažiūrų laisvę ir laisvę gauti bei perduoti informaciją bei idėjas tautinės mažumos kalba be valstybinių institucijų įsikišimo ir nepaisant sienų. Šalys užtikrina, kad jų teisinėse sistemose nebus diskriminuojama tautinei mažumai priklausančių asmenų teisė kreiptis į žiniasklaidą.
2. Šio straipsnio 1 dalis netrukdo Šalims nediskriminuojant ir remiantis objektyviais kriterijais reikalauti licencijų garsinio radijo ir televizijos transliacijoms bei kino įmonėms.
3. Šalys netrukdo tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims kurti ir naudoti spaudinius. Šalys pagal savo garsinio radijo ir televizijos transliacijas reglamentuojančius teisės aktus ir atsižvelgdamos į 1 dalies nuostatas kiek įmanoma užtikrina, kad tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims būtų sudaryta galimybė kurti ir naudoti savo žiniasklaidos priemones.
4. Šalys savo teisinėse sistemose priima reikiamas priemones, kurios palengvintų tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims pasinaudoti teise kreiptis į žiniasklaidą ir skatintų pakantumą bei sudarytų sąlygas kultūriniam pliuralizmui.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvos Respublika toliau užtikrina tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę į saviraiškos laisvę, įskaitant teisę gauti ir skleisti informaciją bei idėjas tautinės mažumos kalba, taip pat teisę steigti ir naudoti savo žiniasklaidos priemones. Šią teisę garantuoja Konstitucija, TMĮ, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas ir kiti teisės aktai.

Konstitucijos 25 straipsnis nustato asmens teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, taip pat teisę gauti ir skleisti informaciją bei idėjas.

Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas yra pagrindinis teisės aktas, reguliuojantis viešosios informacijos rengimą, skleidimą ir žurnalistų veiklą. Įstatymas nustato, kad kiekvienas asmuo turi teisę laisvai rinkti, gauti ir skleisti informaciją.

Pripažindama informacijos prieinamumo ir kultūrinės įvairovės svarbą, Lietuva skatina turinio kūrimą ir sklaidą įvairiomis kalbomis, taip stiprindama kultūrinį dialogą ir visuomenės sanglaudą. Tai įgyvendinama finansuojant tautinių mažumų organizacijų leidybos ir informacijos sklaidos projektus, užtikrinant daugiakalbį visuomeninio transliuotojo turinį bei sudarant sąlygas veikti nepriklausomoms tautinių mažumų žiniasklaidos priemonėms.

Ataskaitiniu laikotarpiu tautinių mažumų žiniasklaidos priemonės Lietuvoje apėmė spaudą, radiją, televiziją, interneto portalus ir tautinių bendrijų informacinius leidinius. 2024–2026 m. pagal Medijų rėmimo fondo tautinių mažumų žiniasklaidos programą finansuoti ar vertinti projektai lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių ir kitų tautinių mažumų auditorijoms; tarp jų – *Kurier Wilenski*, *Znad Wili*, *Vis-Info*, *Obzor*, *Šalčia*, *BM TV*, *Radio R*, *ru.delfi.lt*, *TV3 Plus žinios*, *Malanka*, *Tautinių bendrijų naujienos* ir kitos priemonės.

Svarbų vaidmenį užtikrinant tautinių mažumų teisę gauti informaciją jiems suprantamomis kalbomis atlieka nacionalinis visuomeninis transliuotojas – Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (toliau – LRT). LRT rengia ir skleidžia informacinį turinį tautinių mažumų kalbomis bei kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis (anglų, lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių), taip prisidėdamas prie informacijos prieinamumo, visuomenės įtraukties ir kultūrinės įvairovės skatinimo (žr. 9 rekomendaciją).

Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys ir jų organizacijos gali laisvai steigti spaudos leidinius, interneto portalus, kultūrinius ir informacinius leidinius tautinių mažumų kalbomis. Taip pat sudaromos galimybės transliuoti radijo ir televizijos programas tautinių mažumų kalbomis (žr. 9 rekomendaciją). TMD finansuojamų tautinių mažumų informacijos sklaidos ir leidybos projektų sąrašas ir finansuota suma pateikiami 4 priede.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Ataskaitiniu laikotarpiu buvo iš esmės pertvarkyta valstybės paramos žiniasklaidai sistema. Nuo 2024 m. valstybės paramą viešosios informacijos rengėjams administruoja Medijų rėmimo fondas, kurio finansavimo programose numatyta atskira tautinių mažumų žiniasklaidos projektų ir veiklos rėmimo kryptis. Tai sudarė prielaidas nuosekliau remti tautinių mažumų spaudos, radijo, televizijos ir interneto žiniasklaidos priemones ir stiprinti jų veiklos tvarumą.

Buvo tęsiamas bendradarbiavimas su tautinių mažumų organizacijomis dėl informacijos sklaidos ir visuomenės informavimo priemonių. 2026 m. TMT pradėtos konsultacijos dėl televizijos laidos, konkrečiai skirtos Lietuvos tautinėms bendrijoms, kūrimo.

Tautinių mažumų tematika taip pat integruojama į bendrą nacionalinį LRT turinį, didinant tautinių bendrijų matomumą ir prisidedant prie visuomenės sanglaudos stiprinimo. Tautinių mažumų kalbomis rengiamas turinys tapo prieinamas ne tik tradiciniais transliavimo kanalais, bet ir LRT skaitmeninėje ekosistemoje – interneto portale, mobiliosiose platformose, socialiniuose tinkluose ir archyvuose. Siekiant didinti turinio prieinamumą, pradėti taikyti automatinio vertimo realiuoju laiku sprendimai, leidžiantys tiesiogines laidas subtitruoti lietuvių, lenkų, ukrainiečių, rusų ir anglų kalbomis ir pasiekti auditorijas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, taip prisidedant prie platesnio informacijos prieinamumo ir dalyvavimo viešojoje informacinėje erdvėje. LRT taip pat nuosekliai siekia užtikrinti pusiausvyrą tarp tautinių mažumų teisės gauti informaciją savo kalba ir lietuvių kalbos, kaip valstybinės kalbos, vaidmens stiprinimo. Papildomas tautinių mažumų turinys kuriamas bendradarbiaujant su išorės kūrėjais, prodiuseriais bei žurnalistais (žr. 9 rekomendaciją).

Prie tautinių mažumų informacinės erdvės stiprinimo prisideda ir TBN, nuo 2001 m. nuosekliai leidžiantis periodinį informacinį leidinį „Tautinių bendrijų naujienos“ 600 egz. tiražu, publikuojantis svetainėje www.tbn.lt ir platinantis per TMT, kultūros ir integracijos centruose, tautinėse bendrijose visoje šalyje. Leidinyje publikuojama informacija apie Lietuvos tautinių mažumų organizacijų veiklą, kultūrinius renginius, istoriją, tradicijas, švietimo iniciatyvas ir kitus bendrijoms aktualius klausimus. Leidinio tikslas – skatinti tautinių mažumų integraciją į Lietuvos visuomenę, puoselėti daugiakultūriškumą ir tarpkultūrinį dialogą. Leidinys prieinamas ir elektroniniu formatu (žr. 9 rekomendaciją).

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje leidžiami tautinių mažumų laikraščiai, žurnalai, periodiniai ir internetiniai leidiniai įvairiomis kalbomis, administruojamos tautinių mažumų interneto svetainės bei socialinių tinklų kanalai, skirti bendrijų nariams ir platesnei visuomenei, taip pat kultūrinei bei visuomenei veiklai vykdyti. Nepriklausomos ir bendrijų žiniasklaidos priemonės pateikiamos 11 priede.

Valstybė kasmet finansuoja tautinių mažumų kultūros, leidybos ir informacijos sklaidos projektus, kuriais siekiama skatinti kultūrinį pliuralizmą, tautinių mažumų kalbų vartojimą ir visuomenės informuotumą apie tautinių mažumų kultūrą bei istoriją (taip pat žr. 5, 6 straipsnius).

2024 m. MRF tautinių mažumų žiniasklaidos projektų konkurse finansuota 12 projektų, apimančių lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių ir platesnę tautinių mažumų auditoriją: *Kurier Wilenski*, *Klaipėda* rusų kalba, *NovajaKlaipėda.novosti*, *Klaipėda.zanedeliu.lt*, *Šalčia*, *Savaitės ekspresas*, *Radio R*, *Znad Wili*, *Artscape*, *news.tts.lt*, www.zanedeliu.lt, *TV3 Plus*, ru.delfi.lt, *Malanka* ir *news.tts.lt*.

2025 m. pagal Medijų rėmimo fondo (MRF) tautinių mažumų žiniasklaidos projektų programą buvo finansuota 16 tautinių mažumų žiniasklaidos projektų, veiklos finansavimas skirtas visuomenės informavimo priemonėms: *Klaipėda* rusų kalba, *Ekspress nedelia* rusų kalba, *Pensioner*, *Radio R*, *Malanka Media*, www.zanedi.lt, ru.delfi.lt, news.tts.lt, www.tie2.lt, *TV3 Plus žinios*, *Znad Wilii*, *Kurier Wilenski* ir *Šalčia*⁴⁵.

2026 m. MRF veiklos finansavimo konkurse pagal tautinių mažumų žiniasklaidos programą finansavimas skirtas 15 projektų. Finansavimą gavo čios visuomenės informavimo priemonės: www.wilnoteka.lt, www.tie2.lt, ru.delfi.lt, *Malanka Media*, *TV3 Plus*, *Radio R*, *Lietuvos totoriai*, *Kurier Wilenski*, *Vis-Info*, *Obzor*, *Znad Wilii*⁴⁶.

LRT toliau užtikrino tautinėms mažumoms skirtos informacijos prieinamumą įvairiais kanalais. Tautinių bendrijų turinio redakcijoje dirbo trys žurnalistai lenkų kalbos redakcijoje ir keturi žurnalistai bei vienas pagal autorinę sutartį dirbantis žurnalistas rusų kalbos redakcijoje. LRT reguliariai rengė kasdienes radijo laidas lenkų ir rusų kalbomis, savaitines televizijos laidas lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių kalbomis, taip pat rengė specializuotą turinį Lietuvos žydų tematika. Daugiakalbis turinys buvo nuolat skelbiamas LRT portale anglų, lenkų, rusų, baltarusių ir ukrainiečių kalbomis, užtikrinant jo prieinamumą tiek Lietuvoje, tiek užsienyje gyvenančioms bendruomenėms.

LRT skelbiamos naujienos tautinių mažumų kalbomis išlieka svarbi informavimo ir integracijos priemonė. 2022–2025 m. LRT portale paskelbta daugiau kaip 52 tūkst. publikacijų tautinių mažumų kalbomis: 9 806 anglų, 10 779 lenkų, 25 609 rusų ir 6 164 ukrainiečių kalbomis (ukrainiečių kalbos skiltis pradėta 2023 m.). Didžiausia publikacijų apimtis teko rusų ir lenkų kalbomis, o nuo 2023 m. sparčiai plėtojamas ir ukrainiečių kalbos turinys, atsižvelgiant į pasikeitusius visuomenės poreikius.

LRT užsakymu atliekamų visuomenės nuomonės tyrimų duomenimis, apie 80 proc. Lietuvos gyventojų teigiamai vertina visuomeninio transliuotojo veiklą ir jo gebėjimą teikti informaciją, aktualią tautinėms mažumoms. Šie duomenys rodo, kad tautinėms mažumoms skirtas ir su jų tematika susijęs turinys išlieka matoma visuomeninio transliuotojo veiklos dalis⁴⁷.

LRT atlikta auditorijos analizė rodo ne tik stabilų šio turinio pasiekiamumą, bet ir didėjančią jo vartojimo intensyvumą. 2022 m. auditorija dažniausiai apsiribodavo pavienių naujienų peržiūra, o 2024–2025 m. naudotojai ilgiau ieško tautinių mažumų kalbomis skelbiamo turinio arba

⁴⁵ <https://www.medijufondas.lt/mrf-naujienos/skelbiami-mediju-remimo-fondo-2025-m-konkurso-rezultatai>

⁴⁶ <https://www.medijufondas.lt/wp-content/uploads/2026/04/Tautiniu-mazumu-ziniasklaidos-veiklos-finansavimas-2026-m.pdf>

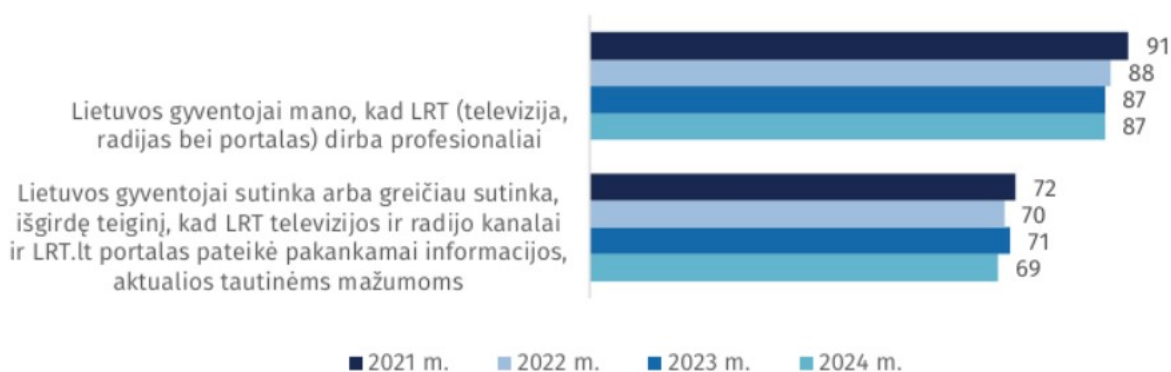
⁴⁷ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veikla, Valstybės kontrolė, 2025, <https://ekspertai.eu/static/uploads/2025-11-03/lietuvos-nacionalinio-radijo-ir-televizijos-veikla-1.pdf>

jį žiūri, skaito susijusias publikacijas ir daugiau laiko praleidžia portalo polapiuose. Tai rodo augantį auditorijos įsitraukimą ir leidžia daryti išvadą, kad tautinių mažumų kalbomis skelbiamas turinys atitinka ilgalaikius informacinius, kultūrinius ir integracijos poreikius.

Kartu LRT nuosekliai plečia daugiaplatformį tautinių mažumų kalbomis kuriamo turinio prieinamumą. Be interneto portalo, informacija skleidžiama socialiniuose tinkluose, vaizdo turinio platformose ir radiotekoje. Tai leidžia pasiekti skirtingas auditorijos grupes – nuo tradicinio radijo klausytojų iki jaunesnių vartotojų, kurie informaciją daugiausia gauna skaitmeniniais kanalais. Taip užtikrinamas platesnis tautinių mažumų informavimas bei jų įtrauktis į viešąją informacinę gyvenimą. Tautinių mažumų kalbomis skelbiamas turinys ir jo pasiekiamumas (2022–2025 m.) pateikiamas 12 priede.

Siekiant užtikrinti ilgalaikį tautinių mažumų kultūros ir istorinio paveldo prieinamumą, 2024 m. buvo suskaitmeninta 92,9 proc. LRT archyvo analoginių laikmenų. Tai sudaro platesnės prieigos prie tautinių mažumų turinio galimybes.

2 pav. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos apklausa

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos ataskaitų duomenis

Valstybės finansavimo priemonėmis kasmet remiami tautinių mažumų organizacijų informacijos sklaidos ir kultūros projektai, prisidedantys prie tautinių mažumų matomumo viešojoje erdvėje ir jų kultūrinio tapatumo puoselėjimo.

Lietuvoje ir toliau leidžiami periodiniai leidiniai lenkų, rusų, totorių ir kitomis kalbomis. Rytų Lietuvoje leidžiama spauda lenkų ir rusų kalbomis, veikia tautinių mažumų radijo stotys, interneto portalai ir kitos informacijos priemonės, kurios užtikrina tautinių mažumų teisę gauti informaciją gimtąja kalba bei prisideda prie daugiakultūriškumo stiprinimo.

Periodiniai leidiniai tautinių mažumų kalbomis (2022–2026 m.) pateikiami 13 priede.

Tautinių mažumų organizacijos ir žiniasklaidos atstovai dalyvauja viešose konsultacijose bei diskusijose dėl visuomenės informavimo, žmogaus teisių ir kovos su neapykantos kalba politikos klausimų.

10 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę laisvai ir nevaržomai, privačiai ir viešai, žodžiu ir raštu vartoti savo mažumos kalbą.
2. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai arba gausiai gyvena tautinėms mažumoms priklausančios asmenys, jiems prašant ir jei toks prašymas atitinka realų poreikį, kiek įmanoma stengiasi minėtiems asmenims sudaryti sąlygas tautinės mažumos kalbą vartoti bendraujant su administracinės valdžios institucijomis.
3. Šalys įsipareigoja užtikrinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę jam suprantama kalba nedelsiant gauti informaciją apie jo sulaikymo priežastis ir apie pateiktą kaltinimą pobūdį ir priežastis ir teisę gintis ta kalba, prireikus nemokamai naudojantis vertėjo paslaugomis.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Teisės aktuose įtvirtintos nuostatos, sudarančios sąlygas asmenims tautinės mažumos kalbą vartoti bendraujant su administracinės valdžios institucijomis, šią teisę užtikrina Viešojo administravimo įstatymas ir Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (nauja taisyklių redakcija patvirtinta 2021 m. gruodžio 1 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1014). Pagal šias taisykles, prašymai ir skundai tiek žodžiu, tiek raštu gali būti pateikti kita nei valstybine valstybės institucijos vadovo nustatyta kalba.

Lietuvos Respublika užtikrina tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę laisvai ir nevaržomai vartoti savo kalbą privačiame ir viešajame gyvenime – žodžiu ir raštu. Šias teises garantuoja Konstitucija, TMĮ, Valstybinės kalbos įstatymas bei kiti teisės aktai.

Konstitucijos 37 straipsnyje nustatyta, kad tautinėms bendrijoms priklausančios piliečiai turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius. TMĮ įtvirtina tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę laisvai vartoti tautinės mažumos kalbą asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime.

Tose vietovėse, kuriose tradiciškai ar gausiai gyvena tautinėms mažumoms priklausančios asmenys, savivaldybių institucijos sudaro galimybes gyventojams gauti informaciją ir konsultacijas jiems suprantama kalba, laikantis nacionalinių teisės aktų reikalavimų.

Baudžiamuosiuose, civiliniuose ir administraciniuose teismų procesuose asmenims užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas nustato, kad asmeniui, nemokančiam lietuvių kalbos, turi būti užtikrinta teisė suprantama kalba gauti informaciją apie proceso veiksmus, pareikštus įtarimus ar kaltinimus bei teisė gintis naudojantis vertėjo paslaugomis.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Įgyvendindama Patariamąjį komiteto rekomendacijas, Lietuva toliau stiprina valstybės institucijų gebėjimus užtikrinti tautinių mažumų kalbinių teisių įgyvendinimą praktikoje, ypatingą dėmesį skirdama paslaugų prieinamumui ir žmogaus teisių apsaugai.

Toliau buvo nuosekliai stiprinamos valstybės ir savivaldybių institucijų darbuotojų kompetencijos žmogaus teisių, lygių galimybių ir nediskriminavimo srityse. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba organizuoja mokymus valstybės institucijoms, savivaldybėms ir viešojo sektoriaus įstaigoms diskriminacijos prevencijos, lygių galimybių užtikrinimo, žmogaus teisių standartų taikymo, įtraukčių viešųjų paslaugų teikimo ir lygių galimybių užtikrinimo klausimais. Mokymų temos apima diskriminacijos dėl rasės, tautybės, etninės kilmės, religijos ir kalbos prevenciją, taip pat nediskriminacinį viešųjų paslaugų teikimą. Tarnyba taip pat sukūrė nuotolinę mokymosi platformą ir elektroninius kursus viešojo sektoriaus darbuotojams.

2024–2026 m. Lygių galimybių įgyvendinimo veiksmų plane⁴⁸ numatytos mokomosios ir konsultacinės priemonės viešojo sektoriaus darbuotojams. Plane ypatingas dėmesys skiriamas diskriminacijos dėl etninės priklausomybės, tautybės ir religijos prevencijai. Be to, po 2022 m. Rusijos agresijos prieš Ukrainą išaugus daugiakalbių paslaugų poreikiui, valstybės institucijos plėtė vertimo ir informacijos teikimo keliomis kalbomis priemones bei stiprino darbuotojų gebėjimus dirbti su skirtingų kalbinių ir kultūrinių grupių asmenimis, organizuodamos mokymus dėl paslaugų teikimo užsieniečiams, kultūrinių skirtumų supratimo. Šios priemonės sustiprino institucijų gebėjimus dirbti daugiakalbėje aplinkoje ir užtikrinti kalbinį prieinamumą. Nors jos nebuvo skirtos vien tautinėms mažumoms, praktikoje prisidėjo prie institucijų pasirengimo teikti paslaugas įvairių tautybių ir kalbų asmenims.

TMĮ sustiprino tautinių mažumų kalbinių teisių apsaugos teisinį pagrindą ir aiškiau reglamentavo tautinių mažumų kalbos vartojimo principus kultūros, švietimo ir informacijos srityse (žr. įstatymo 6 straipsnį)⁴⁹.

⁴⁸ Lygių galimybių įgyvendinimo 2024–2026 metų veiksmų planas, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ecaf9b702d7111ee9de9e7e0fd363afc/asr>

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje veikia tautinių mažumų mokyklos, kultūros ir integracijos centrai, nevyriausybinių organizacijų, kurios aktyviai prisideda prie tautinių mažumų kalbų išsaugojimo ir vartojimo.

Iš 110 bendrojo ugdymo mokyklų 58-iose mokymas vykdomas lietuvių ir lenkų arba lenkų kalbomis; 49-iose – lietuvių ir rusų arba rusų kalba (taip pat žr. 14 str.).

Nuo 2022 m. valstybės institucijos reikšmingai išplėtė informacijos teikimą ukrainiečių, rusų ir anglų kalbomis. Migracijos departamento, Užimtumo tarnybos, savivaldybių ir socialinių paslaugų įstaigų darbuotojams buvo teikiamos metodinės rekomendacijos ir praktinė pagalba dėl darbo su vertėjais bei daugiakalbio aptarnavimo. Tai tapo svarbia institucinių kompetencijų dalimi siekiant užtikrinti lygias galimybes gauti viešąsias paslaugas.

28-iose iš 60 savivaldybių gyventojai aptarnaujami viena ar keliomis tautinių mažumų kalbomis (lenkų, rusų, ukrainiečių). Kai kurios savivaldybės, pvz. Varėnos rajono savivaldybė, teikia informaciją anglų, estų, latvių, lenkų, vokiečių, rusų kalbomis. Klientus valstybine ir kitomis kalbomis aptarnaujančių savivaldybių sąrašas pateikiamas 14 priede.

Yra savivaldybių, kurios taiko priemones, palengvinančias atvykusiems prieglobsčio gavėjams ar ukrainiečiams galimybes pasinaudoti teikiamos paslaugomis. Savivaldybių taikomų informavimo priemonių pavyzdžiai:

- Vilniaus m. savivaldybėje prašymai dėl būsto kompensacijų išversti į rusų kalbą ir yra sudaryta galimybė būti nukreiptam į užsienio kalba (anglų arba rusų) kalbančius administratorius,
- Vilniaus ir Klaipėdos m. savivaldybėse sveikatos priežiūros įstaigos skelbia sąrašus užsienio kalba,
- Klaipėdos m. savivaldybėje kilus karui Ukrainoje pasitelkti savanoriai vertėjai (ukrainiečių ir rusų k.), o Klaipėdos miesto gydymo įstaigose buvo sudarytos vertimo telefonu galimybės⁵⁰ (taip pat žr. 3 rekomendaciją).

11 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę savo pavardę (tėvo vardą) ir vardą (vardus) vartoti mažumos kalba bei teisę į tai, kad jie būtų oficialiai pripažinti pagal Šalių teisinėse sistemose nustatytas sąlygas.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas, [https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20\(1\).pdf](https://tmde.lrv.lt/public/canonical/1731920838/9042/XIV-3079%20(1).pdf)

⁵⁰ Valstybės kontrolė: neužtenka pabėgėliams suteikti prieglobstį, būtina juos labiau įtraukti į darbo rinką ir švietimo sistemą, Valstybės kontrolė, 2023, <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24169/pagalba-pabegeliams-ju-socialine-integracija>

2. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę savo mažumos kalba viešai pateikti ženklus, įrašus ir kitą privataus pobūdžio informaciją.
3. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinei mažumai priklausantys asmenys, remdamosi savo teisinės sistemos reikalavimais, o prireikus ir sutartimis su kitomis valstybėmis, bei atsižvelgusios į konkrečias sąlygas, visuomenei skirtus tradicinius vietovių, gatvių pavadinimus ir kitus topografinius įrašus stengiasi daryti taip pat ir mažumos kalba, jeigu yra pakankamas tokio žymėjimo poreikis.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Vardų ir pavardžių rašymas

Tautinei mažumai priklausančio asmens teisė savo pavardę (tėvo vardą) ir vardą (vardus) vartoti mažumos kalba įtvirtinta Lietuvos Respublikos asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatyme⁵¹, priimtame 2022 m. sausio 18 d. Nr. XIV-903. Įstatymo 3 straipsnyje nustatyta, kad „ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečio prašymu jo ir jo vaikų vardai ir pavardės Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis (be diakritinių ženklų)“.

Diakritinių ženklų vartojimo asmenvardžiuose klausimas toliau svarstomas Lietuvos Respublikos Seime. Yra pateikti Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo Nr. XIV-903 3 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai, kuriais būtų sudaryta galimybė asmenvardžius dokumentuose rašyti lotyniško pagrindo rašmenimis su diakritiniais ženklais (taip pat žr. 10 rekomendaciją).

Privataus pobūdžio užrašai

Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys ir jų organizacijos gali viešai matomoje erdvėje vartoti tautinės mažumos kalbą privataus pobūdžio užrašuose, iškabose, skelbimuose, renginių afišose, informacinėje medžiagoje, interneto svetainėse ir kitose komunikacijos priemonėse. Teisės aktuose nėra nustatyto bendro draudimo privataus pobūdžio informaciją viešai pateikti tautinės mažumos kalba. Kartu viešosios informacijos, vartotojams skirtos informacijos, reklamos ir oficialių užrašų srityse taikomi valstybinės kalbos vartojimo reikalavimai.

Topografiniai užrašai

TMĮ yra įtvirtintos bendros tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisės saugoti ir puoselėti savo tautinę tapatybę, kalbą, kultūrą ir tradicijas. Topografinių užrašų klausimas vertinamas platesniame galiojančio teisinio reguliavimo kontekste, įskaitant valstybinės kalbos

⁵¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/32ec5f92790211ecb2fe9975f8a9e52e?jfwid=-zr22zvlgb>

vartojimo, vietovardžių, gatvių pavadinimų ir viešųjų užrašų reglamentavimą. Praktinis šio klausimo sprendimas priklauso nuo bendro teisinio reguliavimo, savivaldybių kompetencijos ir konkrečių vietos bendruomenių poreikių (taip pat žr. 11 rekomendaciją).

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

LRS svarstomi įstatymo pakeitimų projektai rodo siekį toliau plėsti galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims oficialiuose dokumentuose tiksliau išlaikyti savo vardų ir pavardžių autentišką formą.

Tautinių mažumų organizacijos toliau vartoja tautinių mažumų kalbas savo pavadinimuose, renginių skelbimuose, kultūrinės veiklos informacijoje, leidiniuose ir elektroninėje komunikacijoje. Tai prisideda prie tautinių mažumų kalbinės tapatybės matomumo viešojoje erdvėje.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Ataskaitiniu laikotarpiu asmenys, priklausantys tautinėms mažumoms, naudojami galimybe vardus ir pavardes asmens dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis. Ši priemonė sudarė sąlygas geriau užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę į savo asmenvardžių vartojimą mažumos kalba.

Institucijų administraciniais duomenimis, nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2026 m. vasario 26 d. galimybe oficialiuose dokumentuose asmenvardžius rašyti pagal tautinės kalbos rašybos taisyklės (lotyniško pagrindo rašmenimis) pasinaudojo 424 Lietuvos Respublikos piliečiai ir jų vaikai.

Bendroji statistika taip pat patvirtina šios teisės aktualumą tautinėms mažumoms. Nuo 2022 m. gegužės 1 d. iki 2026 m. kovo 31 d. leidimas asmenvardžius rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis (be diakritinių ženklų) buvo suteiktas 1 699 asmenims, iš kurių 439 atvejai (apie 26 proc.) buvo susiję su ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos piliečių ir jų vaikų siekiu oficialiuose dokumentuose vartoti tautinio vardyno asmenvardžius pagal atitinkamos tautinės kalbos rašybos ir darybos taisyklės. Likusieji atvejai daugiausia buvo susiję su dviguba pilietybe, užsienyje įgytais asmenvardžiais ar kitais įstatyme nustatytais pagrindais.

Statistiniai duomenys patvirtina, kad Lietuvos Respublikos asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo nuostatos yra realiai taikomos praktikoje, o viena pagrindinių jomis besinaudojančių grupių yra tautinėms mažumoms priklausantys Lietuvos Respublikos piliečiai, siekiantys oficialiuose dokumentuose vartoti savo tautinio vardyno asmenvardžius pagal atitinkamos kalbos rašybos ir darybos taisyklės.

Valstybinės kalbos inspekcijos 2024 m. veiklos ataskaitoje⁵² nurodyta, kad 2024 m. buvo gauti 158 skundai dėl viešųjų užrašų ir dvikalbių užrašų taikymo, įskaitant ginčus dėl lietuvių ir lenkų kalbomis pateiktų užrašų Šalčininkų ir Vilniaus rajonuose, pvz. dvikalbiai užrašai „Centrum kultury“, „Gimnazjum im. Jana Sniadeckiego“, „Park miejski“ ir kt.

2024 m. gruodžio 18 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas dėl Šalčininkų mieste pateiktų dvikalbių lietuvių ir lenkų kalbų viešųjų krypties užrašų. Teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir pripažino, kad dvikalbiai viešieji užrašai tam tikromis sąlygomis gali būti galimi, kai jie atitinka teisės aktuose nustatytas išimtis.

Lietuvoje aktyviai veikia daugiau kaip 300 tautinių mažumų organizacijų, kultūros ir integracijos centrų ir religinių bendruomenių, kurios savo veikloje viešai vartoja tautinių mažumų kalbas leidiniuose, interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, renginių informacijoje ir kituose privataus pobūdžio užrašuose.

12 straipsnis

1. Prireikus Šalys imasi priemonių švietimo ir mokslinių tyrimų srityse informacijai apie savo tautinių mažumų ir daugumos kultūrą, istoriją, kalbą ir religiją skleisti.
2. Šioje situacijoje Šalys, be kita ko, sudaro reikiamas sąlygas mokytojams rengti ir naudotis vadovėliais bei sukuria sąlygas ryšiams tarp skirtingų bendruomenių studentų ir mokytojų palaikyti.
3. Šalys įsipareigoja sudaryti vienodas galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims įgyti visų lygių išsilavinimą.

1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuva toliau įgyvendina priemones, kuriomis siekiama užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę į išsilavinimą, skatinti tautinių mažumų istorijos, kultūros ir kalbų pažinimą bei sudaryti sąlygas išsaugoti tautinį tapatumą švietimo sistemoje.

Lietuvos Respublikos švietimo sistema grindžiama lygių galimybių principu. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtinti švietimo sistemos principai, iš kurių vienas – lygios galimybės: „Lygios galimybės – švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmenų lygybę, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų; kiekvienam asmeniui ji laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują“.

⁵² Valstybinės kalbos inspekcijos 2024 metų veiklos ataskaita, 2025, [2024 m. VEIKLOS ATASKAITA PERŽIŪRĖTA 2025-06.pdf](#)

Tautinių mažumų švietimas organizuojamas vadovaujantis Švietimo įstatymu, Bendraisiais ugdymo planais ir Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairėmis. Bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklos sudaro sąlygas tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams puoselėti savo tautinį, kultūrinį ir kalbinį tapatumą, mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros.

Siekiant užtikrinti kokybišką mokymo(si) turinį tautinių mažumų kalbomis, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-184 patvirtintame Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše įteisinta galimybė naudoti ir įsigyti Europos Sąjungos valstybėse parengtus ir išleistus vadovėlius bei mokymo priemones gimtosioms kalboms, kurių mokomasi Lietuvos tautinių mažumų mokyklose.

Mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemoje numatytos priemonės, studijų moduliai, skirti pedagogams, dirbantiems tautinių mažumų mokyklose. Pedagogams teikiamos metodinės rekomendacijos, rengiamos kvalifikacijos tobulinimo programos, skirtos lietuvių kalbos mokymui daugiakalbėje aplinkoje, dvikalbiam ugdymui ir įtraukties stiprinimui. ŠMSM taip pat yra parengusi metodines priemones tautinių mažumų mokyklų mokytojams, įskaitant lietuvių kalbos mokymo pradinėse klasėse rekomendacijas.

2022 m. TMD organizavo seminarą „Istorijos ir pilietinio ugdymo aktualijos: nuo dalyko link kompetencijų ugdymo (pilietiškumo ugdymas ir daugiatautės visuomenės sugyvenimas)“ tautinių mažumų formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigų istorijos mokytojams, kurie buvo supažindinti su kvalifikacijos tobulinimo programa, skirta tobulinti mokytojų dalykines ir didaktines kompetencijas bei plėtoti mokytojų gebėjimus organizuoti tyrinėjimu grindžiamą mokymąsi. Seminare dalyvavo Visagino ir Šalčininkų savivaldybių atstovai, kuriojantys istorijos dalyko mokymą mokyklose bei istorijos mokytojai metodininkai iš Rytų Lietuvos bei Klaipėdos miesto, iš viso 25 dalyviai.

Tais pačiais metais buvo surengtas dviejų dienų seminaras tautinių mažumų neformalaus švietimo įstaigų vadovams ir darbuotojams „Tautinių mažumų vaikų ir jaunimo pilietinis ugdymas. Vaikų, atvykusių iš Ukrainos, integracija“. Seminare dalyvavo baltarusių, lenkų, rusų, ukrainiečių, uzbekų ir žydų neformaliojo švietimo įstaigų mokytojai iš Alytaus, Klaipėdos, Visagino ir Vilniaus.

Savo veiklą tęsia aukštosios mokyklos, užtikrindamos tautinių mažumų poreikį mokytis gimtąja kalba. Nuo 2007 m. Vilniuje veikiančiame Balstogės universiteto filiale 2025–2026 mokslo metais buvo priimta 150 naujų studentų, iš viso jame studijavo 363 studentai. 2025 m. Balstogės

universiteto filialą Vilniuje baigė 30 absolventų. 2024 m. filialą baigė 33 absolventai, iš jų: 7 – informatikos studijų krypties, 12 – Europos studijų, 11 – ekonomikos bakalauro studijų, 3 – ekonomikos magistrantūros studijų. Šis universitetas lenkų tautinei mažumai Lietuvoje užtikrina galimybę tiek bendrojo ugdymo įstaigose, tiek universitete žinias ir kvalifikaciją įgyti gimtąja lenkų kalba.

Veiklą tęsia ir Europos humanitarinis universitetas, kur studijos vyksta rusų, baltarusių, anglų, vokiečių kalbomis; Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Baltijos kalbų ir kultūrų instituto Polonistikos centras, siūlantis polonistiką studijuoti visiems norintiesiems, nepriklausomai nuo kalbos mokėjimo lygio ir tautybės; VDU Švietimo akademijos Lenkų kalbos ir kultūros centras, kuriame studijuojama lenkų kalba ir literatūra, rengiami moksliniai projektai, seminarai, vykdoma kita akademinė veikla.

Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Baltijos kalbų ir kultūrų instituto Slavistikos katedra užtikrina rusų kalbos, literatūros ir kultūros studijų tęstinumą aukštajame moksle. Katedra dalyvauja vykdamas Vidurio ir Rytų Europos kalbų ir kultūrų rusistikos bakalauro studijas ir Rusistikos magistrantūros studijų programą. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto duomenimis, Slavistikos katedroje tirama rusų kalba, literatūra ir kultūra, Lietuvos rusų tautinės mažumos kultūra, Lietuvos rusakalbių gimtoji kalba ir tapatybė, taip pat rusų ir kitų slavų kalbų bei kultūrų sinchroniniai ir diachroniniai procesai. Rusistikos magistrantūros studijos vykdomos rusų kalba ir yra atviros studentams iš užsienio.

Be laipsnį suteikiančių studijų, Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Kalbų mokykla siūlo rusų kalbos kursus pradedantiesiems ir pažengusiems. Kursai organizuojami rudens ir pavasario semestrais, taip pat vasaros laikotarpiu; vasaros kursuose numatytos A1, A2 ir B1 lygio grupės, o aukštesnio lygio grupėse bendraujama rusų kalba. Tai sudaro papildomas galimybes tiek akademinei rusistikai, tiek rusų kalbos mokymuisi ir kalbinių kompetencijų plėtrai.

TMD tęsė veiklas, skatinančias domėjimąsi tautinių mažumų temomis. 2023–2024 m. organizuotas aukštųjų universitetinių mokyklų studentų geriausių baigiamųjų darbų konkursas. Buvo pateikti 29 darbai: 16 bakalauro, 9 magistro, 3 daktaro disertacijos ir 1 mokslinis straipsnis. Apdovanojimai įteikti Vilniaus universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto, Vilniaus dailės akademijos, Lietuvių kultūros tyrimų instituto bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Lietuvos socialinių mokslų centro ir Kauno technologijos universiteto studentams ir doktorantams už baigiamuosius bakalauro, magistro studijų darbus ir daktaro disertaciją šiomis temomis: „Romų tautos reprezentacija Lietuvos istoriniame naratyve: atminties vietų analizė“, „Neišsilavinęs ir mažiau patikimas. Socialinė distancija lietuvių kalbos su lietuvių–rusų ir skandinavų akcentais

vertimuose“, „Kauno žydų atminties vietos ir jų reikšmė vietos žydų bendruomenei“, „Čekautiško Bagdonių sentikių istorija XIX a.“, „Žydų meninis gyvenimas Lietuvoje 1919–1940 m.: tarp autonomijos ir integralumo“, „Tautinių mažumų judėjimai postsovietinėje erdvėje: Lietuvos lenkų autonomijos siekių analizė“, „Etniškumo dimensija privačios nuosavybės atstatymo procese: svarstant etniškumo sampratą ir reikšmę žemės restitucijos eigoje Pietryčių Lietuvoje“.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Ypatingas dėmesys skiriamas švietimo prieinamumui ir mokymosi rezultatams gerinti tautinių mažumų mokyklose, kartu išsaugant galimybes mokytis tautinės mažumos kalba. Toliau įgyvendinamos priemonės, skirtos švietimo prieinamumui, įtraukiamam ugdymui ir kompleksinei pagalbai vaikams stiprinti, ypatingą dėmesį skiriant socialinę riziką ar atskirtį patiriantiems vaikams, įskaitant romų tautinei mažumai priklausančius vaikus.

Pagal šią priemonę ŠMSM finansuoja projektus, skirtus įtraukiamam ugdymui ir švietimo prieinamumui didinti. Įgyvendinami projektai „Koordinuota metodinė pagalba įtraukiamam ugdymui organizuoti“ ir „Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą“.

Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tautinėms mažumoms priklausančioms mokiniams, taip pat iš užsienio atvykusiems rusakalbiams mokiniams ir romų tautybės mokiniams įsitraukti į ugdymo procesą, Vilniaus miesto savivaldybės pavaldumo švietimo įstaigose taikomos papildomos švietimo pagalbos priemonės. Mokinių padėjėjai dirba Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centre, Vilniaus Saulėtekio daugiafunkciame centre ir Vilniaus Naujininkų mokykloje. Padėjėjai padeda mokiniams, kuriems dėl kalbinių, socialinių, kultūrinių ar individualių ugdymosi poreikių reikalinga papildoma pagalba, dalyvauti ugdymo procese, suprasti mokymo turinį, bendrauti su mokytojais ir bendraklasiais, taip pat lengviau prisitaikyti mokyklos bendruomenėje.

Taip pat buvo tęsiamos priemonės (įgyvendinamas projektas „Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą“), skirtos valstybinės lietuvių kalbos mokymui tautinių mažumų mokyklose stiprinti, mokymo priemonėms rengti ir mokinių pasiekimams gerinti. Šios priemonės įgyvendinamos siekiant užtikrinti vienodas galimybes tęsti mokslą aukštesnėse ugdymo pakopose ir sėkmingai dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

Romų įtraukties iki 2030 metų veiksmų plano V dalyje taip pat numatyta ir pradėta įgyvendinti 5.1 priemonė, skirta švietimo prieinamumui didinti ir veiksmingai švietimo pagalbai,

teikiama atskirties riziką patiriantiems mokiniams, apimant aprūpinimą specialiosiomis mokymo priemonėmis ir rekomendacinių visos dienos mokyklos veiklos modelių diegimą, užtikrinti.

Tautinių mažumų mokyklų tinklo išsaugojimas išlieka valstybės švietimo politikos dalimi. Mokyklų tinklo pertvarkos nuostatose numatytos išimtys tautinių mažumų kalbomis ugdymą vykdančioms mokykloms, siekiant užtikrinti šių mokyklų veiklos tęstinumą ir švietimo prieinamumą regionuose.

Lietuva toliau stiprina tautinių mažumų mokyklų aprūpinimą mokymo priemonėmis ir pedagogų metodinį pasirengimą. Bendrojo ugdymo programose toliau integruojamos temos, susijusios su Lietuvos tautinių mažumų istorija, kultūrų įvairove, žmogaus teisėmis, Holokausto atmintimi ir pilietiniu ugdymu. Šios temos nagrinėjamos istorijos, pilietiškumo pagrindų, lietuvių kalbos ir literatūros bei kituose ugdymo dalykuose.

Nacionalinė švietimo agentūra vykdo projektus, kuriuos įgyvendinant rengiami tautinių mažumų gimtųjų kalbų vadovėliai, kuriamos skaitmeninės mokymo priemonės ir išsityjami vadovėliai bendrojo ugdymo mokykloms. 2023–2024 m. buvo tęsiama atnaujintas ugdymo programos atitinkančių vadovėlių leidyba, įskaitant vadovėlius tautinių mažumų mokykloms, o valstybė skyrė papildomą dėmesį dalykinių vadovėlių vertimui į lenkų, rusų ir baltarusių kalbas. Mokytojams, dirbantiems tautinių mažumų mokyklose, teikiama metodinė pagalba, rengiamos specialios mokymo priemonės ir skaitmeniniai išteklių. Taip pat plėtojamas tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas, sudarant sąlygas pedagogams keistis metodine medžiaga, gerą patirtimi ir palaikyti profesinius ryšius su kitų bendruomenių mokytojais.

2022–2026 m. buvo leidžiamos mokslinės ir mokslo sklaidos publikacijos, skirtos Lietuvos tautinių mažumų istorijai, kalboms ir kultūros paveldui. Ypatingas dėmesys skirtas Lietuvos karimų metų, Pranciškaus Skorinos metų, Lietuvos žydų istorijos ir daugiakultūrio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paveldo temoms. Lietuvos istorijos instituto ir kitų mokslo bei kultūros institucijų tyrimai prisidėjo prie tautinių mažumų istorijos ir kultūros pažinimo bei sklaidos.

2022 m. minint Lietuvos karimų metus buvo parengti ir išleisti parodų katalogai, edukaciniai leidiniai, bibliografiniai ir informaciniai leidiniai apie karimų istoriją, kalbą ir kultūros paveldą. Pranciškaus Skorinos metų (2022 m.) programa paskatino konferencijų medžiagos, mokslinių straipsnių apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės daugiakultūrį paveldą publikavimą, kitus mokslo populiarinimo leidinius apie Pranciškų Skoriną ir rusėnų raštijos tradiciją.

Lietuvos istorijos instituto moksliniai tyrimai apėmė Lietuvos žydų istoriją ir intelektualų paveldą, Lietuvos ir Lenkijos istorinius ryšius, daugiakultūrio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės

paveldo klausimus bei lyginamuosius Lietuvos tautinių mažumų – žydų, karaimų ir totorių – kultūros paveldo tyrimus. Instituto mokslininkai taip pat prisidėjo prie Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodikos rengimo ir visuomenės nuostatų mažumų atžvilgiu analizės.

Lietuvos istorijos instituto mokslininkai dalyvavo mokslinėse konferencijose ir leidybos projektuose, skirtuose Lietuvos žydų istorijai, intelektiniam paveldui ir Holokausto atminties tyrimams. 2023 m. buvo išleistas konferencijos leidinys „Vilniaus žydų intelektualinis paveldas“⁵³, kuriame nagrinėjamas Lietuvos žydų indėlis į Lietuvos ir Europos kultūrą bei mokslą.

Taip pat tęsiami tyrimai, susiję su Lietuvos žydų tautinės mažumos istorija, istorinės atminties sklaida ir žydų paveldo aktualizavimu. Prie to prisideda ir akademinės partnerystės su judaikos tyrimų centrais Lietuvoje bei užsienyje.

Lietuvos istorijos institutas vykdo mokslinius tyrimus, aktualius tautinių mažumų istorijos, etniškumo, tapatybės, religingumo, bendruomeniškumo, migracijos ir paribių temoms. 2022–2024 m. Instituto Etnologijos ir antropologijos skyriaus mokslininkai dalyvavo projekte „Etniškumas, religingumas ir tautinis tapatumas Lietuvoje ir Bulgarijoje. Tradiciniai elementai ir naujos transformacijos“. Šie tyrimai gali būti naudojami kaip akademinis kontekstas formuojant įrodymais grįstą tautinių mažumų politiką.

2024–2026 m. Lietuvos istorijos institutas organizavo mokslines konferencijas ir tyrimus, kuriuose dalyvavo tyrėjai iš Lenkijos, nagrinėjantys Lietuvos ir Lenkijos istorinius ryšius, pasienio regionų raidą, miestų istoriją bei daugiakultūrį Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paveldą⁵⁴. Taip pat publikuoti tyrimai apie lenkų istorinio paveldo Lietuvoje aspektus, įskaitant XX a. konfliktų metu žuvusių Lenkijos karių atminimo ir archeologinius tyrimus.

2026 m. Nacionalinės švietimo agentūros Tautinių mažumų gimtosios kalbos dalyko taryba inicijavo tautinių mažumų gimtųjų kalbų mokytojų apklausą dėl atnaujintų Bendrųjų programų įgyvendinimo. Apklausą buvo rengiama ir platinama per miestų ir rajonų mokytojų metodinius būrelius, taip stiprinant profesinius ryšius tarp skirtingų bendruomenių pedagogų, sudarant sąlygas keistis patirtimi ir teikti siūlymus dėl mokymo programų bei mokymo priemonių tobulinimo. Surinkti duomenys naudojami sprendžiant aktualias dalyko mokymo problemas ir toliau gerinant tautinių mažumų gimtųjų kalbų ugdymo kokybę⁵⁵.

⁵³ Konferencija „Vilniaus žydų intelektualinis paveldas“, 2023,

https://www.lma.lt/uploads/Konferencijos_Vilniaus_zydu_intelektualinis_paveldas_leidinys_LT.pdf

⁵⁴ Mokslinė konferencija „Lietuvos mažųjų miestų ir miestelių tyrimų problemos XV–XVIII a.“, 2024,

<https://www.istorija.lt/data/public/uploads/2024/10/2024-11-14-15-lietuvos-mazuju-miestu.pdf>

⁵⁵ Mokomųjų dalykų tarybos, Nacionalinė švietimo agentūra, 2026, <https://www.nsa.smsm.lt/ugdymo-departamentas/mokomuju-dalyku-tarybos/mokomuju-dalyku-tarybu-veikla/tautiniu-mazumu-gimtosios-kalbos-dalyko-taryba/>

2025 m. TMD, siekdamas formuoti valstybės tautinių mažumų politikos įgyvendinimui reikalingas akademinių tyrimų kryptis, vietoje Akademinių darbų konkurso nuo 2026 m. planuoja įsteigti stipendijas Lietuvos aukštųjų universitetinių mokyklų studentams, pasirinksiantiems mokslo baigiamiesiems darbams temas, atitinkančias TMD kartu su akademine bendruomene pasiūlytas tyrimų sritis. Stipendijos skyrimo tikslas – skatinti Lietuvos aukštųjų universitetinių mokyklų studentus domėtis Lietuvos tautinėmis mažumomis ir įvairių studijų kryptių mokslo darbams visose studijų pakopose (bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros) rinktis su tautinėmis mažumomis susijusias temas, įskaitant lyginamuosius šios tematikos tyrimus.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Informacija apie bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose ugdymas vykdomas tautinių mažumų kalbomis arba mokoma tautinių mažumų kalbų, tinklą pateikiama prie Pagrindų konvencijos 14 straipsnio, kuris tiesiogiai reglamentuoja teisę mokytis tautinės mažumos kalbos ir mokytis tautinės mažumos kalba.

ŠMSM duomenimis, įgyvendinant projektą „Koordinuota metodinė pagalba įtraukiajam ugdymui organizuoti“, finansuojami 36 savivaldybių projektai, kurių tikslas – stiprinti įtraukiojo ugdymo organizavimą ir švietimo pagalbos prieinamumą mokiniams, kuriems ugdymo procese reikalinga papildoma pagalba. Ši pagalba aktuali ir tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams, taip pat iš užsienio atvykusiems mokiniams, įskaitant rusakalbius ir kitus mokinius, kuriems dėl kalbinių, kultūrinių, socialinių ar individualių ugdymosi poreikių būtinos papildomos pagalbos priemonės.

Bendra 36 projektų vertė sudaro 19 551 159,63 Eur. Numatyta, kad paslaugos bus suteiktos ne mažiau kaip 6 565 mokiniams. Pirmuoju projektų įgyvendinimo etapu, projektų vykdytojų duomenimis, paslaugos jau suteiktos 506 vaikams, t. y. 7,68 proc. nuo bendro sutartyse numatyto vaikų skaičiaus.

Projektuose dalyvauja 36 savivaldybės: Akmenės, Alytaus miesto, Alytaus rajono, Biržų, Druskininkų, Ignalinos, Jonavos, Joniškio, Kaišiadorių, Kauno miesto, Kauno rajono, Kelmės, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Pakruojo, Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Prienų, Plungės, Radviliškio, Raseinių, Skuodo, Šakių, Šiaulių rajono, Širvintų, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Utenos, Varėnos, Vilkaviškio, Vilniaus miesto, Vilniaus rajono ir Zarasų savivaldybės.

Nors projektai nėra skirti išimtinai tautinių mažumų mokiniams, juos įgyvendinant stiprinama švietimo pagalbos sistema sudaro sąlygas geriau atliepti ir tautinėms mažumoms priklausančių, ypač romų tautybės, iš užsienio atvykusių mokinių poreikius.

Pagal projektą „Visos dienos mokyklos modelio įgyvendinimas, siekiant didinti ugdymo paslaugų prieinamumą“ pasirašyta 21 projekto sutartis, kurios bendra vertė siekia beveik 29 960 690,26 Eur. Numatyta, kad paslaugomis pasinaudos 7 121 vaikas, o kompetencijas sustiprins daugiau kaip 1 200 specialistų ir mokytojų. Naujausiais duomenimis, paslaugos jau suteiktos 2 202 vaikams, t. y. apie 31 proc. numatyto vaikų skaičiaus (<https://vdy.gov.lt/> duomenimis).

Šie duomenys rodo nuoseklias valstybės pastangas užtikrinti švietimo prieinamumą ir lygias galimybes įgyti išsilavinimą, gerinti ugdymo kokybę, plėtoti kompleksinę pagalbą vaikams ir šeimoms bei stiprinti mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų kompetencijas. Tai sudaro palankesnes sąlygas tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims, įskaitant romų vaikus, taip pat iš užsienio atvykusiems vaikams, kuriems reikalinga papildoma švietimo pagalba, naudotis švietimo paslaugomis ir gauti jų individualius poreikius atitinkančią pagalbą.

13 straipsnis

1. Šalių švietimo sistemose pripažįstama tautinei mažumai priklausančių asmenų teisė steigti savo privačias švietimo ir mokymo įstaigas bei vadovauti joms.
2. Naudojimasis šia teise nesusijęs su jokiais Šalių finansiniais įsipareigojimais.

1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvoje tautinėms mažumoms užtikrinama teisė puoselėti savo kalbą ir kultūrą, steigti bei valdyti privačias švietimo įstaigas ir organizuoti ugdymą savo kalba. Ši teisė įgyvendinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – ŠĮ) nuostatomis.

Šį 28 straipsnio 7 dalyje nustatyta: „Vietovėse, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinė mažuma, jeigu bendruomenė prašo, savivaldybė laiduoja mokymąsi tautinės mažumos kalba arba tautinės mažumos kalbos.“ Ši nuostata sudaro prielaidas tautinėms mažumoms išsaugoti savo kalbą ir kultūrinį tapatumą švietimo sistemoje.

Teisę steigti privačias švietimo įstaigas užtikrina Švietimo įstatymo 42 straipsnio 1 dalies 4 punktas, kuriame nurodoma, kad mokyklas gali steigti kiti Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys, taip pat valstybės narės juridiniai asmenys ar kitos organizacijos fiziniai asmenys, kitų valstybių juridiniai ir fiziniai asmenys – bendrojo ugdymo, neformaliojo švietimo mokyklas, profesinio mokymo įstaigas, aukštąsias mokyklas, pagalbos įstaigas ir turi atitikti ŠĮ 43 straipsnio nuostatas, kuriose apibrėžiamas mokyklos veiklos reglamentavimas.

Švietimo sistemoje nėra nustatyta teisinių apribojimų tautinėms mažumoms steigti privačias švietimo įstaigas ar vykdyti jose ugdymą laikantis nacionalinių švietimo standartų. Privačioms mokykloms taikomi tie patys kokybės ir veiklos reikalavimai kaip ir kitoms švietimo įstaigoms.

Lietuva ir toliau remia tautinių mažumų neformaliojo švietimo mokyklų veiklą. Šios mokyklos sudaro galimybes vaikams ir jaunimui mokytis gimtosios kalbos, pažinti savo kultūrą, istoriją ir tradicijas bei stiprinti ryšius su tautine bendrija. Teisė steigti ir išlaikyti tokias mokyklas užtikrinama nacionaliniais teisės aktais.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Lietuva toliau stiprina dialogą su tautinėmis bendrijomis švietimo klausimais ir užtikrina jų dalyvavimą priimant sprendimus, susijusius su tautinių mažumų švietimu.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2025 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. V-710 buvo sudaryta Patariamoji grupė tautinių mažumų švietimo klausimais. Grupės veikla sudaro galimybes sistemingai aptarti tautinių mažumų švietimo poreikius, teikti siūlymus dėl švietimo politikos įgyvendinimo ir užtikrinti nuolatinį dialogą tarp valstybės institucijų ir tautinių mažumų atstovų.

Lietuvoje veikianti decentralizuota švietimo sistema suteikia savivaldybėms reikšmingą vaidmenį organizuojant ikimokyklinį ir bendrąjį ugdymą. Savivaldybės steigia ir išlaiko švietimo įstaigas, organizuoja priėmimą į mokyklas ir priima sprendimus dėl švietimo paslaugų prieinamumo savo teritorijoje. Priimdama sprendimus dėl tautinių mažumų švietimo, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija atsižvelgia į Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, įskaitant Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją, bei konsultuojasi su tautinių mažumų atstovais.

2022–2026 metų laikotarpiu nenustatyta reikšmingų teismų praktikos pokyčių, susijusių su tautinių mažumų teise steigti ir valdyti privačias švietimo įstaigas.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje veikia valstybinės, savivaldybių ir nevalstybinės švietimo įstaigos, taip pat neformaliojo švietimo mokyklos. Lietuvos teisinė sistema sudaro vienodas galimybes įvairioms bendruomenėms, įskaitant tautines mažumas, taip pat religinėms bendruomenėms ir kitiems juridiniams asmenims steigti ir valdyti nevalstybines švietimo įstaigas. Tokioms mokykloms taikomi bendrieji Švietimo įstatymo reikalavimai, nenustatant papildomų apribojimų dėl ugdymo tautinės mažumos kalba. Šiomis galimybėmis naudojasi įvairios tautinės bendrijos, pavyzdžiui, VŠĮ Klaipėdos specialioji mokykla-daugiafunkcis centras „Svetliačiok“, vykdamas ugdymą lietuvių ir

rusų kalbomis, Marinos Mižigurskajos privati gimnazija, vykdanči ugdymą lietuvių ir tautinių mažumų kalbomis.

Po 2022 m. Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą Lietuvoje plėtojamose Ukrainos vaikams ir ukrainiečių bendrijai skirtose švietimo iniciatyvos. Ukrainos vaikams sudaromos galimybės mokytis Lietuvos valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse mokyklose, o ukrainiečių bendrijos organizacijos ir švietimo teikėjai gali steigti neformaliojo ugdymo, savaitgalines ar kitas švietimo veiklas, skirtas ukrainiečių kalbai, kultūrai ir tapatybei puoselėti. Lietuvoje veikia šios švietimo įstaigos: VŠĮ Rytų Europos mokykla⁵⁶ ir VŠĮ „Gravitas Schola“⁵⁷, privati, nemokama ir atvira mokykla nuo karo, režimo, negandų bėgantiems vaikams.

Valstybė finansuoja mokinių ugdymą pagal bendrą švietimo finansavimo tvarką, o tautinių mažumų kultūrinės ir neformaliojo švietimo veiklos gali būti remiamos projektinio finansavimo būdu.

Tautinės bendrijos taip pat aktyviai organizuoja neformalųjį švietimą ir kultūrinio tapatumo puoselėjimo veiklas. Mokyklos sudaro galimybes vaikams ir jaunimui mokytis gimtosios kalbos, istorijos, kultūros ir tradicijų bei palaikyti ryšius su savo bendrija.

Lietuvoje veikia 31 neformaliojo tautinių mažumų švietimo mokykla: po vieną azerbaidžaniečių, estų, graikų, karaimų, rumunų, romų, latvių, tadžikų, uzbekų, po dvi rusų, vokiečių, po tris armėnų, baltarusių, po keturias lenkų, totorių, žydų ir penkios ukrainiečių. Šiose mokyklose mokosi iki 800 mokinių. Jie mokosi gimtosios kalbos, savo tautos istorijos, religijos, literatūros, muzikos bei kitų etninės kultūros dalykų. Tokia neformaliojo tautinių mažumų švietimo mokyklos programa skatina perteikti tautinės kultūros pagrindus bei puoselėti ir saugoti tautinį savitumą (žr. 7 priedą).

Patariamąsias grupės tautinių mažumų švietimo klausimais įsteigimas sustiprina institucinio dialogo mechanizmą tarp valstybės institucijų ir tautinių mažumų atstovų bei sudarė papildomas galimybes identifikuoti ir spręsti praktinius tautinių mažumų švietimo klausimus.

14 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę mokytis savo mažumos kalbos.
2. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai arba gausiai gyvena tautinėms mažumoms priklausančias asmenys, jei yra pakankamas poreikis, savo švietimo sistemose stengiasi kiek

⁵⁶ VŠĮ Rytų Europos mokykla, <https://www.rytueuroposmokykla.lt/>

⁵⁷ VŠĮ „Gravitas Schola“, <https://www.gravitasschola.lt/>

įmanoma užtikrinti, kad mažumoms priklausantys asmenys turėtų reikiamas galimybes mokytis tos mažumos kalbos arba mokytis ta kalba.

3. Šio straipsnio 2 dalis įgyvendinama nepažeidžiant nuostatos mokytis oficialiosios kalbos arba mokytis ta kalba.

1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvoje teisė mokytis tautinės mažumos kalbos ir tautinės mažumos kalba užtikrinama Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymu ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu.

Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo III skyriuje reglamentuojamos tautinių mažumų švietimo teisės. Įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę mokytis šios tautinės mažumos kalba arba tautinės mažumos kalbos bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklose pagal bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo programas Švietimo įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Švietimo įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklos sudaro sąlygas tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams puoselėti tautinį, etninį ir kalbinį identitetą, mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros. Mokyklose, kurių nuostatuose, atsižvelgiant į tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokinių pageidavimus, įteisintas mokymas tautinės mažumos kalbos arba mokymas tautinės mažumos kalba, ugdymo procesas gali būti vykdomas tautinės mažumos kalba arba ja gali būti mokomi atskiri dalykai.

Švietimo įstatymo 28 straipsnio 7 dalyje taip pat nustatyta, kad vietovėse, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinė mažuma, savivaldybė, esant bendruomenės poreikiui, laiduoja mokymąsi tautinės mažumos kalba arba tautinės mažumos kalbos mokymą.

Siekdama užtikrinti kokybišką ugdymą tautinių mažumų mokyklose, valstybė finansuoja ugdymo procesą, mokymo priemonių rengimą, mokytojų kvalifikacijos tobulinimą ir metodinės pagalbos teikimą. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-184 sudarytos papildomos galimybės naudoti ir įsigyti Europos Sąjungos valstybėse parengtus bei išleistus vadovėlius ir mokymo priemones tautinių mažumų gimtosioms kalboms mokytis.

Svarbi šio straipsnio įgyvendinimo dalis yra valstybinės kalbos mokymo stiprinimas tautinių mažumų mokyklose. Nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programose tautinių mažumų mokyklose ne mažiau kaip 5 valandos per savaitę skiriamos ugdymui lietuvių kalba. Ši priemonė įgyvendinama siekiant pagerinti mokinių valstybinės kalbos kompetencijas ir užtikrinti lygias galimybes tolesniame mokymesi.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Lietuvoje veikia bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose ugdymas vykdomas tautinių mažumų kalbomis arba taikomas daugiakalbis ugdymas, tinklas. Šiose mokyklose ugdymas vykdomas lenkų, rusų, baltarusių, žydų, vokiečių ir kitomis tautinių mažumų kalbomis arba šių kalbų mokoma kaip gimtosios mažumos kalbos. 2024–2025 mokslo metais šalyje veikė 110 bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose ugdymas buvo vykdomas tautinių mažumų kalbomis.

Valstybė užtikrina šių mokyklų finansavimą ir sudaro sąlygas jų veiklos tęstinumui. Siekiant išlaikyti tautinių mažumų švietimo prieinamumą, ypač vietovėse, kuriose tautinės mažumos gyvena tradiciškai arba gausiai, mokyklų tinklo organizavimui taikomos specialios nuostatos. Jos leidžia lanksčiau vertinti tautinių mažumų mokyklų veiklos sąlygas ir sudaro galimybes mokiniams mokytis tautinės mažumos kalba, atsižvelgiant į vietos bendruomenių poreikius, net ir mažėjant mokinių skaičiui ar keičiantis demografiniai padėčiai.

Turėdama tikslą gerinti ugdymo kokybę ir mokinių pasiekimus, Lietuva ypatingą dėmesį skiria valstybinės kalbos mokymui stiprinti, ankstyvajam lietuvių kalbos ugdymui, mokytojų kvalifikacijos tobulinti ir mokymo priemonėms atnaujinti.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2025 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. V-710 buvo sudaryta Patariamoji grupė tautinių mažumų švietimo klausimais. Ši grupė sudaro galimybes sistemingai aptarti tautinių mažumų švietimo problemas, vertinti vykdomų priemonių efektyvumą ir teikti pasiūlymus dėl švietimo politikos tobulinimo.

Taip pat tęstos priemonės, skirtos mokyklų, kuriose mokoma tautinių mažumų kalbomis, pedagogų kompetencijoms stiprinti, mokymo priemonėms atnaujinti bei mokinių pasiekimams gerinti.

Reikšmingų teismų praktikos pokyčių, susijusių su teise mokytis tautinės mažumos kalbos ar tautinės mažumos kalba, nagrinėjamu laikotarpiu nenustatyta.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Visose ugdymo įstaigose vaikams ir mokiniams yra sudaroma galimybė mokytis lietuvių kalbos. Atsižvelgdama į tėvų ir vaikų pageidavimą, valstybė siūlo mokymąsi ir tautinių mažumų kalbomis. Šiuo metu Lietuvoje veikia 110 bendrojo ugdymo mokyklų, kurių mokomosios kalbos yra lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių, jidiš, vokiečių. Iš jų – 58 mokyklos, kurių mokomoji kalba yra lietuvių ir lenkų arba lenkų; 49 mokyklos, kuriose visas ugdymas vyksta lietuvių ir rusų arba rusų kalba. Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazijoje mokymas vykdomas lietuvių ir baltarusių,

Klaipėdos Hermano Zudermano gimnazijoje – vokiečių tautinės mažumos gimtąja ir lietuvių, Vilniaus Šolomo Aleichemo ORT gimnazijoje – lietuvių, hebrajų, jidiš kalbomis.

Vertinant tautinių mažumų kalbomis ugdomų mokinių galimybes įgyti kokybišką išsilavinimą ir pakankamai gerai išmokti valstybinę lietuvių kalbą, ataskaitiniu laikotarpiu buvo nagrinėtas lietuvių kalbos ir literatūros pamokų skaičiaus tautinių mažumų mokyklose klausimas. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, išnagrinėjusi LRS nario kreipimąsi, atkreipė dėmesį, kad pagal galiojusius Bendruosius ugdymo planus 1–4 klasėse tautinių mažumų mokyklose lietuvių kalbai buvo skiriama 700 pamokų, o mokyklose lietuvių mokomąja kalba – 1015 pamokų, t. y. 315 pamokų daugiau. Pažymėta, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas buvo pripažinęs, kad Bendrųjų ugdymo planų nuostata, pagal kurią tautinių mažumų mokyklose lietuvių kalbos mokymui skiriama mažiau laiko nei gimtajai kalbai, neatitinka Švietimo įstatymo reikalavimų. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė konstatavo, kad tokia situacija neužtikrina geriausių vaiko interesų, teisės į kokybišką išsilavinimą ir lygių galimybių, todėl rekomendavo ŠMSM pakeisti Bendruosius ugdymo planus ir kitus reikalingus teisės aktus taip, kad tautinių mažumų mokyklose lietuvių kalbos mokymui būtų skiriama ne mažiau laiko nei gimtajai kalbai. Šis klausimas svarbus siekiant suderinti tautinių mažumų teisę mokytis gimtąja kalba su būtinybe užtikrinti pakankamą valstybinės kalbos mokėjimą, kuris yra reikšmingas tolesniam mokymuisi, studijoms, socialinei integracijai ir dalyvavimui visuomenės gyvenime.

Valstybinių brandos egzaminų, nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP), pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų (PUPP) ir tarptautinių tyrimų rezultatai rodo, kad tautinių mažumų kalbomis besimokančių mokinių pasiekimai kai kuriose srityse išlieka žemesni nei mokinių, besimokančių lietuvių kalba.

2024 m. lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino neišlaikė 20,4 proc. tautinių mažumų mokyklų mokinių, kai tuo tarpu mokyklose lietuvių mokomąja kalba šis rodiklis siekė 6,7 proc. Matematikos valstybinio brandos egzamino neišlaikė 13 proc. tautinių mažumų mokyklų mokinių ir 9,2 proc. lietuvių kalba besimokančių mokinių. Informacinių technologijų valstybinio brandos egzamino neišlaikė apie 15 proc. tautinių mažumų mokyklų mokinių ir apie 10 proc. lietuvių kalba besimokančių mokinių, biologijos egzamino – atitinkamai 10,5 proc. ir daugiau kaip 4 proc.

2025 m. Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų duomenys patvirtino, kad didžiausi pasiekimų skirtumai išlieka lietuvių kalbos ir literatūros srityje. Per 4 ir 8 klases NMPP bent pagrindinį pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis mokyklose lietuvių mokomąja kalba buvo apie 40–50 procentinių punktų didesnė nei mokyklose rusų mokomąja kalba. Lenkų mokomąja kalba

besimokančių mokinių rezultatai taip pat buvo žemesni, tačiau skirtumas buvo mažesnis ir siekė apie 20–30 procentinių punktų.

Lietuvių kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinime 7–10 balų įvertinimą gavusių mokinių dalis mokyklose lietuvių mokomąja kalba buvo 33 procentiniais punktais didesnė nei mokyklose rusų mokomąja kalba ir 28 procentiniais punktais didesnė nei mokyklose lenkų mokomąja kalba.

Matematikos pasiekimų skirtumai buvo mažesni. Didžiausias skirtumas nustatytas 8 klasės NMPP: aukščiausius rezultatus pasiekė lenkų mokomąja kalba besimokantys mokiniai, žemiausius – rusų mokomąja kalba besimokantys mokiniai, o skirtumas tarp jų siekė 11 procentinių punktų.

Valstybė vertina šiuos skirtumus ir įgyvendina tikslines priemones, kuriomis siekiama gerinti lietuvių kalbos mokėjimą, stiprinti mokytojų kompetencijas ir užtikrinti aukštą ugdymo kokybę tautinių mažumų mokyklose, kartu išsaugant galimybes mokytis tautinės mažumos kalba ir puoselėti tautinį identitetą.

Daugiau informacijos apie ugdymą mokyklose mažumų kalba mokyklose: <https://www.nsa.smsm.lt/old/wp-content/uploads/2022/05/Tautiniu-mazumu-svietimo-bukles-analize-2022-05-23.pdf>

15 straipsnis

Šalys sudaro sąlygas, reikalingas tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims veiksmingai dalyvauti kultūriniame, socialiniame ir ekonominiame gyvenime bei visuomeniniuose reikaluose, visų pirma tuose, kurie jiems yra reikšmingi.

1. Teisinės, politikos ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuva stiprina tautinių mažumų dalyvavimą visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime. Svarbiausias pokytis – naujo TMĮ priėmimas, kuriame įtvirtinta tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisė puoselėti savo tapatybę, kalbą ir kultūrą, numatytas valstybės institucijų ir savivaldybių vaidmuo sudarant sąlygas tautinėms mažumoms dalyvauti viešajame gyvenime.

Pirmą kartą Lietuvoje tautinių mažumų konsultacinis mechanizmas buvo ne tik administracine tvarka sudaryta Tautinių mažumų taryba (TMT), bet ir įstatymu įtvirtinta institucija su aiškiai apibrėžtomis funkcijomis ir atstovavimo principais, užtikrinančiais tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę dalyvauti sprendžiant socialinius, ekonominius, švietimo ir kitus su jų teisėmis bei interesais susijusius klausimus. TMT dalyvauja komisijų ir darbo grupių veikloje, teikia

išvadas dėl teisės aktų projektų bei siūlo tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų veiklos finansavimo prioritetus.

Siekiant užtikrinti proporcingą atstovavimą, įstatyme nustatytas tautinių mažumų atstovų delegavimo modelis pagal bendrijų dydį. Tautinės mažumos, kurių Lietuvoje yra daugiau kaip 100 tūkst. asmenų, deleguoja tris atstovus, tautinės mažumos, kurių asmenų skaičius siekia nuo 10 iki 100 tūkst. asmenų, – du atstovus, o mažesnės bendrijos – po vieną atstovą. Be to, pirmą kartą įstatyme numatyta galimybė į Tarybos sudėtį įtraukti nevyriausybinių organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių srityje, atstovus.

TMT įsteigimas ir jos veiklos teisinis reglamentavimas reikšmingai sustiprino tautinėms mažumoms priklausančių asmenų galimybes sistemingai ir veiksmingai dalyvauti viešųjų reikalų sprendime nacionaliniu lygmeniu bei prisidėti prie valstybės politikos tautinių mažumų srityje formavimo ir įgyvendinimo. Pagrindinės TMT funkcijos: teikti siūlymus dėl tautinių mažumų politikos; stiprinti dialogą tarp valstybės institucijų ir tautinių bendrijų; aptarti tautinėms mažumoms aktualius klausimus; skatinti tautinių mažumų dalyvavimą viešajame gyvenime.

Svarbi priemonė – valstybės finansavimas tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų ir kultūros ir integracijos centrų veiklai. Veiklos projektų finansavimas 2022–2026 m. apėmė tiek specializuotas tautinių mažumų kultūros įstaigas, tiek savivaldybių ir vietos kultūros ir integracijos centrus. Finansavimą gavo TBN, KĮKC, KTKC, RVC, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras, Vilniaus lenkų kultūros namai, Pabradės miesto kultūros centras, Trakų kultūros ir meno centras, Visagino kultūros centras, Švenčionių ir Švenčionėlių miesto kultūros centrai, Ignalinos rajono kultūros centras, I. Luckevičiaus baltarusių muziejus ir kitos vietos kultūros bei bendruomeninės įstaigos.

2022–2026 m. TMD tautinių mažumų kultūros projektams ir tautinių mažumų kultūros bei integracijos centrų veiklos projektams skyrė beveik 4 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Šiuo laikotarpiu buvo finansuoti 983 projektai, sudarę sąlygas tautinių mažumų organizacijoms ir kultūros ir integracijos centrams vykdyti kultūros sklaidos, tapatybės puoselėjimo, romų sociokultūrinės integracijos, vaikų ir jaunimo neformaliojo ugdymo, tarpkultūrinio dialogo, pilietiškumo ugdymo ir bendrijų įtraukimo veiklas (žr. 5 straipsnį).

Lietuva taip pat stiprina tautinių mažumų dalyvavimą nacionaliniuose kultūros renginiuose. 2024 m. Lietuvos dainų šventėje pirmą kartą surengta speciali Lietuvos tautinių bendrijų diena „Aš esu Lietuva. Sujunkime Lietuvą“, kurioje dalyvavo 11 tautinių mažumų ansamblių. Ši iniciatyva prisidėjo prie tautinių mažumų matomumo stiprinimo šalies kultūros erdvėje.

Kasdienį tautinių mažumų dalyvavimą kultūriniame ir socialiniame gyvenime užtikrina regioniniai kultūros centrai ir meno įstaigos. Reikšmingą vaidmenį atlieka Visagino kultūros centras⁵⁸, puoselėjantis rusų, ukrainiečių, totorių ir kitų bendrijų kultūrinės veiklos, taip pat Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros centras⁵⁹ – svarbus lenkų kultūros ir tradicijų išsaugojimo bei sklaidos židinys, organizuojantis lenkų tautinės mažumos kultūros renginius, edukacines programas ir tarptautinius projektus. Šis centras aktyviai skatina tautinių mažumų atstovų įsitraukimą į kultūrinį, socialinį ir visuomeninį gyvenimą, organizuodamas ansamblių pasirodymus, koncertus, festivalius ir kitus renginius, kurie prisideda prie kultūrinių tradicijų puoselėjimo bei tarpusavio kultūrinių mainų. Kultūros centro ansambliai, dalyvaujantys tiek regioniniuose, tiek tarptautiniuose projektuose, stiprina bendruomenių bendradarbiavimą.

Vilniaus senasis teatras⁶⁰ išplėtė kultūros paslaugų prieinamumą, kurdamas spektaklius ir kultūros turinį rusų, lenkų ir ukrainiečių kalbomis (žr. 2 rekomendaciją).

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktojo stebėsenos etapo nuomonės priėmimo

Nauji TMT nuostatai buvo patvirtinti 2025 m., o TMT sudarymo procese dalyvauti pakviestos tautinių mažumų organizacijos bei nevyriausybinės organizacijos, veikiančios tautinių mažumų teisių srityje. Taip siekiama platesnio tautinių mažumų atstovavimo ir veiksmingesnio dalyvavimo valstybės politikos formavime. Pirmajame TMT posėdyje, vykusiam 2025 m. spalio mėn., buvo išrinkta Tarybos vadovybė. TMT pirmininku tapo lenkų tautinės mažumos atstovas, o pirmininko pavaduotojais – rumunų ir graikų atstovai. Posėdyje aptarti artimiausi TMT veiklos planai. Pritarta aktyviai įsitraukti į Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiksmų plano projekto, skirto kovai su antisemitizmu, ksenofobija ir kitomis neapykantos formomis, svarstymą. TMT nariai, atstovaujantys lenkų ir rusų tautinėms mažumoms, buvo deleguoti į žurnalistinių darbų, skirtų tautinių mažumų tematikai, vertinimo komisiją.

Tarp svarbiausių TMT veiklų – po mėnesio įvykęs susitikimas su Ministre Pirmininke, per kurį TMT išsakė lūkesčius 20-ajai Vyriausybei. Buvo aptartas platesnio tautinių mažumų atstovavimo šiose svarbiose tarpinstitucinėse darbo grupėse, komisijose ir komitetuose poreikis. TMT nariai kėlė klausimą dėl galimybės visuomeninio transliuotojo Tarybą papildyti tautinių mažumų atstovu, tautinių mažumų įvaizdžio visuomenėje ir reprezentavimo viešojoje erdvėje problematika, švietimo ir kultūrinės edukacijos apie skirtingų tautybių žmonių indėlį į Lietuvos istoriją ir raidą svarba. Taip pat diskutuota apie Tautinių mažumų įstatymo tobulinimo galimybes,

⁵⁸ Visagino kultūros centras, <https://visaginokultura.lt/>

⁵⁹ Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros centras, <https://salcininkaikultura.lt/>

⁶⁰ Vilniaus senasis teatras, <https://vsteatras.lt/>

kultūrinio paveldo klausimus, kovą su antisemitizmu, ksenofobija ir neapykanta mažumoms ir apie kitus tautinėms mažumoms svarbius klausimus.

2026 m. TMT tęsė konsultacinę veiklą ir dialogą su valstybės institucijomis. TMT posėdyje dalyvavo Ministrės Pirmininkės patarėjas teisės klausimais, su kuriuo aptarti aktualūs tautinių mažumų politikos ir bendrijų veiklos klausimai, buvo pristatyti 2026 m. TMT veiklos planai ir Lietuvos tautinių bendrijų dienos skirti renginiai. TMT atstovai taip pat susitiko su kultūros ministre ir aptarė tautinių mažumų kultūros sklaidos, bendrijų veiklos finansavimo ir Tautinių bendrijų metų minėjimo klausimus. Šie susitikimai stiprina tautinių mažumų konsultacinį mechanizmą ir jų dalyvavimą priimančioms aktualioms sprendimams.

Pastebimas didesnis savivaldybių įsitraukimas į tautinių mažumų kultūrinių veiklų rėmimą, ypač regionuose, kuriuose tradiciškai gyvena gausesnės tautinės mažumos. Tautinių mažumų organizacijos aktyviau įtraukiamos į vietos renginius, konsultacinius procesus ir kultūros programas.

Po 2022 m. geopolitinių pokyčių sustiprintas dėmesys ukrainiečių tautinės mažumos kultūriniam ir socialiniam įtraukimui Lietuvoje, įtraukiant ukrainiečių organizacijas į kultūros ir bendruomenines veiklas nacionaliniu bei savivaldybių lygmeniu.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

2025–2030 m. kadencijos Tautinių mažumų tarybą sudaro:

- 24 nariai: 15 moterų ir 9 vyrai,
- 15 atstovaujama tautinių bendrijų (armėnų, baltarusių, estų, graikų, karaimų, latvių, lenkų, romų, rumunų, rusų, totorių, ukrainiečių, uzbekų, vokiečių ir žydų),
- 6 nariai iš Lietuvos miestų ir regionų (Vilniaus, Visagino, Kauno, Klaipėdos, Šilutės, Trakų),
- vienas nevyriausybinė organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, atstovas,
- 115 rinkimuose dalyvavusių tautinės mažumos vienijančių ir tautinių mažumų teisių srityje veikiančių organizacijų.

2022–2026 m. TMD tautinių mažumų kultūros projektams ir tautinių mažumų kultūros bei integracijos centrų veiklos projektams skyrė beveik 4 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Šiuo laikotarpiu finansuoti 983 projektai, sudarę sąlygas tautinių mažumų organizacijoms ir kultūros centrams vykdyti kultūros sklaidos, tapatybės puoselėjimo, romų sociokultūrinės integracijos, vaikų ir jaunimo neformaliojo ugdymo, tarpkultūrinio dialogo, pilietiškumo ugdymo ir bendrijų įtraukimo veiklas.

Šie duomenys patvirtina, kad valstybė ne tik formaliai pripažįsta tautinių mažumų teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime, bet ir praktiškai sudaro sąlygas bendrijų veiklai, kultūros sklaidai, vaikų ir jaunimo įtraukimui bei tarpkultūriniam dialogui. Lietuvoje stiprėjo požiūris į tautinių mažumų dalyvavimą kaip į integralią pilietinio dalyvavimo ir demokratinio valdymo dalį. Daugiau dėmesio skirta ne tik kultūrinėms tradicijoms išsaugoti, bet ir tautinėms mažumoms įtraukti į valstybės institucijų dialogą, regioninę kultūros politiką, švietimo politikos svarstymus, jaunimo ir nevyriausybinių organizacijų stiprinimą. Tautinių mažumų atstovai dalyvauja įvairiose darbo grupėse, tarybose ir kituose konsultaciniuose formatuose: TMT atstovai dalyvavo darbo grupėje dėl TMĮ nuostatų tobulinimo (žr. 2 rekomendaciją); tautinių mažumų švietimo interesams atstovaujantys asmenys dalyvauja Bendrojo ugdymo taryboje prie ŠMSM; tautinių mažumų pedagogai dalyvauja Tautinių mažumų gimtosios kalbos dalyko tarybos veikloje.

Praktinis tautinių mažumų dalyvavimas užtikrinamas ir tiesioginio dialogo su aukščiausio lygmens valstybės institucijomis būdu. Prireikus tautinių mažumų atstovai susitinka su Ministre Pirmininke, Vyriausybės atstovais ir LRS nariais, yra kviečiami į susitikimus Lietuvos Respublikos Prezidentūroje, lankosi Lietuvos Respublikos Seime, dalyvauja posėdžiuose, diskusijose, konferencijose ir kituose tautinėms mažumoms aktualiuose renginiuose. Tokia praktika sudaro galimybes tautinėms bendrijoms ne tik pristatyti savo kultūrinę veiklą, bet ir kelti jų teisėms, švietimui, kalbai, kultūros finansavimui, integracijai ir dalyvavimui viešajame gyvenime svarbius klausimus tiesiogiai sprendimų priėmėjams. Tai rodo, kad tautinių mažumų dalyvavimas Lietuvoje plėtojamas ne tik per formalų konsultacinį mechanizmą, bet ir per nuolatinį institucinį dialogą su įstatymų leidžiamąja, vykdomąja ir Prezidento institucija (žr. 7 straipsnį).

16 straipsnis

Šalys nesiima tokių priemonių, kurios keistų gyventojų santykį tose vietovėse, kuriose gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, ir apribotų teises bei laisves, išplaukiančias iš šios pagrindų Konvencijos principų.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamąjo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvos Respublika laikosi principo, kad valstybės institucijų priemonės negali būti nukreiptos į gyventojų sudėties keitimą teritorijose, kuriose tradiciškai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, siekiant apriboti iš Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos kylančias teises ir laisves.

Konstitucijoje įtvirtinti žmogaus teisių, asmenų lygybės ir diskriminacijos draudimo principai taikomi visiems asmenims nepriklausomai nuo jų tautybės ar gyvenamosios vietos. Nacionalinė regioninės plėtros, teritorijų planavimo ir savivaldos politika grindžiama socialinės sanglaudos, lygių galimybių ir nediskriminavimo principais.

Valstybės institucijos, priimdamos sprendimus dėl teritorijų planavimo, viešųjų paslaugų organizavimo ar administracinio valdymo, vadovaujasi teisėtumo, proporcingumo ir žmogaus teisių apsaugos principais.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo

Lietuvoje nebuvo priimta priemonių, kuriomis būtų siekiama keisti gyventojų santykį tautinių mažumų gyvenamose vietovėse ar riboti tautinių mažumų teises ir laisves.

Valstybė toliau įgyvendino regioninės plėtros, socialinės integracijos ir viešųjų paslaugų prieinamumo priemones, kurios taikomos visiems gyventojams vienodais pagrindais, nepriklausomai nuo jų tautinės kilmės.

Tęsimas dialogas su tautinėmis bendrijomis ir savivaldybėmis, siekiant užtikrinti efektyvų tautinių mažumų teisių įgyvendinimą vietos lygmeniu.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Tautinės mažumos Lietuvoje aktyviai dalyvauja savivaldos, kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime, o jų organizacijos bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis. 20-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės kabinete pareigas eina du – teisingumo ir vidaus reikalų – tautinių mažumų ministrai iš keturiolikos, o viceministrų pareigas eina šeši tautinių mažumų atstovai.

Tautinių mažumų politinio dalyvavimo galimybes rodo LLRA-KŠS dalyvavimas rinkimuose: 2023 m. savivaldybių tarybų rinkimuose partija laimėjo 57 savivaldybių tarybų narių mandatus ir vieną mero mandatą, o 2024 m. Seimo rinkimuose – tris Seimo narių mandatus vienmandatėse apygardose; 2024 m. Europos Parlamento rinkimuose partija taip pat laimėjo vieną mandatą. LLRA-KŠS atstovų išrinkimas į vietos savivaldos institucijas, Lietuvos Respublikos Seimą ir Europos Parlamentą patvirtina, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys gali veiksmingai naudotis rinkimų teise ir dalyvauti priimant sprendimus vietos, nacionaliniu bei Europos lygmenimis. Detali informacija apie LLRA-KŠS dalyvavimą rinkimuose pateikiama 15 priede.

Ataskaitiniu laikotarpiu nebuvo priimta priemonių, kuriomis būtų siekiama keisti gyventojų santykį teritorijose, kuriose tradiciškai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys

asmenys. 2023 m. Vyriausioji rinkimų komisija peržiūrėjo ir 2023 m. lapkričio 30 d. patvirtino naujas⁶¹ (daugiau kaip pusėje) 2024 metų Seimo rinkimų vienmandačių rinkimų apygardų ribas⁶¹. Pakeitimai buvo atlikti visos valstybės mastu, vadovaujantis objektyviu kriterijumi – siekiu užtikrinti kuo vienodesnį rinkėjų skaičių apygardose, atsižvelgiant į demografinius pokyčius. Nepaisant ribų korekcijų, buvo išsaugotos apygardos, apimančios teritorijas, kuriose tradiciškai gyvena gausios lenkų tautinės bendrijos, o tautinių mažumų politinis atstovavimas po 2024 m. Seimo rinkimų išliko užtikrintas.

17 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja netrukdyti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis savo teise užmegzti ir palaikyti laisvus ir taikius ryšius su asmenimis, teisėtai gyvenančiais kitose valstybėse, visų pirma su tais, su kuriais juos vienija etninis, kultūrinis, kalbinis ar religinis savitumas arba bendras kultūrinis paveldas.
2. Šalys įsipareigoja netrukdyti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis savo teise dalyvauti nacionalinių ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų veikloje.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamąjį komitetą rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Konstitucijoje įtvirtintos saviraiškos, informacijos sklaidos, asociacijų ir taikių susirinkimų laisvės sudaro teisinę prielaidą tautinėms mažumoms veikti savarankiškai, steigti organizacijas, palaikyti ryšius su kitomis bendruomenėmis, tarptautinėmis organizacijomis, kultūros ir švietimo institucijomis bei diasporos organizacijomis užsienyje. Šios teisės taip pat siejamos su Konstitucijos 37 straipsnyje įtvirtinta tautinėms bendrijoms priklausančių piliečių teise puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius⁶².

Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys ir jų organizacijos nevaržomai palaiko ryšius su kitose valstybėse gyvenančiais asmenimis bei organizacijomis, kuriuos sieja bendras etninis, kultūrinis, kalbinis ar religinis paveldas, taip pat aktyviai dalyvauja tarptautinių nevyriausybinių organizacijų veikloje.

Tautinių mažumų organizacijos nuolat plėtoja tarptautinį bendradarbiavimą kultūros, švietimo, žmogaus teisių ir pilietinės visuomenės srityse. Lietuvos lenkų organizacijos bendradarbiauja su Lenkijos mokslo ir kultūros institucijomis, fondais bei akademinėmis organizacijomis. Lietuvos lenkų mokslininkų draugija reguliariai organizuoja tarptautines mokslines

⁶¹ 2024 m. Seimo rinkimų vienmandačių rinkimų apygardų ribos, [2024 m. Seimo rinkimų vienmandačių rinkimų apygardų ribos - vrk.lt](https://www.vrk.lt)

⁶² Lietuvos Respublikos Konstitucija, 25, 35, 36 ir 37, taip pat 42 str., [KONST Constitution of the Republic of Lithuania](https://www.konst.lt)

konferencijas, kuriose dalyvauja tyrėjai iš Lietuvos, Lenkijos ir kitų valstybių. Draugija, bendradarbiaudama su Lenkijos institucijomis ir mokslininkais, kasmet rengia tarptautines tarpdisciplinines mokslines konferencijas „Lietuvos ir Lenkijos vieta regioninės ir euroatlantinės integracijos procesuose“. 2026 metais Lenkijos ambasadoje Vilniuje vyko jau XIII tarptautinė mokslinė konferencija. Tai rodo aktyvų Lietuvos lenkų organizacijų bendradarbiavimą su Lietuvos ir Lenkijos akademinėmis ir kultūros institucijomis.

Lietuvos totorių bendrijos atstovai palaiko ilgalaikius ryšius su Krymo totorių organizacijomis, tarptautinėmis totorių institucijomis ir kitomis totorių bendrijomis užsienyje. Lietuvos totorių bendrijos atstovas eina pareigas Pasaulio Krymo totorių kongrese, o Lietuvos totorių organizacijos nuolat dalyvauja tarptautiniuose renginiuose, skirtuose totorių istorijai, kultūrai ir paveldui išsaugoti, taip pat Krymo totorių kultūros, istorijos ir žmogaus teisių klausimams. Bendrija palaiko ryšius su Lenkijos totoriais, įskaitant istorines totorių gyvenvietes Lenkijoje, tokias kaip Bohonikai ir Krušinianai, bei su Rumunijos totorių tautine mažuma. Tokie kontaktai sudaro sąlygas keistis gerąja patirtimi, stiprinti bendrą totorių kultūrinės atminties lauką, pristatyti Lietuvos totorių paveldą tarptautiniu mastu ir plėtoti bendradarbiavimą kultūros, istorijos, religijos ir jaunimo veiklų srityse.

Lietuvos estų, latvių ir graikų bendrijos taip pat palaiko ryšius su savo kilmės valstybių institucijomis, ambasadomis, kultūros ir diasporos organizacijomis. Lietuvos estų bendrija bendradarbiauja su Estijos institucijomis ir diasporos atstovais, dalyvauja Estijos valstybingumo, kalbos ir kultūros pristatymo veiklose. Lietuvos latvių bendrija palaiko glaudžius ryšius su Latvijos institucijomis ir Latvijos lietuvių bei latvių organizacijomis, dalyvauja Baltijos šalių bendradarbiavimo, Baltų vienybės dienos, latvių kalbos, kultūros ir tradicijų puoselėjimo renginiuose. Lietuvos graikų bendrija palaiko kultūrinius ryšius su Graikijos institucijomis ir graikų diasporos organizacijomis, prisideda prie graikų kalbos, istorijos, religinių ir kultūrinių tradicijų pristatymo Lietuvoje. Šių bendrijų veikla rodo, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys Lietuvoje gali laisvai palaikyti tarpvalstybinius ir tarp bendruomeninius ryšius, dalyvauti diasporos tinkluose ir bendrose kultūros, švietimo bei tapatybės išsaugojimo iniciatyvose.

2022 m. Lietuvos karaimų metų programoje dalyvavo įvairių šalių karaimų bendrijų atstovai⁶³. Trakuose vykusiuose renginiuose ir tarptautiniuose suvažiavimuose dalyvavo karaimai iš Lenkijos, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Vokietijos ir kitų Europos valstybių. Karaimų bendrija taip pat palaiko ryšius su karaimų organizacijomis Lenkijoje ir Ukrainoje⁶⁴.

⁶³ Tautinių bendrijų naujienos, Nr. 3, 2022, https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/TBN-zurnalas-Nr82_WEB-1.pdf

⁶⁴ Lietuvoje prasideda Karaimų metai: programa skirta tiek bendruomenei, tiek plačiai visuomenei, Trakų rajono savivaldybė, 2022, <https://trakai.lt/naujienos/lietuvoje-prasideda-karaimu-metai-programa-skirta-tiek-bendruomenei->

Romų tautinės mažumos organizacijos yra ypač aktyvios tarptautinio bendradarbiavimo srityje. Organizacijos ir bendrijų atstovai palaiko ryšius su romų organizacijomis ir kultūros iniciatyvomis užsienyje, dalyvauja tarptautiniuose renginiuose, skirtuose romų istorijai, kultūrai, tapatybei, Holokausto atminčiai ir žmogaus teisių klausimams. Tokia veikla prisideda prie Lietuvos romų bendrijos matomumo tarptautiniu mastu, sudaro sąlygas keistis gerąja patirtimi ir stiprina bendradarbiavimą romų kultūros, švietimo, socialinės įtraukties ir nediskriminavimo srityse.

Baltijos regiono romių asociacija (toliau – BRRA) bendradarbiauja su partneriais iš Vengrijos, Kroatijos, Bulgarijos, Estijos, Latvijos ir kitų Europos valstybių. Organizacija palaiko ryšius su Vengrijoje veikiančia organizacija MRGE, Kroatijoje veikiančiu tarptautiniu moterų verslo tinklu „International Women Business Network“, Bulgarijos organizacija „Center for Sustainable Communities Development“, Estijos romų forumu, Latvijos romų kultūros centru bei kitais partneriais. Lietuvos romų tautinės mažumos atstovai taip pat dalyvauja tarptautinių organizacijų, įskaitant „International Romani Union“, veikloje.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo

Lietuva toliau stiprina tautinių mažumų organizacijų galimybes dalyvauti tarptautinėje veikloje ir įgyvendinti bendradarbiavimo projektus.

TMD ir kitos institucijos skatino kultūrinius bei švietimo mainus, tarptautinius projektus ir bendradarbiavimą su partneriais užsienyje.

2024 m. BRRA kartu su tarptautiniais partneriais įgyvendino projektą „Inequality Does Not Solve Itself – Improving the Position of Roma Women in Society and the Labour Market“, finansuotą pagal programą MARIO. Vykdam projektą buvo surengti mokymai apie interesų atstovavimą, dalyvavimą sprendimų priėmime ir nediskriminavimą, apskritojo stalo diskusijos su nevyriausybėmis organizacijomis ir valdžios institucijomis bei konsultacijos romėms žmogaus teisių, nediskriminavimo ir viešųjų paslaugų prieinamumo klausimais.

2025 m. buvo įgyvendintas Baltijos regiono romių asociacijos (BRRA) institucinių gebėjimų ir kompetencijų bei bendradarbiavimo su verslu stiprinimo projektas. Vykdam projektą, Vilniuje, Panevėžyje ir Marijampolėje surengti mokymai romėms, suteikta 50 valandų individualių konsultacijų, parengtas metodinis vadovas, skirtas romių lyderystės, tinklaveikos ir aktyvaus dalyvavimo visuomeniniame gyvenime kompetencijoms stiprinti.

2026 m. BRRA dalyvauja tarptautiniame projekte „I’m Roma Woman – I’m European: a Manifesto for Identity, Freedom and Dignity“, finansuojamame EVZ, *Ergo* ir Europos Sąjungos

lėšomis. Projektas apima kūrybines dirbtuves, lyderystės mokymus, tarptautinę Baltijos šalių konferenciją ir Romių manifesto rengimą. Projekto tikslas – stiprinti romių dalyvavimą pilietinėje visuomenėje ir tarptautiniuose interesų atstovavimo tinkluose.

Nuo 2026 m. BRRA taip pat dalyvauja tarptautiniame programos CERV projekte „HER Democracy“, kurį koordinuoja Vengrijos partneriai. Projektas skirtas moterų lyderystės, pilietinio dalyvavimo ir demokratinės kompetencijoms stiprinti tarptautiniu mastu.

TMD stiprina bendradarbiavimą su Lietuvos savivaldybėmis, skiria apdovanojimus už savivaldybių ir valstybės įstaigų teikiamą paramą bei vykdomus projektus tautinių mažumų srityje⁶⁵.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje veikiančios tautinių mažumų organizacijos reguliariai bendradarbiauja su partneriais kitose valstybėse kultūros, švietimo ir visuomeninės veiklos srityse.

Tautinės bendrijos dalyvauja tarptautiniuose projektuose, kultūriniuose festivaliuose, jaunimo mainų programose, konferencijose ir bendradarbiavimo tinkluose, apimančiuose partnerius iš įvairių Europos valstybių. Pavyzdžiui BRRA bendradarbiauja su partneriais iš 6–7 Europos valstybių (Vengrija, Kroatija, Bulgarija, Estija, Latvija, Moldova ir kt.), vykdo projektus pagal MARIO, ROVA, CERV programas, yra „International Romani Union“ ir kitų tarptautinių tinklų partnerė.

Tautinių mažumų organizacijos aktyviai naudojami teise palaikyti ryšius su kitose valstybėse gyvenančiais tautiečiais ir dalyvauti tarptautinių nevyriausybinių organizacijų veikloje. Vertinamuoju laikotarpiu Lietuvos lenkų mokslininkų draugija kasmet organizavo tarptautines konferencijas, vienijančias Lietuvos ir Lenkijos akademinę bendruomenę. Lietuvos karaimų kultūros bendrija palaikė ryšius su karaimų tautinėmis mažumomis Lenkijoje, Ukrainoje, Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje ir Vokietijoje, o tarptautiniuose karaimų renginiuose Lietuvoje dalyvavo daugiau kaip 200 dalyvių iš įvairių Europos valstybių. Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga tęsė bendradarbiavimą su Krymo totorių organizacijomis ir Pasaulio Krymo totorių kongresu. Romų organizacijos dalyvavo tarptautiniuose projektuose ir tinkluose, vienijančiuose partnerius iš Vengrijos, Kroatijos, Bulgarijos, Latvijos, Estijos, Moldovos ir kitų Europos valstybių. Šie pavyzdžiai rodo aktyvų Lietuvos tautinių mažumų dalyvavimą tarptautiniuose kultūros, mokslo, žmogaus teisių ir pilietinės visuomenės tinkluose.

⁶⁵ Informacija apie apdovanojimų teikimą savivaldybėms, įskaitant savivaldybių ataskaitas, <https://tmde.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/departamento-apdovanojimai/apdovanojimas-uz-savivaldybiu-ar-valstybes-istaigu-teikiama-parama-ir-vykdomus-projektus-tautiniu-mazumu-srityje/>

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir toliau bendradarbiauja su tautinių mažumų organizacijomis stiprindamos tarptautinius ryšius bei kultūrinį dialogą.

18 straipsnis

1. Prireikus Šalys stengiasi sudaryti dvišales ir daugiašales sutartis su kitomis valstybėmis, visų pirma su kaimyninėmis valstybėmis, kad užtikrintų atitinkamoms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugą.

2. Prireikus Šalys imasi priemonių tarpvalstybiniam bendradarbiavimui skatinti.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuva toliau plėtoja dvišalį ir daugiašalį bendradarbiavimą su kitomis valstybėmis tautinių mažumų apsaugos, kultūros, švietimo, jaunimo, socialinės įtraukties ir istorinio atminimo srityse. Be penktajame pranešime jau minėtų sutarčių, ataskaitiniu laikotarpiu pasirašyti nauji tarpvalstybiniai ir tarpinstituciniai bendradarbiavimo dokumentai, sudarantys prielaidas praktiniams kultūros, švietimo, jaunimo, akademinių mainų ir bendruomenių bendradarbiavimo projektams.

Tarpvalstybinės sutartys

2024 m. birželio 27 d. Briuselyje pasirašyta Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutartis dėl bendradarbiavimo saugumo srityje⁶⁶. Nors pagrindinis šios sutarties tikslas yra saugumo bendradarbiavimas, ji taip pat atspindi platesnį Lietuvos ir Ukrainos strateginį bendradarbiavimą, kuris aktualus ir Ukrainos piliečių, įskaitant nuo karo pasitraukusių vaikų, jaunimo ir šeimų, integracijos, švietimo bei socialinės apsaugos priemonėms Lietuvoje.

2023 m. kovo 2 d. pasirašyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Izraelio Valstybės Vyriausybės bendradarbiavimo švietimo, mokslo, kultūros, jaunimo reikalų ir sporto srityse 2023–2026 metų programa. Programa numato bendradarbiavimą švietimo, mokslo, kultūros, jaunimo ir sporto srityse, dvišalių kultūros projektų ir akademinių mainų skatinimą, tiesioginių ryšių tarp mokslo ir studijų institucijų bei kultūros įstaigų stiprinimą, taip pat bendradarbiavimą tarptautinėse organizacijose. Ši programa svarbi ir Lietuvos žydų istorijos, kultūros, atminties bei švietimo apie žydų paveldą iniciatyvoms.

2022 m. rugsėjo 16 d. pasirašyta Baltijos valstybių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos – kultūrinio bendradarbiavimo programa 2023–2026 m. Programa skatina regioninius kultūros, kūrybinių industrijų, menininkų, kultūros organizacijų ir ekspertų mainus⁶⁷. Ji sudaro sąlygas plėtoti

⁶⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/71b065e1c90511efa5ddd96c482819f5>

⁶⁷ [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Baltic%2BProgramme%2B2023-2026%20\(vertimas%20LT\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Baltic%2BProgramme%2B2023-2026%20(vertimas%20LT).pdf)

Baltijos šalių kultūrinį bendradarbiavimą, aktualų ir Lietuvos latvių bei estų bendrijų kultūros ryšiams.

Tarpinstituciniai susitarimai ir bendradarbiavimo planai

Po 2022 m. vasario 24 d. Rusijos Federacijos karinės agresijos prieš Ukrainą Lietuva sustiprino praktinį bendradarbiavimą su Ukraina kultūros, jaunimo, švietimo, socialinės apsaugos ir vaikų teisių apsaugos srityse. Lietuva taip pat teikia ekspertinę paramą Ukrainai, siekiančiai narystės Europos Sąjungoje.

2022 m. balandžio 11 d. Kijeve pasirašytas SADM ir Ukrainos socialinės politikos ministerijos susitarimas dėl bendradarbiavimo vaikų, nukentėjusių nuo karo Ukrainoje dėl Rusijos ginkluotos agresijos, apsaugos srityje. Šis susitarimas svarbus užtikrinant nuo karo nukentėjusių vaikų apsaugą, pagalbą ir jų interesų gynimą⁶⁸.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras ir Ukrainos jaunimo ir sporto ministras taip pat pasirašė bendradarbiavimo jaunimo politikos srityje planą. Juo siekiama prisidėti prie jaunimo gerovės didinimo, kompetencijų ir pasitikėjimo savimi stiprinimo, taip pat bendrų veiklų tautinės ir pilietinės tapatybės srityse plėtojimo. Plane numatytos veiklos vykdytos iki 2025 m. pabaigos.

Lietuva taip pat aktyviai dalyvauja Europos Tarybos, ESBO, Jungtinių Tautų ir Europos Sąjungos iniciatyvose, skirtose tautinių mažumų teisių apsaugai, tarpkultūriniam dialogui ir tarpvalstybiniam bendradarbiavimui stiprinti. Praktiniu lygmeniu įgyvendinami bendri kultūros, švietimo ir jaunimo projektai su kaimyninių ir kitų valstybių institucijomis, kultūros ir švietimo įstaigomis bei tautinių mažumų organizacijomis.

Konkrečios šių sutarčių ir bendradarbiavimo priemonių įgyvendinimo formos pagal atskiras sritis plačiau aptariamos kituose pranešimo straipsniuose: dėl švietimo, mokytojų rengimo, vadovėlių, aukštojo mokslo ir mokymo tautinių mažumų kalbomis – 12 ir 14 straipsniuose; dėl kultūros, tautinių mažumų kultūros centrų ir bendrijų veiklos finansavimo – 5 ir 15 straipsniuose; dėl tarptautinių ryšių su giminingomis bendrijomis, diasporos organizacijomis ir kultūros institucijomis užsienyje – 17 straipsnyje.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo

Nuo penktojo stebėsenos etapo Lietuva toliau stiprino tarptautinį bendradarbiavimą tautinių mažumų politikos srityje. 2025 m. sausio 1 d. įsigaliojęs TMI sustiprino tautinių mažumų

⁶⁸ https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklos-sritys/tarptautinis/susitarimai/Agreement_Protection%20of%20Children_LT_UA_2022_04_11.pdf

apsaugos teisinį pagrindą ir sudarė papildomas galimybes plėtoti tarptautinį dialogą bei gerosios praktikos mainus su kitomis valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis.

TMD aktyviai bendradarbiauja su užsienio valstybių institucijomis, diplomatinėmis atstovybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, organizuoja dvišalius susitikimus, ekspertinius vizitus bei dalyvauja tarptautiniuose forumuose tautinių mažumų apsaugos klausimais.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

2023–2026 m. laikotarpiu buvo tęsiami dvišaliai kultūros ir akademinio mainų projektai tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos ir Izraelio institucijų. Įgyvendinamos bendros kultūrinės iniciatyvos, edukaciniai renginiai, moksliniai mainai ir jaunimo projektai prisidėjo prie tarpkultūrinio dialogo stiprinimo, žydų kultūros paveldo pažinimo bei tarptautinio bendradarbiavimo plėtos.

Lietuvos institucijų dalyvavimas Jungtinių Tautų, Europos Tarybos, ESBO ir kitų tarptautinių organizacijų veikloje sudaro galimybes keistis gerąja patirtimi tautinių mažumų apsaugos srityje bei stiprinti regioninį bendradarbiavimą.

19 straipsnis

Šalys įsipareigoja gerbti ir įgyvendinti šios pagrindų Konvencijos principus, prireikus taikydamos tik tokius apribojimus, suvaržymus ir išlygas, kurie numatyti tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose, visų pirma Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, jeigu jie yra svarbūs iš minėtųjų principų išplaukiančioms teisėms ir laisvėms.

1. Teisinės, politinės ir praktinės priemonės, kurių imtasi įgyvendinant Ministrų Komiteto ir Patariamojo komiteto rekomendacijas, susijusias su šiuo straipsniu

Lietuvos Respublika gerbia Pagrindų konvencijos principus ir juos įgyvendina vadovaudamasi Konstitucija, tarptautinėmis žmogaus teisių nuostatomis bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija⁶⁹.

Konstituciniai žmogaus orumo, teisinės valstybės, proporcingumo, lygybės ir nediskriminavimo principai užtikrina, kad žmogaus teisėms ir laisvėms taikomi ribojimai būtų nustatomi tik įstatymu, būtų būtini demokratinėje visuomenėje ir proporcingi siekiamam teisėtam tikslui.

Tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisės ir laisvės Lietuvoje gali būti ribojamos tik tais atvejais ir apimtimi, kurie numatyti nacionaliniuose ir tarptautiniuose teisės aktuose, laikantis teisėtumo ir proporcingumo principų.

⁶⁹ <https://tm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/atstovavimas-eztt/europos-zmogaus-teisiu-konvencija-ir-kiti-europos-tarybos-dokumentai/konvencija-ir-jos-papildomi-protokolai/>

Igyvendindama Patariamąjį komitetą rekomendacijas, Lietuva toliau stiprina žmogaus teisių apsaugos sistemą, kovos su diskriminacija priemones bei teisėsaugos institucijų kompetencijas žmogaus teisių srityje.

2. Kiti svarbūs teisėkūros, politikos, teismų praktikos ir praktinių priemonių pokyčiai nuo penktosios nuomonės priėmimo

Nuo penktojo stebėsenos etapo Lietuva toliau stiprina tautinių mažumų teisių apsaugos teisinį reguliavimą ir žmogaus teisių užtikrinimo priemones.

2025 m. įsigaliojęs TMĮ papildė tautinių mažumų teisių apsaugos sistemą bei sustiprina tautinių mažumų kultūrinių ir kalbinių teisių įtvirtinimą.

Toliau buvo rengiami mokymai valstybės institucijų darbuotojams, teisėsaugos pareigūnams ir viešojo sektoriaus specialistams žmogaus teisių, nediskriminavimo ir tautinių mažumų apsaugos klausimais.

Praktiniu lygmeniu buvo tęsiamos priemonės, skirtos kovai su diskriminacija, neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais.

3. Reikšmingi duomenys, statistika ar kita informacija

Lietuvoje veikia institucinis žmogaus teisių apsaugos mechanizmas, apimantis teismus, LGKT, LRSKĮ bei kitas kompetentingas institucijas.

Valstybės institucijos reguliariai bendradarbiauja su tautinių mažumų organizacijomis, žmogaus teisių ekspertais ir nevyriausybinio sektoriumi žmogaus teisių apsaugos bei Pagrindų konvencijos įgyvendinimo klausimais.

Tautinių mažumų organizacijos aktyviai dalyvauja konsultacijose ir viešosios politikos formavimo procesuose, susijusiuose su žmogaus teisių ir tautinių mažumų apsaugos klausimais.